

15 Şubat, Kürdistan tarihine
kara bir leke,
bir utanç abidesi, bir teslimiyet ve
ihanet şahikası olarak geçecektir.

MERHABA,

2005 yılının ilk sayısı ile karşınızda olmanın sevincini yaşıyoruz.

Kuşkusuz bu koşullarda iki ayda bir de olsa bir bülten hazırlamak, basımını gerçekleştirmek ve okuyucuya ulaştırmak önemli bir çaba ve özverili bir çalışmayı gerektiriyor.

Zorluğumuz, dönemin kendisinden, devrimci düşünce ve siyasete ilginin en alt düzeye inmiş olmasından kaynaklanıyor. İmralı tasfiyeciliğinin tahribatlarının bu sonuç üzerindeki etkisi büyüktür. Bu yenilgi ve kırılma sürecinde bunları yadırgamıyoruz. Bu tür süreçlerde kimlikte ve doğru bir çizgide ayak diretmenin her şeyden daha önemli olduğunu, yarını kazandırmanın da bu olduğunu biliyor ve bu inancın verdiği güç ve moralle çalışmalarımıza yükleniyoruz. Bu ısrarın kazandıracığı umuduyla Bültenimizi içerik olarak zenginleştirme, biçim olarak daha da geliştirme ve güzelleştirme kararındayız. Bu sayımızda bunun yansımalarının olduğunu düşünüyoruz.

Bu sayıdan itibaren Orkun Yıldırım arkadaş, yazılarıyla bizimle olacak. Bu sayıda **Şeyh Said Ayaklanması ve Unutulmaması Gerekenler...** adlı çalışmasını ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Bu sayımızda **“Kapak”** konusunu **“15 Şubattan Bugüne”** başlıklı çalışmaya ayırdık. Bu yazıda, 15 Şubat 1999’da Öcalan’ın yakalanışı ve İmralı adasına alınışı ile burada teslimiyeti ve nasıl Genelkurmay stratejisinin etkin bir uygulayıcısı haline geldiği kimi boyutlarıyla anlatılıyor. Kimi gerçeklerin hatırlatılması ve günün görevlerinin altının çizilmesi önemlidir, var olan handikapları aşmak açısından bu gereklidir.

“Aydın Konusu” başlığı altında bu sayımızda **“AB ve Kürdistan Sorunu”**nu işleyen bir yazıyı yayınlıyoruz. Dünya bölümün de AB ile ilgili uzun bir çeviri yazısı var.

Bu sayımızda değerli yazar **EZ**’in bir başka bir çalışması var, ilgiyle değerlendirileceğini düşünüyoruz: **“Bir Kadın Olarak Anadolu ve ‘Anadolu Kadını’: Toprağın ve**

İÇİNDEKİLER

1- 15 Şubattan Bugüne ...	3
2- AB ve Kürdistan Sorunu	11
3- Şeyh Said Ayaklanması	22
4- PKK Muhasebesi (6)	31
5- Kürtlerin Devletleşmesi	39
6- Bir Kadın Olarak Anadolu	41
7- Irak Seçimler ve Kerkük	51
8- Sınıflar ve Sınıf Savaşımı	54
9- Ocak Direnişi	56
10- Biranina Komara	68
11- Savunmasız Ölüm	69
12- Bir Filistinlinin Adı	70
13- Gölge Boksı	72
14- Değerlendirme Yazıları	75

Kimliğin Genderleşmesi”. EZ’in katkılarını beklediğimizi vurgularken başarı dileklerimizi burada belirtmeyi bir görev biliyoruz.

Bu sayımızda ilgiyle okuyacağınızı umduğumuz başka değerlendirme yazılarımız da var. Daha zengin bir içerikle çıkma hedefini her sayımız için öngördüğümüzü bir kez daha vurgulamak isteriz.

Gelişmek ve güçlenmek için daha fazla desteğe, daha fazla katkıya ihtiyacımız var. Devrimci sosyalist bir yayının, devrimci sosyalist bir hareketin gelişmesi ortak çaba, ortak çalışma ve daha etkin katkılara bağlı olduğunu bir kez daha hatırlatmak istiyoruz.

Başarı dileklerimizle selam ve saygılarımızla...

12 Şubat 2005

İsteme ve Bağlantı Adresi:

WSS
B.P 4 - 93801 EPINEY S/SEINE
Cedex FRANCE

internet: www.sosyalist-kurd.net
e-mail: sosyalist-kurd@sosyalist-kurd.net

15 ŞUBATTAN BUGÜNE...

15 Şubat 1999'dan bugüne çok şey gelişti ve değişti. 15 Şubattan bu yana emperyalist sistemin desteğinde TC tarafından yürütülen dört başı mamur bir tasfiye süreci yaşanıyor, bu konuda önemli aşamalar kaydettiklerini de kabul etmemiz gerekiyor.

15 Şubattan bu yana Kürt halkı, onun ulusal kurtuluş mücadelesi neler yaşadı, bugün gelinen nokta nedir, neler kazandık, neler kaybettik soruları üzerinde her Kürdün, her yurtseverin düşünmesi, düşünerek sonuçlar çıkarması gerekiyor. Kuşkusuz doğru düşünme ve sonuç çıkarma doğru tavır alma, yurtseverliğin gerektirdiği sorumlu davranışı sergileme kararlılığı anlamına geliyor.

Gelinen noktada PKK ve geliştirdiği mücadeleden, yarattığı değerlerden geriye ne kaldı? Daha da önemlisi, mücadele ve değerlerine dayatılan tasfiyecilik ne kadar kavrandı ya da gerçekten ne kadar Genelkurmay eksenli tasfiye sürecinin bilincine varıldı?

Açık ki, ortada kökleri geçmişe de uzansa çok sistematik bir biçimde dayatılan ve planlı olarak yürütülen kapsamlı bir tasfiye stratejisi ile bunu yürüten bir iktidar sistemi, bir çizgi ve "yerel" ayakları var. Bu gerçekliğin bilinci, gerçekten, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini toparlama ve yeniden inşa çabalarının anahtarı konumundadır. Bu nedenle bu bilincin geliştirilmesinde her olanağın ve fırsatın değerlendirilmesi kaçınılmaz olmaktadır.

15 Şubata nasıl gelindi, 15 Şubat neyi anlatır, İmralı stratejisi ve belli başlı aşamaları ve sonuç olarak bugün gelinen nokta nedir?

Bu sorulara kısa kısa yanıtlar getirmek gerekir, bu yanıtların "tasfiye sürecinin bilin-

ci"nin gelişmesine önemli bir katkı sunacaktır.

1.

Önce kısa bir hatırlatma:

A. Öcalan, halka deklere ettiği hiçbir hedefi tutturmayan, stratejisi başarısızlık üzerine kurulu, ama buna karşılık kendisini "tek başarılı kişi" olarak yansıtarak, tüm başarısızlıkların faturasını kadrolara yükleyerek tek kişiye dayalı despotik iktidar sistemini kurumlaştıran ve derinleştiren bir kişiliktir. Başarısızlık üzerine kurulu bir askeri ve siyasal strateji, bu başarısızlığın sorumluluğunu kadrolara yükleme ve kendisini tek başarılı kişi olarak gösterme anlayışı ve tarzı, Öcalan iktidar sisteminin en temel mekanizmalarından biridir. Bugün de işleyen mekanizma budur! 1986'da gerçekleşen III. Kongrede tam bir darbeye bütün iktidar iplerini eline alan Öcalan'ın o günden bu yana tek bir siyasal ve askeri taktiğinin başarısı var mıdır?

"Öcalan, 1998 yılını, 'Yaşamda Özgürlük ve Savaşta Zafer', başka bir ifadeyle 'Final Yılı' ilan etmişti. Daha önceki yıllara da benzer anlamlar ve misyonlar yüklüyordu, bu, onda vazgeçilmez bir yönetim tarzı haline gelmişti. Gerçekleşmesi mümkün olmayan hayali, abartılı hedeflerin belirlenmesi boşuna değildi, bununla kendi iktidar sistemini daha da güçlendiriyor, partilileri ise yerden yere vurmanın gerekçesi haline getiriyordu. Hayali ve abartılı da olsa kitlelerin hoşuna giden, savaşın meyvelerini derleme zamanının yaklaştığı duygusunu yaşatan slogan ve hedefler, halk kitlelerini coşturmada, harekete geçirmede önemli bir rol oynuyordu. Ama öte yandan bunların gerçekleşmesinin mümkün olmadığını bilen Öcalan,

yaptığı “çözümlemelerle” kadroları yerden yere vurmada, onları tümden hiçleştirilmede önemli bir fırsat yakalamış bulunuyordu. (...) Şöyle bir geriye bakıldığında her yıl belirlenen hedeflerin hiçbir tanesinin gerçekleşmediğini, hatta tam tersi gelişmelerin olduğunu görmekte zorlanmıyoruz. Tabii her zaman olduğu gibi sorumluluk yine kadrolara, savaşıtlara yüklenir, Öcalan ve despotik iktidar sistemi daha bir güçlenmiş olarak çıkardı. Öncesi bir yana, 1990’lardan bu yana belirlenen hedeflere ve ortaya çıkan sonuçlara kısaca bakmakta yarar var.

1991’in sonlarında Öcalan, “Botan - Behdinan Savaş Hükümeti” hedefini belirlemiştir. Ama ortaya çıkan sonuç bunun tersi oldu: Devlet irili ufaklı operasyonlardan sonra buna verdiği karşılık 1992 Güney Savaşı oldu. Bu savaşta gerilla güçleri büyük darbeler aldı, Behdinan bölgesindeki mevzilerinin önemli bir bölümünü yitirdi, Zelle’ye kaymak durumunda kaldı. Aynı yılın Newroz’unda öngörülen hedef, “Ayaklanma”ydı, bunun için çarşaf çarşaf “Ayaklanma Tezleri” yayımlandı. Ortaya çıkan sonuç ise kitlesel katliam ile Botan’ın önemli şehir merkezlerinin yitirilmesi oldu. 1993 ateşkes kararıyla geçti. 1994’te “Kurtarılmış alan” hedefi belirlendi, ama ortaya çıkan sonuç yine tam tersi oldu: TC, “Alan Tutma” planını geliştirdi, gerilla güçlerini daha da daralttı. Savaşta baş aşağı gidiş durmamasına rağmen Öcalan her yılı “yeni bir hamle ve final, zafer yılı” ilan etmeye devam etti...

Bütün bu hedefler, güçlerin ve somut durumun doğru, sağlıklı ve tam bir stratejik bakış açısıyla yapılan değerlendirmelere dayanmıyor, tam tersine Öcalan’ın kendi iktidar sistemini güçlendirmenin ve giderek bir külte dönüştürmenin en önemli araçları olarak belirliyor ve kullanıyordu... Kuşkusuz bunun arkasında daha derinlemesine politik nedenler de var ve bunlar da tartışma konusu yapılacaktır. Aslında ortaya çıkan başarısızlıkların, kayıpların ve giderek savaştaki tıkanmanın baş ve biricik sorumlusu Öcalan ve onun iktidar sistemi olmasına rağmen, bu, hiçbir zaman tartışma konusu yapılmadı... Ama sorumluluk her defasında süreç içinde “kullaştırılan” kadrolara yüklenildi, onlar halk nezdinde “günah keçisi” ilan edildi. Bugün de tarihin kaydettiği en büyük teslimiyet ve ihanetlerden birinin içinde olmasına rağmen, düşman karşısında utanç verici bir diz çöküşü yaşamasına rağmen Öcalan, kadrolar ve halk karşısında “Aslan”, hükmeden pozlar takınmaktan geri durmuyor.” (DCS Bildirisi, 14 Şubat 2002)

Ulusal kurtuluş mücadelesi açısından Öcalan ve başarısızlık arasındaki ilişki bu kadar net, somut ve açık olmasına rağmen “resmi görüş” etkisindeki hangi bireye sorulursa sorulsun alınan veya alınacak yanıt şudur: “*Tek başarı sahibi Önderliktir, diğerleri ise Onu anlamamakta ayak direten ve kendi tarzını uygulayan başarısızlar topluluğudur*”!

Öcalan 15 Şubat 1999’da yakalanıp İmralı’ya hapsedildiğinde kadrolar ve savaşçılar bir kez daha “Günah keçisi” ilan edildi. Onlar da ne kadar “Günahkâr” olduklarını belirterek üzüntülerini her 15 Şubatta “**1 günlük oruç**” tutarak belirtmeye çalıştılar. Öcalan’ın tanrısal bir düzeye çıkarılması ve ona dönük ödevlerin ise dinsel bir eylem olan “Oruç” ile ifa edilmesi utanç verici olduğu kadar, anılan mekanizmanın derinliğini anlatması bakımından son derece ilginç ve çarpıcıdır.

Bu yanılığın bilinç bugün de devam ediyor, bu, Genelkurmay emrindeki Öcalan ve iktidar sisteminin en temel mekanizmasını oluşturuyor. Bugün ve gelecek açısından bu kadar önemli olan bu konunun enine boyuna tartışılmasında yara var.

II.

15 Şubata nasıl gelindi? 15 Şubatı gerçekleştiren güçlerin temel hedefi, stratejisi neydi? Bu soruların yanıtları hep çarpıtıldı, tasfiye sürecini meşrulaştıracak tarzda saptırıldı. Bu nedenle bir kez daha bu soruların yanıtlarını hatırlatmakta yarar var:

“1998 yılını “Final yılı” olarak tanımlayan Öcalan, sonbahar aylarında artık kendi yaşamında yeni bir sayfanın açılmakta olduğunu anlamaya başlar. Bu noktada başını ABD’nin çektiği uluslararası karşı-devrimci hareketin planlarından kısaca söz etmemiz gerekir. Plan çok açık ve nettir: Öcalan, onun parti içinde kurduğu sistem, PKK ve kadrolarının yapısı, halkın genel durumu en ince ayrıntısına kadar çözümlenmiş ve değerlendirilmiştir. Öcalan’ın kişiliği ve gerçekliği bütün boyutlarıyla bilinmektedir. Öcalan teslim alınırsa onun üzerinden PKK ve PKK üzerinden de Kürdistan halkı teslim alınır, devrimci mücadele tasfiye edilir ve böylece Ortadoğu’da Yeni Dünya Düzeninin önü düzlenir! Açık ki, burada gerçek hedef, yani “komplo”nun stratejik hedefi, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesidir, onun ideolojik, politik, örgütsel ve askeri açıdan silahsızlandırılması, ruhsal açıdan tanımlanamaz bir yıkım ve parçalanma sürecine alınmasıdır. Bu strateji-

de Öcalan, sadece bir aracı, üzerinde yürünmesi gereken bir köprüdür... Ama sıradan, pasif bir araç değil, etkin bir araç, bir köprüdür... Yoksa tek başına, bu stratejiden bağımsız bir Öcalan tutsaklığı, mahkûmiyeti ve öldürülmesi hiçbir şey ifade etmez.” (Aynı Bildiri)

Öcalan ve İmralı Partisi bu gerçekliği hep çarpıttılar. Bu çarpıtmalarıyla iki hedefi gözettiler. **Biri**, teslimiyet, tasfiyecilik ve ihanet sürecini meşrulaştırmaktır; **diğeri**, katliam korkusunu işleyerek direniş ruhunu öldürmek, pasifikasyonu bir yaşam biçimine dönüştürmektir.

“Onlara göre hedef daha başkadır, ‘*yüz yıl sürecek bir Kürt Türk savaşını başlatmak*’ ve böylece Türkiye’yi daha da güçsüzleştirerek kendine bağlamak, Kürtleri de kullanılacak politik bir nesne haline getirmektir. Bu değerlendirmelerinde TC bir “kurban”dır! Bu konuda sayısız aktarma yapmak mümkündür, ancak biz “**Uyarlık Manifestosu**” olarak yüceltilen Öcalan’ın AIHM savunmalarından bir alıntı aktarmakla yetinelim. Öcalan şöyle diyor: “**Strateji ve taktik şuydu: Hem PKK’yi ve Kürtleri, hem de Türkiye’yi ve Türkleri kullanmak; gerektiğinde elli yıl sürecek kör bir savaşta tutmak için benden yararlanmak, Türkiye’nin elinde gerçekleştirilecek bir öldürtmeye kadar gitmek, en azından kendilerine bağlı şoven gerici kesimlerle bunu gerçekleştirmek. Böylelikle Türkiye’yi kendilerine daha çok bağlama, Kürtleri de onursuz bir sığınmacılık altında kendine muhtaç kılma, stratejinin ana parçaları olarak değerlendirilmektedir. Yaşanan dört aylık Avrupa macerası, bu eğilimi daha çok doğrulayacak niteliktedir.**” Öcalan’ın uygulanan uluslararası karşı-devrimci hareketin stratejik hedefini bu biçimde çarpıtması boşuna değildir, içine girdiği teslimiyet ve ihanetin, tasfiyeci planın meşrulaştırılması için Türkiye’nin “kurban” olarak gösterilmesi gerekiyordu. Bu çarpıtma da aslında Öcalan üzerinden uygulanan tasfiye planının bir parçasıdır.” (Aynı Bildiri)

“*Yüz yıl sürecek bir Kürt Türk savaşını başlatma*’ çarpıtması bugüne dek kullanılanageldi. Bugün Güneyde kurulmakta olan Federe devleti bile katliam ve soykırım nedeni saymaktadır. Bu, Kürtlerin bilincinde ve ruhunda yıkılan “Korku imparatorluğunu” yeniden kurma çabasından başka bir şey değildir. İmralı sürecinin en temel hedeflerinden biri de budur!..

III.

İmralı, başka bir ifadeyle teslimiyet, ihanet ve tasfiye süreci, rastlantı değildir. İdeolojik, politik ve stratejik olarak içine girilen yönelimin mantıki gereği ve sıçramalı sonucudur. “Sıçramalı” kavramı önemlidir. 1990’ların başından itibaren somutlaşan “düzen içi” arayışı, 9 Ekim–15 Şubat şiddeti sonucu yeni bir düzey kazandı. Burada uygulanan şiddet sıçramalı sonucun da ebesi olmuştur. Öcalan, tüm ara yolların tıkanmış olduğunu görüyor. Önünde iki yol ve seçenek var: Ya teslimiyet, ya direniş!.. Teslimiyet ya da direniş, öncelikle ideolojik düzlemde bir kararı ve kararlığı gerektiriyordu. Bu, tüm ara yolların tıkanmasının bir gereği ve sonucuydu. Kendisi de bunu daha sonra itiraf etmekten geri durmayacaktır:

“**Tam bir yol ayrımına gelinmişti. Ortadoğu alanını eski biçimiyle kullanamayacağımız anlaşılmıştı. Yapılması gereken, ya Önderlik olarak dağlık alanı karargâh olarak seçip savaşı daha üst boyuta sıçratmak ve şehir eylemlerini tırmandırmak ya da uzlaşma arayışını Avrupa koşullarında daha güvenceli olarak geliştirmeye çalışmaktı. Savaşın tıkanmış durumu ve bir nevi kör bir noktaya gelip dayanması, dağda olmam halinde her türlü silahın kullanılma olasılığı ve benim durumumun ek bir sürü ağırlık getireceği düşüncesiyle, bunun tercih edilmemesi uygun görülmüştü.**” (AIHM Savunmalarından)

“Öcalan, 9 Ekim’de “Avrupa’ya çıkışı”nı böyle değerlendiriyor. Oysa Rusya’dayken yaptığı televizyon konuşmasında daha başka şeylerden söz ediyordu: “*Ankara’dan çıkışla partileştik, Ortadoğu’ya açılmakla ordulaştık, dünyaya çıkışla devletleşeceğiz.*” Tabii bu sözleri hatırlamak isteyen, sorgulamak isteyen hemen hemen yok gibi. Ancak sorgucuları unutmayacak ve Öcalan’a soracaklar, “*bu sözlerle neyi anlatmak istiyordun?*” Öcalan’ın verdiği yanıt, tam da onun kişilik gerçekliğinin aynası gibidir: “*Ben gerçek anlamda bir devletleşmeden değil, seçimlerde yerel yönetimleri ele geçirmeyi, yani HADEP’in yerel yönetimleri ele geçirmeyi kastetmiştim!*” Rusya’da söz düzeyinde dünyaya ilan edilen hedef ile sonuçta İmralı’da içine girilen durum arasındaki uçurum, Öcalan gerçekliğini anlatmaktadır...” (Aynı Bildiri)

Öcalan’ın Avrupa tercihi, kuşkusuz her şeyden önce ideolojikti. Halktan, devrimden ve

Kürdistan'dan yana bir karar almak yerine, düzenden, emperyalist-sömürgeci sistemden medet umuyordu. Ama düzen belleksiz değildi, sınıfsal reflekslerini yitirmemişti, onun üzerinden stratejisini yürütecek, sonra posasını çıkardıktan sonra bir kâğıt mendil gibi buruşturup çöp sepetine atacaktı... Onu bekleyen değişmez kaderi bundan başkası değildir. Sistem onu affetmedi, affetmiyor; halkımız da affetmeyecektir...

IV.

9 Ekim 1998'e sistemin merkezine doğru yola çıkan Öcalan, soluğu Ankara'da alacağını biliyordu, en azından bunu etinde kemiğinde hissediyordu. Kendisini düşünsel ve ruhsal planda buna hazırlıyordu. Roma'da iken "Teslimiyetin gölgesini dahi kabul etmeyeceğini" söylerken bile "onurlu teslimiyetin" arayışı içinde bulunuyordu. Ama bütün kapılar yüzüne kapanıyor, her gün biraz daha soluksuz kalıyordu. Sistemden medet ummanın sonucu buydu. Ama halka güvense, devrimci bir duruşu esas alsın gelişmelerin rengi çok farklı olabilirdi. Örneğin Roma'da kalmaya devam etse, Roma'da her türlü dayatma ve teslim alma çabasına karşı net ve ikirciksiz bir tutum alsın sonuç farklı olmaz mıydı? Kuşkusuz bunun için kafada ve yürekte, yani ideolojik ve politik duruşta halkı ve devrimi esas almak gerekiyordu; oysa Öcalan bu kavramları çoktandır terk etmişti, o bu kavramları kendi iktidarı için kullanılacak birer araç olarak düşünmüştü. Bugün ise bu kavramlardan öcü gibi korkuyordu, onları ölüm nedeni olarak değerlendiriyordu. O nedenle kaderine ve talihine buyun eğmekten başka bir şey düşünmüyordu. Bu düşünüş ve duruş, onu İmralı'ya getirecektir. Orada artık devletin sadık bir bendesi olarak üzerine düşen hizmeti yapmaya çalışacaktır. Öyle demişti, uçakta gözleri açar açmaz, kendisine verilen bayılıcı maddenin etkisi geçer geçmez...

"Eğer fırsat verilirse bundan sonra devlete hizmet edeceğim, anne tarafım da Türk..."

Bu sözleri duyanlar şoktaydı, sonra yayınlanan ilk fotoğraflar, yaşanan şoku daha da derinleştirici nitelikteydi, gazetelerde yayınlanan ifadeler ise çözülme ve itirafların rengini, niteliğini ve düzeyini anlatıyordu. Sokaktaki vatandaş, "kalıbının adamı değilmiş" değerlendirmelerini yapıyordu artık, belli belirsiz bir biçimde... İlk avukat görüşmeleri, bu değerlendirmeleri doğruluyor ve kuvvetlendiriyordu. Çözülme, itiraf kesindir, nerede duracağı ya da

durup durmayacağı belli değildir, öyleyse zaman yitirmeden önlemini almak gerekiyordu. PKK Başkanlık Konseyi böyle düşünüyordu ve ilk temel önlemini açıkladı:

"Özgür olmayan koşullarda Başkanımızın söylediği sözler bizi ve kendisini bağlamaz!"

Ama kafa ve yürekçe özgür olmayanların ağzından çıkan bu sözlerin ömrü çok uzun olmadı. *"Sorumsuzluk yapmayın, 6. Kongre beni yeniden başkan seçti, eğer öyleyse her sözüme harfiyen uyacaksınız, yoksa karışmam, çıkar televizyona hepimizi halk karşısında rezil u rusfa ederim"* tehdidi karşısında elleri ayakları birbirine dolanan BK üyeleri, "Başkanı anlamakta zorlandık, terminolojisi bize farklı geldi, şimdi daha iyi anlıyoruz, bundan sonra kiblemiz İmralı'dır!"

Tarihi bir fırsat böylece kaçırılmış oldu. Devam etmeden önce bu noktayı biraz açmakta yarar var. Fırsat değerlendirilmedi:

"15 Şubat birçok yönleriyle değerlendirilmesi gereken bir olgu. (...) ...bir noktaya dikkat çekmek istiyoruz: Savaş tıkanmıştı, parti tanınmaz hale getirilmiş, iradesiz bir müritler topluluğu haline getirilmiş, Kürt egemen ve orta sınıfları iktidar alanlarını tutar konuma getirilmiş, partinin emekçi ve devrimci çizgisi yenilgiye uğratılmış ve iktidarsızlaştırılmıştı; çözümlüş ve çürüme süreci zamana yayılmış olarak başlamıştı... Bütün bunların sorumluluğu hiç kuşkusuz Öcalan ve kurduğu tek kişiye dayalı despotik iktidar sistemine aitti. İmralı, Öcalan üzerinden teslimiyet ve tasfiye stratejisinin merkezidi, bu açık... Ama aynı zamanda her türlü duygulardan bağımsız olarak 15 Şubat, PKK'nin kendisini aşması, kendini devrimci temellerde yapılandırması açısından objektif bir fırsat anlamına da geliyordu. Elbette bu fırsattın değerlendirilmesi için iç dinamiklerin, devrimci öğelerin harekete geçmesi, tarihsel cesaret ve sorumluluğu göstermesi gerekiyordu. Ne yazık, Öcalan, yıllardır uyguladığı hiçleştirme ve kişisizleştirme çizgisiyle anılan iç dinamikleri ve öğeleri çoktan halletmişti. O nedenle mahkeme kürsülerinde TC ve Kemalizm savunuculuğu yaparken, burjuva düzenini göklere çıkarırken, teslimiyeti çok yönlü bir tasfiye planına ve sürecine dönüştürürken kendinden son derece emindi. Bunu sorgularına da anlatmıştı: "Devlete hizmet ediyorum dersem, halk 'Başkanın bir bildiği var' diyecek; eğer zirdelik yaptığımı görürse 'Halk Başkan peygamberleştirdi' diyecek"! İşte yarattığı "eseri"

böyle tanımlıyordu...” (aynı Bildiri)

Öcalan, daha sorguya alınmadan her şeyi vermeye hazır olduğunu belirtmişti. “Çözüldü”, “itiraf etti” değerlendirmeleri onun gerçekliğini tam olarak ifade etmekte yetersiz kalır. Evet, çözüldü, iliklerine kadar. Bunu kendisi de itiraf eder. Ama bu tutumunu teorileştirerek, meşrulaştırarak yapar:

“Uçağa ayak basar basmaz Türk özel savaş elemanları tarafından bayılıcı bir ilaçla bayıldı, elleri kolları bağlandı, gözleri ve ağzı bantlandı. Kendine geldiğinde özel savaş timinin komutanının “Memleketine hoş geldin Abdullah Öcalan” sözleriyle karşılaştı. Yaşadığı dehşetli gerçeklik bütün çıplaklığı ile ortadaydı, (...) şu anda onların elindeydi. Kendi değerlendirmesine göre, önünde iki yol vardı, ya teslimiyet ya imha! Karşı-devrimci güçler bu ikilemi dayatıyorlardı, Öcalan da onların dayatmalarını aynen böyle okuyordu. Daha Avrupa’dayken denklemi böyle kurmuştu. Direnmeyi imha ile özdeşleştirmişti. Yine kendisinin yazdığına göre, önce tarihsel direnme çizgisinde ser verip sır vermemeyi düşünmüş ve kararlaştırmıştı. Ama çok kısa bir süre sonra ise, bunu çok tehlikeli buluyor ve gerisini kendisinden dinleyelim: “Önce hiç konuşmamayı ve açlığa yatmayı düşündüm. Ama baktım iyi olmayacak. Konuştum.” “Hala da konuşmaya devam ediyorum.” Peki, Öcalan ne konuşuyor? Kimse de bunu sormuyor. Sorgularına, kurulan Soruşturma Komisyonuna ne konuşuyor, masal mı anlatıyor? Konuştuğu şeyler nedir? Polis, MİT veya asker sorgusunda konuşulduğunda, bu, literatürde nasıl tanımlanır? Sorguda konuşan kişilerin bu davranışı nasıl değerlendirilir? Sorguda konuşanların takdir edildiği görülmüş müdür, tarihte ve günümüzde böyle davrananlara nasıl yaklaşmıştır? (...)Öcalan kararını vermiştir.

Konuşacaktır!

Direnmeyi, tarihsel direniş çizgisinin bir savaşçısı gibi savaşmayı, her türlü özveriyi göze alarak Mazlumların, Hayrilerin, Kemallerin yolunda yürümeyi “çok tehlikeli”, “basit ve kolay yol” olarak değerlendiriyor. Öcalan, daha sonra yaptığı bir değerlendirmede içine girdiği durumu şöyle anlatmaya çalışır: “Benim buraya alınmam tahlil edilemedi. Buraya alınmam, uluslararası sistemin oluşturduğu bir plandır. Sadece imha midir? Hayır! Mantiği şu: Eğer bu adam eski kafasıyla ısrar ediyorsa, hep isyan, hep savaş diyorsa sonuç zaten tasfiyedir. Öyle de olurdu. Çünkü biz güçlüyüz diyorlardı. Anlaşılsızsa, kafası çalışmıyorsa imha ederiz. Biz ne

yaptık? Kafamız çalışıyordu, bir de bilimsel olarak da 1993’ten beri arayış içindeyiz. Demokratik çözüm arayışı önemlidir. Israr ettik.” (Özgür Halk, Nisan 2000) Öcalan, “akıllı” davranıyor, uluslararası karşı-devrimci güçlerin istediği doğrultuya giriyor, bunu imha olmama-nın biricik yolu olarak görüyor.

Direnişi, “akılsızlık”, “imha”, “komploya düşme” ile özdeş görüyor, “basit ve kolay yol” olarak değerlendiriyor. Kendine göre daha zor olanı, “uzlaşmacılık” yolunu seçiyor. Neyin uzlaşması, ne verildi, ne alındı ki yapılan uzlaşmacılık denilsin, hangi zemin üzerinde yapılan bir uzlaşmadır bu? Temel ilkeler, ölçüler ve doğrular Öcalan söz konusu olduğunda anlamsızlaşıyorlar mı, geçerliliklerini yitiriyorlar mı? Neden?” (Bir Yanılsamanın Sonu)

Öcalan, konuşmuştur, denilen ve dayatılan her şeyi harfiyen yapmaya hazır olduğunu göstermiştir. Ama Genelkurmay sorgucularının bir kaygısı vardır: “Bu adam tamam, peki, örgütü kendisini ne kadar dinler, ona ne kadar bağlı?” Bu kaygıları onları ihtiyatlı olmaya koşullar. “İlk sorguda her denileni verdi, savcılık ve Yedek Hâkimliğinde de denileni aynen yaptı, ama bütün bunları onun ağzından çıkacak bir resmi ifadeyle stratejik bir plana bağlamak gerekiyor” diye düşündüler ve ona yeni bir ifade verdirtmeye karar verdiler. Mahkeme sürecine kadar “Kıvama” getirilmesi gerektiğini düşünüyorlardı.

Öcalan, 7 Haziran 1999’da İmralı’da avukatlarıyla yaptığı görüşmede şunları dile getiriyor: “**Konuya hâkimler. Planlılar. Onların belirttiklerini esas almak gerekiyor. Bunlar askeri ekip zaten. Bana ‘sonunu kendin belirlersin’ diyorlardı. Ben uçakta deseydim ‘ya sen ya ben’ pek doğru olur muydu?’** Onların dediklerini esas alıyor.

“O dönemde Öcalan’ın yargılanması, mahkemesinin nasıl gelişeceği konusunda yoğun tartışmalar yapılıyordu. Öne çıkan en temel noktalardan biri, Öcalan’ın mahkemede takınacağı tavidir. Öcalan’ın mahkemede direnmesi, devrimi ve partiyi savunması durumunda ortaya çıkabilecek gelişmeler, bu noktada devletin yapması gerekenler üzerinde duruluyordu. Hasan Cemal yazdığı bir makalede, duruşma gününe kadar Öcalan’ın kıvama getirilmesini, yani devletin istediği çizgide bir mahkeme tutumu almasının sağlanmasını, bunun nasıl yapılacağını bilmediğini, ama mutlaka yapılması gerektiğini vurguluyordu. Aynı dönemde Genelkurmayın bir tür basındaki sözcüsü olan M. Ali Kışlalı

ise “*Apo Nasıl Asılır?*” başlıklı bir makale yazmıştı. Kışlalı yazısında, Öcalan mahkemede savunma yaparsa, devrimi ve partiyi savunan, sömürgeciliği mahkûm eden bir tutum içine girerse, gerilla, savaşı derinleştirirse ve son olarak Avrupa ülkeleri, davaya dönük Türkiye’yi rahatsız edecek bir tutum içine girerlerse Öcalan’ın asılacağını belirtiyor, tersi durumda ise “*kurtulabileceği*” mesajını çok net ve kesin bir biçimde veriyordu. Hiç kuşkusuz anılan bu iki yazar ve genelde özel savaş basını, Genelkurmayın isteği doğrultusunda davranıyor, teslimiyet ve tasfiyecî çizgi için kamuoyunu oluşturuyor, devletin tavrını bütün taraflara dolaysız anlatıyordu...” (Bir Yanılsamanın Sonu)

Bu önemli konuya devam etmemizde yarar var, bu sürecin bilinmesi, tasfiyeciliğin nasıl şekillendiğinin kavranması gerekir.

“22 Mart 1999’da Öcalan, DGM Başsavcılığına bir dilekçe yazdı. Bu dilekçede, birçok noktada, daha önceki ifadelerinde eksik bıraktığı konularda ifade vermek istediğini belirtiyordu. Yeniden ifade verme işi nereden çıkmıştı, hukuksal prosedürde böyle bir şey yoktu. DGM Başsavcılığı ilk ifadesini zaten almıştı, yeni bir ifade neyin nesi olabilirdi? Elbette burada farklı bir durum vardı, bunun içeriği ifadeyle birlikte netleşecekti.

Daha da önemlisi 22 Martın bizim açımızdan özel bir anlamı var, Öcalan’ın tarihi tersine dönüş, tasfiye ve mutlak teslimiyeti kesinleştiren ve bu çizginin en temel öğelerini içeren bir ifadeyi vermek için bu tarihi seçmesi rastlantı değildir. Daha sonraki her önemli teslimiyet ve tasfiyecî adımın önemli bir tarihe denk getirilmesi, TC’nin bu konudaki tutumunu ve “*duyarlılığım*” gösteriyor. (...)

Geriye ve tersine dönüşü, teslimiyet ve tasfiyecî duruşu kesinleştirmek, bunun için belli günlerin tarihsel ve sembolik özelliklerinden yararlanmak! Öcalan, pişmanlık ve itirafında ne kadar samimi olduğunu kanıtlamak istiyor! Devlete güven vermek gerekiyordu, her adım, her davranış ve jest buna hizmet etmek durumundaydı! 22 Martın seçilmesinin temel nedeni budur!

Öcalan’ın 22 Mart 1999 tarihli dilekçesini aldıktan sonra DGM savcılarını, hemen harekete geçtiler, Bayram tatili ve havaların rüzgârlı ve soğuk oluşuna bakmadan soluğu İmralı’da aldılar. Öcalan’ın dört sayfa tutan ifadesini almaya hazırıldılar artık. Bu ifade çok önemli, partimize ve halkımıza dayatılan teslimiyet ve tasfiyecî çizgiyi, geliştirilen bilinç ve ruh katliamı

hareketini daha doğru ve sağlıklı kavramak açısından bu ifade üzerinde durmamız gerekiyor. Çünkü bu ifade daha sonra geliştirecek ve uygulanacak teslimiyet ve tasfiyecî stratejinin en öznlü anlatımı ve ana çerçevesi niteliğindedir.” (Bir Yanılsamanın Sonu)

Öcalan’ın 3 Nisan 1999 Tarihli Savcılık İfadesini bu yazının “Yorumsuz Eki” olarak vereceğiz, ama burada bu belgeden bir iki alıntı aktarmadan geçmek istemiyoruz.

Öcalan ifadesine şöyle başlıyordu: “*İfademin alınması süreci hem benim için hem Türkiye için çok önemlidir. Geçen defa ifadem alınırken zamanın kısalığı ve yorgun olmam sebebiyle bazı konuları açıklığa kavuşturamadım. Evvela kendi durumunu ele alayım. Ben sorgulanırken kendi kendimi de sorguladım.*” Bu, her “klasik” itirafçının nedamet belirten “klişeleşmiş” girişidir. Öcalan, “*sorgulanırken kendi kendi(n)i de sorgula*”r ve “*Tarihsel hatasından*” vazgeçer. İfadesi tam bir ibret vesikasıdır. Bir yerinde şöyle der:

“*Ben uzun örgüt hayatımda Kürtlerin özgürlüklerini Türkiye içerisinde bulduklarını gördüm. Bana göre Kürtlerin derdi ayrı bir devlet kurmak olamaz, federasyon ve otonomi bir çözüm değildir, federasyon ve otonomiden daha ileri bir çözüm demokratik sistemin kendisidir, Türkiye’de de mevcut sistemde Kürtlerin siyasal hakları vardır, 1990’lardan sonra Kürtlerle ilgili kültürel haklar da geliştirilmiştir. Bu halen de yürürlüktedir. Kürtçe gazete çıkarılmakta, Kürt Enstitüsü kuruldu, Kürtlerin oy verdiği bir parti, kültür dernekleri vardır, bütün bu olanlar Türkiye’de Kürtlerin özgür ifade hakkının geliştiğinin göstergesidir. Bununla şunu ispatlamak istedim. Türkiye’de Kürt meselesi demokratik sistem içerisinde Kürtlerin ifade özgürlüğüne kavuşarak olumlu yönde gelişmiştir. Bütün Türkiye’de demokrasi geliştikçe bundan elbette Kürtler de yararlanacaktır. Esasından daha Cumhuriyet kurulmadan ve kurulduktan sonra Kürtler devletin asli unsurlarıdır.*”

Ve Öcalan anılan bu ifadesinde son noktayı koyuyor, örgütü, halkı TC’nin hizmetine sokmanın sözünü veriyor. Bundan sonra atılan adımlar bu sözün somutlaşmış ve yaşama geçirilmiş adımlarından ve aşamalarından başka bir şey değildir. Bu alt bölümü bu ibret ve utanç verici, aynı zamanda tasfiyecî planın özeti niteliğindeki sözlerle noktalıyoruz:

“*Yukarıda açıklamaya çalıştığım hususlar samimi duygularımdır. Amacım ülkemizi ve devletimizi daha da güçlendirmek ve yardımcı*

olmaktır. Kişisel hiçbir beklentim yoktur. İmkanlar tanındığında gerekli bilgiyi verip örgütü yasal çizgiye çekmeye hazırım dedi. Bu konuda devletimizin de üzerine düşeni yapması gerekir. Devletin üzerine düşen iç barışı sağlayabilmek için gerekli olan yasal düzenlemeler yapmaktır. Bunların başında af yasası dağda ve cezaevinde olanlar için onların topluma karışmalarını sağlayacak bir af yasası gelir. Ben bu konuda üzerime düşen her türlü katkıda bulunmaya hazırım, bize bağlı halkım ve örgütümü demokratik devletin ve ülkemizin hizmetine uyumlu hale getirmeye imkân ve güce sahip olduğumu söylüyorum, tüm gücümle bu yönde çaba harcamaya hazırım”

Daha fazla söze ve yoruma gerek var mı? 1999'dan bu yana gerçekleştirilenler bu sözlerin gerekleri değil mi?

V.

Önce ideolojik ve politik silahsızlandırma gerçekleştirildi, mahkemeye sunulan “Savunma” bunun somut ifadesidir.

Ardından 2 Ağustos 1999'da askeri silahsızlandırmanın kararı verildi ve bu tarihten sonra gerilla güçleri, “Dağa mahkûm eli silahlı kadın ve erkekler” haline getirildi.

Bu ideolojik, politik, askeri-stratejik tasfiyecilik 7. Kongrede resmi çizgi haline getirildi.

4 Nisan 2002'de PKK ad olarak da tasfiye edildi ve İmralı Partisi KADEK adını aldı ve “... PKK'nin hayatta kalan dört kurucu üyesinin ve kuruluş sürecine katılmış olan çok sayıda kadrosunun katılımıyla gerçekleşen Kongremiz, bu temelde PKK faaliyetlerinin artık her alanda durdurulduğunu ve bundan sonra PKK adıyla yürütülecek her türlü faaliyet ve girişimin gayri meşru olduğunu karara bağladı” (8. Kongre Bildirisi)

KADEK bekleneni vermedi, PKK adına ne varsa, devrimci geçmişi hatırlatan ne kalmışsa onun da tasfiye edilmesi gerekiyordu. Bu nedenle 2003'te KADEK de feshedilerek KONGRA-GEL kuruldu. KONGRA-GEL, her açıdan kendisini düzene kabul ettirme projesiydi. Bekledikleri “yöneticilerin” de kapsamında olduğu bir Pişmanlık Yasasıyla “yasallaşmaktı”. Ama beklentileri gerçekleşmedi. TC, “yöneticileri” içermeyen bir Pişmanlık yasası çıkardı. Ortadoğu'ya statükoları yıkan ve demokrasi getiren güç olarak yüceltikleri ABD ise kendilerini “Terörist” örgüt olarak tanımladı. Bu durum KONGRA-GEL

içindeki tartışmaları, çelişkileri derinleştirdi ve çözülmeyi hızlandırdı. Bir grup koparak başka bir “Siyasal parti” kurdu. 2004'ün yaz aylarında KONGRA-GEL, “yeniden savaş” kararı aldı. Bu, aslında Genelkurmayın kararından başka bir şey değildi.

KONGRA-GEL'de yaşanan çözüme ve dağılma devam ediyor. Ama buna rağmen son otuz yıllık mücadele değerlerini ve mevzilerini de denetlemeye devam ediyor. Bu, gerici ve karşı-devrimci iktidar yapısı her türlü devrimci mücadelenin önünde engel olarak duruyor.

İmralı eksenli tasfiye stratejisi derinleşerek devam ediyor. Bilinç katliamı derinleşiyor. Aldığımız son duyumlara göre yeni teslimiyet grupları hazırlanıyor. “PKK'yi Yeniden İnşa” girişimi ise tam bir aldatmaca, iç çözülmeyi durdurma hareketinden başka bir şey değildir.

Öcalan'ın son “hamlesi” ise, tasfiyecilik çizgiyi “yasal” bir ayağa kavuşturmadır. Eski DEP milletvekillerinin pratikte yürüttüğü Demokratik Toplum Hareketi anılan ayak olarak hazırlanıyor. Bu ayağın oturtulmasına paralel olarak tasfiyeciliğin final aşamasına taşınmak istediği çok açıktır.

VI.

15 Şubat, Kürdistan tarihine kara bir leke, bir utanç abidesi, bir teslimiyet ve ihanet şahikası olarak geçecektir.

Bunun halkımızın bilincine yeterince çarpmaması, bunun henüz pratikte gerekli karşılığı bulmaması bu gerçekliği değiştirmeyecektir.

İmralı ihanetine tavır almak, salt söz ve eleştiri ile sınırlı kaldığı zaman belki bir döneme kadar bu, bir anlam ifade edebilir. Ama bu eleştirel duruş, politik bir harekete, daha açık bir ifadeyle Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini Toparlama ve Yeniden İnşa hareketine dönüştürüldüğünde tarihsel bir değer kazanabilir. Tarihimizin büyük kesintilere uğramaması, büyük boşlukların oluşmaması için bu politik pratik duruş yaşamsal önemdedir!

Teslimiyet İhanete, Direniş Zafere Götürür!

Yaşasın Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini Toparlama ve Yeniden İnşa Hareketimiz!

11 Şubat 2005

Yorumsuz Ek**A. Öcalan'ın 3 Nisan 1999 tarihli Savcılık İfadesi:**

İfademin alınması süreci hem benim için hem Türkiye için çok önemlidir. Geçen defa ifadem alınırken zamanın kısalığı ve yorgun olmam sebebiyle bazı konuları açıklığa kavuşturamadım. Evvela kendi durumunu ele alayım. Ben sorgulanırken kendi kendimi de sorguladım. Benim sağ-sol çatışması içerisinde klasik Kürtçü olarak kabul edilmem veyahutta klasik Kürtçü olarak kabul edilmem doğru değildir. M. Kemal Atatürk Türkiye Cumhuriyetini kurduktan sonra Doğu'da isyanlar olduğu gibi Batıda da isyanlar olmuştur. Ben 1940'lı yıllara kadar devam eden bu isyanları uzun uzun düşündüm. İsyandar Doğuda da olmuştur batıda da olmuştur. Yalnız isyanları Kürtçü bir isyan olarak görmek yanlıştır. Cumhuriyet henüz yeni kurulmuştur isyanı başlatanlar henüz Cumhuriyete alışmış değillerdi. Yıkılan eski rejimi arıyorlardı. Bu isyanlar yeni kurulan Cumhuriyete tepki olarak başlatılmıştır. İsyandarın bastırılmasında belki aşırı şiddete başvurulmuştur. Ama bu şiddet kesinlikle Kürtleri ezmek için şiddet olarak algılanmamalıdır. Alınan tedbirler Cumhuriyeti korumaya yöneliktir. Bu şekilde algılanmalıdır. Bu Türkiye'nin batısında da geçerlidir. 1940'lı yıllardan 1970'li yıllara geldiğimizde Türkiye'de sağ-sol çatışması başlamıştır. Marksizm ve Kürtçülük hareketleri başlamıştır. Ben de kendimi Ankara'da bunların ortasında buldum. Yoksul bir aileye mensup kişi olarak bu harekete katıldım. Bildiğiniz gibi PKK'nin kurucusu benim. PKK'nin kurulurken programını yaptık. O zaman Kürtlerin bağımsız bir Kürdistan kavramı da vardı, Marksist temele dayalı yeni sistem getirecektik. Ancak değişen olaylar ve zaman bize bu programın hayali olduğunu gösterdi.

PKK kurulduktan sonra şiddete başvuruldu. Ama zaman içerisinde de PKK'nin gösterdiği şiddetten rahatsız oldum. 1993'ten sonra bütün çabamı PKK'yi şiddet unsurundan arındırıp, siyasi kanal içerisine sokmayı amaçladım. ÖZAL'ın da çağrısı bu konuda yani PKK'yi siyasi kanala sokmak konusunda bizi etkiledi. Geçen ki ifademde teferuatlı bir şekilde anlattım. Özal, Talabani'yi bu ateşkes konusunu görüşmek üzere bana gönderdi. Özal'ın ömrü bu konuyu sonuçlandırmaya yetmedi. Kendisi ile ateşkes ve ateşksten sonraki süreçle ilgili görüşmelerimiz olacaktı. Hatta öldüğü günlerde biz Özal'dan temsilcilik düzeyinde görüşme bekliyorduk. Özal'ın ölümünden sonra 1996 yılı içerisinde Avukat Selim Okçuoğlu vasıtasıyla

ordu kaynaklı olduğuna inandığım bir mektup aldım. Mektubun yazılış üslubundan hem ciddi olduğuna ve hem de Genelkurmay kaynaklı olduğuna inandım Mektupta bizim ateşkes ve siyasi çözüm konusunda hem Cumhurbaşkanı hem de Başbakan ile temasımızın olduğu, ancak Başbakanın ve Cumhurbaşkanı'nın bu konuda ön hazırlıklarının olmadığı, ayrıca bu konuyu çözecek güçlerinin de olmadığı ifade ediliyordu. Daha başka mesajlar da vardı, ben mektubu bütün olarak değerlendirdiğimde Genelkurmay kaynaklı olduğuna iyice inandım. Mektupta Türkiye'nin bölünmesinin bize de bir yararının olmadığı, ülke bütünlüğü ve devlet bağımsızlığının kesinlikle tartışma konusu yapılamayacağı, ileride olağanüstü halin kalkacağı, koruculuk sisteminin kalkacağı, Kürt kimliğinin demokratik çözüm içerisinde kendiliğinden halledileceği, ben yazılan mektubu olumlu buldum. Bu mektubu hem yazılı hem de sözlü cevap verdim. Sözlü cevaplarım televizyon kanalı ile veriliyordu. Yazılı cevaplarımı Avukat Selim OKÇUOĞLU'na veriyordum. Bu mektuplarımın ciddi bir merkeze gittiğine inanıyordum, karşılıklarını da alıyordum, pratikte de gelişmeler oluyordu. Bu gelişmeleri şöyle anlatabilirim. Dağdaki operasyonlarda söylenen sözlerin yerine getirildiğini fark ediyorum.

Ben uzun örgüt hayatımda Kürtlerin özgürlüklerini Türkiye içerisinde bulduklarını gördüm. Bana göre Kürtlerin derdi ayrı bir devlet kurmak olamaz, federasyon ve otonomi bir çözüm değildir, federasyon ve otonomiden daha ileri bir çözüm demokratik sistemin kendisidir, Türkiye'de de mevcut sistemde Kürtlerin siyasi hakları vardır, 1990'lardan sonra Kürtlerle ilgili kültürel haklar da geliştirilmiştir. Bu halen de yürürlüktedir. Kürtçe gazete çıkarılmakta, Kürt Enstitüsü kuruldu, Kürtlerin oy verdiği bir parti, kültür dernekleri vardır, bütün bu olanlar Türkiye'de Kürtlerin özgür ifade hakkının geliştiğinin göstergesidir. Bununla şunu ispatlamak istedim. Türkiye'de Kürt meselesi demokratik sistem içerisinde Kürtlerin ifade özgürlüğüne kavuşarak olumlu yönde gelişmiştir. Bütün Türkiye'de demokrasi geliştikçe bundan elbette Kürtler de yararlanacaktır. Esasında daha Cumhuriyet kurulmadan ve kurulduktan sonra Kürtler devletin asli unsurlarıdır.

Benim programlarımın da başlangıçta hayali olduğunu anladım. PKK programının politik ve siyasi değeri olmadığını kavram olarak Kürdistan ibaresini kullandım. Coğrafi olarak ele aldım. Kürt devleti kurmanın mümkün olamayacağı ilmen de sabittir. Gerekli de değildir. Mevcut TC devleti içerisinde demokratik ortamda her şeyin gerçekleşmesi mümkündür. Ben bu sonuca vardım dedi.

Ben bu sonuçları örgüt içerisinde sınırlı da olsa açtım ve anlattım. Üst düzey sorumluluk

alan arkadaşlarımla da tartıştım. Mevcut çizgi içerisinde yürümenin yararını gördük, ancak yeterince kamuoyuna yansıtma imkânı olamadı. Televizyonlara yer alan konuşmalarında da özgürlüğün ancak Türkiye içerisinde mümkün olacağı mesajını verdim.

17 Eylül anlaşmasından biraz bahsetmek isterim. 17 Eylül 1998 Washington'da Talabani ile Barzani anlaşırıldı. Ben aslında Talabani ve Barzani ile çatıştım. Barzani ile Talabani anlaşmaları ve ondan sonraki süreçteki planları İngiltere'de hazırlandı, uygulama Amerika tarafından yapıldı. Yani otonom bir Kürt devletinin meydana getirilmesinde ABD ve İngiltere birlikte hareket etiler. Daha istiklal savaşının bitiminde Şeyh Sait isyanı çıkarıldığında İngiltere ağırlığını koydu, Musul ve Kerkük'ü bana bırakırsan ben seni desteklerim dedi. O zaman Türkiye'nin gücü sınırlı idi. İngiltere ve Türkiye için çok önemli olan Misak-ı Milli sınırları içerisinde kalan Musul ve Kerkük'ü bırakmak zorunda kaldı. Bugün İngiltere ile ABD geçmişte oynadıkları oyunu tekrarlamaktadırlar. Hem Irak'ı Talabani ve Barzani ile kontrol altına almak hem de gelişme potansiyeli yüksek olan Türkiye'nin önünü kesmek için bu oyunu oynamışlardır. Oynanan oyunda bana da kurban olarak yer verdiler. Barzani ile Talabani'yi öne çıkardılar Türkiye'ye senin istediğin APO'dur. Al sana Abdullah ÖCALAN dediler. ABD ile İngiltere'nin bu konuda yani otonom bir Kürt devleti kurulmasında Talabani ve Barzani'yi bize tercih etmeleri normaldir. Çünkü İngiltere ve ABD'nin otonomi anlayışı farklıdır. Ayrıca öteden beri ABD ve İngiltere'nin Barzani ve Talabani ile olan ilişkileri kıymetlidir. Neticede bu ilişki meselesidir.

Geçen ifademde belirtmiştim. Kani YILMAZ 1994 yılında Londra'da tutuklandı. Kani YILMAZ'ın tutuklanmasını gerektirecek İngiltere'de işlenmiş hiçbir suçu yoktu. İngiliz hükümeti onu tutuklama adı altında korumaya aldı. Amaçları Kani YILMAZ'ı ileride benim yerime PKK'ye lider yapmaktı. Bu liderlik benim yerime olmasa bile Avrupa kitlesi içindi. Kani YILMAZ 3 yıl İngiltere'de kaldıktan sonra Almanya'ya iade edildi. Almanya'da bir müddet tutuklu kaldıktan sonra tahliye edildi. Arkasında da kendisine siyasi sığınma hakkı verildi. Aynı konu Moskova'daki temsilcimiz Mahir (K) Numan UÇAR için de geçerlidir. Aynı siyasi sığınma hakkı Numan UÇAR'a da verilmiştir Şimdi ben Avrupa'ya siyasi faaliyette bulunmak için çıktım. Ancak hiçbir Avrupa ülkesi bana siyasi sığınma hakkı vermedi. Yunanistan tarafından Kenya'ya davet edildim. Aslında sonradan Kenya'ya davet edilmediğimi, kaçırıldığımı anladım, sonradan öğrendim ki beni Yunanistan'a davet eden ve Kenya'ya davet eden şahısların aile güçleri zenginlikleri tamamen İngiltere'de imiş, bunların bütün siyasi itibarları İngiltere'de sağlanmış, aslında

bu Kenya'ya götürülmem bana karşı önceden hazırlanan bir komplo idi, kesinlikle beni öldürmeyi düşünüyorlardı. Belki ileride tarih bunu aydınlayacaktır. Beni Türkiye'ye teslim etmeyi planlamışlardı. Bu da benim için mutlak ölümdür.

Burada dikkat edilmesi gereken husus şudur. Hiç de azımsanmayacak bir Kürt nüfus bana duygusal olarak bağlıdır. Benim Türkiye tarafından öldürülmem gerçekten içte karışıklıklar olabilir, nitekim benim öldüğüm Atina'da yayınlanınca Türkiye metropollerinde hoş olmayan gelişmeler oldu. Aynı olaylar İran'da da yaşandı. Urmiye'de 20'ye yakın insan öldü. Yani Yunanistan'ın ve onunla ilişkili komploda yer alanların, beni Türkiye'ye teslim etmekle asıl hedefledikleri 100 yıllık Kürt-Türk düşmanlığının temelini atmaktır ve bütün Kürt kitlesine Türkiye'ye karşı şartlandırmaktır. Benim en büyük emelim bu Kürt-Türk düşmanlığına engel olmaktır. Tersine bütün Kürt kesimine güvenlik ve esenlik getirecek olayın Türkiye'deki demokratik sistem içerisinde yer almak olacağından bana şans verilmesini istiyorum.

1993'den beri PKK'yi şiddet kullanan örgüt olmaktan çıkarıp, siyasi alanda faaliyet gösteren bir örgüt haline getirmek için çaba sarf ettim, bunun bende kanıtları da vardır. PKK küçümsenecek bir örgüt değildir, şimdi ben yakalandıktan sonra onlarca devlet PKK'ye sahip lenmek istemektedir, her biri PKK'yi kendi çıkarınca kullanmak istemektedir, yukarıda söylediğim Kani YILMAZ bir tane değildir. Benim PKK üzerinde otoritem vardır, ayrıca halkta beni çok tutmaktadır, bana imkân verilirse PKK'yi demokratik sistemle uyarlamak çabalarını geliştiririm. PKK'yi yasal çerçeveye çekerim, devlet imkân verirse silahlı çatışmaları sona erdiririm, hatta dağdaki elemanları yasal çizgiye çekerim, bu da devletin yasal imkân tanınmasıyla olur, dağdakiler zor koşullar altındadır. Cezaevinde 20 yıldır yatan PKK'li on bine yakın insan vardır, bütün bunlar iç barışı sağlarlar, yıllardır devam eden kanı durdurur. Ben bunu kendim için istemiyorum. Beni örgütünü tasfiye eden biri olarak değil, ülkesi ve halkı için en doğrusunu yapan biri olarak görün. Ben yakalandığımda Yunanistan'ın yaydığı yanlış bir haber yani benim öldürüldüğüme dair bir haber istenmeyen olaylara sebep oldu. Ben bu olayların gelişmesini önlemek istiyorum ve bu konuda örgütümü ikna ederim ve bu güce sahibim. Özgürlük mü, işte Türkiye demokratik sistemi içerisinde aranan her türlü özgürlük var. Vatan mı? İşte Türkiye vatanınız derim. Türkiye bizim tarihi ortak vatanımızdır, bu ortak vatanın bölünmesini istemem.

Ulus olarak da Kürtler Türk ulusal bütünlüğü içerisinde ancak ayrı kültür ve dili olan bir unsurdur.

Ben Sunday Mirrow gazetesi muhabiri ile

röportaj yapmış olabilirim, ancak bu muhabire İngiltere'nin Türkiye ile aramızda diyalog kurulması için arabuluculuk yapmasını aksi halde Türkiye'ye saldırdığım 3 binden ziyade intihar eylemcisinin İngiliz turistlere intihar saldırısında bulunacaklarını, bu intihar saldırılarını ancak Türkiye ile diyalog başladığında sona erdireceğimi söylemedim. Esasında ben PKK'nin bütün şiddet eylemlerinden sorumlu olmakla beraber, bu eylemlerin çok büyük bir kısmının talimatını da ben vermiş değilim, hatta şiddete karşı da durdum, birçok eylem alan bölge komutanları talimatıyla olmuştur, mesela dikkat edilirse sivilere yönelik eylemlerde azalma olmuştur, bu azalma yani sivillere yönelik azalma benim uzun uğraşlarım sonucu olmuştur, ben 1996'dan beri de sürekli tek taraflı ateşkes sağlamaya uğraşıyorum, en son 1 Eylül 1998 tarihinde de ateşkes ilan ettim.

Bugüne kadar okul yakmaları, öğretmen öldürülmeleri gibi ağır olaylar örgüt adına gerçekleştirilmiştir. Örgüt başı olarak sorumluluk bana çıkartılmaktadır, bunun farkındayım. Ancak ben örgütün başı olarak bunları her zaman önlemek istedim. Sorumluları belirleyip kendilerini etkisiz hale getirme yollarını aradım. Özellikle son 2-3 yıl içerisinde benzer sivil kesime karşı işlenen şiddet olayları azalmıştır. Olanlarda yabancı ülkelerin kışkırtması sonucu meydana gelmiştir. Belirtmek istediğim İstanbul'da meydana gelen son yakma olayının dış kaynaklı olduğunu öğrendim ve benzer olayların meydana gelmemesi içinde kınadığımı bu yolla örgüte mesaj verip önleme yollarına başvurduğumu belirtmek istiyorum. Örgüt lideri olarak sorumluluğumun farkındayım, ancak büyük bir kısmı ile doğrudan doğruya ilgim olmadığını, inisiyatifim dışında geliştiğini söyleyebilirim. Bundan sonra meydana gelen ölüm olaylarına bir kişinin dahi ilave edilmesini istemiyorum. Bu konuda imkân tanındığında her türlü yardımda bulunmayı vaat ediyorum dedi.

Benim bugüne kadar Atatürk'e karşı Türk ulusu ve bayrağı aleyhine bir sözüm olmamıştır. Söylediklerim eleştiri mahiyetindedir. Atatürk'ü küçük düşürücü sözlerim yoktur. Atatürk'ün önderlik hususlarını takdir ettim. Bugüne kadar da kendime rehber olarak kabul edip, uygulamaya çalıştım. Son HADEP genel kurul toplantısında Türk bayrağının indirilmesini de ilk kınayanlardan biri de benim, bu konuda MED TV'de konuşmalarım çıkmıştır. Yakalandığımda da Türk bayrağına saygımı öperek gösterdim, bu konudaki suçlamaları kabul edemem.

Benim Ermeniler ve Ermeni terör örgütleri ile önemli bir ilişkim olmamıştır, başlangıçta geliştirilmek istenen ilişkiler benim kendileri yönünden uygun bir kişi olmadığım, kendi kapalı görüşlerini benimseyecek bir kişilik olmadığım sonucuna vardıkları için benimle ilişkiyi sürdür-

mediler. Coğrafi yönden İç Anadolu'ya kadar uzanan ideallerini benimsemem de mümkün değildi. Benim öyle bir sorunum olmadı ve olmazdı da dedi

Ayrıca; şunları ilave etmek istiyorum. Yukarıda açıklamaya çalıştığım hususlar samimi duygularımdır. Amacım ülkemizi ve devletimizi daha da güçlendirmek ve yardımcı olmaktır. Kişisel hiçbir beklentim yoktur. İmkânlar tanındığında gerekli bilgiyi verip örgütü yasal çizgiye çekmeye hazırım dedi. Bu konuda devletimizin de üzerine düşeni yapması gerekir. Devletin üzerine düşen iç barışı sağlayabilmek için gerekli olan yasal düzenlemeler yapmaktır. Bunların başında af yasası dağda ve cezaevinde olanlar için onların topluma karışmalarını sağlayacak bir af yasası gelir. Ben bu konuda üzerime düşen her türlü katkıda bulunmaya hazırım, bize bağlı halkım ve örgütümü demokratik devletin ve ülkemizin hizmetine uyumlu hale getirmeye imkân ve güce sahip olduğumu söylüyorum, tüm gücümle bu yönde çaba harcamaya hazırım dedi.

3 Nisan 1999

AB VE KÜRDİSTAN SORUNU

Gerçekler ve Yanılsamalar

Geçtiğimiz yılın son günlerine kadar AB, TC'nin AB'ye üye olma ve bununla ilgili müzakere tarihini alma, AB'nin Kürt sorununa getireceği "açılımlar" gibi alt başlıklar gündemin en çok tartışılan konuları oldu. Biz de bu konudaki görüşlerimizi birkaç makale ve bildiriye ifade etmeye çalıştık. AB, AB-TC ilişkileri, AB ve Kürt sorunu eksenindeki tartışmalar belli yönleriyle devam ediyor, birçok politik eğilime damgasını vurmayı sürdürüyor. Ancak bu tartışmalarda ve buna yön veren politik eğilimlerde gerçekler ile yanılsamalar ve sanal "gerçekler" karışmış bulunuyor. Dolayısıyla süren bu tartışmayı, gerçekleri ve yanılsamaları net ve kesin çizgileriyle ayırtıracak bir biçimde sürdürmek gerekiyor. Özellikle bu konuda "bizim" Kürtlerde derin bilgi yetersizliği ve liberal yanılsamaların olduğunu peşinen teslim etmemiz gerekiyor. Bu nedenle tartışmayı daha kapsamlı bir biçimde yapmak ve derinleştirmek durumundayız.

AB hakkındaki yanlış bilinç, zincirleme yanlışların da temel nedeni olmaktadır.

AB nedir?

İşte can alıcı ve merkezi soru budur!

AB nedir sorusuna doğru bir yanıt verilmeden AB ile Kürdistan sorunu, AB ile TC arasındaki ilişkilerin özü, özellikleri, bu ilişkilerin getirip götürecekleri konularında da sağlıklı bir değerlendirmeye ulaşılamaz; bu bağlamda doğru politikalar da geliştirilemez! Ne yazık ki yaşanan da bundan başkası değildir!

AB'yi "demokrasi ve barış" merkezi olarak algılıyorsanız, temel işlevinin bu olduğunu vaaz ederseniz, tutumunuz, bunun gönüllü savunuculuğunu yapmaktan başka bir şey olmayacaktır.

Yok, AB'yi dünya çapında "Rekabet

gücü yüksek sosyal piyasa ekonomisini" (AB Anayasası) geliştirmeyi "en yüksek amaç" olarak belirleyen kapitalist ve emperyalist bir "uluslararası ittifak" veya "Birlik" olarak değerlendirirseniz, "Demokrasi ve barış" hayallerini değil, ABD karşısında rekabet etme gücü kazanmayı eksen alan, dünyayı paylaşma kavgasını, emekçileri sömürme düzenini yeni bir aşamaya taşımaya hazırlanan bir blok gerçeğini görürsünüz!

Elbette AB'ye nereden, hangi göz ve perspektifle bakıldığı, kimin çıkarlarının esas alınarak yaklaşıldığı önemlidir.

Ezilen halkların ve emekçilerin durduğu yerden ve onların perspektifiyle mi, yoksa burjuva liberal bir eksenden mi bakılacak? Ya da gerçeklerin ışığında mı, yoksa yaratılan "sanal gerçeklerle" mi?

İşte yukarıda sözünü ettiğimiz can alıcı sorunun doğru kavranmasında diğer bir can alıcı soru da budur!

AB nedir sorusuna, gerçeklere sadık kalarak ve objektif bir perspektifle bakmaya ve bu sorunun özünü ve ana çizgilerini ortaya koymaya çalışacağız. Bunu başatabildiğimiz ölçüde yaratılan yanılsamaları, sanal sis perdesini yırtabileceğiz...

I. AB Nedir?

19. ve 20. yüzyıl, Avrupa için savaşlar yüzyılları olmuştur. Savaş ve çatışma, kendisiyle birlikte "Barış" ihtiyacını ve istemini de getirmiş ve bunun hep ilgi odağında kalmasında tetikleyici bir rol oynamıştır. "Birleşik Avrupa" ya da "Avrupa Birleşik Devletleri" sloganı, 20. yüzyılın başlarında birçok çevrenin gündeminde yer tutmuştur. Aslında Avrupa

Birleşik Devletleri düşüncesi, Fransız Devrimi ile birlikte burjuva ideologları tarafından dile getirilmiş ve tartışma konusu yapılmıştır. 1867 tarihinde İsviçre’de kurulan “*Bariş ve Özgürlük Birliği*” adlı oluşum, Avrupa Birleşik Devletleri fikrinin Avrupa’da savaşları önleyebileceğini savunmuştur. Aynı tartışmanın I. Paylaşım Savaşı’nın arifesinde “*Sosyal demokrat*” partileri ve onun önemli şahsiyetlerini kapsayacak şekilde alevlendiğini görüyoruz. II. Enternasyonalin en önemli otoritesi sayılan Kaustky, bu tartışmaya “Ultra emperyalizm” teorisiyle katılır. Bu teoriye göre, kapitalizmde yaşanan “uluslararasılaşma” eğiliminin, giderek bir dünya tekeline, bir dünya devletine, ultra emperyalizme götüreceğine, dolayısıyla rekabet ve savaşların yerini uzlaşma, dünyayı ortak sömürme ve barış eğilimine bırakacağını, bu anlamda Avrupa Birleşik Devletleri sloganının bu genel eğilimin teorik ve politik dışavurumundan başka bir şey olmayacağını anlatır. Yine Kaustky, “*silahlanma ve savaşın mutlaka emperyalizmin bir ürünü olarak görülemeyeceğini*” ileri sürer ve Avrupa Birleşik Devletleri sloganı ile “*Sürekli barış*” arasında kopmaz bir ilişki kurmaya çalışır.

Roza Lüksemburg, ulus-devlet ve ekonomik rekabetin, kapitalizmin bir ürünü olduğunu, bunun da ulusal düzeyde sınıf savaşlarını, uluslararası düzeyde ise hegemonya savaşlarını koşulladığını vurgular, sürekli barışın koca bir yalan ve demagoji olduğunu belirtir.

Lenin ise, Avrupa Birleşik Devletleri sloganını, 1915 tarihinde yazdığı bir makalede ana çizgileriyle eleştirir. Bu sloganın ekonomik bakımından ya olanaksız ya da gerici olduğunu savunur.

AB, gerçekleşme yolunda olan Avrupa Birleşik Devletleri mi?

AB, ulus-devletlerin aşılması, onun inkarı mı? Bu anlamda AB, ulus ve ulus-devlet olgularını aşma iddiasında olan globalizmi doğrulayan en çarpıcı örnek mi?

Yoksa AB, ulus-devletlerin gerçekleştirmek istedikleri bir “devletler konfederasyonu” mu, ulus-devletlerin toplamı mı?

Bu önemli soruların yanıtı geniş bir tartışmayı gerektirmektedir. Bu soruların geniş tartışmasına girmeden bu konudaki yanıtımızı çok kısa bir biçimde özetlemek istiyoruz.

Bu soruların yanıtı, AB’nin kat ettiği tarihsel gelişim çizgisinde, onun oluşum ve kuruluş gerekçelerinde, Birlik ile ulus-devletler ara-

sındaki ilişki ve çelişkilerde, Birlik’in işleyiş, karar süreçleri ve kurallarında, bunların dile getirildiği temel belge ve kurumların kendisinde gizlidir!

Bilindiği gibi II. Dünya Savaşından sonra Batı Avrupa baştan sona bir yıkıntı içinde ve harap haldeydi. Doğu Avrupa ülkelerinde ve Doğu Almanya’da Sovyet ordularının da desteğiyle sosyalist sisteme bir geçiş süreci başlamıştı. ABD savaştan güçlü olarak çıktı, kapitalist-emperyalist sistemin lideri olarak dünya siyasetinde rol oynamaya başladı. Avrupa, ABD’ye muhtaç durumdaydı. Hem ekonomik açıdan, hem de siyasal ve askeri açıdan... 1947’de ABD tarafından geliştirilen Marshall Planı, başta Batı Almanya olmak üzere Avrupa ekonomilerini yeniden canlandırmak içindi. Avrupa ABD’ye muhtaç olduğu kadar ABD de Avrupa’ya ihtiyaç duyuyordu. Sovyetlerin varlığı, ekonomik ve sosyal çöküntü içindeki Avrupa’nın karşı karşıya kalacağı toplumsal devrim korkusu, bu iki korkunun birleşik etkisi, ABD’yi Avrupa’ya destek vermeye zorluyordu. Avrupa ülkeleri ABD’nin liderliğini, siyasal ve askeri vesayetini kabul ettiler; bu, on yıllar boyunca böyle devam etti, Sovyet siteminin dağılışına kadar...

Öte yandan belli başlı Avrupa ülkeleri, kendileri için stratejik değerde olan ve ekonomileri için kilit önemde olan kömür ve çelik sanayini korumak ve rekabet gücünü artırmak amacıyla 1952 tarihinde Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nu kurdular. Bu anılan topluluk bugünkü AB’nin de ilk çekirdeği niteliğindedir. Başka bir deyişle AB, Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu’nun bugüne doğru evrilmesidir. Bu topluluğun altı kurucu üyesi var ve “**Altılar**” olarak anılmaktadırlar. Fransa, B. Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg, bugün aynı zamanda AB’nin eksenini oluşturmaktadır. **Altılar**, 1957’de Roma Anlaşmasıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu(AET)’nu kurdular. Anılan anlaşmada Topluluğun temel amacı, malların, hizmetlerin, sermayenin ve işgücünün serbest dolaşımını sağlayacak ortak bir pazarın ve gümrük birliğinin kurulması olarak tanımlanmaktadır. 1968’de gümrükler kaldırıldı ve ortak bir gümrük tarifesi belirlendi. 1980’lerden itibaren AET, bir kez daha adını değiştirdi, Avrupa Topluluğu (AT) adını aldı. 1980’lerin sonlarına kadar AT’ye damgasını vuran ekonomik kaygılar ve beklentilerdir, “ekonomik” kimlik daha öndedir. Politik kimlik çok belirleyici bir öğe

olmamaktadır. Ancak Sovyet sisteminin dağılması ile birlikte AT, politik kimliğini de örme, geliştirme ihtiyacını duydu ve bunun bir sonucu olarak adını bir kez daha değiştirerek Avrupa Birliği (AB) adını aldı. AB, ABD karşısında ekonomik ve siyasal bir güç, dünya çapında rakip bir blok haline gelme amacıyla olan kapitalist-emperyalist bir uluslararası ittifak, ulus-devletler topluluğu veya “Devletler konfederasyonu”dur.

AB'nin ekseninde ekonomik amaçlar her zaman önemli bir rol oynamıştır, “malların, hizmetlerin, sermayenin ve işgücünün serbest dolaşımını sağlayacak ortak bir pazarın ve gümrük birliğinin kurulması” öncelikli hedef olarak belirlenmiştir. Ortak para birimi olarak EURO'nun kabulü de bu bağlama oturmaktadır. Euro'nun ortak para birimi olarak kabulü, AB'nin ABD karşısında ekonomik ve giderek siyasal bir güç hedefi doğrultusunda atılmış bir önemli adımdır. Bu adımı, ortak “savunma gücü” oluşturma, “ortak dış politika” geliştirme çabaları izlemektedir. Bu konularda Fransa ve Almanya ekseninin motor rol oynamaları rastlantı değildir.

AB, açık ki, ABD emperyalizmine karşı ekonomik ve politik bir güç olma amacıyla geliştirildi. Bir dünya gücü olma, rakip bir blok olarak dünya hegemonyasında yer alma hedefi, AB'nin en temel varlık nedenidir.

Bu ne kadar doğruysa, AB'nin eşitler ilişkisi olmadığı da bir o kadar doğrudur. Bu noktanın açılımına geleceğiz, buna geçmeden önce “ulusal parlamentolar” tarafından onay bekleyen AB Anayasası hakkında birkaç söz söylememiz gerekir. Anılan anayasa, AB'nin amacını çok net ve tartışmaya yer bırakmayacak açıklıkta ortaya koyuyor: **“Rekabet gücü yüksek sosyal piyasa ekonomisi en önemli amaç”!**

Rekabet gücü yüksek bir ekonomi için, ekonomi politişe göre yapılması kaçınılmaz olan “önlemler” şunlardır: **Bir**, işçilik, işgücü maliyetlerini düşürmek; **iki**, teknolojiyi daha da geliştirmek ve yükseltmek; **üç**, bu ikisini birlikte yapmak!

Bu üç önlemin anlamı, daha fazla sömürü, daha fazla işsizlik ve yoksullaştırmadır. “Sosyal devlet”in terk edilmesi, emekçilerin işsizlik ve esnek çalışma kısıncasına sıkıştırılması, kazanılmış hakların tek tek gasp edilmesi, neo-liberal politikalarla çok boyutlu saldırıların gerçekleştirilmesi boşuna değildir; anılan amaç gereğidir.

Somut olarak yaşandığı ve sıradan bir

okuyucunun bile gözlemlediği gibi, AB ülkelerinde, sosyal haklar kısıtlanıyor, haftalık çalışma saatleri 40-45 saate çıkarılmak isteniyor, AB anayasasıyla “sosyal sorumluluk” ilkesi kaldırılıyor, sendikalar zayıflatılıyor, kazanılmış demokratik hak ve özgürlükler budanıyor, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı körükleniyor, AB anayasasıyla “demokratik yapıların” içi boşaltılıyor, yine bu anayasa “Yürütme” erkine karar alma ve uygulama yetkisi veriyor, Parlatentonun gücü, Komisyon üyelerini onaylamakla sınırlandırılıyor, politika belirleme hakkı tümenden ortadan kaldırılıyor, yine bu anayasa ile demokratik örgütlenmeler üzerinde baskılar arttırılıyor. Bütün bu neo-liberal saldırıların sonuçları bugünden ortaya çıkmaktadır. Basına da yansıyan rakamlara bakılırsa, AB'nin motor ülkelerinden biri olan Almanya'da toplumun %13,5'i yoksulluk sınırının altında yaşıyor, bu yılın başında yürürlüğe sokulan Hartz IV ile bu yoksullaşma süreci daha da derinleşecektir. Yine Almanya'da 1,2 milyon çocuk yoksul. İlaç için para ödeme zorunluluğu getirildi, sosyal ve sağlık sistemi neo-liberal politikalar doğrultusunda yeniden düzenleniyor. Sınıflar arasındaki farklar büyüyor, zenginlerle yoksulların okulları birbirinden ayrılıyor... 1990'lı yıllardan önce emeğe, sosyal haklara karşı bu kadar pervasız saldıramıyorlardı. Her şeyden önce Sovyet bloku şahsında sosyalizm ciddi ve caydırıcı bir tehdit olarak algılanıyordu. İkincisi sendikalar bu kadar düzenle bütünlüşmemişlerdi. Ama Sovyet sistemi dağılınca, neo liberal politikalarla sendikaların da son güç kırıntıları ortadan kaldırılınca karşılığında yakın ve orta gelecekte engelleyici barikat da kalmamış oldu. Yine dünya dengeleri daha saldırgan olmalarını koşullayan ideolojik, moral, politik ve ekonomik olanaklar, fırsatlar sundu...

Kuşkusuz AB, salt bunlar değil, dahası var...

Dünya çapında hegemonya mücadelesinde kendine bir yer edinme hedefi, ABD karşısında ikinci bir kutup olma eğilimi, kaçınılmaz olarak militarizmi körükler. Bu, yeni savaş veya savaşlar demek! AB anayasasının silahlanmayı zorunlu hale getirmesi de bundandır. Militarizm, büyük bir savaş bütçesi gerektirir, bu ise daha fazla sömürü, talan ve kazanılmış hakların gasp edilmesi demektir. Bugün yürütülmekte olan ekonomik ve sosyal politikaların bir yönü de budur! Siyasal düzeyde ise militarizm, en genel anlamda anti-demokratizm demektir, siyasal gericiliğin, ırkçılık ve şovenizmin derinleşti-

rilmesi demektir. ABD nasıl ki, “Terörizme karşı mücadele” adına “önleyici savaş doktrinini” resmen benimseyip açıkladıysa, AB de “Önleyici savaş” doktrinini benimsemiş bulunmaktadır.

Bütün bunlar neyi gösteriyor? Kapitalist-emperyalist bir blok olan AB üzerine içi boş hayaller kurmanın bir anlamı yok. AB, geleceğe ciddi bir biçimde hazırlanıyor, ortaya çıkan işaretleler, sınıf mücadelelerinin şiddetleneceği, dünya çapında rekabet ve savaş hazırlıklarının giderek tırmanacağıdır. Dolayısıyla AB’yi bir demokrasi seçeneği olarak görmek, ABD karşısında bir barış şansı olarak değerlendirmek, liberal ham hayallerden başka bir değer ifade etmiyor.

Eğer bu eğilimler ve gelişme yönleri birer olguysa, devrimcilerin sosyalistlerin yapması gereken, bunları görmek, değerlendirmek ve geleceğin sert mücadelelerine hazırlanmaktır. Yoksa boş hayaller kurmak, liberal düşlerle avunmak değil...

Devam ediyoruz. AB’ye üye olan ülkelerin ilişkisi bir “eşitler ilişkisi” mi?

Gerçeklere sırt çevirmeden bu soruya olumlu yanıt vermek mümkün değildir. AB’ye üye ülkeler arasındaki ilişki, eşitler arası bir ilişki değildir. AB’nin merkezinde Almanya-Fransa eksenindeki “çekirdek ülkeler”, Hollanda, Belçika ve belli ölçülerde İtalya var. İskandinavya ülkeleri Euro’yu kabul etmediler. İngiltere ise belli bir ekonomik ve siyasal ağırlığı, geçmiş sömürge deneyimlerinden gelme refleksleri olsa da daha çok ABD’nin AB içindeki uzantısı konumundadır. Portekiz, İspanya ve Yunanistan ikinci derecedeki halkada konumlanmaktadır. 2004 yılında kabul edilen ve kabul sırasını bekleyen ülkeler ise sözcüğün gerçek anlamında “çevre” konumundadırlar. Burada sözünü ettiğimiz ilişki, kendine özgü ve her gün yeniden üretilen bir sömürgecilik ilişkisinden başka bir şey değildir. Bu ülkeler, “Merkez” ülkeler için ucuz emek deposu işlevini görmekte ve aynı zamanda metropollerdeki “emeği terbiye” etmede bir baskı unsuru olarak kullanılmaktadır. **“Biz zaten tüm Avrupa’ya kesen tek bir pazarda hareket ederek, üretimi farklı yerlerdeki tesislere dağıtmanın yarattığı büyük avantajlardan yararlanıyoruz”** (ERT, Avrupa İşadamları Yuvarlak Masası) [Aktaran Çiğdem Çıdamlı, www.sendika.org] **sözü gerçekliği çok çarpıcı bir biçimde özetlemektedir.** Çiğdem Çıdamlı’dan yapacağımız uzun bir aktarma bu

konuda önemli bir bilgi ve fikir verir kanısındayız.

“AB henüz bu tür bir sürecin başındadır ve Avrupa işçi sınıfının geleceğini belirleyen de artık eski toplumsal sözleşme düzeni değil, AB’nin genişlediği bölgelere ithal etmekte olduğu radikal pazar merkezli neoliberal modeldir. Batının “sosyal modeli”, çok ağır bedeller karşılığında girdikleri müzakere süreçlerinden sonra nihayet 2004 Mayıs’ında AB’ye kabul edilen 10 adet eski Doğu Avrupa ülkesine ithal edilememiştir. AB’ye katılım sürecine “Avrupa’ya geri dönüş” ideolojisi altında önce büyük bir umutla bel bağlayan Doğu Avrupalı işçilerin yaşam ve çalışma koşullarında önemli iyileşmeler elde edileceği beklentisi, büyük bir hüsrarla sonuçlanmıştır. Doğu ile Batıyı birbirine bağlayan üretim hiyerarşisi, bu durumun geçici olduğu iddialarını geçersiz kılmakta; Doğu Avrupa’daki endüstriyel ilişkiler sistemi AB’den çok ABD’dekini andırmakta ve Doğu, AB açısından ABD’nin NAFTA bölgesiyle kurduğuna benzer bir ilişkiyle tanımlanmaktadır. Sosyalizmin yarattığı insani mirası ve sosyalizmin yıkılmasının yol açtığı çöküntüyü alabildiğine suiistimal etmekte olan AB kurumları ise, bu durumun vebalini yine “sosyalizmin geri yapısına” yüklemeye çalışmaktadırlar.

Bu ideolojik çarpıtmalar bir yana bugün Avrupa’nın her iki parçası, farklı çalışma koşulları, farklı endüstriyel ilişkiler sistemleri ve refah düzeyleri ile karakterize olmaktadır. 2002 yılında doğudaki ortalama

işsizlik batının iki katı (yüzde 11.7 ve yüzde 6.7) iken, çalışma saatleri daha uzun (43 saate karşı 37.7 saat) ve ücretler çok daha düşüktür (ortalama 394 euro aylık ücrete karşılık ortalama ayda 1930 euro). Bu ülkelerdeki işçilerin 2011 yılına kadar diğer AB ülkelerinde serbest dolaşım hakları bulunmamaktadır ve 1990'larda yüzde 51 olan sendika üyeliği 2002'de yüzde 26'ya düşmüştür. Üstelik bu ülkelerle çekirdek AB üyeleri arasındaki gelişmişlik farkı da azalmamakta tersine derinleşmektedir: Her yıl yüzde 4 büyüseler bile AB'yi yakalamak için Slovakya'ya 40, Polonya'ya 60 yıl gerekmektedir. Müzakere sürecini 10 yeni aday ülkenin hepsini birbirine karşı kıskırtma, rekabete sürüklenme ve bütün bunlar karşılığında en yüksek tavizleri koparma yoluna dönmüş olan AB, bu bölgede köklü ekonomik ve politik temellere dayalı bir bağımlılık sistematiği ile güvence altına alınan bir "sömürge kapitalizmi yapısı" yaratmıştır.

Ekonomik bütünleşmenin yaşam standartlarını yükseltmemesi ve "sosyal modelin" doğuya doğru yolculuk etmemesinin sahici nedeni, Doğu'nun AB sistemi içinde çokuluslu Avrupa sermayesinin emek-yoğun üretim atölyesi olarak işlevlenmesi; bu bütünleşme biçiminden doğan ihracat merkezli ekonomik yapının derinleşmesi ve bütün bunların emek-sermaye arasındaki herhangi bir "uzlaşma"yı tamamen gereksiz kılmasıdır. Doğuya ithal edilen, Batı Avrupa'da

1945 sonrasında kurulan "toplumsal uzlaşmanın" temelini oluşturan sermaye-yoğun tüketim ve üretim malları sanayileri değil, emeğin yalnızca bir üretim ve maliyet ögesi olarak önem taşıdığı emek-yoğun ihracat malı sanayileridir. Tekstil, ayakkabı, mobilya, elektronik Doğu'nun motor sanayileri haline gelirken, çokuluslu Avrupa sermayesinin tüm meta zincirlerinin en emek yoğun parçalarını da bu ülkelere kaydirmalarıyla birlikte, 1994-2000 arasında emek yoğun sanayilerin bu ülkelerin genel üretimleri içindeki ortalama ağırlığı yüzde 34'den yüzde 44'e yükselmiştir. 90'lı yıllarda çok büyük yabancı sermaye yatırımları çekerek AB ile bütünleşen bu ülkeler, gerek ÇUŞ'ların doğrudan yatırımları, gerekse emek yoğun sanayilerde egemen olan alt-taşeronlaştırma sistemleri sonucunda kalıcı biçimde yarı-çevre ekonomilerine dönüşmüşlerdir. Doğu Avrupalı tekstil ve giysi sanayi işçilerinin, kendi ürettikleri ürünleri değil, ancak Çin ve Türkiye'de üretilen daha ucuz tekstil mallarını tüketebiliyor olmaları, bu durumun gerçek anlamını özetlemekte ve Türkiye'nin geleceğine ışık tutmaktadır. Ancak bu sürecin bazı ülkelerde nasıl gerçekleştiğine bakmak birçok bakımdan çok daha aydınlatıcıdır.

AB ile bütünleşme sürecinde "dünyanın en dinamik 10 ekonomik bölgesinden birisi" ilan edilen ve elektronik alanındaki yoğun yatırımlar nedeniyle "General Electric ülkesi" adı verilen Macaristan, bu

süreçte Mannesmann, Philips, IBM, Kenwood, Samsung, Siemens gibi birçok ÇUŞ'un öncelikli yatırım bölgesi haline geldi. Macaristan'ın en büyük yerli elektronik şirketi olan VIDEOTON ise bu şirketlere tesis sahibi ve işgücünü işvereni olarak üretim altyapısı ve emek gücü kiralayan iki ayrı ağ oluşturarak, ÇUŞ'ların asgari sabit maliyet ve azami esneklikle çalışmalarını sağlıyor. Bu sistemde örneğin IBM, Ericson ve Philips gibi ÇUŞ'lar mevsimlik göçmen Slovak işçi kiralama, işçileri sürekli işten çıkartarak kıdem düşürme sistemleriyle çalışırken, ücretler asgari ücrete doğru bastırılıyor ve Macaristan'ın Doğu'nun en büyük elektronik ihracatçısı olması yarı vasıflı, çoğunlukla kadın bir işgücünün güvencesiz koşullar altında çalıştırıldığı bir istihdam rejimi yaratıyor." (Çiğdem

Çıdamlı, "Sosyal Avrupa" İthal Edilemez Doğu Avrupa Deneyimi, www.sendika.org)

Aktardığımız bu uzun alıntı, AB ülkeleri arasındaki ilişkilerin ne düzeyde eşitsiz ve dengesiz olduğunu anlatmaktadır. Dolayısıyla bu konuda daha fazla söze gerek olduğunu sanmıyoruz. AB'ye girecek Türkiye'yi Doğu Avrupa ülkelerinden daha iyi bir gelecek beklediğini düşünmek, kendi kendini aldatmaktan başka bir şey değildir.

Özetlemek gerekirse; AB, çekirdek devletlerin çıkarlarını esas alan, kendi içinde "merkez-çevre", başka bir ifadeyle yeni türden bağımlılık ilişkisini kurumlaştıran, ABD karşısında rakip bir güç odağı olarak çıkmaya hazırlanan, bu nedenle neo-liberal politikalarla sosyal ve demokratik hakları sistematik bir biçimde tırpanlayan, sömürü ve baskıyı derinleştiren, geliştirmek istediği hukuksal, siyasal yapısıyla militarizmi körükleyen, ulus ve ulus-devletleri aşan değil, yeni bir örgütlenme düzeyine çıkar-

ma çabası içinde olan kapitalist-emperyalist bir birliktir! Böyle bir oluşumdan, ekonomik gelişme, sosyal adalet ve refah, demokrasi, özgürlük ve barış beklemek tarihsel ve güncel gerçeklerle alay etmekten başka bir şey değildir!

AB, kendi içinde çelişkili ve paradoksal bir "birliktir"! Kısaca:

Bir: Ulus-devlet (Çok uluslu tekellerin) çıkarlarının yönlendirdiği politik reflekslerle ortak davranma, uluslararasılaşma eğilimi arasındaki paradoks;

İki: "Merkez devletler ile çevre ülkeler" arasındaki kapanmaz hiyerarşi, çelişki ve paradoks;

Üç: Her gün biraz daha açılan ve büyüyen emek sermaye çelişkisi;

Dört: Neo-liberal politikalar ile "sosyal devlet" mevzileri arasındaki çelişki;

Beş: Oligarşik kurumlaşma ile demokratik haklar ve özgürlükler çelişkisi;

Alt: Militarizm, savaş ve ırkçılık ile barış ve demokrasi arasındaki çelişki;

İşte AB gerçeğini özetleyen çelişki ve paradokslar bunlardır!

II. AB ve TC ilişkileri

AB-TC ilişkileri, kendi tarihi boyunca düz bir yolda ilerlememiştir. Bu ilişkileri, AB ve TC'nin stratejik yönelimlerinden, bunların aldığı biçimlerden, dönemsel politikalarından bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Bugünkü ilişkilere bakarken bu gerçekliği gözlerden irak tutmamak gerekir.

TC'nin AB'ye üye olma eğilimi uzun bir süreci kapsar. Satırbaşlıkları biçiminde özetlemek gerekirse;

1959'da TC, AET'ye tam üye olmak için başvururda bulunur.

1963 tarihinde Ankara Ortaklık Anlaşması imzalanır.

13 Kasım 1970 tarihinde Katma Protokol imzalanır ve bu, 1973 tarihinde yürürlüğe girer.

12 Eylül askeri darbesiyle AET ile ilişkiler buzdolabına kaldırılır.

14 Nisan 1987 tarihinde TC, AET'ye tam üyelik başvurusunda bulunur.

1 Ocak 1996 tarihinde Gümrük Birliği anlaşması yürürlüğe girer.

1999 Helsinki Zirvesinde AB, Türkiye'ye bazı şartlar çerçevesinde aday ülke statüsünü verir.

TC ile AB arasında çetin pazarlıklar yapılır, TC dayatılan koşulları belli yönleriyle ve

şekli olarak yerine getirir, “uyum paketleri” ile denilenleri yapmaya çalışır.

Ve sonuçta 17 Aralık tarihinde TC’ye belli koşulları yerine getirmesi koşuluyla 3 Ekim 2005 tarihinde müzakereler için gün verir.

TC’nin AB’ye üyeliğiyle ilgili çeşitli görüşler var. Bunları üç başlık altın toplamak mümkün. **Birinci görüş**, TC’nin AB üyeliğine taraftar olan, bunu her düzeyde savunan görüştür. **İkinci görüş**, bu görüşün karşısında duran, AB karşıtı görüştür. **Üçüncüsü** ise, kendisini bu ikileme sıkıştırmadan iki cephenin de kuyruğuna takılmayan, AB’nin emekçiler ve ezilen halkları için ne olduğunu ortaya koyan, onun emperyalist-kapitalist bir birlik olduğunu vurgulayan, TC’nin AB üyeliğini neden istediğini kavrayan, bu ilişkinin çeşitli boyutlarını gören ve soruna emekçiler ve ezilen halkların pence-resinden bakan görüştür.

AB’yi “barış ve demokrasi” merkezi olarak gören liberal görüşlere göre, TC’nin AB üyesi olması durumunda Türkiye demokratikleşecek, ordunun iktidar üzerindeki vesayeti son bulacak veya son derece zayıflayacak, Kürt sorununun barış ve demokratik yöntemlerle çözülmesi gerçekleşecek veya kolaylaşacak, vb... Aynı görüşler Kürt liberalleri ve reformistleri tarafından da dillendirildiğini geçmeden hemen belirtmeliyiz. Bu konuya başka bir alt başlıkta değinmeye çalışacağız.

Yukarda da kısaca özetlemeye çalıştık, AB’nin merkezi devletlerinde gelişen demokrasi, sosyal haklar, özgürlükler değil, tam da bunların karşıtı bir süreçtir. Bununla birlikte merkez ülkeler ile çevre ülkeler arasında geliştirilen ilişki, eşitler arası bir ilişki değil, tersine eşitsizler arası bir ilişkidir, yeni türden bir sömürgecilik ilişkisidir! Bu kısa hatırlatmayı yaptıktan sonra AB’nin Türkiye’den ne istediğini, stratejik olarak nasıl bir çizgide olmasını dayattığını; buna karşılık TC’nin AB’den ne beklediğini açmamız gerekiyor. Bu temel sorulara yanıt vermeden söylenecek her söz, belki de gerçeklere bir değinme olabilir, ama bu değinme, teğet değinmeden başka bir şey olmayacaktır!

Bir tekrar daha: AB, ABD karşısında ekonomik ve politik bir güç olma, rakip bir odak olarak dünya hegemonya kavgasında yer tutma temel amacına sahiptir. Bu temel amacı göz ardı edilerek şu veya bu ilişkiyi, ya da gelişmeyi kavramak mümkün değildir, mümkün olsa bile yanlış sonuçlara götürür.

AB, TC’ye de bu perspektiften bakıyor, ondan beklediği temel şey de budur!

Yani en genel bir ifadeyle dış politikasında kendisine sadık, tam anlamıyla kendisiyle uyumlu, ABD karşısında kendisinin yanında bir “sadık dost” olmasını, Ortadoğu, Kafkaslar ve Orta Asya’ya uzanan mızrak başı olmasını istiyor. Bütün pazarlıkların ve dayatmaların odağında bu stratejik istem var. Demokratikleşme, azınlık hakları, insan hakları, Kürt sorunu ve diğerleri hem görüntüyü kurtarmaya, hem pazarlık marjını yükseltmeye yarayan, ideolojik ve politik araçlardır.

TC de kendisinden istenileni biliyor. Fakat bu istemi tam ve kesin bir biçimde yerine getirmenin güçlüklerini de...

TC’nin, “evet, senin dış politika stratejisine uygun ve uyumlu bir dış politika izlerim, bu konuda hiçbir sorun çıkmayacak” sözünü vermesi inandırıcı olabilir mi ya da ne kadar? Bunun önündeki engeller nelerdir? Kuşkusuz sorun basit değil, bir iki sözle halledilecek kadar tek boyutlu değildir. Süreç içinde test edilmesi gerekir. Bu da yetmez ABD eksenindeki duruşu konusundaki kaygıları gidermesi gerekiyor. Ama nasıl? Olayın karmaşık ve çelişkili boyutları salt TC ve ABD arasındaki ilişkilerden kaynaklanmıyor, AB’nin kendi içyapısından, henüz bütünsel bir dış politika duruşunu sağlamamasından da kaynaklanıyor. Bu noktayı biraz açmakta yarar var.

Bilindiği gibi, AB, dünya siyaseti içinde bütünlüklü bir politika izleme konumundan uzak görünüyor. Bunun en çarpıcı tablosu Irak savaşında çıktı. AB üyesi İngiltere, ABD ile birlikte hareket etti ve işgal hareketinin içinde yer aldı. İtalya, İspanya, Danimarka ABD’nin Irak politikasının arkasında durdular, politik desteğin yanı sıra belli büyüklükte askeri birlik de bu işgal hareketine kattılar. İspanya bu tutumundan vazgeçti, ama diğerleri hala aynı konumlarını sürdürüyorlar. 2004 yılında AB’ye üye olan Polonya ve diğer Doğu Avrupa ülkeleri ABD yanlısı bir çizgide duruyorlar. Bu çelişkili durum, AB’nin geleceğini tartışmalı hale getiriyor, aynı zamanda ondan beklenen stratejik misyonu belirsizleştiriyor.

ABD emperyalizmi, AB’nin gerçek hedeflerini çok iyi biliyor. O nedenle “içten fetih” ve boşa çıkarma politikasını izliyor. TC’nin AB üyeliğini hararetle bir biçimde desteklemesinin altındaki temel neden de budur. Bundan dolayı bu destek Fransa ve Almanya ekseninin rahtsızlığına yol açtı.

Öte yandan Türkiye’nin egemen tekelleri, AB üyeliğinden yana... Ekonomik ilişkilerin

önemli bir bölümü AB ülkeleriyle olmaktadır. Bunu daha üst düzeye çıkarmak ve kurumsal bir yapıya kavuşturmak istiyorlar. Politik ve stratejik açıdan AB üyesi olmanın iç politikalarına olduğu kadar dış politika açılımlarına denge getireceğini ve güç verebileceğini düşünüyorlar.

Kuşkusuz bu süreç uzun, karmaşık ve çelişik boyutlara sahip bir süreçtir. Unutmamak gerekir ki, bu uzun pazarlık sürecinde temel pazarlık konuları demokrasi, insan hakları, azınlık hakları, Kürt sorunu olmayacaktır. Pazarlığın ana konusu, AB'nin dünya hegemonya siyasetine uyumlu ve bu eksenden çıkmayan, çıkamayacak bir konuma getirilmiş bir Türkiye "yaratmaktır"! Diğer pazarlık konuları bu ana unsurun tamamlayıcı ayrıntıları olmanın ötesinde bir değer ifade etmeyecektir!

III. AB ve Kürdistan Sorunu

"Avrupa Birliği bir uygarlaşma projesidir. Türkiye'nin bu projeye dahil olması parti olarak bizim de isteğimizdir. Fakat Avrupa Birliği aynı zamanda bir barış ve istikrar projesidir. Kürt sorunu çözülmeden Türkiye'de istikrar olmaz. Bu sorun çözülmeden Türkiye Avrupa Birliği'ne alınırsa buradaki istikrarsızlık AB'nin siyasal kurumlarına sirayet edecektir. Kürt muhalefeti Brüksel'e taşınacak. Bunu önlemenin yolu müzekkere sürecinde Türkiye'yi Kürt sorununun siyasal çözümüne ikna etmekten geçer." (HAK-PAR'ın 29.11.2004 tarihli Bildirisinden)

AB ile ilgili bu yanılısamalı değerlendirme ve beklenti hemen hemen bütün Kürt liberal ve reformist çevre ve kişilerin üzerinde buluştuğu ortak görüştür. Bu görüşte olan çevre ve kişiler, Avrupa sürecinin Türklere ve Kürtlere yeni ve umut vaat eden olasılıklar sunduğunu, halen var olan devlet sınırlara saygı çerçevesinde Kürt sorununa barışçı çözüm şansı verdiğini, bu fırsatın kaçırılmaması ve değerlendirilmesini vaaz etmektedirler.

"Türkiye yoğun pazarlıklar sonunda AB üyeliği için görüşmelere başlama tarihi almayı başardı."

Görüşme tarihinin alınması, Türkiye'nin değişim ve demokrasiden yana olan güçlerin yolunu daha da açtığı gibi bu güçlerin önüne yeni görevler de koymuştur.

Görüşme tarihi almak amacıyla yapılan ama hayata geçirilmeyen yasal değişiklikler, tam üyelik için yetmez. Bunun için gerçekten azınlık haklarına saygılı, demokrasi, insan hakları,

hukukun üstünlüğü gibi değerlere bağlı bir yapıyı oluşturmak gerekir.

Bu nedenle AKP hükümeti değişir gibi yapıp değişmeye ayak diretmeyi bir yana bırakmalı, yapılan yasal ve anayasal değişikliklerin hayata geçirilmesi için ciddi adımlar atmalıdır.

Türkiye'nin başta gelen sorunu Kürt sorunudur. Kürt meselesi ülkenin öteki sorunlarını da doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin tam üyeliği, çağdaş ülkeler seviyesine yükselmesi aynı zamanda Kürt sorununun çözümüne bağlıdır.

Hükümet, AB tam üyeliğinin olmazsa olmaz koşulu demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi değerlere bağlı bir yapıyı oluşturmanın yanı sıra, Kürt sorununun çözümünü doğrultusunda da adımlar atmak zorundadır.

Kürt sorununun köklü çözümü, eşitlik temelinde, uluslararası sözleşmelerde öteki uluslara tanınan hakların Kürtlere de tanınmasıyla mümkündür."

Bu görüşler de PSK'ya ait, 18 Aralık 2004 tarihli bildirimlerinden aldık.

Temel yanılı aynı: AB'yi "demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü gibi değerler" in merkezi olarak değerlendirme ve gösterme...

İmralı Partisinin de aynı görüşte olduğunu hemen vurgulamamız gerekir. 1999'dan bu yana TC'nin AB üyeliği konusundaki politikasının "Kraldan daha kralcı" bir tutumla desteklediğini, bunun için yapılan eylemleri, kitle gösterilerini de biliyoruz. Öcalan ve partisine göre, AB demokrasi merkezidir, TC'nin AB'ye üye olması, onu demokratikleştirecek ve Kürt sorununun barışçı ve demokratik çözümünü de getirecektir. Bundan dolayı Kürtler TC'nin AB üyelik sürecini etkin bir biçimde desteklemelidir!

Elbette Öcalan'ın bu yaklaşım ve tutumunu sıradan bir yanılı olarak değerlendirmek safdillik olur. O, söz verdiği gibi, "devlete hizmet etmenin" gereğini yapıyor.

Ağır yenilgi ve tasfiye sürecinde, yani umutların kırıldığı, özgüce inançsızlığın geliştiği bir ortamda dış merkezlere bel bağlanması ve onlar hakkında ham hayallerin genel bir eğilim ve giderek ortak bir ruh halini alması şaşırtıcı olmamalıdır. Yine bu dönemde liberal hayallerin ve düzen içi arayışların gelişmesi de şaşırtıcı olmamalıdır. Bu düşünce biçimini ve ruh halini görmek, içinde geçilmekte olunan koşullarla bağlantısını görmek, görece ve geçici yönlerine parmak basmak önemlidir, devrimcilerin en

önemli görevlerinden biri de budur!

Bir kez daha vurgulamalıyız ki, AB hakkında liberal hayaller, içi boş umutlar, kendini avutan değerlendirmelerin yapılması, halkın mücadele bilincini gölgeliyor, devrimci mücadelenin önüne ideolojik ve politik handikaplar diyor. Bu nedenle anılan yaklaşımlar üzerinde durmak, ulusal kurtuluş mücadelesine bir şeyler kazandırmak bir yana yaptığı olumsuz etkilerin altını çizmek gerekmektedir.

Bu kısa hatırlatmalardan sonra konunun başka boyutlarına geçebiliriz. AB'nin en genel anlamda ne olduğunu en genel çizgileriyle özetlemeye çalıştık. Türkiye ile ilişkilerinde belirleyici etkenin dünya hegemonya kavgasında kendisine sadık bir çizgi izlemek olduğunu vurgulamaya çalıştık. Demokrasi, insan hakları ve Kürt sorununa yaklaşımını belirleyecek de budur. Bununla birlikte ekonomisi ile "Merkezin" çıkarlarına uyumlu bir Türkiye, bir "çevre ülke" olarak kalacak bir Türkiye istedikleri de bir olgudur! Elbette iç sorunları çözmüş veya çözüm yoluna koymuş bir Türkiye istedikleri de bir gerçektir. Bu anlamda düzen sınırları içine ekilmiş ve devrimci dinamikleri ezilmiş, kimi kültürel kırıntılarla düzene eklenmiş bir Kürt sorunu görmek istedikleri de bir olgudur. Bütün bunları, demokrat oldukları, burjuva anlamda da olsa demokrasi ilkesine sadık oldukları için değil, ekonomik ve politik çıkarları bunu gerektirdiği için istiyor.

Dikkat edilirse, Kürdistan sorunu TC'nin en temel sorunu olmasına rağmen, bu, 15 yıllık savaş ve on yılları bulan mücadele pratiği tarafından doğrulanmasına rağmen AB ile TC arasındaki tartışmaların önemli bir gündem maddesi olmadı, herhangi bir AB belgesinde söz düzeyinde dahi geçmedi.

Neden?

Nedeni çok açık ve yukarıdaki değerlendirmemizi doğrulamaktadır. Kürt ve Kürdistan sorunu AB için çok temel bir sorun değildir. Bu konuda TC'yi zorlayacak birakalım bir politikası, politik bir yaklaşımı yoktur. Özellikle mücadelenin İmralı üzerinden tasfiye sürecine alındığı, düzen içi "çözümün" bu kadar revaçta olduğu bir ortamda ve tarihsel dönemde AB, neden bir Kürt politikası geliştirsin ki?

Kürt liberal çevreleri, reformist ve düzen içi siyasetçileri, istedikleri kadar AB hayalleri görsünler, AB'ye istedikleri sıfatları atfetsinler, bunların Kürt halkının bilincini ve mücadele ufkunu karartmaktan başka hiç pratik ve politik değeri olmayacaktır.

Güney Kürdistan'ın alacağı biçim, bunun Irak ile ilişki düzeyi ve daha önemlisi, ABD'nin genel Ortadoğu politikası içinde tutacağı yer AB'nin Güney Kürdistan ve bununla bağlantılı olarak genel Kürdistan sorununa politik yaklaşımını etkileyecektir. Ancak bu konuda bugünden çok somut değerlendirmeler yapmak çok güçtür.

Bir iki noktaya daha dokunmakta yarar var:

TC'nin AB'ye üye olması ile Kürt sorununun demokratik bir tarzda çözümleneceğini düşünenler, büyük bir yanılğı içinde oldukları gibi, bilerek veya bilmeyerek Lozan statüsünü de nihai olarak onaylamış oluyorlar. Türkiye'nin olduğu gibi AB'ye alınması demek, AB'nin Kürtleri ulus olarak tanıma anlamına gelmiyor. Tersine TC'nin inkâr ve imha siyasetini, sömürge sistemini, belki de birkaç rötuşla, kabul etme ve onaylama anlamına geliyor. Bu, Lozan statüsünün ikinci kez onaylanması, bütün AB ülkeleri tarafından kabul görmesi demektir.

Şu soru sorulmadan ve Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük hakları bağlamından yanıt verilmeden Türkiye'nin AB üyeliğini desteklemek TC'ye hizmet değilse nedir? Soru şu:

AB'ye alınmış bir Türkiye ile Kürtlerin ulusal kimlikleri, bundan kaynaklanan hakları tanınacak mı, yoksa mevcut statüsüzlükleri olduğu gibi veya birkaç anlamsız kırıntıyla devam mı edecek?

Kimileri de AB'nin TC'yi Kürtleri azınlık olarak tanımaya zorlayacağını savunuyorlar. Bu da başka bir yanılğıdır, başka bir yazımızda değerlendirilmişti. "İnkârdan azınlık olarak tanınmak bile bir başarıdır" avuntusu içinde olanlar da az değil. Ama bunlar, ilke ve düşünce düzeyinde bile temel haklardan vazgeçtiklerinin farkında değiller mi?

Sonuç olarak ham hayaller kurmak yerine, halkımızın öz gücünü esas alan, halkların ve emekçilerin dostluğunu öne çıkaran devrimci bir seçenek geliştirmek, Kürt halkının ve emekçilerinin temel ihtiyacıdır. Liberal ve reformist yaklaşımların hiçbir değerinin olmadığı, olmayacağı bu son yenilgi yıllarının en temel dersi niteliğindedir!

Şubat 2005

TARTIŞMA

Şeyh Said Ayaklanması ve Unutulmaması Gerekenler...

Orkun Yıldırım
yildirimorkun@yahoo.com

“Siz bizleri idam ederek öldürdüğünüz zaman bilmelisiniz ki bir milleti öldüremezsiniz. Onların mücadelesinin önünü geçici olarak kesebilirsiniz, ancak dökceğiniz kan, özgürlük bayrağının rengini daha da netleştirecektir. Çok yaşasın Kahramanlar...”

Şeyh Said’in mahkemede idam kararının açıklanmasından sonraki sözü.

“Ey barbar ve kan dökücü zulümkarlar... Bilmelisiniz ki haklı istemler, haksız kuvvetlerden daha güçlüdür. Biz darağaçlarına çekilirken, bedenimizde sıcakkan olduğu müddetçe Kürdistan bayrağı bizim elimizde olacaktır. Bedenimiz soğumaya başlayıp elimizden düşmek üzere olduğunda da onu ardımızdakiler alır. O Bağımsız Kürdistan’ın özgür rüzgârında dalgalanacaktır. Yaşasın Kürt milleti, Yaşasın Fedakâr Özgürlük Savaşçıları. Kahrolsun Faşist Hükmü...”

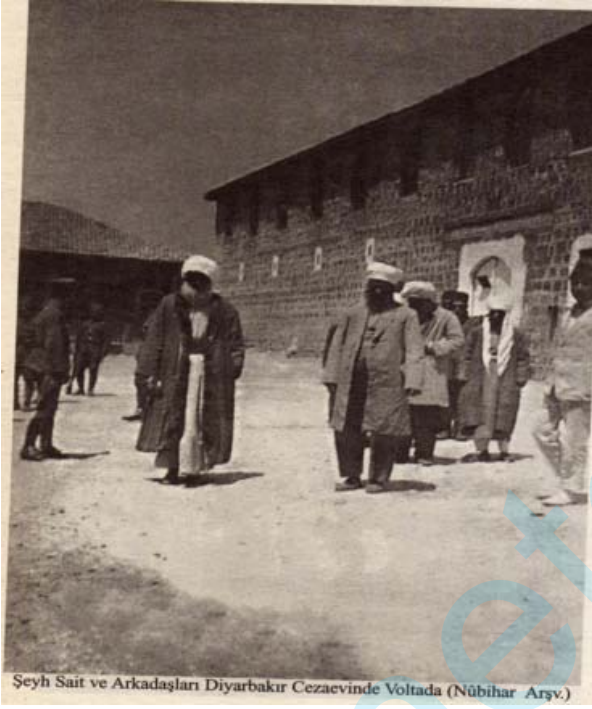
Dr. Fuad’ın asılmadan önce idam sehpasında yaptığı son konuşma.

Şeyh Said Ayaklanması, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi içerisindeki önemi kadar bilinmeyenleriyle de çok tartışma konusu olmuş, bu konuda çok şey söylenmesine rağmen vurgulanması gereken esas noktalar hep gözardı edilmiştir. Ya kötüleme ve yerme amaçlı devlet

kaynaklı çarpıtmalar, ya da kaba propaganda amaçlı abartılmış devrimci yayınlar arasında gerçeklere bir türlü ulaşamamış, ulaşılsa da doğru dersler bir türlü çıkarılamamıştır. Bu yazının amacı, Şeyh Said ayaklanması ile ilgili yeni bir tarihsel araştırma yapmak değil, varolan ve kesinleşen araştırmaların sonuçları ile ilgili kendi bakış açımı ortaya koymak olacaktır.

Her şeyden önce Şeyh Said ayaklanması Kuzey Kürdistan’daki ne ilk ne de son ayaklanmadır. Şeyh Said ayaklanması Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi’nin bir parçası olarak görülmeli, dolayısıyla bu olayı incelerken ve gerekli dersleri çıkartırken sorunu tüm boyutlarıyla, bütünlüklü bir bakışla ele alabilmeliyiz. Bir kere Kürdistan 4 devlet tarafından işgal edilmiş ve işgal kurumsallaştırılarak Kürdistan sömürgeleştirilmiştir. Dolayısıyla Kürdistan’ın kurtuluşundan bahsettiğimiz zaman bütünüün yani dört parçanın kurtuluşundan bahsettiğimizi unutmamak gerekir. Birçoklarının yaptığı gibi bulunduğumuz parçayı Kürdistan diye adlandırmanın basit bir yanılgı olduğu düşünülmemelidir. Zira bu hatalı sonuca iki temel görüşten yola çıkılarak gelinmektedir. **Birincisi** parça-bütün ilişkisinin yanlış kurulmasından kaynaklanmaktadır. Bir parçanın kazanımlarının ve kısmi çıkarlarının bütünüün çıkarlarıymış gibi sunulması, bir parçanın kısmi çıkarları için diğer parçaları feda etme ve bütünüün genel çıkarına aykırı olması halinde dahi parçanın çıkarlarını savunmaktır. Bu aynı zamanda parçalardaki hareketler arasındaki birlik, eşgüdüm ve koordinasyonu

da bozan bir etki yaratmaktadır. **İkincisi** ise dörde bölünen Kürdistan'ın emperyalistlerce çizilen sınırları esas alınarak kurtuluş teorileri yapılmaya kalkışılmasından kaynaklanmaktadır. Varolan sınırları değiştirmeden Kürdistan sorunu çözülemez. Başlı başına Kürdistan sorunu dört ülkenin sınırlarının değiştirilmesi anlamına gelmektedir. Bir parçanın kısmi kazanımlarının genişletilmesinde belki bir sorun yok ama bunu bütünü çıkarıyormuş gibi sunarak varolan statüko-yu yani sınırları kutsayan bir anlayışı kendi

Şeyh Said ve Arkadaşları Diyarbakır Cezaevinde Voltada (Nübihar Arşiv.)

saflarımızda mahkûm edebilmek bu açıdan önemlidir.

Kürdistan toplumunun o zamanki sosyal yapısı doğru tahlil edildiğinde, ulusal taleplerin toplumun kendini ifade etme biçimi olan geleneksel dini motiflerle önümüze geldiğini gözardı etmemeliyiz. Ayrıca Şeyhlik kurumunu bugün durduğumuz yerden bakarak değil, o zamanda ve o koşullarda anlamını kavrayarak değerlendirmemiz gerekmektedir. Örneğin Kürtçe eğitimin verildiği ve Kürdistan'da aydınlanmanın ve ulusalcı duyguların medreseler ve şeyhlik kurumu ile yayıldığını görmeden yüzeysel bir gerici söylemi tutturmak ve o koşullarda oynadığı ilerici rolü görmemek, eğer bilinçli bir şekilde düşman saflarına kan taşımak değilse, en hafif deyişle saflık olacaktır.

Bir kere Kürdistan 4 parçaya bölünmüş ve 4 devlet tarafından sömürgeleştirilmiş bir ülkedir. Her ne kadar çizilen sınırlar Kürdistan

coğrafyasını ayırsa da, Kürt ulusu tarihte çoğu zaman beraber hareket etme eğilimini ve aidiyet hissini bugüne kadar canlı bir şekilde göstermiştir. Bir parçada meydana gelen ulusal bir talep ya da bir başkaldırının, diğer parçalarda da yankısını bulması bu gerçeği açıkça göstermektedir. Bu nedenle Şeyh Said ayaklanmasını değerlendirirken her dört parçadaki başkaldırlar ve gelişmeleri gözardı etmemeli, birbirleriyle kurdukları ilişkileri dikkatlice incelemeli, birbirlerini nasıl tetikledikleri ve bir parçada meydana gelen gelişmelerin, diğer parçalarda nasıl bir hava oluşturduklarını doğru tahlil edebilmeliyiz. Ancak böyle bütünlüklü bir tablo ile resmin tamamını görebilir ve gerekli dersleri doğru bir şekilde çıkarabiliriz.

Ayaklanmada Azadi (Kürt İstiklal Cemiyeti)'nin Rolü...

Şeyh Said Ayaklanması, tarihte her ne kadar önderinin ismiyle anılsa da, ayaklanmanın arkasındaki organizasyon ve örgütlü faaliyet atlanarak kapsamlı ve doğru bir analiz yapmak mümkün olmayacaktır. Ayaklanmanın arkasındaki **Azadi** örgütü (**Kürt İstiklal Cemiyeti**) hakkında bugünde elimizde pek fazla bilgi bulunmamaktadır. Bu durum hem TC'nin bu konudaki bilinçli geçmişinden koparma politikası ile hem de Azadi örgütünün yazılı materyallerinin pek olmaması ile açıklanabilir. Şeyh Said ayaklanmasının mahkeme tutanaklarına TBMM arşivinden ulaşılabilirken, Azadi örgütünün önder kadrolarının yargılandığı ve idam edildikleri Bitlis davasının mahkeme tutanaklarının özel bir kararla MGK özel arşivine kapatılarak ulaşılmasının engellendiğini görmekteyiz. Bununla TC birkaç şey amaçlamıştır. **Birincisi** bu mahkemelerde Azadi örgütü adına ciddi bir siyasi savunma yapıldığı, amaç ve hedeflerin çok net tanımlandığı konusunda güçlü bulgular vardır ve TC böyle bir geçmişin Kürtlere ve Kürdistan davasına kan ve deneyim taşımamasını istemektedir. **İkincisi** ise, İttihat ve Terakki ile başlayan, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte ete kemiğe bürünen devletin resmi ideolojisi, tek devlet, tek ulus, tek şef anlayışı idi. Böyle bir ideolojik tercih içinde Kürtlerin yeri olamazdı. 1925 ayaklanması da, devlet tarafından ancak bu perspektif içinde değerlendirilecekti. TC'nin kullandığı resmi literatürde Kürt ayaklanmaları gibi bir kavram bulunmamakta, Şeyh Said isyanında olduğu gibi ya **gerici-feodal çevreler** ya da **bir avuç eşkiya** olarak isimlendirilmekteydi. Dola-

yısıyla TC'nin Bitlis mahkeme tutanaklarını özel bir gayretle gözlerden uzak tutması, ayaklanmanın Kürt ve Kürdistan karakterinin gözlerden uzak tutulmaya çalışılması çabasıdır ki, bu açıdan şaşılacak bir durum değildir.

Azadi (Kürt İstiklal Cemiyeti) örgütünün 1922 yılında Erzurum'da, Miralay Cibranlı Halid Bey, Yusuf Ziya Bey, Doktor Fuad Bey, Tayip Ali Bey, Kemal Fevzi Bey ve Cemil Paşazade'nin önderliğinde kurulduğu sanılıyor. Kürdistan'ın birçok şehrinde şubeler kurarak örgütlenmeye çalışan **Azadi**'nin hedefinin silahlı bir ayaklanma ile Kürdistan'ın bağımsızlığının ilan edilmesi, hedef kitlesinin de esas olarak Kürt aydınları, yurtseverleri, şeyhleri ve aşiret reisleri olduğu bilinmektedir. Örgütün illegal olarak dar kadro biçiminde örgütlendiği düşünülüyor. Hazırlanan programlarında **Kemalist Cumhuriyetin kurulmadan ve kuruluşun ilk dönemlerinde Kürt halkının haklı talepleri üzerinde varılan mutabakatı kabul etmediği ve bu yüzden de bir ayaklanmaya kalkışmanın zorunlu hale geldiği** ifade edilmektedir. Bunun için **Milletler Cemiyetinin Kürtler ile ilgili daha önce verilen haklarının hatırlatılması ve ülke içinde de askeri hazırlıklara başlanması** Azadi örgütünün programının bilinen kısımlarındandır.

Azadi örgütü çalışmalarına özellikle askeriye içindeki Kürt subayları kazanarak devam etmekteydi. Birçok Kürt subay Azadi örgütünün üyesi olmuş, aşiretler, aydınlar ve şeyhlerin birçoğunun desteği sağlanmaya başlanmıştı. Bütün bu çalışmalar çok gizli bir şekilde sürmekte ve TC'nin dikkatini çekmeyecek tarzda gizlilik içinde hareket edilmekteydi.

1924 yılında 7. Kolorduya bağlı bir birlik Ermeni ve Nasturilerin silahlarını toplamak için Hakkâri'ye konuşlandırıldı. Bu birliğin başındaki Kürt subaylar Azadi örgütü üyesi olan Binbaşı İhsan Nuri, Yüzbaşı Tefvik Cemil, Yüzbaşı Hurşid, Yüzbaşı Rasim ve Mulazım Rıza idiler. Azadi önderlerinden Yusuf Ziya Bey'in, kardeşi Mulazım Rıza'ya çektiği telgrafi yanlış anlayarak bir ayaklanmanın başladığını ve Azadi'nin kendilerine ayaklanma talimatı ilettiklerini düşünen Binbaşı İhsan Nuri ve arkadaşları 3-4 Eylül 1924'te birliklerindeki Türk bayrağını indirip Kürt bayrağını çekerek Beytüşşebap'ta ayaklandılar. Diğer yerlerde beklenen hareketlilik ve desteği göremeyen birlik, bir kaç günlük TC ile yapılan savaştan sonra sınırı geçerek Güney Kürdistan'a geçti ve İngilizlere siyasi sığınmacı olarak başvurdular. 4 Kürt komutanın iste-

ği üzerine İngiltere, komutanları Simko'nun yanına götürdü. Komutanların amacı başlayacak olan isyana Simko ile beraber destek vermek ve Simko'yu harekete geçirmektir. Ancak ayaklanmanın sonuna kadar kendi bildiğinden başka bir doğru kabul etmeyen ve dinlemeyen Simko'yu ikna etmeleri mümkün olmayacaktı.

TC bütün bu gelişmeler karşısında korkuya kapılarak geniş bir istihbarat faaliyetine girişti. Tehlikenin farkına vararak Yusuf Ziya Beyi ve Erzurum'da Cibranlı Halid Beyi tutukladı ve Azadi örgütünün üye defteri ve bütün dokümanlarına ulaştı.

"1 Şubat 1925 tarihinde Azadi örgütünün bütün ileri gelenlerinin katıldığı yaklaşık 300 kişi Çan dağında üç gün süren bir toplantı gerçekleştirildi. Örgütün önderlerinin tutuklanması herkeste bir moral bozukluğu ve gevşeklik yaratmıştı. Kongreye delege olarak katılan Şeyh Said Kongrenin havasını değiştiren bir konuşma yaptı.

"Saygıdeğer aydınlar, milis komutanları, aşiret liderleri, siz bu gevşekliğinizle tamamen göz önündesiniz. Türkler bizim her hareketimizi adım adım ve her birimizi izlemektedir... Türkleri değil siz kendinizi kandırıyorsunuz. Eğer biz bu gevşeklikle hareket edersek, hayal kırıklığına Türkler değil biz uğrayacağız. Bunlar Ermeni çocuk ve kadınlarını nasıl Mehmetçiğin süngüsünden geçirerek katlettilerse, bize de aynısını yapacaklarından emin olunuz. Peki, siz bu insafsızlığın Kürt milletinin de başına gelmesini mi istiyorsunuz. Kaldı ki kurucumuz Cibranlı Halid ve Yusuf Ziya'yı şu anda tutuklamış ve Moğol tarzında asacaklardır. Eğer bu yapılmak istenenler karşısında kayıtsız kalıp davamızdan uzak ya da gevşek durursak millete ve tarihe verecek ne cevabımız kalır ki? Ne kadar yiğit savaşçı varsa çocuktan süvarisine kadar 4 yıl Rusya'ya karşı can siperane savaştınız. Peki, bugün neden namus ve şerefınızı korumak için aynı, hatta daha fazla çabayı sarfetmeyi göze alamıyorsunuz? İçinizde ben en yaşlıyım. Yaşım 70'i geçmiş ve elimde tespih. Elimdeki tespihi de atmış tüfeğe sarılmışım. Mal, mülk, ev ve çocuklarım sizinkinden daha fazladır. Milletimin hakları için ben tümünü feda et-

meye hazırım. Ehmede Xani'nin de açıkladığı üzere "Savaşız ve bedelsiz, kahursuz ve çabasız başarıyı tasavvur bile etmeyiniz. Bu nedenle kalem ve kılıcınızı birlikte kullanınız..."

En iyisi biz atlarımıza binelim. Sırtımızda silah ve erzağımız, savaşız ve bedelsiz, kahursuz ve çabasız başarıyı tasavvur bile etmeyelim.

En sevdiklerimizi, en gözde değerlerimizin başına miğferler, ellerine silahlar tutuşturalım ve cepheye göndereyim.

Ceviz ağaçlarını salları gibi bu işe de coşkuyla koşun ve devleti öyle sallayın. ...

Her alanda Dilan ve Gowenda gider gibi coşkunuz ve her ölüm bile size seker gibi tatlı olmalı."

Çan Dağındaki kongrede alınan kararlar:

Merkez komite dışında ayrıca ona bağlı askeri faaliyeti yürütecek komitenin oluşması,

Aşiretler arasında birliğin sağlanması, barışın sağlanması ve mücadele azminin geliştirilmesi,

Şeyh Said'in halkı uyarması ve ülkede dolaşabilmesi için hazırlıkların yapılması."

(Hasan Hişyar Serdî, Görüş ve Anılarım, İstanbul 1994, Med Yayınları)

Görüldüğü gibi örgütün kuruluşunda Şeyh Said ismine rastlanmamakta, ama 1925 yılında yapılan örgütün ilk kongresinde üye ve delege olarak Şeyh Said ismini görmekteyiz. Azadi önderlerinin zamansız tutuklanmasından sonra Şeyh Said çalışmaların başına geçmek zorunda kalır ve hazırlıklara devam etme kararı alınır. Örgütün bu ilk kongresinde ise Kürdistan'da silahlı bir ayaklanmayı başlatmak için gerekli hazırlıkları ve planlamaları yapacak, ilişkileri kuracak komisyonların oluşturulmasına karar verildiği araştırmacıların ortaklaştığı noktalardan biridir. Bu kongreden sonra çalışmalar hızlandırılmış, M. Kemal muhalifleriyle görüşülmüş, Mahmud Berzenci ve Simko yardımıyla aşiretler silahlandırılmaya çalışılmıştır.

Ayaklanma Başlıyor...

Güney Kürdistan'da Barzaniler 1923 yılına kadar aralıksız İngilizlere ve Araplara karşı savaşıyordu. Direnişten dolayı Barzan bölgesi harabeye dönmüş, halk yorgun düşmüştü. 1930

yılına kadar herhangi bir ayaklanmaya katılmadılar. Bu arada Mahmud Berzenci Güney Kürdistan'da 1922 yılında tekrar ayaklanmış ve Kürdistan Krallığı'nı tekrar ilan etmişti. İngilizlerin yoğun saldırılarına da 1930 yılına kadar karşı koymuştu. Doğu Kürdistan'da ise Rıza şah iktidarı, Simko ile baş edememiş ve Kürt bölgesine Simko'yu vali tayin ederek kısmi bir özerklik vermişti. Bu durum 1930'lara kadar devam etmişti. Görüldüğü gibi Şeyh Said ayaklanması başlamadan önce diğer parçalarda ulusal başkaldırıları olmakta ve bunun yarattığı hava Kuzeydeki Kürt ulusal dinamiklerini de etkilemekte ve harekete geçirmekteydi. Zaten 1921 yılındaki Koçgiri ayaklanması da sıcaklığını ve etkilerini hala hissettirmekteydi. İşte böyle uygun bir hava ve ortamda Azadi örgütünün çalışmaları yoğunlaşmış, çalışmalara ilgi ve destek artmaya başlamıştı.

Şeyh Said bir yandan oğlunu aşiret reislerine göndererek destek aramakta, bir yandan da kendisi köy köy gezerek propaganda yapmaktaydı. Bu gezilerinden birinde Piran'da oturan kardeşi Abdurrahim'in evine adamlarıyla birlikte misafir olur. Tam bu sırada Piran'a gelen bir jandarma müfrezesi Şeyh Said'in adamlarından birkaçını tutuklamak ister. Şeyh Said'in adamları ile jandarmalar arasında çıkan çatışma sonucu jandarmaların bir kısmı öldürülür ve geri kalanlar esir edilirler. 11 Şubat 1925 yılında gerçekleşen bu olay aynı zamanda ayaklanmanın yeterince hazırlık yapılmadan başlamasına neden olur. Bu olayın hemen ardından Şeyh Said ve hareketin diğer ileri gelenleri Darahane'de buluşarak cephele düzenlediler.

Palo-Harput cephesi, Şeyh Şerif komutasında 18 bin Kürt milisi

Varto Cephesi, Baba bey, Melikanlı Abdullah bey, Şeyh Said'in oğlu Ali Rıza efendi, Xelilê Xeto komutasında 12 bin Kürt milisi

Diyarbakır cephesi, Liceli Hakkı bey ve Emerê Faro komutasında 20 bin Kürt milisi

Bakır Maden cephesi, Şeyh Said'in kardeşi Şeyh Abdurrahim komutasında 10 bin Kürt milisi

Silvan cephesi, Şeyh Şemsettin ve Silif aşireti lideri Şeyh Dodan komutasında 10 bin Kürt milisi

Ayaklanma başladıktan sonra çok geniş bir alana yayılır. Birçok alan düşmandan kurtarılır. Genç ili ele geçirilir ve buradaki vali ve diğer hükümet yetkilileri tutuklanır. Bundan sonra Şeyh Said'e olağanüstü yetkiler veren bir yasa yayınlanır. **"Bu yasaya göre Genç şehri,**

Kürdistan'ın geçici başkenti ilan edildi; her Kürt inanç uğruna mücadele veren kişi oldu; laik ve dini iktidarın bütünü Şeyh Said'in eline geçti; toplanan vergiler ve tutsaklar Genç şehrine gönderilmeye başlandı. Ayaklanmacılar bir çağrı da yayınladılar; ağır ve menfur öşür vergisinin ortadan kaldırıldığını ilan ettiler. Buna karşılık halk, ayaklanmacılara besin maddesi temin etmeye çağrıldı. Bu önemli girişim, büyük bir bölümü silah elde Türk yöneticilerin baskısına karşı çıkan geniş köylü kitleleri arasında ateşli destek buldu." (Celile Celil, M.S. Lazarev, O. İ. Jaganina, M. A. Gasaratyan, Ş. H. Mihoyan Yeni ve Yakın Çağda Kürt Siyaset Tarihi/ syf: 152)

Birçok alan kurtarıldıktan sonra Şeyh Said adamlarından bazılarını Bitlis'te tutuklu bulunan Azadi önderlerinin kurtarılması için yollar. Ama TC bunu anlar anlamaz Mart 1925'te Azadi önderlerini göstermelik bir şekilde yargılayarak idam etti. Bundan sonra Şeyh Said kuvvetleri esas hedef olan Diyarbakır üzerine yürüdü. Şeyh Said onbinlerce adamı ile Diyarbakır'ı kuşattı ve büyük bir saldırıya girişti. Diyarbakır'ı kuşatmalarına rağmen düşüremediler ve 27 Mart 1925 yılında geri çekilmeye başladılar. Genç, Lice ve Çapakçur üçgenine çekilen Şeyh Said kuvvetleri küçük gruplara ayrılarak gerilla savaşına başladılar. Cibranlı aşiretinin ileri gelenlerinden Kasım Bey'in ihbarı üzerine 14 Nisan 1925 yılında Şeyh Said, Muş'un kuzeyinde Murat nehrini geçmeye çalışırken yakalanır.

TC'nin Ayaklanmaya Karşı Tutumu...

Şeyh Said İsyanı'ndan bir yıl önce kabul edilen 1924 Anayasası'nın 88.maddesi; **"Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibariyle Türk ıtlak olunur"** hükmünü getirmişti. Tek ulus yaratmak amacıyla getirilen bu madde, Kürt ulusunu ve diğer etnik azınlıkları yok sayan TC'nin gerçek yüzünün açıkca ortaya çıkmasını sağladı. Diğer etnik unsurlar Türk potası içinde eritilip tek ulus, yani Türk ulusu yaratılacaktı. Kürtlerin bu anayasa ile haklarını anlaşılarak ve konuşarak alabileceklerine ilişkin bütün umutlarının söndüğü, M. Kemal tarafından verilen vaatlerin pis bir siyasetin parçası olduğunu anladıkları bir dönem oldu. Kurtuluşun zora dayalı olarak silahla olması gerektiği konusunda hemen herkes hemfikir idi.

Mart ayının sonlarına kadar, ayaklanma genel hatlarıyla Kürtlerin lehine gitmiştir. 23 Şubat'ta sıkıyönetim ilan edilir. M. Kemal Başbakan Fethi Okyar'ı istifa ettirerek, yerine 2 Martta İsmet İnönü'yü getirir. Bir kaç gün içinde hükümete geniş yetkiler tanıyan Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılır. Her ne kadar bu kanun Şeyh Said ayaklanmasını bastırmak için çıkarılmışsa da, muhalifleri ve solcuları da sindirmek için kullanılmış, yüzlerce kişi tutuklanmış ve birçok gazete ve derginin yayını durdurulmuştur.

Bağdat'a giden demiryolunu kullanmak için Fransızlardan özel izinle 35-50 bin civarında jandarma ve özel birlikler bölgeye sevk edilirler. Bölgeye hava bombardımanları yapılır. Bazı aşiretler ile işbirliği yapılır. Binlerce insan katledilir, binlerce ev ve köy yakılır. İstiklal Mahkemeleri kurulur. Bu mahkemelerin özellikleri şudur: Kararlar tek celsede verilecek, sanıkların avukat tutma ve temyiz isteme hakları olmayacak ve karar anında infaz edilebilecekti. Şahit ve soruşturmaların genişletilmesine yer verilmeyecek, mahkeme idam da dahil her türlü cezayı verme tasarrufuna sahip olacaktı. İstiklal mahkemelerinde binlerce insan idam edilir. 4 Eylül 1925 yılında Şeyh Said ve 47 önder bu mahkemelerde yargılanarak idam edilirler.

Türk devleti, siyasal kadrolar ile resmi ideolojinin yaratıcısı kurum ve kişiler, bir koro halinde 1925 direnişini **"Cumhuriyete yönelik irticai bir ayaklanma"** olarak nitelendirmişlerdir. Şeyh Said ve arkadaşlarının idamına karar veren Diyarbakır'daki Şark İstiklal Mahkemesi Başkanı'nın karar konuşması ise, bu açıdan bir itirafın belgesi gibidir.

"Kiminiz hasis çıkarlarınıza bir zümreyi alet, kiminiz yabancı kışkırtmasını ve siyasi harisleri rehber ederek hepiniz bir noktaya yani Bağımsız Kürdistan teşkiline doğru yürüdünüz. Senelerden beri düşündüğünüz ve tertiplediğiniz genel ayaklanmayı yaparak bu bölgeyi ateş içinde bıraktınız. Cumhuriyet hükümetinin kesin hareketi, Cumhuriyet ordusunun öldürücü darbeleri ile irticanız ve ayaklanmanız derhal yok edildi ve hepiniz yakalanarak hesap vermek üzere adalet huzuruna çıkarıldınız. Herkes bilmelidir ki, genç Cumhuri-

yet hükümeti kışkırtıcılık ve irtica, her türlü lanetli faaliyetlere kesin surette göz yummayacağı gibi, hatta kesin tedbirleri sayesinde bu gibi eşkiya hareketlerine yol vermeyecektir. Senelerden beri şeyhlerin, ağaların, beylerin baskısı altında sömürülen, eriyen, inleyen bu bölgenin zavallı halkı artık sizin kışkırtıcılığınızdan ve kötülüğünüzden kurtularak Cumhuriyetimizin verimli ilerleme ve saadet vaad eden yollarında yürüyerek refah ve saadet içinde yaşayacaktır. (E. Aybars, İstiklal Mahkemeleri, Dokuz Eylül Üniversitesi yayınları 1988, s.325-326)

Şeyh Said Ayaklanması ve Dış Destek Söylemleri...

TC resmi tezinde, bu ayaklanmayı gerici bir ayaklanma olarak göstermeye çalışmakla birlikte, tam ayaklanmanın olduğu sıralarda süren Musul görüşmeleri sebebiyle bu ayaklanmayı İngilizlerle ilişkilendirerek Musul görüşmelerinde bir avantaj sağlamaya çalışmıştır. İtalya Anadolu'yu kendisi terk etmiş, Fransızlarla ilişkiler iyi duruma getirilmiş, İzmir İktisat Kongresi ile İngiltere başta olmak üzere Batı ile temel çelişkiler giderilmiş ve geriye bir tek İngiltere ile Musul problemi kalmıştır. İngilizlerin ve diğer dış güçlerin Kürt güçlerine bırakın siyasi ve askeri destek vermesini, en azından düşmanlarına yani TC'ye yardım etmemeleri bile ayaklanmanın kaderini değiştirecek bir durum yaratabilirdi. Zira Diyarbakır'ın kuşatılması sırasında ve Diyarbakır'a giden bütün yolların Şeyh Said kuvvetlerince tutulması yüzünden bu bölgeye ulaşamayan TC, Fransızların denetiminde olan ve Suriye'den geçen ve doğuya giden tek tren hattı olan güney demiryolunu kullanarak büyük miktarda asker ve silahlarını Fransızların izniyle ayaklanma alanına geçirdi. Hatta Fransa ile İngiltere arasında varolan antlaşma gereği, bu tür asker kaydırmalara İngilizlerin onay vermesi gerekmektedir. İngilizler Musul bunalımına rağmen bu onayı vermişlerdir. Kaldı ki Musul aslında Lozan'da kaybedildiği için İngilizler çok rahattır. Musul ve Kerkük meselesinde Lozan'da antlaşma sağlanamaması durumunda ikili görüşmeler ile sorunun çözülmeye çalışılması, yine olmazsa sorunun Cemiyet-i Akvam'a (Birleşmiş Milletler) getirilmesinde anlaşılmıştı. İngiltere ikili görüşme-

lerde meseleyi erteleyerek ve uzlaşmaz bir tutum takınarak çözümünü Cemiyet-i Akvam'a bırakmaya çalışmaktaydı, zira İngiltere Cemiyet-i Akvam'ın kurucu üyesi olmasına rağmen, o zamanlar TC devleti üye bile değildi. Böyle bir ortamda Cemiyet-i Akvam'dan İngiltere'nin aleyhine bir kararın çıkmasının mümkün olmadığı düşünülünce, İngilizlerin Musul ve Kerkük için bu ayaklanmayı çıkarttıkları savı kolayca çürütülebilmektedir.

Azadi, örgütü dış destek aramıştır. Bunda ayıplanacak ya da aşağılanacak bir durum yoktur. Ulusal kurtuluş mücadelesi veren bir hareketin destek araması ve görüşmeler yapması kadar doğal bir durum yoktur. Burada esas ayıp, üstlendikleri misyon gereği ezilen halkların tutarlı destekçisi ve savunucusu olması gereken TKP ve Bolşevikler'indir. Zira Cibranlı Halid Bey'in bizzat Lenin'e mektup yazarak yardım talebinde bulunduğunu, hatta Erzurum'daki Rus elçiliği üzerinden Bolşeviklere bir protokol önerdiğini, Bolşeviklere yardım etmeleri karşılığında kendilerinin Kürdistan'da Bolşeviklerin örgütlenmesine yardımcı olacağı, önerilen protokolle açıkça garantilendiği halde Bolşeviklerin de Kemalistlerle olan flörtlerinden dolayı Kürtlere sırt çevirdiği açıkça görülmektedir. Şeyh Said ayaklanmasında TKP, SSCB ve Komünist Enternasyonal'in yanıltıldığı veya yanıltıldığı gibi sığ ve gerçekçi olmayan açıklamalar yerine, bizler için ne kadar acı olsa da gerçekleri cesaretle söyleyebilmeliyiz. **Komünist Enternasyonal ve Bolşevikler, SSCB devlet çıkarı için sosyalizm, komünizm davasına ve ilkelerine büyük bir darbe vurarak, Kemalist iktidarla ilişkilerini geliştirmişler, Mustafa Suphilerin başına gelenleri görmelerine rağmen Kürtleri Kemalistlerin ellerine teslim etmişlerdir. TKP ise Mustafa Suphi'lerden sonra rotasını tamamen Kemalist bir hatta çekmiş, Şeyh Said ayaklanmasını aynen Kemalist devlet teziyle açıklayarak, hareketi feodalizmin tasfiyesine direnen gerici irticacı güçlerin İngiltere bağlantılı ayaklanması olarak değerlendirmiştir.**

Azadi örgütünün destek almak için Sovyetlere iletilen mektubu aynen şöyle idi.

“Siz Kürdistan coğrafyasına sınırdaş bir ülkesiniz. Her Avrupa ülkesinden daha iyi bizi tanımaktasınız. Mesele ve tarihimizi bilmektesiniz. 19.yy daki ayaklanmalarımızı adım adım

izlemiş ve gayemizi anlamış bulunmaktasınız. Yine siz bilmektesiniz ki yabancı milletler, İslam inanışlarına göre tıpkı Moğolların istilası gibi ülkemize el koymuşlardır. Bize hükmetmektedirler, tarihimize saygısızlık yapmaktadırlar. Hiçbir hukuk tanımadıkları gibi bizi de kendi ülkemizde asimilasyona tabi tutup eritmek istiyorlar. Kendi ana dilimizde okuyup yazmamıza bile engel oluyorlar ve fırsat vermiyorlar. Tüm insan haklarından mahrum bıraktırılmış durumdayız. Toplumsal ve ekonomik silahlar bize karşı kullanılmaktadır. İdeolojiniz gereği ezilen halkların yanında olduğunuzu biliyoruz. Biz kendi haklı davamız için kalkıştığımızda sizlerden siyasi bir destek beklentisi içinde olduğumuzu belirtiriz. Yazıya son vermeden önce size saygılarımızı sunarız. Yanıtınızı gözetlediğimizi bilmelisiniz. Uygun bir zamanda bir toplantı ile bizi yakinen tanıma fırsatını yakalama olanağı sizin elinizdedir.” (Hasan Hişyar Serdî, Görüş ve Anılarım, İstanbul 1994, Med Yayınları)

Bu mektuba Sovyetlerin verdiği cevap ise şöyledir.

“Biz biliyoruz ki siz Arî ırkından ve Ortadoğu halklarının en eskilerdensiniz. Eski çağlardan bu yana bu topraklarda varlığını koruyabilen ender halklardansınız. Kendi topraklarımızda yerleşik ve zaman zaman baskıya maruz kalmanıza rağmen, kimsenin sizi inkâr edecek gücü yoktur. Ancak biz devletlerin içişlerine karışmayız. Size siyasi destek vermeye hazır değiliz. Ancak sizin ayaklanmanız üzerine Türkiye’ye destek vermeyeceğimizi bildirebiliriz.” (Hasan Hişyar Serdî, Görüş ve Anılarım, İstanbul 1994, Med Yayınları)

Azadi örgütü, İstanbul’da bulunan ve 1880 yılındaki büyük ayaklanmaya önderlik eden Şeyh Ubeydullah’ın oğlu Şeyh Abdülkadir aracılığı ile İngilizlerden yardım istemeye çalışmış, TC’nin gizli polislerinin oyunu ile görüşme gerçekleştirilmeden yakalanılmıştır. Şeyh Abdülkadir

de diğer Kürt yurtseverleri ile birlikte idam edilmiştir.

Ayrıca Şeyh Said Ayaklanması’nın önderlerinin imzasını taşıyan bir mektup Cemiyet-i Akvam’a gönderilmiştir. Tahmin edildiği gibi (uygar ve medeni) devletlerin cevap vermediği bu mektupta şunlar yazılıydı.

“...İki aydır ülkemizde kan dereleri akıyor. Kürt halkı barbarların zulmü altındadır. Kürtler bu zulüm ve boyunduruğa artık tahammül edemez noktaya geldiklerinde özgürlüklerine kavuşmak ve kaderlerini ellerine almak için, silaha sarıldılar. Varlığımızın geleceğini tahakkuk etmeye, ancak başladığımız mücadeleler olanak veriyor. Mücadelemiz ulusaldır ve açıktır. Kürt milleti Cemiyet-i Akvam’dan ve medeni milletlerden acele olarak aktif ve gerçek yardım istiyor...”

Ayaklanmanın Yenilmesinin Sebepleri Üzerine...

Şeyh Said ayaklanmasının yenilgisi üzerine birçok şey söylenebilir. Birçok sebep öne sürülebilir. Ama bence bu sebepleri Şeyh Said isyanına savaşçı olarak katılmış, daha sonra Ağrı isyanında görev almış bir büyük Kürt komutanının anılarından dinlemek sanırım en anlamlı ve doğru olanıdır.

“Bizim ayaklanmada siyasi ve askeri olarak çok büyük hatalarımız vardı. Özetle hatalar:

Ağır silahlarla donatılmış, arkada güçlü bir cephanelik ve erzaka sahip olan düzenli bir orduya karşı, biz birer kütüklük ve tüfek ile hiçbir erzak, cephanelik hazırlığı olmaksızın dağdan Diyarbakır ovasına inmiş, iman gücü ile savaşa tutuşmuştuk. Yaralılarımızı tedavi edecek ilaçlardan yoksunduk... Eğer biz elimizdeki olanaklarla ovada değil de dağlarda gerilla tarzında konumlanıp savaşsaydık, karşı tarafa daha büyük zayıflıklar verirdik. Tahribatı da düzenli savaş ordusunu tümünden üzerimize yürütecek tarzda seferber etmemiş

olacaktık. Ayrıca yabancı askerin, coğrafyayı avuç içi kadar iyi bilen bizler karşısında, dağ, taş, orman, engebeli arazide tutunması mümkün olmayacaktı. Bizde düzlük arazide elde silahlarla uçaktan atılan bombalar karşısında etkisiz kalmazdık.

Biz ele geçirdiğimiz coğrafyayı koruma konusunda titiz davranmadık. Korumayı örgütleyemedik ve alanlarımızı genişletemedik. İdari olguyu tam oturtma konusunda gevşek kaldık. Aldığımız alanlar bize aittir bilinci ile hareket etmedik ve sınır belirlemedik. Savaş sürüp başarı sağladığımız oranda dış bağlantı ve diplomaside zayıf hatta yok denecek bir girişim söz konusu idi. Bu nedenle dış siyasi desteği almasaydık bile karşı tarafın dışardan yardım almasını engelleyebilirdik ancak bunu yapamadık. Toplumumuzun sosyolojik yapısından ve özelliğinden dolayı birliğimizi sağlayamamıştık. Hızlı gelişmeler bunu engelledi. Diyarbakır'a girmek için surları zorlamak yerine, Urfa, Mardin hattına doğru ilerleyeseydik daha büyük avantajlar sağlayabilirdik.

Sonuçta bu önemli hataları işlememiz nedeniyle haklı bir davanın savaşçıları olarak yenildik. O şehitlere ve ruhlarına sonsuz minnettar olduğumuzu belirtiyim. O gün yaşanan önümüzü aydınlatıyor. Şayet iyi değerlendirilirse her yenilgi bir muhasebeye tabi tutulursa gelecekte başarının müjdecisi olur.” (Hasan Hişyar Serdî, Görüş ve Anılarım, İstanbul 1994, Med Yayınları)

Her ne kadar Şeyh Said ayaklanmasında, Azadi önderlerinin diğer parçalardaki Kürt kardeşleriyle bir işbirliği çabası olduysa da bu yeterli olmamış, Kürdistan tarihinde bir büyük isyan daha parça-bütün ilişkisi kurulamadığından başarıya ulaştırılamamıştır. Aynı zamanda ayaklanmanın başarısızlığında bir diğer önemli etken ise mezhepsel ve aşiretsel farklılık ve çatışmaların ulusal birliği engelleyici bir etkisinin olmasıdır. Dersim'deki Alevi aşiretler ayaklanmaya katılmamışlar, hatta Hormek ve Lolan gibi bazı aşiretler devletin yanında ayaklanma-

ya karşı savaşarak hareketin yenilmesinde etkili olmuşlardır. Şeyh Said ayaklanmasının yenilgisinden sonra dağılan kuvvetler, 1930 Ağrı İsyanı yenilgisine kadar küçük gruplar halinde gerilla mücadelesi vermişler ve teslim olmamışlardır.

Şeyh Said'in Şahsında Karalanmaya Çalışılan Ayaklanma...

Özellikle daha önce okuduğumuz kitaplar ve bize aktarılan bilgilerde, Şeyh Said'in gerek mahkeme, gerekse tutsaklık dönemlerinde gösterdiği tavırların tutarlı ve onurlu bir duruşu göstermediği yansıtıldı. Bu konuda biraz daha derin bir araştırma içine girince ve özellikle 1. ağızdan tanık ve dönemin gazetelerinde yayınlanan röportajlardan edindiğim izlenim bu tablonun yanlış olduğunu bana gösterdi. Şeyh Said'in bu ayaklanmaya katılışından itibaren tereddüt ya da pişmanlık gösteren tek bir tutarsız davranış veya söylemine asılncaya kadar rastlamak mümkün olmadı. Şeyh Said, gerçekten yaptığı eylemin haklılığına sonuna kadar inanmış ve bu davanın gerektirdiği bedeli cesaretle ödemeyi göze almış önemli bir Kürt önderidir. Aşağıdaki röportaj bu düşüncemizi kanıtlayan önemli bir belge niteliğindedir.

Şeyh Said'in idam edilmeden kısa bir süre önce Zaman ve Akış gazetesinde yayınlanmış röportajından bir bölüm.

Soru: Şeyh Efendi, sen bu ayaklanmanın önderi olduğunu inkâr edebilir misin?

Şeyh Said: Ne için ve kime karşı inkâr edeyim ki? Ben bu isyanın tam içindeyim, ne gerisinde ne de ilerisindeyim.

Soru: Ne ilerisinde ne de gerisinde olduğunu belirtiyorsun. Bu ne anlama gelir? Açabilir misin?

Şeyh Said: Benden evvel bu mücadeleye başlayan oldu. Ben de aynı isteklerle bu ayaklanmayı sürdürdüm. Bundan sonra da bu isteklerle yeni ayaklanmalar ergeç olacak. Bunu o anlamda söylüyorum.

Soru: Sen Şeyhsin ve ruhani bir âlimsin. Müslüman kanının dökülmesi dine göre doğru muydu?

Şeyh Said: Siz siyasi haklarımızı güven içinde bize vermediniz. Dine göre başkasının haklarını zorla ihlal etmek en büyük dinsizliktir. Kürtler kendi hukuk-

sal hakları için, siyasi ve hukuksal haklarını elde etmek için mücadeleye atılmak zorunda kalmıştır. Eğer siz haklarımızı ihlal etmeseydiniz ve istemlerimizi kurşunla karşılamasaydınız, bu olaylar vuku bulmazdı. Biz katliama tabi tutulmuş ve hiçbir hakkımız kalmamışken sizin hatırıma din gelmedi. Biz hakkımızı isterken ve zorunlu olarak kendimizi ve hukukumuzu savunurken din sizin hatırıma geliyor. Burada din mukayesesi olmaz.

Soru: Neden bazı isyancı arkadaşların bu gerçeği inkâr ediyor?

Şeyh Said: Kendi haklı davaları için mücadele edip de sonra inkâr ediyorlarsa burada sizin düşünmeniz lazım. Onlar sizden korkabilirler. Ancak milletin, halkın ve tarihin hükmünden korktuklarını sanmıyorum.

Soru: Bizce siz İngilizlerin parasal destek ve telkinleriyle kışkırtılarak bu ayaklanmaya kalktınız. Ne dersin?

Şeyh Said: Susayan bir zatın başkasının talimatıyla su içmeye ihtiyacı olamaz. Susayan insan tereddütsüz su içer. Barutsuz silah da ses vermez. Bu sadece propaganda amaçlı ortaya atılan boş iddialardır.

Soru: Sen ve siyasi arkadaşların diplomatik bir yöntemle Türk hükümetinden bu haklarınızı istemek yerine neden savaşa başvurdunuz?

Şeyh Said: Bizim askerlerimiz Anadolu'ya gelmedi. Siz seferberlik ilan ederek askerlerinizi bizimle savaşmak üzere gönderdiniz. Katliamdan geçirilen Türk çocukları ve insanı değil. Kürt çocukları, kadınları, yaşlıları ve Kürt insanıdır. Bizim ahlakımızda başka milletlere düşmanlık yoktur. Bizde olan bu ahlaki biz sizden görmedik. Nasıl ki Lozan'da tüm haklarımız bir çırpıda yok edildi, insaf ve edep ölçüleri ortaya konuldu ve görüldü ki mazlum halkların masum istekleri sadece istemekle verilmiyor. Bu nedenle haklarını alması gerektiği ortaya çıkıyor.

Soru: Bu cevapların gösteriyor ki sen işlediğin suçlardan pişmanlık duymuyorsun ve hala aynı fikirlerini muhafaza ediyorsun.

Şeyh Said: Her kim ki kendine karşı samimi ise doğru ve dürüst yolundan ayrıl-

maz. Ben ve bizlerin de yolumuzdan ayrılmamız için bir neden yoktur.

Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesi tarihinin önemli bir eksikliği, tarihsel sürekliliğinin kuşaklar arasında sağlanamamış olmasıdır. Her kuşak kendinden önceki tarihsel deney ve birikimleri ve politik örgütlenme tecrübelerini öğrenmede ve bir sonraki kuşaklara aktarmada yetersiz kalmıştır. Bunun sömürgeci devletler tarafından kaynaklanan nedenleri kadar (**baskı, yoketme, asimilasyon**), Kürt politik örgütlerinden kaynaklanan nedenleri de vardır (**inkârcı ve tarihi kendisiyle başlatma anlayışı**). Hatalarıyla, doğrularıyla, olumlu ve olumsuz yanları ile bu tarih bizlerin tarihidir. Bu yazıda yapılmaya çalışılan ise Tarihimizin belli bir kesitinin akademik bir objektivizm içinde okura sunulması değil, belli bir düşünce ve değerler eleğinden bu bilgilerin geçirilerek olumlu olanların sahiplenilmesi, olumsuz olanların ise Tarihimizde bir daha tekrarlanmaması için tecrübe edilmesidir. Temel alınan ölçü ise **Bağımsız, Birleşik bir Kürdistan mücadelesine** kan taşıyacak deneyim ve tecrübelerin sahiplenilmesi, bu amaçtan uzaklaşan fikir ve pratiklerin ise teşhir ve mahkûm edilmesidir.

Varolan sınırları meşru kabul eden bir çerçevede, egemen devletlerin hukuku içinde bir çözüm aramak yerine, sınırların Birleşik, Bağımsız bir Kürdistan yaratacak şekilde değiştirilmesi için çaba göstermek, işte benim Şeyh Said ayaklanmasından çıkardığım temel ders budur...

V. BÖLÜM

PKK MUHASEBESİ (6)

Kısa Tarihçe, Sahiplenilmesi Gereken ile Reddedilmesi Gerekenlerin Ayırıştırılması, Çıkarılması Gereken Dersler ve Sonuçlar...

VIII.

PKK ve Türkiye Devrimci Hareketine Yaklaşımı

Yaşanan yenilgi ve tasfiye sürecinin muhasebe konusu yapılması gereken diğer bir başlığı da Türkiye devrim hareketine yaklaşımdır. Bu konudaki yanlışları aşmak ve doğru bir anlayışa ulaşmak, ulusal kurtuluş mücadelemizin stratejisi açısından çok önemli bir konudur.

1970'li yılların ortalarında ulusal sorun, Kürt ve Kürdistan sorunu üzerinde yapılan teorik-ideolojik tartışmaları belleğimizdedir. O dönemde Türkiye sol hareketi Kürdistan sorununu kavramaktan hayli uzaktı. Kuşkusuz bunun sayısız nedeni vardı. Ulusal sorun kavrayışları yanlışlı olduğu gibi, Kürdistan ülke gerçekliğini özümseme noktasından da çok uzakta bir yerde duruyorlardı. Öncelikle somut tarihsel gerçekliklerin çözümlemesinden teorik, politik, örgütsel sonuçlar çıkarmak yerine, onlar, teoriyi kafalarındaki şemalara uyarlamaya çalışıyorlardı. Kürt sorunu, "ortak örgütlenme" noktasında kilitleniyor ve darlaştırılıyordu. Örgütlenme biçimi, sorunun sadece bir boyutuydu, ondan önce açığa çıkarılması ve saptanması gereken temel noktalar vardı. Başka bir ifadeyle Kürdis-

tan ulusal sorununu "ortak örgütlenme" veya "ayrı örgütlenme" ikileminden başlatmak ve sorunu bu ikileme sıkıştırmak aslında sorunu çözümsüzlüğe mahkum etmekten başka bir şey değildi. Bugün de sorunu böyle koymak, sorunu temelleriyle kavramak yerine, dallarıyla oyalanmak anlamına gelir.

Sorun, inkar edilen, her türlü varlığı imha sürecine alınan, ülkesi parçalanan, paylaşılan devletlerarası sömürge bir ülkenin ulusal özgürlük, bağımsızlık ve kurtuluş sorunuydu. Sömürgecilik ve ulusal imha, her şeyden önce üzerinde uygulandığı toplumu her açıdan örgütsüzleştirme, kurumsuzlaştırma ve iktidarsızlaştırma, tarihlerini kendi çıkarları doğrultusunda belirleme sistemidir. Dolayısıyla Kürt halkının kendi ulusal kurtuluş talepleri ve özlemleri doğrultusunda örgütlenmesi kadar meşru ve haklı bir şey olamaz. Bu haklı ve meşru hakkın, uluslaşmanın, özgürleşmenin ve kendi kaderine hükmetmenin önkoşulu olan örgütlenmenin tartışma konusu yapılması bile çok yanlış ve yaşamın katı gerçekleri tarafından yerle bir edildi. Kısacası yaşam ve pratik gelişmeler, "ortak örgütlenme" tezi altında Kürtlere dayatılan örgütsüzlük ve örgütsüz bırakma anlayışını yalanladı ve bu tartışma mücadele pratiği tarafından aşıldı. O dönemde devrimci emekçi çizgi öncülüğünde

Kürdistan ulusal kurutuluş mücadelesini örgütleme ve Türkiye emekçileriyle ortak mücadele anlayışı doğru olan ve doğrulanmış anlayıştı. Devrimci sınıf bakış açısı da bunu gerektiriyordu.

Kürt halkının ulusal kurtuluşu doğrultusunda örgütlenmesiyle, Türkiye halkıyla ve emekçileriyle her düzeyde aynı hedeflere yönelik birlikte mücadelesi birbiriyle çelişmez, tersine birbirini bütünler. Genellikle bu diyalektik, doğru ve yeterli düzeyde kavranmadı. Ulusal kurtuluşçu örgütlenme anlayışı ve çabaları "milliyetçilik" olarak damgalandı. Kürdistan ulusal kurtuluşunun özünde Kürdistan emekçilerinin sorunu olduğu görülmedi, görülmesi istenmedi. Bu da Türkiye'de devrimci enternasyonalist anlayış yerine şoven milliyetçi ve sosyal-şoven anlayışların güçlenmesine katkı sundu. Doğru devrimci yaklaşım, Kürt halkının devrimci ulusal kurtuluş mücadelesi doğrultusundaki çabalarını desteklemek, bunu özünde kendisinin mücadelesi olarak algılamak ve ortak mücadelenin ideolojik, politik, örgütsel ve psikolojik zeminini yaratmak ve güçlendirmekti...

PKK'nin 1978 programı, özünde, işçilerin, emekçilerin önderliğinde Kürdistan ulusal kurtuluş devrimini öngörüyordu. Bu sınıfsal öncü kimliği ve ideolojik yapıyla kendinden önceki ve diğer Kürt parti ve gruplarından ayrılıyordu. Özellikle KDP ve DDKO çizgileriyle kendisi arasına net ve kalın bir çizgi çizmiş oluyordu. Kuşkusuz, temel farklılığı salt bu değildi, aynı zamanda bu radikal devrimci çizgisini radikal devrimci yöntemlerle pratikte gerçekleştiriyor, emekçi ve yoksul tabanın istemleriyle bütünleştiriyordu. 1978 programı ve ilk kadroların ideolojik duruşları ve sınıfsal konumları, biçimde ulusal bir devrim olan Kürdistan devrimini dar ulusal sınırlara hapsetme tehlikesi önünde önemli bir barikat anlamına geliyordu. Ancak bunun sözcüğün gerçek anlamda bir barikat olabilmesi için bu çizginin kurumlaşması, kendi örgütünü ve kadrosunu oluşturması, öncülüğünü sınıfla buluşturması ve bunu süreklileştirmesi gerekiyordu. Yoksa teorik belirlemelerin, saptanan ideolojik ilkelerin, doğru programatik ifadelerin kendi başına yetmediği ve kendiliğinden kurumlaşamayacağı açıktı, hatta bu zeminde sürecek sınıf mücadelesi içinde yenilgiye uğraması bile çok ciddi ve yakın bir tehlikeydi. Nitekim gelişmeler de bu doğrultuda oldu.

Kürdistan devrimi, kendisini dünya devrim sürecinin onurlu bir üyesi ve parçası olarak tanımlıyordu, böylece teorik düzeyde kendisini

ulusal sınırlarla sınırlandırmayacağını ilan ediyordu. Bu enternasyonalist anlayışın bir gereği olarak Türkiye emekçileri, devrimci demokratik ve sosyalist hareketiyle en sıkı ve geniş ittifak ilişkilerini öngörüyordu. Ancak bu ideolojik ve stratejik yaklaşımından, (daha sonraki süreçte söz düzeyinde tekrarlanırsa da) örgütlenemeyen-kurumlaşmayan devrimci emekçi çizginin yenilgisine paralel olarak sapıldı. Özetlemeye çalıştığımız ilkesel duruş içi boşaltılmış salt bir kabuk olarak kaldı. Dolayısıyla devrimci enternasyonalist anlayış, politika alanı genişledikçe, özellikle reel politik alan kendisini yaşamın her alanında derinlemesine hissettirdikçe daha da anlamsızlaştırıldı. Elbette yaşanan sapmayı reel politik dayatmalarla açıklamak yanıltıcı olur. Sorun, devrimin öncülüğünün sınıfsal ve ideolojik yapısında, bu temel alanda yaşanan kavganın kendisinde düğümlenmektedir.

Kısacası, PKK'nin 1978 programında ifadesini bulan devrimci enternasyonal çizgi ve ittifaklar anlayışı, pratik olarak kurumlaşmadı ve dolayısıyla pratiğe damgasını vuramadı. Bunun temel nedenleri var. Kısaca özetlemek gerekirse;

1978 Kuruluş Kongresinden çok kısa bir süre sonra PKK, büyük bir deşifreyon ve örgütsel kriz sürecine girdi. Yoğun pratik ve artan baskılar krizi daha da ağırlaştırdı. Süreklileşen tutuklamalar, ama buna karşılık kadrosal olarak kendini yenileyememe gerçeği kadrosal ve örgütsel boşluğu kapatılamaz boyutlara taşıdı. Kitlesel büyüme ile kadrosal ve örgütsel daralma iki ters gelişme eğilimi olarak varlığını sürdürdü. 12 Eylül darbesi geldiğinde kadroların büyük bir bölümü içeriye alınmış, etkin mücadele alanlarından koparılmıştı. Henüz örgütlenmeden büyük darbeler almak, devrimci emekçi çizgi açısından tarihsel bir şanssızlıktı ve egemen sınıf anlayışları ve çizgisi için ise bulunmaz bir fırsattı. Öcalan, bu tarihsel fırsatı değerlendirecek, emekçi devrimci çizgiyi ve kadroları iktidarsızlaştırırken kendi iktidarını adım adım inşa edecektir. III. Kongrede ise son engelleri aştıktan sonra bütün iktidar iplerini ellerinde toplayacaktır. "Biz" çalışacak, üretecek, direnecek, savaşıacak, şehit düşecek, her türlü zorluğa katlanacak değerler yaratacak; ama kendi değerlerimize sahip çıkamayacak, tümüne Öcalan tek başına el koyacak ve gerçek bir iktidar hırsız rolünü oynayacaktır. Bu anlamda III. Kongre her açıdan bir dönüm noktasıdır. Halka karşı "Zorunlu askerlik yasası" ve Koruculara karşı ölçsüz "savaş" ile önemli suçların bu tarihten

sonra sistematik bir düzey kazanması boşuna değildir. Yine devrimci emekçi kadroların tasfiyesi ve "iç terörün" temel bir yönetim tarzı haline getirilmesi de boşuna değildir ve Öcalan iktidar sisteminin kurumlaşması ile doğrudan bağlantılıdır.

Bu, aynı zamanda devrimin bağımsız çizgisinden ve yönetiminden de köklü ve dönülmez bir kopuşu anlatmaktadır. 1988'de gazeteci M. Ali Birand ile yapılan röportaj, Öcalan sisteminin düzen içi arayış ve eğilimlerinin de somut bir göstergesi olmaktadır. Düzen içi arayış ve düzen içi çözümlere yatma politikası ile alttan gelen devrimci dalga, devrim ve sosyalizm söylemi Öcalan sistemi ile paradoksal bir bütün olarak varlığını sürdürecektir; Öcalan bunu hem iktidarını ve sistemini yenilmez kılmada, hem de düzen içi arayışlarını daha dizginsiz bir biçimde sürdürmede kullanacaktır. Burada altını çizdiğimiz gerçeğin özeti şudur:

Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi ikili, kendi içinde çelişkili, bir yandan emekçi damar ve devrimci dalga, öte yanda da bunlara el koyan ve sınırsız bir iktidar kuran Öcalan sistemi paradoksal bir bütün oluşturmaktadır. Söylemin çelişik, karmaşık ve her yöne çekilir bir nitelikte olması, esas olarak genelde hareketin bu yapısından kaynaklanmaktadır; Öcalan da buna uygun davranmasını bilmiştir. Kısacası, Öcalan sisteminin kurumlaşması ve bütün iktidar iplerini ellerinde toplamasıyla birlikte sosyalizm, proletarya enternasyonalizmi, halklarla ortak mücadele gibi kavramların da içi boşaltılmış, sözlerin ötesinde bir anlamı kalmamıştır.

Hedef kesin bir biçimde belirlenmiştir: Düzen içinde bazı kırıntılarla yaşama olanağı yaratmak!

Kuşkusuz bu bir sınıf tavrıdır, geleneksel Kürt siyaset anlayışının çok daha kötü bir versiyonudur. Bu siyaset anlayışında dış politika ve dış ilişkilerde Kürt halkının özgücüne dayanan, ezilen halklar ve emekçilerle birlikte mücadeleyi esas alan ilkesel bir yaklaşım aranmamalıdır. Laf düzeyinde söylenenlerin ise aldatma ve yarılanmanın ötesinde bir anlamı ve değeri yoktur. İlişkiler esas olarak istihbarat örgütleriyle yürütülen ilişkidir. Halklarla, devrimci demokrat çevrelerle geliştirilen ilişkiler ise faydacı ve görüntüyü kotarmaktan öte bir anlam ifade etmemektedir. Bu noktada geleneksel Kürt siyaset tarzı ile Ortadoğu'nun reel politik yaklaşımının çok kötü bir karışımı ile karşı karşıyayız.

Ayrıntıya girmek yerine konumuzla ilgili gelişmeleri kısaca özetlemeye çalışalım: Öca-

lan, yeri geldiğinde Türkiye emekçileriyle, Türkiye devrimci ve sosyalist hareketleriyle en sıkı ilişkileri geliştirmekten, ortak mücadeleden, hatta 1990'ların başından itibaren "Türkiye devrimine müdahale" etmekten, neredeyse Türkiye devrimini üstlenmekten dahi söz etmiş, bu konuda sayısız yanıltıcı ve politik değeri olmayan ilişki geliştirmiştir. Ama hemen belirtelim ki bu yaklaşım ve girişimlerin hiç biri ilkeli yaklaşıma dayalı değildir, hatta ciddiyetten bile uzaktır.

1990'lı yılların başında serhıldanlar süreciyle birlikte Kürdistan devrimi yeni bir aşamaya gelmiştir. Bu yeni aşama, Türkiye devrimi ile ilişkiler ve Türkiye emekçi sınıflarıyla ilişkiler konusunda yeni, daha somut ve uzun vadeli yaklaşımları gerektiriyordu. Bunun için özellikle Türkiye metropollerinde yaşayan emekçi Kürtlerin devrimci ulusal ve toplumsal rollerinin yeniden tanımlanması ve bu bağlamda sapıtılan politikaya göre örgütlenmesi gerekiyordu. Bu, altı dolu yeni bir stratejik yaklaşımı ve planlamayı gerektiriyordu. Elbette bunu ancak devrim, devrimi iktidara taşıma diye bir derdi olanlar yapabilirlerdi. Ama ne yazık ki büyüyen, kitlesellenen devrim öncülük düzeyinde iktidarsızlaştırılmıştı, devrim gücü ve enerjisi düzen içi çözümlere kurban edilmeye başlanmıştı. İktidar perspektifi olmayan bir anlayışın ezilen halkların ve emekçilerin mücadelesiyle birleşmeyi hedefleyen stratejik bir yaklaşım içinde olması düşünülemez. Dolayısıyla Öcalan'ın Türkiye emekçilerine ve onların mücadelelerine yaklaşımı ilkesel ve stratejik düzeyde olmamıştır. Daha çok günübirlik, taktik bile denemeyecek pragmatik yaklaşımı aşmamıştır. Pratikte gerçekleşen "Güç birlikleri" ve "Platformların" anlamı da hep böyle olmuştur.

1990'larla birlikte yeni bir aşamaya gelen Kürdistan devrimi, bir bakıma ulusal sınırlarının da dışına taşıyordu. Ortadoğu dengelerinde hesaba katılması gereken bir güç olarak değer kazanıyordu. Kürdistan devriminin etkilerinin uluslararası boyutlar kazanmaya başladığını gören TC, sorunu uluslararası platformlara götürüyor, sorunun aynı zamanda emperyalist devletlerin sorunu olduğunu vurguluyor ve ortak politika geliştirilmesinin zorunluluğunu dayatıyordu. Bundan sonraki gelişmeler biliniyor. Burada anlatmak istediğimiz şu: Devrimin boyutlarını gören özel savaş rejimi hızla uluslararası çapta daha güçlü ve etkili ittifaklar geliştirirken, daha sonuç alıcı karşı-devrimci politikalar oluşturmaya çalışırken, Öcalan sistemi, yü-

zünü daha fazla düzene çeviriyor, dış ilişkilerini ve ittifak arayışlarını bu çizgi temelinde yapıyordu. Tam da bu önemde “Türkiye devrimine müdahale” ve daha sonra da “Türkiyeleşme” kavramları ortaya atıldı, bu yönlü kimi çabalar geliştirildi. Bu girişim ve çabalar üzerinde kısaca durmakta yarar var.

“Türkiye devrimci hareketini çok bekle-dik, güçleneceklerini, rejime alternatif bir hareket olabileceklerini düşündük. Ama maalesef olmadı, beceriksiz çıktılar. Bu gidişle bir şey olacakları da yok. İş başa düştü. Türkiye devrimci hareketine müdahale etmek gerekir” diye “teorik ve politik” gerekçeleri açıklanan DHP girişiminin gerçekliği aslında çok daha farklıdır. “Türkiye devrimine müdahale”, DHP girişimi gündeme getirildiğinde Türkiye sol cephesinde önemli bir tartışma konusu olmuştu. Doğrusu bu girişim içinde yer alan arkadaşlar da hayli iddialı, tam anlamıyla üstenci, Öcalan üslubunu tekrarlayan açıklamalarda bulunuyor ve iddialı “programlar” ve “Manifestolar” yayınlıyorlardı. Görünüşte PKK’nin çok iyi düşünülmüş, tasarlanmış ve planlanmış, uzun soluklu bir müdahalesi varmış izlenimi veriliyordu. İmaj düzeyinde bu fazlasıyla vardı.

Şaşırtıcı gelebilir ama, gerçeklik, yaratılan imajın tam tersidir!

Evet, ortada bir girişim, bir ad, bu ad altında yürütülen bir faaliyet var. Ancak bu, gerçekten çok yönlü düşünülmüş, tasarlanmış ve doğru veya yanlış ideolojik ve politik gerekçelere dayandırılmış bir girişim, bir ad ve çalışma değildir. Kısaca satırbaşlıkları biçiminde değinmek gerekirse:

Gerçekte DHP’nin arka planında yanlış bir düşünce ve girişim de olsa ideolojik ve politik gerekçe yok. İdeolojik ve politik gerekçeler, ideolojik ve politik açıklamalar sadece görüntüdür ve gerçekliği örtmenin bir aracı olmuştur. DHP’nin arka planı, tamamen bireysel etmenlere, ihtiraslara ve bunların koşulladığı tepkilere, duygulara dayanıyor.

DHP adına ortaya çıkan girişim ve çalışma, tam anlamıyla bireysel nedenlerden kaynaklanan bir tepki ve kendini kanıtama hareketidir.

Yapılan tüm açıklamalara ve değerlendirmelere rağmen, açıkça vurgulamalıyız ki, bu tepki ve kendini kanıtama hareketiyle bir halkın devrimiyle, en başta da bu girişimin içinde yer alan Türkiyeli devrimcilerin en saf ve temiz duygularıyla oynanmıştır. Bir ülke devrimi gibi ciddi ve asla oynanmaması gereken bir dava,

bireysel duyguların, ihtirasların, kendini kanıtama dürtüsünün kurbanı edilmiştir. Çıkış noktası bu olan bir hareketi “Türkiye devrimine müdahale, Türkiye devrimini üstlenmek” olarak yansıtmak, ancak Öcalan sistemi gibi bir sistem içinde mümkün olabilir!..

Bu girişim ideolojik ve politik bir gerekçeye, ciddiyetle düşünülmüş bir plana dayanılsaydı bile bu yanlış bir müdahale idi. “Devrim ihracı” gibi bir anlayış ve hareketin yanlışlığı ve geçersizliği, hem teorik, hem de pratik olarak sayısız kez ortaya konulmuştur. Dolayısıyla Türkiye devrimine veya Kürdistan devrimine dıştan bir müdahale daha işin başında ilkesel olarak yanlış, pratik olarak yenilgiye mahkum girişimler olmaktan öte bir değer kazanamazdı.

“Bizde” çıkışı yukarıda özet olarak koyduğumuz gibi olduğu içindir ki DHP hiç bir zaman ciddi bir politik yaklaşıma konu olmadı. Söylenenler hep kağıt üstünde kaldı. Bu girişime ne doğru dürüst bir kadro ayrıldı, ne maddi ve manevi bir destek sunuldu, ne de genel bir siyasal perspektife oturtuldu. Aslında daha işin başında bu girişim başarısızlığa mahkum edildi. Zaten bireysel etkenlerle başlayan bir girişimin başarı şansı olamaz. Ama bu başarısızlık özetlediğimiz noktalarda daha da hızlandırılmıştır. Bunun da Öcalan tarafından bilinçli olarak ele alındığını vurgulamamız gerekir.

DHP’nin gerçek arka planında ciddi ideolojik ve politik gerekçeler olmadığı için konuyu o boyutlarıyla tartışmayı doğru bulmuyoruz, hatta bu, olayı görüntüsü, imajıyla ele almak anlamına gelir ki bu da gerçekliğe haksızlıktan başka bir şey değildir.

DHP, Öcalan sistemi içinde taktik bir araç rolünü bile oynamamıştır, kaldı ki kendisine böyle bir rol de biçilmemiştir. Kimi zaman solu “hizaya getirme”de, kimi unsurlarını kendine çekmede yararlanılan bir zemin olarak düşünülse de pratikte işlev görmediği de biliniyor.

Kuşkusuz bu girişimin olumsuz sonuçları, tamiri güç tahribatları olmuştur. En başta en temiz duygularla devrimimize katılan ve sonra bu çalışmada görevlendirilen arkadaşlarımız kimlik bunalımını ve parçalanmışlığı yaşamışlardır. Öte yandan, zaten kendi içinde sorunlu olan sol ile ilişkiler, daha da kötüleşmiş ve var olan mesafe ve önyargılar daha da büyümüştür.

Bir de bu dönemde kullanılan “Türkiyeleşme” kavramı var, bunun da üzerinde kısaca durmamız gerekiyor. Hemen vurgulamalıyız ki, bu kavram her açıdan yanlıştır. “Türkiyeleşme” ne anlama geliyor? Türkiye

devrimi ile ittifak ilişkisini mi, Türkiye devrimi ile bütünleşmeyi mi anlatıyor? Aslında böyle sunulsa da bunların hiçbirini içermediğini belirtmek durumundayız. Bu kavram, hangi ad altında ve ne amaçla sunulursa sunulsun, Kürdistan ülke gerçeğini örten ve ortadan kaldıran, TC'nin sömürgeci ulusal inkar ve imha sitemini "sol"dan ya da "ulusal" cepheden meşrulaştıran, bilinçleri bulandıran, Türkiye ve Kürdistan devrimleri arasındaki gerçek enternasyonalist ilişkiyi ve bunun ideolojik alt yapısını ortadan kaldıran ve sömürgeci düzenle yeniden buluşmayı hedefleyen bir kavramdır. Türkiye devrimi ve emekçilerinin toplumsal mücadelesiyle en üst düzeyde birlik mi kurulmak isteniyor, her açıdan bütünleşme mi öneriliyor; o zaman, gerçekliği olduğu gibi kavrayan ve doğru yansıtan kavramları seçmek gerekir. Oysa ortada böyle bir hedef yok. Tersine devletle uzlaşıp en bayağı kısıntılarla yetinmeyi kafasına koyan bir "önderlik gerçeği" ile karşı karşıyayız.

Özetle "Türkiyeleşme" veya bunu çağrıştıran kavramları reddediyoruz. Aynı şekilde Türkiye ve Kürdistan ülke gerçekliğini bulanıklaştıran, dolayısıyla ülke devrimlerimiz arasındaki devrimci enternasyonalist ilişkiyi belirsizliğe mahkum eden "Anadolu" ve "Mezopotamya" kavramlarını da devrimci siyasal terminolojide kullanmayı reddetmek gerekir. Bu iki kavram da ülke gerçekliğini değil, belli coğrafyaları ifade eden kavramlardır. Ayrıca "Anadolu" kavramı Kürdistan ülke gerçekliğini bilinçlerden kaçırıldığı ve çoğu zaman bu amaçla kullanıldığı için çok daha bilinçli yaklaşımı ve kullanımı gerektiriyor.

1990'ların başında Kürdistan devrimi yeni bir aşamaya gelmişti. İzlenen özel savaş politikaları sonucu Türkiye metropollerine yoğun bir göç başlamıştı. Bu nüfus hareketinin kuşkusuz toplumsal, siyasal ve ruhsal sonuçları olacaktı. Ancak bu yeni durum ve gelişme aşaması bütün boyutlarıyla değerlendirilip yeni politikalar üretilmedi, yeni dönemin kadroları geliştirilemedi. Bunun yerine yukarıda özetlediğimiz gibi Öcalan sistemi bütün dikkatini ve çabalarını düzen içi arayış ve uzlaşma yönelimi üzerinde odaklaştırdı. Böylece ortaya çıkan sayısız ilişki, olanak ve değer heba edildi. Bu aşamada ortaya çıkan olanaklar ve ilişkiler doğru bir stratejik ve politik yaklaşımla değerlendirilseydi Türkiye'deki toplumsal mücadeleler tarihi de farklı boyutlar kazanabilirdi. Ama bunların hiçbiri yapılmadı, düzenle uzlaşma arayışı ve yönelimi, Kürt emekçilerinin doğru bir tarzda

örgütlenmelerini önlediği gibi Türkiye emekçileriyle devrimci tarzda uzun vadeli ilişki geliştirme olanaklarını da ortadan kaldırdı. Oysa devrimci iktidar hedefi olan bir öncülüğün yapması gerekenler belliydi:

Bir: Türkiye metropollerindeki Kürt emekçileri ulusal ve toplumsal görevleri temelinde, bu temel görevi iç içe gözeterek örgütlemek ve özel savaşı "cephe gerisinde" kuşatacak bir ulusal-toplumsal mücadeleye yönelmek!

İki: bu alanlardaki Kürt emekçilerin toplumsal sorunlara etkin ilgisi ve toplumsal mücadelenin etkin yürütücüsü olması durumunda, bu olgu, Türkiye emekçileriyle daha yakın mücadele ilişkisine girmesine yol açabilir, Türkiye emekçileriyle gelişecek mücadele ilişkisi düzen ve rejim için ciddi bir toplumsal, siyasal tehdidi de mayalandırabilir, Türkiye emekçileri üzerinde oynanan özel savaş oyunlarını belli ölçüde boşa çıkarabilir ve devletin toplumsal dayanaklarını zayıflatabilirdi. Dolayısıyla PKK'nin metropol Kürtlerine karşı izleyeceği politika mücadelenin başarısı ve geleceği açısından çok önemli bir konuma gelmişti.

Üç: Doğru bir öncülük, iktidar perspektifli bir yaklaşım Türkiye emekçileri ve devrimci güçleriyle daha sağlıklı ve stratejik ilişkiler geliştirmesini de zorlayacak ve koşullayacaktı. Türkiye devrimci güçleri ve toplumsal bileşenleriyle ilişki zorunluluklardan öte ilkesel bir yaklaşım olmak durumundaydı. Kendisini dar ulusal sınırlara hapsedmek istemeyen devrimci sosyalistlerin yaklaşımı buydu. Ancak ufkunda iktidar hedefi olmayan, en bayağı uzlaşmalar için etmediği lafı bırakmayan Öcalan için bu ilkesel ve stratejik yaklaşımın hiçbir anlamı yoktu.

Bu üç temel yaklaşım da hiçbir zaman esas alınmadı. Metropol Kürtleri sağimlik koyun olarak algılandı, "asker ve vergi" kaynağı olarak değerlendirildi, hep "yedek güç" olarak görüldü. PKK'nin devrimci bir metropol Kürtleri politikası olmadı. Eğer böyle bir politika geliştirilseydi, o zaman, kaçınılmaz olarak bunun bir ayağı da birlikte yaşadığı diğer uluslardan emekçilerle ortak mücadele ilişkisine uzanırdı. Aslında ortaya çıkan birçok olanak ve mücadele zemini vardı. Yasal parti, sendikalar, dernekler ve daha bir dizi etkili etkisiz mücadele alanı Kürdistan devrimi için de değerlendirilmedi.

Örneğin yasal partiye bakalım: Bu partinin gerçek anlamda devrimci yurtsever politikası, buna uygun örgütü ve kadrosu olmuş mu-

dur? Yine günlük gazete oynaması gereken devrimci rolü oynayabilmiş midir? Ya işçi ve emekçiler? Onlar nasıl ele alındı? Kürt emekçilerinin somut herhangi bir talebi için mücadele edilmiş midir? Bu konuda herhangi bir politikadan söz edilebilir mi? Elbette anılan alanlar ve zeminler genel mücadelenin etkisi ve etkisiyle belli bir rol oynamışlardır; ama bu yine de bu alanların devrimci bir iktidar perspektifleriyle çalıştıkları anlamına gelmez.

Yasal parti süreç içinde ortaya çıkan iktidar olanaklarına konmak isteyen Kürt orta ve egemen sınıflardan unsurların toplandığı merkez haline gelmeye başladı. Bu, Öcalan sisteminin ve düzenle uzlaşma arayışının bir sonucu ve gereği idi. Dikkat edilirse yasal parti içinde örgütlenen Kürt siyaset esnafı çok kişisiz ve tutarsızdır. Siyasi olarak güçsüz oluşu, hep devletle devrim arasında bir yerde olması bu kişisizliğini de belirler...

Günlük gazete, düzen içi arayışların damgasını vurduğu bir çizgide yürümüştür. Dolayısıyla bu zemin de devrimci iktidar ve onun gerektirdiği ittifaklar politikasının gelişmesine pek hizmet etmemiştir. Bu iki zeminde de Öcalan vitrini zengin tutmaya özen göstermiş, kimi "aykırı" seslere de izin vermiş ya da ses çıkarmamıştır. Bu, onun halklar ve emekçilerle, onların temsilcileriyle ilişki geliştirme anlamına gelmez. Tersine uzlaşma kozunu büyütme eğilimine denk düşer... Bu iki zeminin bugün tasfiyecî çizginin en etkili savunuculuğunu yapmaları boşuna değildir. Ta başından beri bu iki alan düzenle uzlaşma çizgisinin toplumsal-siyasal dayanakları olarak düşünüldü ve buna göre örgütlendirildi...

Öğrenci gençlik alanında da bir politikasızlık söz konusudur. Özellikle üniversite gençliği gelişen demokratik ve akademik mücadelelerden uzak durdu, bunun üzerine etkince gidilmedi, bu konuda doğru bir politik anlayış kazandırılmadı. "Niye bu kadar atıl duruyorsunuz" sorusuna verilen karşılık, "biz kendimizi gerillaya hazırlıyoruz, burada kendimizi harcamıyoruz" biçiminde kaçamak ve eylemsizliği meşrulaştıran yanıtlar olmuştur. Türkiye metropollerinde var olan mücadele olanakları Kürdistan devrimi için tam değerlendirilmediği gibi, bu alanlar Türkiye devrimi ve emekçilerinin toplumsal mücadeleleriyle ortak mücadele platformları yaratmak amacıyla da değerlendirilmedi.

Bir kez daha vurgulamakta yarar var: Türkiye'ye göçertilen Kürtler doğru bir politika

ile örgütlenilip harekete geçirilebilseydi özel savaş uygulamaları tersine çevrilebilir ve devrim karşıtı bir hareket, devrimin bir olanağı haline getirilebilirdi. Hem devleti cephe gerisinden kuşatmak, hem Türkiye emekçi hareketini tetikleyebilmek, hem de ortak mücadele zeminlerini geliştirmek ve güçlendirmek bakımından bu böyledir. Ancak hayalci olmamak gerekir. Bu olanakları ve zeminleri değerlendirmek için ortada devrimci bir iktidar perspektifi ve programının olması gerekiyordu. Ama tam da olmayan bu. Durum böyle olunca var olan olanak ve ilişkilerin, ortaya çıkan gücün düzen içi "çözümlere" endeksleneceği ve o kulvarda yürütüleceği açıktır... Yapılan ve gerçekleşen de bundan başkası değildir...

Türkiye devrimi ile ilişkiler sorunu mücadelemizin stratejik konu başlıklarından biridir. Bu nedenle bu konudaki deneyimlerimizi özümsemekte yarar var.

IX.

PKK ve Dış ilişkileri

PKK, programında ve temel ideolojik ve politik belgelerinde dış ilişkilerinde proletarya enternasyonalizmini esas alacağını belirtmiştir. Bu görüşünü kullandığı ilk sloganlarda da somutlaştırmıştır. "*Yaşasın Bağımsızlık ve Proletarya Enternasyonalizmi*" gibi...

Ancak PKK devrimci çizgisinin ve kadrolarının tasfiyesi, Öcalan sisteminin kurumlaşmasına paralel olarak bu anlayış, söz düzeyinde tekrarlanmasına rağmen pratikte terk edilmiştir. Dış ilişkileri ve politika Öcalan siteminin ihtiyaçlarına ve düzen içi arayışlara göre belirlenmiştir. Bu alanda gelişen pratiği kısaca ve satırbaşlıkları biçiminde özetlemek gerekirse:

Bilindiği gibi dış dünya ve bu dünyanın karmaşık ilişkileriyle tanışma ilk kez Ortadoğu'ya çıkışla başlamıştır. Filistin Örgütleri, onlar üzerinden ve dolaylı olarak Sovyetler Birliği ve Suriye dış dünyanın ilk karşılaşılan örgütleri ve devletleri olmuştur. PKK, henüz genç bir örgüttür, ancak Siverek Mücadelesiyle belli bir güç düzeyine de ulaşmıştır. Filistin Örgütleri, ilişki geliştirme, eğitim konularında pragmatik yaklaşmaktadırlar. Onlar için önemli olan kendi örgütlerine asker veya asker adaylarının kaydedilmesidir. Bu, onları destek aldıkları güçler ve devler karşısında güçlü göstermektedir, aynı zamanda İsrail'e karşı kullanacakları taze güç

anlamına gelmektedir. Filistin örgütlerinin yanında onlarca arkadaşın eğitim olanağının sağlanması bu temelde olmuştur. Yani bizim eğitime, onların ise taze güce ihtiyacı vardır. Demokratik-Cephe ve El Fetih yanında başta daha sınırlı, giderek daha yoğun eğitim gören grupların konumlanması anılan ihtiyaçlardan doğmuştur. 1982 Lübnan işgali, bu süreçte on dört arkadaşın çatışmalarda şehit düşmesi ve gösterilen kararlılık Lübnan'da Filistin gruplarına ait olan bir kampın PKK'nin denetimine alınmasına yol açmış, PKK'nin anılan bölgede prestij sahibi olmasını sağlamıştır. İlk dönemde PKK'nin duruşu daha bağımsız ve mevcut boşluklardan yararlanma, ihtiyaçları değerlendirme yaklaşımından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte bölge güçlerinin, Suriye'nin, Sovyetler Birliği'nin duyarlılıkları gözetilmiş, onların dış politikalarıyla söz ve davranış düzeyinde çelişmemeye özen gösterilmiştir. Örneğin Afganistan'da Sovyetlerin işgali ile birlikte askeri darbenin gerçekleşmesini A. Öcalan PKK Genel Sekreteri adına gönderdiği telgrafla kutlamakta bir sakınca görmemiş ve bunu büyük politika olarak değerlendirmiştir. Kısacası Öcalan, kısa sürede Ortadoğu'nun "Reel Politliğini" kavramış ve dış politikasının odağına bu kavrayışı oturtmuştur. Ortadoğu Reel Politigi, ilkelere göre değil, güç dengelerine göre politika yapma, buna göre dost ve düşman güçleri belirleme anlamına geliyor. Filistin Örgütleriyle ilişkiler, Sovyetler Birliğine yaklaşım ve Suriye'de kalış konusunun altındaki "politik anlayış" budur.

Suriye ile ilişkiler konusu hakkında kısaca birkaç söz söyleme gereğini duyuyoruz. "Muhafız çevreler" olarak tanımlanan çevre ve kişiler, Öcalan – Suriye ilişkilerini ajanlık olarak değerlendirmekte ve olayları bu bakış açısı bağlamında açıklamaktadırlar. Bu iddia gerçek olabilir. Ancak öyle de olsa bu yaklaşım "komplo teorisi"ni çağrıştırmakta ve bu nedenle siyasal ve tarihsel olayları açıklamakta yetersizdir. Biz bu ilişki de dahil olaylara daha geniş pencereden bakma ve bütün çelişik boyutlarını göz önünde bulundurma eğilimindeyiz. Bir kez Suriye, kendi denetiminde veya en azından kendi politikalarına hizmet eden, onunla uyumlu, kontrollü bir Kürt hareketini ister. Kendi egemenliğindeki Kürtleri kendine bağlı tutma konusunda da anılan denetimi gerekli ve zorunlu görür. Hafız Esat İktidarının buna daha büyük ihtiyacı vardı. Müslüman Kardeşler örgütünün şiddetli muhalefeti, onun arkasındaki Arap yönetimlerinin varlığı, iç dengelerde dayandığı

Alevi kesimin azınlığı oluşturması, İsrail ve Türkiye ile bilinen stratejik çelişkileri Suriye yönetimini Kürtlerin desteğini almayı koşulluyordu. 1984'ten sonra PKK'nin öncülüğündeki mücadelenin gelişmesi ve serhildanlarla birlikte önemli bir politik güç haline gelmesi Suriye'nin Kürt kartını daha sıkı bir biçimde ele almasına yol açıyordu. Bu gücün en azından kendi iç ve dış politikalarına hizmet etmesi ve bunun mekanizmalarının yaratılması gerektiğini düşünmüşlerdir. Bunu da Öcalan üzerinden sağlamıştır. Yani Öcalan'ı Suriye nezdinde "değerli" kılan onun kişiliğinden önce, PKK öncülüğünde gelişen ve Ortadoğu dengelerinde belli bir noktaya gelen KUKM'dir. Eğer mücadelemiz ciddi bir politik güç haline gelmeseydi Suriye'nin yaklaşımı bu düzeyde olmazdı. Suriye Öcalan'ı barındırmış, korumuş ve desteklemiştir. Öcalan'ın kendi tek kişiye dayalı iktidar sistemini kurmada, iç tasfiyeleri sistematik bir biçimde gerçekleştirmede Suriye'nin sağladığı olanaklar ve destek çok önemlidir. Bunun en somut örneği Şener'in Suriye istihbarat elemanları tarafından katledilmesidir. Buna karşılık Öcalan, Suriye'nin bütün duyarlılıklarını en az yönetimdekiler kadar gözetmiş, onların politikalarıyla uyumlu ve ona hizmet eden bir çizgide yürümeye büyük bir özen göstermiştir. Bu bağlamda Suriye'de Kürt sorununun varlığını unutturmuş, dahası bu parçadaki Kürtlerin Esat rejiminin payandaları haline gelmelerine çalışmıştır.

Suriye Türkiye ile çelişkilerinde, su, Hatay ve İsrail ile ittifak konularında Kürt kartını kullanmayı bir politika haline getirdi. Bu konuda TC'yi belli ölçülerde zorladı.

Öte yandan Güneye ilişkin yaşanan çatışmalarda Suriye'nin rolü ve etkisi, bunun düzeyi konusunda ciddi iddialar var. Bu iddiaların araştırılması ve tartışılması gerekir. Saddam rejimi ile geliştirdiği ve kendi ifadesiyle "taktik" ilişkiler vardır. Bunun karşılığı da I. Körfez Savaşında ayaklanan Güney Kürtlerini yalnız bırakmak, bu konuda partililerden gelen önerileri karşılıksız bırakmak olmuştur. Güneyde yaşanan çatışmalarda bu "taktik" ilişkinin payı var mıdır, ne kadar vardır? Araştırılmaya değer bir sorudur!

Kendini ve iktidarını esas alan, bunun dışında yine kendisinin iktidarı ve varlığı söz konusu olduğunda her değeri bir çırpıda satabilen Öcalan'ın bu duruşu ve dış ilişkilerde tuttuğu konumu ile bağımsız bir çizgiye ve duruşa sahip olması mümkün değildir.

Devletlerarası sömürge statüsünün deva-

mı konusunda her dört sömürgeci devletin ortak bir stratejik duruşu vardır ve bunu gözeten, güncelleyen mekanizmalar da oluşturmuşlardır. Bu nedenle Suriye'nin Öcalan ve dolayısıyla Kürt kartıyla oynaması bu stratejik hedef tarafından çerçevelenmiştir. Bu kontrollü, görece, koşullara ve dengelere göre biçim kazanabilecek bir çerçevedir; yeri ve zamanı geldiğinde ya da işi bittiğinde bir kağıt mendil gibi buruşturulup bir kenara atılacağı da kesindir. Olan da budur!

9 Ekim 1999 tarihine kadar Suriye'de kalan Öcalan, Suriye ile ilişkilerini anılan çerçevede tutmuş, ancak ABD, Türkiye, İsrail ve Arap gericiliğinin artan baskıları Suriye'nin de Öcalan kartını elden çıkarmasına yol açmıştır. Bunun üzerine bağımsız bir duruşu ve çizgisi olmayan Öcalan, bu kez düzeninin efendilerinin merkezinde kendisine yer aramaya başlamıştır. Ancak bütün kapılar yüzüne kapanacak ve soluğu İmralı'da alacaktır. Bunda halkın ve devrimin çıkarlarını esas alan bir ideolojik ve stratejik duruş yerine, düzeni, onun duyarlılıklarını, reel politik yaklaşımı esas alan duruşsuzluğu belirleyici olmuştur.

Avrupa'da ortaya çıkan durum, Öcalan ve PKK'nin dış politika ve dış ilişkiler alanındaki açmazlarını, paradokslarını ve çaresizliklerini çok çarpıcı bir biçimde gözler önüne sermiştir. Bir yanda düzene muhalif kesim ve çevrelerle ilişkiler geliştirilmiş, ama bunlar "kullanma" ve taktik bir ilişki düzeyini aşmamıştır. Öte yandan düzen güçleriyle geliştirilmek istenen ilişki ise istihbarat örgütleriyle ilişki düzeyini geçmemiştir. Bir yandan halkın eylemli bağlılığı, ama öte yandan bunun yerine düzenin icazetini ve desteğini almak için kendi deyimi ile "kırk takla atmayı" politik duruşunun temelini oturtan bir "öndelik gerçeği" var. Bu ikili ve tutarsız durumun politikada güvensizlikten başka bir şey getirmesi de mümkün değildir.

Oysa halkı ve devrimi esas alan onurlu, kişilikli, bağımsız çizgiyi esas alan enternasyonalist bir strateji temel alınsaydı ortaya çıkaracağı ilişki ve olanaklar tasavvur bile edilemez.

Kısacası, Öcalan iktidarı ile birlikte dış ilişkiler ve politikada bağımsızlık da yitirildi. Öcalan, kendisini ve iktidarını esas alan ve kaldığı devletlerin ve genel anlamda yamanmak istediği düzenin duyarlılıklarını ve önceliklerini dikkate alan bir çizgide yürüdü. İktidarının varlığını bir yönüyle bu yaklaşıma oturttu. Bu, ortaya sonuçta KUKM'ne büyük bir politik gü-

vensizliği getirdi. İmralı itirafları ise var olan güvensizliği daha da derinleştirdi ve onulması güç boyutlara taşıdı.

KUKM, bu alanda ortaya çıkan olumsuzlukları ideolojik ve politik çizgiden başlayarak ve pratik çabalarıyla ortadan kaldırma ve kendi deneyiminde devrimci enternasyonalizmin bayrağını yeniden yükseltme yükümlülüğü ile karşı karşıyadır!

X.

Sonuç

Yukarda ana çizgileriyle anlatılmaya çalışıldığı gibi bütün olumlu ve olumsuz, devrimci ve devrimci olmayan, ihanet ve kahramanlıklarıyla, direniş ve teslimiyetleriyle bu tarih "bizim" ve paradoksal bir bütünü oluşturuyor. Öcalan da bu tarihin temel bir figürü, Mazlum Doğan da! Bunlar, genel olarak PKK adıyla anılırlar.

Bu tarihin her ayrıntısından kendimizi sorumlu tutuyoruz. Bu, aynı zamanda sorumlu yaklaşmayı gerektiriyor. Sorumluluk, bir bakıma, devrim ve halk adına söz ve eylem gücünü yitirmemek anlamına geliyor. Bu muhasebe de bu sorumluluğumuzun bir gereği ve onun somut bir ifadesidir.

"Bizim" olan bu tarihin sahip çıkılması gereken çizgileri ve pratikleriyle, reddedilmesi gereken çizgi ve pratiklerini net olarak bilince çıkarmaya çalıştığımıza inanıyoruz.

KUKM'ni toparlama ve yeniden inşa çalışmalarımızda bu tarihsel deneyimin her aşamada bize ışık tutacağını düşünüyoruz.

Bitti

TARTIŞMA

KÜRTLERİN DEVLETLEŞMESİ- NE DUYULAN KORKU

Sema SULTAN

Günlerdir Güney Kürdistan'daki gelişmeler üzerine fırtına koparılıyor. Türk Genelkurmayı, hükümet, basın yayın organları ve akademisyenler bir Kürt devleti kurulması halinde bunun felaket olacağını ve böyle bir durum karşısında Kürtlere adım atırmayacaklarını belirtiyorlar. Güney Kürdistan'daki gelişmelere, bölge devletleri ve emperyalistler de çıkarları gereği ilgililer. Öte yandan Kürtlerin de ilgileri bu alana yönelmiş durumda.

Öcalan da her fırsatta Güney Kürdistan konusuna değinmekten geri durmuyor ve ısrarla Güney Kürtlerinin bağımsızlık taleplerinin tehlikeli olduğuna vurgu yapıyor. Bu konudaki en son açıklamaları 19 Ocak 2005 tarihli. Avukatlarına belirttikleri şudur:

“Bugün Güney’de bir Kürt devleti doğuyor. Arkasında ABD ve Batılılar var. Bu devletin ideolojisi milliyetçidir. Bu milliyetçilik yerinde durmayacak. İran’dan, Türk’ten, Arap’tan şundan bundan bir şey isteyecek. Bu da katliamları getirecek. Bunlar yaygınlaşacak”

Öcalan bir kez daha TC devletinin resmi tezlerini işliyor. Üstelik de Genelkurmaydan daha erken davranarak! Yine anılan açıklamalarında Kürtlere gözdağı vermeyi de ihmal etmiyor ve olacak katliamlardan dolayı Kürtleri uyarıyor. Bu düşüncelerinin alt yapısını da TC devletinin resmi tarihinde işlenen “azınlıkların Batılıların oyununa geldiği” savıyla açıklıyor. Ardından da ayaklanan, bağımsızlık isteyen bir halkın devletin sopasını hak edeceğini eklemeyi ihmal etmiyor. Burada çarpıcı olması nedeniyle kısa bir alıntı daha yapmak istiyoruz.

“Katliamcı deyip sadece Türkleri suçlayamayız. Ermenilerin Türklerle bin yıllık ilişkisi vardı.1915’e kadar jenosit olmadı. Ermenilerin

durumu iyiydi. Çünkü Osmanlı Türk Sultanının iradesi vardı. Ne zaman Batı bu halklara el attı, peşi sıra katliamlar geldi.”

TC devletinin geleneksel Kürdistan politikasını, inkâr ve imhacı karakterinin ardındaki gerçekleri anlamak güç değil. Zaten devletin yetkili ağızları da olası bir Kürt devletinden duydukları rahatsızlığın nedenlerini açıklamaktan çekinmiyorlar. Güneyde kurulacak bir devletin, Kuzey Kürtleri için de bir çekim merkezi olacağını, bağımsızlık özlemlerini canlandıracağını söylüyorlar. Türk egemenleri Öcalan eliyle mücadelenin tasfiye edildiğini, Kürtlerin önemli ölçüde sistem içine çekildiğini bilseler de tarihi korkularından kurtulamıyorlar. Çünkü kökleri tarihe uzanan, ulusal ve sosyal bir sorunun çok boyutlu çelişkiler taşıdığı farkındalar. Burada asıl üzerinde düşünülmesi ve halkımız tarafından anlaşılması gereken Öcalan’ın oynadığı rol ve ne yapmak istediğidir.

Bilindiği gibi Öcalan büyük bir savaş örgütünü ve halk hareketini tasfiye etmiştir. Aynı zamanda bununla da yetinmeyip gelecek umudunu da çalmak için seferber olmuştur. Öcalan’ın halkımıza sunduğu her model Kürtleri sanal bir âlem içinde oyalamayı, kandırmayı ve ulusal taleplerden uzaklaştırmayı hedeflemektedir. Bunun için de söylemini birkaç önemli ayak üzerinde inşa etmektedir. Bu ayaklardan en önemlisini ise Kürtler için devletin gereksizliği tezi oluşturuyor. Öcalan, Kürtlerin ulusal kurtuluşa ve devlete ihtiyacının olmadığını kanıtlamak için bin dereden su getiriyor. Egemenlerin devlet örgütlenmelerini yüceltirken, ezilenler için devletin erdemsiz, gereksiz ve kötülük kaynağı olduğunu kanıtlamaya çalışıyor.

O’na göre Kürtler devletleşerek kendileri-

ni baskı altına alacaklardır! TC devletine gelince ise akan sular duruyor. Kürtlerin bütünleşmeleri gereken erdemli "Demokratik Cumhuriyet" sıfatına bürünüyor. Tasfiye programının sınırlarını bütün Kürdistan'ı kapsayacak şekilde genişleten Öcalan, TC'nin kriz içinde bulunduğu konularda Kürtler adına sözcülüğe girişiyor. Güney Kürdistan'da oluşacak olan bir devletin hazin sonuçlar yaratacağını söylüyor. Ve ardından da her parçadaki Kürtlerin sınırlara dokunmadan "Demokratik Konfederalizm" geliştirebileceğini iddia ediyor. Kuşkusuz ki bu hazin sonuçların ne olduğu, demokratik Konfederalizm denilen şeyin altı boş, aldatmacadan ibaret olduğu konusunda çok şey yazılıp çizilebilir. Biz burada asıl Öcalan'ın neden Güney'deki gelişmeleri hedeflediğini ve bunu nasıl yaptığını dikkat çekmek istiyoruz.

Altı yıl önce Öcalan tasfiye ve ihanet programını geliştirdiğinde, adres olarak Güney Kürtlere TC ile bütünleşmeyi göstermişti. Tam da bununla Musul ve Kerkük'ü düşleyen Türk egemenlerinin istemlerini dile getirmişti. İmralı Partisi Türkiye'nin bölgenin en güçlü devleti olması için çalışacaktı ve dağdakiler de Güney Kürdistan'ın TC devleti ile "bütünleşmesi" için uğraşacaklardı. Ancak gelişmeler farklı bir seyir izledi. Bugün Güney Kürdistan'daki önderlikler ABD emperyalizmine yaslanarak kendilerine yaşam alanı yaratmaya çalışıyorlar. ABD'nin gölgesinde de olsa geçmişten bugüne kadar getirilen ulusal özlemlerini kurumlaştırma girişimleri var. Yine Kerkük dünya petrol rezervlerinin %5'ine sahip. Bu büyük zenginlik Kürtlerin eline geçerse ne olur sorusu dahi çok şey anlatıyor. Türk egemenlerinin Güneyde yaşanan gelişmelere gösterdiği hazımsızlığa Öcalan da hizmet bilinciyle katılıyor! Bu kez de Güney karşıtlığı rolünü titizlikle oynuyor.

Kürtler tarihleri boyunca dış güçlerin oyununa gelerek ayaklanmamıştır. Kürtlerin devlet kurma, kendi kaderlerini tayin etme hakkı, en temel haklarıdır. Kürtler tarihleri boyunca hiçbir halkın toprağına saldırmamıştır. Bunun için Kürdistan tarihine bir kez daha bakmak da yarar vardır. Kürdistan'ın her alanında olduğu gibi Güney Kürtlerinin tarihi isyanlarla geçmiştir. Bu halk sayısız kez katliamlardan geçirilmiştir. Halepçelerin izlerini hala taşıyan bir halk özgürlükten başka ne isteyebilir? Kurulup kurulmayacağı dahi belli olmayan, ABD emperyalizminin icazeti altında ne kadar yaşayacağı şüpheli olan bir devlet kimden ne isteyecektir?

Bizce bu sorunun yanıtını üç sömürgeci devlet ve egemenlerin kendisine verdiği görevi yerine getiren Öcalan vermelidir. O halde Öcalan'ın ne yapmak istediğine kısaca bir daha bakalım.

1-Kürtlerin ulusal soruna tamamen sırtlarını dönmelerini ve Güney Kürdistan'daki gelişmelere olumsuz gözle bakmalarını;

2-Kürtlerin özgürlük özlemlerini yok etmeyi ve katliam korkusu ile mücadele azmini kırmayı;

3-Bir daha mücadelenin asla gelişmemesi için hedef saptırmayı amaçlamaktadır.

Burada çok önemli birkaç doğrunun altını çizmek istiyoruz. Hiçbir sömürgeci devlet, egemenliği altına aldığı halka hoşgörülü ve erdemli yaklaşmamıştır. Vaatler ve sözler gerektiği kadar tutulmuştur. Kürtlerin tarihi bu konuda yeterince dersle doludur. Kendi elleriyle kapılarını Yavuz Sultan'a açan Kürtler, güvenlerinin karşılığını Anadolu içlerine sürülerek almışlardı. Bu örnekler daha da çoğaltılabilir.

Halkımız son yirmi beş yılda bağımsızlık ve özgürlük uğrunda on binlerce evladını şehit verdi. Kürtler tarihleri boyunca bir devletleri olmamasının derin acısını yaşadılar ve ulusal demokratik hakları için mücadele ettiler. Kürdistan üzerinde söz söyleyecek tek güç vardır. O da Kürt halkıdır. Halkımızın bağımsızlık ve özgürlük mücadelesini hiçbir ihanet, katliam durduramamıştır. Bugün Güney'de yaşananları da halkımızın ulusal demokratik haklarına sahip çıkma temelinde değerlendiriyoruz. Kuşkusuz ki Güneyli Kürt önderliklerinin ABD ile geliştirdiği ilişkiyi görmezden gelmek mümkün değil. Emperyalistlerin halklara özgürlük değil, kölelik getirdiği de bir olgudur. Bu temel doğrularla birlikte özelde Güney, genelde bütün Kürdistan halkının kendi kaderini tayin etme hakkının vazgeçilmez haklarıdır. Bu hakkı nasıl kullanacağı kararını Kürt halkından başkası veremez. Başkalarının yapması gereken bu hakka ve bunun kullanımına saygı göstermektir. Demokrat olmanın en asgari ölçütü budur!

8 Şubat 2005

TARTIŞMA

Bir Kadın Olarak Anadolu ve 'Anadolu Kadını': Toprağın ve Kimliğin Genderleşmesi

Kadınlara her bakımdan borçlu olarak...

EZ (*)

Anadoluculuğun kavramsal dayanaklarından biridir 'Anadolu Kadını'. Yalnızca Anadolu- luluğun da değil, genel olarak Türk ulusçuluğunun siyasal yelpazesi içinde her kesimin rahatça başvurduğu bir kavramdır o. Özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra 'fedakâr ve cefakâr' Türk köylüsünün anası olarak portrelendirilen bu soyut Kadın figürü, pek çok ulusçulukta görüldüğü üzere vatanın Kadın olarak genderleşmesinin yalnızca tipik bir örneğini oluşturmaktadır (1). O popüler dünyadan akademik çalışmalara dek her yerde kendisini hissettirir; çünkü Türk ulusunun bekası böyle bir kurmaca Kadın figürüne ihtiyaç duymaktadır.

Kurmaca Bir Anne; Anadolu!

Ulusçuluklar genel olarak bir *ulusal aile* icat etme gereksinimi duyarlar. Tavakoli-Targhi buna ulusal-kamusal alanın aileleştirilmesi diyor. Baba, anne ve çocuklardan oluşan bu aile, doğrudan ulusal lider (ya da devlet), vatan ve ulus mensuplarının (ya da yurttaşların) soyut temsilcileridirler. *Babaya itaat, anaya bağlılık ve kardeşlik duyguları* bazı ulusçuluk eğilimlerine işaret ederken, bu eğilimler arasındaki ilişki ise ulusçuluk tipini belirlemektedir.

Türk ulusçuluğunda Anadoluculuk olarak bilinen akım, kimilerine göre tarihsel olarak bu çerçevede gelişmiştir. Belirtildiğine göre, en başında Freud Elen mitolojisinden psikanalize

uyarlamış olduğu Oedipus kompleksini II. Abdülhamit (*baba*) ile Jön Türkler (*oğul*) arasındaki mücadeleyi açıklamada kullanmıştır. Ona göre Abdülhamit, 'oğulları' kendisine isyan etse de, dönemin muhalif aydınlarının bilinçaltında 'baba' figürünü temsil etmekteydi. Baba'nın anne'ye ('vatan') tutkuyla sahiplenmesi karşısında, Osmanlı Oedipusları Baba'yı öldürmek için birleşip onu annelerinden ayırırlar. Mustafa Armağan'ın yorumuna göre, Anadoluculuk işte bu sosyo-psişik koşullarda ortaya çıkmıştır. Böylece, '*Anadoluculuk, Hilafet ve Devlet'i temsil eden Baba'nın yokluğunda onun yerine Vatanı (Anayı) ikame etme gayreti olarak değerlendirilmelidir.*' (Armağan 2003: 340-1; ayrıca bkz. Armağan 2003a).

Bir akım olarak Turancılığın Anadoluculuktan önce şekillendiği ve Anadoluculuğun hemen hiçbir dönem politik bir hareket olmadığı dikkate alındığında, yukarıdaki yorumun yetersizliği ortaya çıkar; ancak, bu psiko-politik denklemin doğruluk değeri bir yana bırakılırsa, benzer bir diğer denklem belki de Mustafa Kemal ile 1924-1925 yılları arasında Anadolu mecmuasını çıkararak bir grup Anadolucu aydın arasında kurulabilir. Zira bilindiği kadarıyla Mustafa Kemal'in söz konusu grupla herhangi bir ilişkisi olmadığı gibi, 1925'teki Şeyh Said önderliğindeki Kürt başkaldırısı döneminde derginin kendiliğinden yayımına son veriş de hiç

(*) **EZ**, Gürdal Aksoy'un bir süreden beri yayın dünyasında kullandığı ismidir. Yazarın bu makalesi *Halklar Hapishanesi Anadolu, Kürtlerde Anadolu merkezci Yabancılaşma* adlı çalışmasının yeniden yazımı için hazırlamış olduğu bölümlerden biridir

değilse örtük bir gerilime işaretledi (2). Dönemin Anadolularından Halide Edip'in bu tarihten önce başlayan Mustafa Kemal'in politik çizgisine olan açık muhalefeti aynı gerilimin bir parçası sayılmalıdır. Bu bağlamda, Atabay'ın 'Anadoluculuk ile Atatürk milliyetçiliği arasında milliyetçiliğin coğrafi bir gerçekliğe oturtulması dışında ortak bir nokta bulunmamaktadır,' şeklindeki tespitinin geçerli yanları vardır (Atabay 1998). Yine de bu görüşün ayrıntılandırılması gerekir. Eğer söz konusu olan sağ muhafazakâr Anadolular ise, bunlarla Kemalist ulusçuluk arasında çok fazla ortak noktanın bulunmadığı düşüncesi yerindedir; ancak, bir de *Mavi Anadolular* olarak bilinen kesim ile *folklorist Anadolular* vardır. Onlar söz konusu olunca, tespitin gözden geçirilmesi gerekir. Kemalizm ve Anadoluculuk arasındaki ilişki, Ögün'de de daha çok Mustafa Kemal ile dönemin Anadolularını arasındaki ilişki temelinde değerlendirilmiştir:

"1920'lerin başlangıcında ortak platformda bir araya gelmelerine karşılık, Kemalizm ve Anadolu milliyetçilik, zaman içinde çatışan iki ayrı akıma dönüştü. İlki modernist bir radikalizme evrilirken, ikincisi kültür temelli bir gelenekçiliğe ve muhafazakârlığa evrildi. (...) Bu mücadele özünde modernizm-gelenekçilik tartışmasıdır. (...) Örneğin milliyetçi ideolojinin başat öneme sahip kavramlarından birisi olan 'vatan' kavramı, Kemalizm adına Fransız devriminden esinlenen pozitivist anlamda bir toplumsal ilerlemenin süreçlerini karşılarken, Anadolularda aynı kavram, yerel-tarihsel kültürel değerlerin, pozitifizm karşısında savunulmasını ve korunmasını ifade etmektedir."

(Ögün 1992: 45)

Ögün'ün yorumu tek başına dikkate alındığında doğru olabilir; ancak, bu Freud'un yaptığı gibi psikolojik bir temele oturtulduğunda, ne denli cazip görünürse görünsün doğruluğunu yitirecektir. Zira politik bir milliyetçi Oedipus değil, ancak mükemmel bir anti-Oedipus sayılmaktadır; o babayı öldürmekten çok, anne olarak vatana sahip çıkacak bir babaya ihtiyaç duyar (Hage 1996: 474) (3). Anadoluculuk daha çok kültürel milliyetçiliğin sınırları içinde kaldığından, Anadolular ne Oedipus –çünkü *Oedipus politiktir-*, ne de anti-Oedipus olabilmişlerdir; dolayısıyla, Mustafa Kemal'inkinden farklı görüşleri abartılarak böyle bir senaryonun parçası haline getirilmeleri zor görünüyor.

Açıktan herhangi bir politik muhalefet yapmayan bu Anadolu grup mensuplarının aksine, başarısız olsa dahi, kanımca hem ironik, hem paradoksal olarak en çok Halide Edip'i Oedipus'a yaklaştırmak mümkün olabilir!

Her ne kadar Mustafa Kemal ile politik bir hareket sayılmayan söz konusu Anadolular arasında bir uyuma olmasa da, bu, onunla Anadolu arasında bir karşıtlık kurmayı gerektirmez; çünkü Mustafa Kemal'in kendisi *Anadolu* olmamasına rağmen, düşünce eksenlerinden biri *Anadolu merkezciydi* (4). Yanı sıra Kemalistler de ölümünden sonra 'Türklerin babası'ni mutlaka Anadolu'yla bir araya getirmeye özen göstermişlerdi. Böylece, bu iki figür Kemalist sözlüğün yapışık ikilisi olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Dahası, Kemalist Türkçülükte Anadolu neredeyse *eşsiz* düşünülen Mustafa Kemal'in partnerine dönüşmüştür. Dolayısıyla, 'yurt' kurtarma eyleminden kaynaklanmış olduğu vurgulanarak, Kemalizm'in '*Anadolu ulusal eyleminin ideolojisi*' olarak tanımlanmış olması anlaşılabilir (bkz. Kili 1981: 192, 195). Burada 'kurtarılan' yurt aslında Kadındır; kurtaran ise eril bir topluluk olarak hayal edilmiş olan Türklerin babasıdır. Namusunu kurtaran şerefli erkeği temsil eden bu tablo aynı zamanda *doğallaştırılmaya* çalışılmıştır. Anadolu'nun unik bir sahne olarak hafızalara yerleşmesi ve bu haliyle toplumsal hafızada sabitlenmesi için pek çok lider gibi O da bir güneş olarak figürleştirilmiştir. Bu yapay güneşin, üzerinde parlayarak doğallaştırdığı mekân tabii ki Anadolu'dur. Sahne burada o denli doğaldır ki, güneş ve toprağın yanına siyasal olumsuzluklar olarak bazen sis ve kara bulutlar da eklenebilmektedir (5).

Tablonun doğal simgelerini realize eden aile fotoğrafı ise, geçen yüzyılın ilk yarısının Fars ulusçuluğunda Şah'ın *pidar-ı vatan* (vatanın babası) olarak betimlenmesinde olduğu gibi, Mustafa Kemal'i Türk ulusunun ve vatanının koruyucusu ve kurtarıcısı bir baba olarak gösterir. O *Atatürk* soyadını alışıyla birlikte onomastik olarak ulusal ailenin temel figürlerinden birini (*baba*) temsil ederken (6), Anadolu ise aynı zamanda 'popüler' etimoloji aracılığıyla annelik imgesiyle buluşturulmuş (*Anadolu*), böylece Türk ulusal ailesinin 'tesadüfî' birlikteliği ortaya çıkmıştır (Söz konusu etimoloji için bkz. Araz 2001: 111–115).

Vatan sözcüğünün Osmanlı'ya dahil olması Fransız devriminden sonraya rastlar; ancak gittikçe kişilik kazandığı, dahası bir anne ya da bir sevgili olarak kişileştirildiği dönem 19. yy'ın

ikinci yarısıdır. Bu aynı zamanda edebi bir öge olarak Kadın figürünün de dönüşüme uğradığı bir dönemdi. Osmanlı divan şiirinin daha çok bir ide olarak saf estetik planda ele aldığı Kadın, daha Tanzimat döneminde yeryüzüne inmiş, II. Meşrutiyet'e (1908–1918) gelinceye dek ete kemiğe bürünmüştü (Altıok 1979: 318). Kadının dünyevileştirilmesi dönemin aydınlarının vatani Kadın olarak betimleyişlerine paralel olarak gelişmiştir. Sonuçta, diğer milliyetçiliklerde de görüldüğü gibi vatan iki Kadın olarak bedenleşmişti; sevgili ve anne olarak. Erkekler onu genel olarak bu iki imgeyle algılandıkça, Kadınlarsa yalnızca anne olarak görürler (Najmabadi 2000: 122).

En başta vatanperver Namık Kemal vatanı kurtarılması gereken bir anne olarak görüyordu. Fakat onu bir sevgili olarak görenler de yok değildi. II. Meşrutiyet dönemi karikatürlerinde, anne ve sevgili olarak vatan Avrupalı erkeklerin (devletlerin) cinsel isteklerinin potansiyel kurbanı olarak gösterilmekteydi. Osmanlılıkları 'geleneksel' kıyafetleriyle vurguluyordu. Bu figürler Osmanlı erkeklerini –ki karikatürlerin başlıca seyircileri onlardı– vatanın namusunu korumaya ve kurtarmaya çağırırlardı (bkz. Brummett 2003: 381, 392-5). Bu iki Kadın imgesi edebiyatta da vatanın ruhsal içeriğini oluşturuyordu. Nitekim Tevfik Fikret bazen 'güzel bir kız'a, bazen 'hasta nine'ye benzetmekle birlikte, onu çoğunlukla bir anne olarak görüyordu (7). Gökalp bir şiirinde vatanı kan ağlayan bir anne, Mehmet Emin (Yurdakul) ise daha çok bir sevgili olarak betimlemişti. Herhalde bunlar arasında, ulusçuluk ile gender ilişkisini en keskin bir biçimde ifade eden Aka Gündüz'dür. Zira Gündüz Balkanlardaki yenilgiler üzerine yazdığı bir şiirinde, 'erkeksiz vatana düşman yaradır!' diye haykırmaktaydı. Mehmet Emin, I. Emperyalist Paylaşım savaşı döneminde yazdığı 'Orduya Selam' adlı bir başka şiirinde, Suriye ile Anadolu'yu gelin olmuş kızlara benzetmişti (bkz. Kavcar 1974: 208–29; Karakoyunlu 1987: 10). Ahmet Refik de 1918–1919 yıllarındaki bir tefrika yazısında, artık Türkçü ulusal muhayyilede bir 'vatan' haline gelmiş olan Anadolu'yu, dolaylı da olsa çıplak evlatlarını, bağı yanık çocuklarını serhadlere yollayan bir anne olarak betimlemiştir (Altınay 1994: 12–3).

Zamanla toprağın genderliliği o denli pekişmiştir ki, bu nedenle olsa gerek, bugün Türkçede 'Anadolu erkeği' tabiri nadiren kullanılmaktadır. Her şeyden önce Anadolu dişil bir figürdür, dolayısıyla vurgu daha çok Kadında

olmalıdır. Erkeklik söz konusu olduğunda ise, devreye hemen Türklük sokuşturularak 'Türk erkeği' öne çıkarılmaktadır. Türk bir ulus adı olarak özneye, Anadolu ise nesneye tekabül ettiğinden, erkeklikle nesnenin nadiren buluşmuş olmasına şaşmamak gerekir (8); tıpkı aslında eşyayı niteleyen güzel sıfatının aynı zamanda Kadını nitelemekle birlikte ('güzel Kadın'), erkekle nadiren bir araya gelişinde olduğu gibi (9).

İktidarın mekânsallığı, bize Anadolu Kadını ifadesinin doğrudan ev kadınının siyasal bir dönüşümü olduğunu sezindirir; çünkü mekânın Kadını ifade etmesi mikro düzeyde ev Kadınlığında kendini göstermektedir. Dolayısıyla, ev erkeği 'saçmalığı'nı çağırıştıran Anadolu erkeği tabirinin fazlaca kullanılmaması anlaşılabilir; ancak, yine de erkeklerin Anadolu'luluğu belirtilmek istendiğinde güzel çocuk der gibi 'Anadolu çocuğu' ya da daha çok kente -özellikle İstanbul'a- ve bazen de Batı'ya karşı bir taşra popülizmi içeren 'Anadolu delikanlısı' tabiri kullanılmaktadır (10).

Kısacası, Anadolu Kadınıdır ve onun Kadınlığı günlük hayattaki dilin dışında görsel olarak da kurgulanmıştır. Turhan Selçuk'un 17 Mart 1967 tarihinde yayımlanmış olan "Anadolu: 'analarla dolu'" adlı karikatürü -ki 4 Nisan 1983'de Milliyet'te tekrar yayımlanmıştır- bu imgenin görselleştirilmesinin örneklerinden biridir yalnızca. Türkiye metropollerinde özellikle bayram arifelerinde satılan, elleri ve yüzü toprağı andırırcaasına kırışıklıklarla dolu Kadınları gösteren kartpostallar pek çok kimseye bu imgeyi hatırlatmaktadır. Bunlar, 'vatan'ın fotografik imgeleridir.

Anadolu'nun göstergelerinden ya da görselleşen imgelerinden biri de Ankara'da Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ndeki ünlü Venüs figürüdür (11). Anaç yani iri göğüslerinin yanı sıra, *steatopigie* (kalça yağlılığı) ve *steatomerie* (karın yağlılığı) ile belirgin bir biçimde öne çıkmış olan bu ana tanrıça prototipi, Hitit güneşinden de öte bir anlam taşır. Ziyaretçilerin müzede ilk karşılaştıkları göstergelerden biri bu figür ve reproduksiyonları olup, bir anne olarak Anadolu'nun somutlaşmasına aracılık etmektedir. Arkeoloji burada ulusal tarihsel anlatıya olanak tanıyıp, 'Anadolu Kadını'nın yazılı tarih öncesinde bile yaşam bulmasını sağlayarak, onu ulusal muhayyileye yetecek kadar ezelleştirmektedir.

Türkçülüğün Anadolu'ya dair tarihsel anlatısında 'Anadolu Kadını'nın ayrı bir yeri

vardır. Bu nedenle, yalnızca Türk tarihçileri değil, genel olarak Türk araştırmacılar özellikle Hitit dönemi Kadınlarından söz ettiklerinde otomatikman bu tabiri kullanırlar. Her halükarda Hititler Türk olmadıklarına göre, Türk etnisitesinin vatan olarak kurguladığı coğrafya-ya olan yabancılığı, ancak Anadolu gibi etnik açıdan nötral bir coğrafi terimin arkasına saklanabilir. Benzer bir işlem Irak Baas Partisi yandaşlarınca 1970’li ve 80’li yıllarda yapılmıştır. İdeologlar ya da araştırmacılar Sümerlere ya da Babillilere gönderme yaptıkları vakit, sıkça ‘Irak Kadını’, ‘Irak insanı’ gibi çift anlamlı terimlere başvurmuşlardı (Baram 1991: 98).

Anadolu’yu Kadınlıkla buluşturan ve onu Türklüğe bağlayan tarihsel anlatının yakın zamanlardaki mihengi ise, Eylül 1919’daki Sivas Kongresi’nden sonra muhtemelen Mustafa Kemal’in etki ve yönlendirmesiyle kurulan *Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti*’dir. Nisan 1920’de kurulan *Büyük Millet Meclisi* dahi herhangi bir coğrafi etiketten yoksunken ve yanı sıra Kürdistan ve Ermenistan’da Kemal’in yandaşlarınca kurulan *Vilayet-i Şarkiye Müdafaa-i Hukuku Milliye Cemiyeti*’nin adı da doğrudan Anadolu’ya temas etmezken, Kadınların kurdukları bu cemiyetin Anadolu şemsiyesi altında şekillenmesi, Türklüğe ‘Anadolu Kadını’ imgesiyle temellenen bir dayanak oluşturmaktadır. Mustafa Kemal’in Mart 1923’de Konya’da Kızılay Kadınlar Kolu’nun düzenlediği bir toplantıda söyledikleri buna işarettir ki, bu tarihten kısa bir süre önce, Şubat 1923’de İzmir’deki nutkunda da aynı vurguya rastlanır:

“...Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde *Anadolu köylü Kadını*’nın fevkinde Kadın mesaisi zikretmek imkânı yoktur ve dünyada hiçbir milletin Kadını, ‘ben, Anadolu Kadınından daha fazla çalıştım, milletimi halasa ve zafere götürmekle Anadolu Kadını kadar himmet gösterdim’ diyemez. (...) Çift süren, tarlayı eken, ormandan odunu, keresteyi getiren, mahsulâtı pazara götürerek paraya kalbeden, aile ocaklarının dumanını tütüren, bütün bunlarla beraber, sırtıyla, kağnısıyla, kucağındaki yavrusuyla, yağmur demeyip cephenin mühimmatını taşıyan hep onlar, hep o ulvi, o fedakâr, o ilahi Anadolu Kadınları olmuştur.” (Konya nutkundan)

(Arat

1986: 117, 125; Caporal 1982: 180–1) (abc)

Muhtemelen Urfa’da, Antep’te, Maraş’ta ya da başka yerlerde direnişe katılmış, erkek egemen ifadesiyle kendilerine ‘yardımcı olmuş’

köylü Kadınların aksine, Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti’nin üyeleri aslında devlet memuru, öğretmen ya da mahalli esnafın eş ve kızlarıydı. Bir başka deyişle, onlar Mustafa Kemal’in güvendiği odakları –bürokrat, asker ve esnafın Kadın kanadını- temsil etmekteydiler (Abadan-Unat 1979: 20). Yine 19 Mayıs 1919’da İstanbul’da Fatih alanındaki mitingde, ertesi gün ise Üsküdar’da düzenlenen mitingde kalabalık bir kitleye ajitatif sözlerle seslenenler de köylü Kadınlar değillerdi. Hatipler Fatih mitinginde Halide Edip ile Meliha Hanım, Üsküdar’dakinde ise *Asri Kadınlar Cemiyeti* adına Sabahat Hanım’dı. Nakiye (Elgün) Hanım ise, Meclis-i Mebusan’ın çalışmalarına başladığının ertesi günü Sultanahmet alanında hitap edenler arasındaydı (Caporal 1982: 167). O halde, Mustafa Kemal Konya ve İzmir nutkunda neden bu Kadınların yerine *köylü Kadını* öne çıkarıyordu?

Mustafa Kemal’in Amerikan mandacılığı konusunda Halide Edip’le olan ‘politik sürtüşmesi’ bir yana bırakılırsa, bunun bir nedeni, köyün yalnızca ulus açısından değil, Kadın söz konusu olduğunda da saflığı, temizliği ve asil değerleri simgeliyor olmasıdır ki, bu pek çok zaman Kürt ulusçuluğu açısından da geçerli olmuştur (bkz. Yalçın-Heckmann-Van Gelder 2000: 308–10). Delaney’in belirttiği gibi, ‘*köy gerçek bir Kadının olması gerektiği gibi kapalı, kasaba ile şehir ise açık olarak tarif edilir. Şehir bulaşık, karışık, köy ise temiz, saftır*’. Ayrıca, köy topluluğunun hem köklerinin bulunduğu, hem de ikamet ettiği yerdir. Dolayısıyla o, Kadınla simgelenen, ama ata ile tarif edilen toprağın kendisidir (bkz. Delaney 2001: 240). Sosyalist ikonografide dahi, Kadının endüstriyel emeği temsil eden erkek karşısında köylülükle ilişkilendirilmiş olması dikkat çekicidir.

‘Crane’ın çiftinde erkeğin yanında bir kazma ve kürek varken, Kadın elinde bir mısır sepeti ve yanında bir tırımla doğayı ya da en fazla tarımı temsil eder. Yeterince tuhaftır ki, aynı ayırım Mikhina’nın 1937 Paris Uluslararası Sergisi Sovyet Pavyonu’ndaki ünlü (erkek) işçi ve (Kadın) kolhoz heykelinde de vardır: erkek çekiç, Kadın orak.’

(Hobsbawm 1988: 14)

Bu tablo, temelde Kadın-erkek farklılığının doğa-kültür eksenine oturtulmasıyla ilişkili görünmektedir. Köy doğa ve tarıma, kent ise kültür ve endüstriye tekabül eder. Dolayısıyla, doğanın bir izdüşümü olarak köyün saflık, bozulmamışlık ve el değmemişlik anlamlarına gel-

mesi ve erkeğin de endüstriyel emeği temsil ediyor olması anlaşılırdır. Bu bağlamda bir kez daha belirtmeliyim ki, ‘Anadolu Kadını’ Türk vatani anlamında Anadolu’yu temsil etmekle birlikte, doğrudan ev ve köy Kadını imgelerinden dönüşmüş politik bir bileşkedir. Türk siyasetinin son yıllardaki tartışma konularından biri olan türban sorunu bu dönüşümü göstermesi bakımından turnusol işlevine sahiptir; çünkü bu tartışmada Kemalistlerin türbanın kamusal alandaki olanaksızlığına ilişkin gerekçelerinden biri, Anadolu Kadınının bir taşra Kadını olarak görülmesiyle ilişkili olarak temellendirilir. 2003 yılında Türkiye Millî Güvenlik Kurulu’nun genel sekreteri olan bir asker, sorun hakkında şöyle konuşmaktaydı:

‘Son zamanlarda siyasi simge haline gelen başörtüsü problemi var. *Anadolu Kadını*, rüzgârdan, yağmurdan korunmak için başını örtmüştür. Başörtüsünün dinle bir alakası yoktur. Havalar soğuyunca da *Anadolu Kadını* başına bir sal almıştır. Olmuştur şallı başörtü. Dışarıda isteyen başını Anadolu Kadını gibi örter. Kamuda kesinlikle örtemezsiniz.’ (abc)

‘Anadolu Kadını’nın yukarıda vurgulanan taşralılığı, gelenekselliği Nazım Hikmet’in bir şiirinde de yer almıştır; o, ‘*soframızdaki yeri öküzümüzden sonra gelen*’dir (12). İlginç olan, toplumsal hayattaki gelişmelere ve bunun düşünsel estetik alandaki etkilerine rağmen – sözgelimi geç bir tarihte de olsa işçi Kadın imgesi Türk edebiyatına girmiştir- bugün bile bu soyutlamaların geçerliliğini koruduğudur. Böylece, bir figür olarak ‘Anadolu Kadını’ hala taşralıdır, köylüdür, ev kadınıdır. Bu, Anadolu’nun aynı zamanda kente karşı köy imgesiyle inşa edilmiş olmasıyla ilgili olmalıdır. Dolayısıyla kentin yanı sıra, kent yaşamının öznelere Anadolu söz konusu olduğunda eğreti durmaktadır.

Anadolu Kadını deyince, köylü Kadının hatırlatılışının arka planında bir başka önemli neden de, köylü Kadının kentlilere göre daha anaç görülmesidir. Köy yaşamını anlatan Türk romanlarında Kadının ana oluşunun hep bir ağırlık taşımış olması bu noktaya ilişkili olabilir (bkz. Altıok 1979: 324–5). O çocuk doğuran ve doğurdukları çocuklarına bakan, onları büyüten bir anadır; ama kesinlikle ‘çalışan’ bir Kadın değil. Anavatani simgeleyen ideal Kadının da böyle fedakâr niteliklere sahip olması gerekir! Yani, babanın ataerkil idaresine bütünüyle boyun eğmiş bir Kadın olmalıdır (Hage 1996: 474). Anadolu Kadınının erkeğine sadık

olarak tasavvur edilmesinin altında da bu yatar.

Anadolu Kadını, Kemalizm’in sıkça başvurduğu sembolik referanslardan olsa da, Türk milliyetçiliğinin bir yorumu olarak Kemalizm’in tek bir Kadın imgesine atıfta bulunan bir söylemi yoktur. Türk milliyetçiliğinin üzerinde farklılaştığı *hars-medeniyet* ikilemi bağlamında, genellikle ‘medeniyet’ (Batı) yanlısı olarak kendini konumlandıran Kemalizm, Batılılaşma söz konusu olduğunda ‘Anadolu Kadını’ yerine ‘*çağdaş Türk Kadını*’ni ya da aynı anlama gelmek üzere ‘*Cumhuriyet Kadını*’ni öne çıkarılmaktadır; yani, Kemalizm’in Kadınlar hakkındaki söylemi de onun ‘*bürokratik seçkincilikle Anadolu popülizminin söylem beraberliği*’ olduğunu bir kez daha göstermektedir (Gole 1993: 54).

Bu iki imgenin tarihsel olarak gelişmelerini incelemek ilginç olacaktır. Konu hakkında herhangi bir araştırma yapmamış olmakla birlikte, Anadolu Kadınının özellikle Cumhuriyet’in ilk yıllarında gerek retorik, gerekse tarihsel olarak bir ‘kurtuluş savaşı’ kurgulamaya dönük kullanıldığı (*millilik/ milli kültür*), çağdaş Türk Kadınının ve onun bir diğer karşılığı olan Cumhuriyet Kadınının ise, 30’lu yıllardaki reformlara sembolik bir dayanak olarak gittikçe artan bir biçimde öne çıkarıldığı (*medenilik/Batı medeniyeti*) kanısındayım. Nitekim TC. Kadın yurttaşlarına 1930’da belediye, 1933’de muhtarlık ve köy ihtiyar heyetleri, 1934’de ise milletvekilliği seçimlerinde seçme ve seçilme hakları tanımıştı. Bu hakkı ilk kez Şubat 1935’de kullanan Kadınlar, kendilerini temsil etsin ya da etmesin, Meclis’te artık 18 Kadın milletvekiline sahiptiler. 30’lu yılların söz konusu Kadın söylemine 1923–1943 yılları arasında yayımlanan ve İstanbul Halkevi yayını organı olan *Yeni Türk Mecmuası*’nda rastlamaktayız. Konusu Kadınlar olup dergide yayımlanan makalelerden birine göre, Kadına değer vermiş ulusların daha medeni olduğuydu. Bir diğeri, Ziya Gökalp’dan esinlenmiş olarak eski ve yeni Türk Kadını arasında eşitlik bakımından bir mukayese yapıyor ve eski Türk toplumunda Kadının yerinin erkekle eşit olduğundan söz ederek Cumhuriyet Kadınının bu statüye tekrar ulaştığını savunuyordu. Aynı makale Kadının statüsünün Osmanlı döneminde kötüleştiğini de vurgulayarak, Osmanlı yine tarihin ‘kara deliği’ne hapsediliyordu (bkz. Davut 1996: 89) (12). Aslında Osmanlı yalnızca Cumhuriyet Kadınıyla değil, Anadolu Kadını aracılığıyla da negatifleştirilmişti. Nitekim Kemalist Kadın hareketi Osman-

lı kozmopolitizmine karşı Anadolu Kadınına yüceltmıştır (Gole 1993: 56).

Anadolu Kadını ve çağdaş Türk Kadını imgeleri, 19. yy'in son çeyreğinde Osmanlı vatanını temsil eden ana ve sevgili figürlerinin devamı gibi görünmektedirler ya da en azından onlara ait bazı öğeleri devralmış olmalıdırlar. Buna göre, genel olarak Anadolu Kadını anaya, çağdaş Türk Kadını ise sevgiliye denk düşer. Ancak, Brummett'in çalışmasına alıp yorumladığı iki karikatür bu denklige gölge düşürmektedir. Anadolu Kadını figürünün bir prototipi olduğu düşünülebiyecek bir karikatürde, vatani temsil eden Kadın tüketici, taklitçi, bağımlı, moda düşkünü kız kardeşi 'alafranga Kadın'ın, tüylü şapkalı, Avustralya malı korseli, elinde buz pateni taşıyan Kadının antitezi olarak betimlenmiş olmasına rağmen, bir 'sevgili'dir. Bir diğer karikatürdeki Kadın figür ise, ana olmakla birlikte Osmanlı kent Kadınına simgelemektedir (bkz. Brummett 2003: 392). Cumhuriyet döneminin sevgili ve ana olarak bu iki Kadın figürü, Türk ulusunun babası olarak Mustafa Kemal'in ancak belli imgeleriyle bir araya gelmesi gerekirken -ki bıyıklı, fesli, asker kıyafetli Mustafa Kemal Anadolu Kadınına; bıyiksız, smokin ve papyonlu, kel Kemal ise çağdaş Türk Kadınına uygun düşmektedir-, en azından benim hafızamda kompozisyonun yer yer olması gerekenden farklı olduğuna ilişkin bir iz var. Yine de bu konuda herhangi bir araştırma yapılmamış olduğundan, elde edilecek bulguların ilginç yorumlara vesile olabileceğini şimdiden tahmin edebiliyorum.

I. Emperyalist Paylaşım savaşı döneminde *Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti*'ni kuran Kadınlar da, gerçekte 'Anadolu köylü Kadını'ndan çok Cumhuriyet döneminin Batılılaşmış kentli Kadınlarını andırmaktaydı. Cemiyetin 6 Şubat 1920 günü toplanan genel kurulu vatanın muhtevası ve geleceği açısından önemli konuşmalara sahne olmuştu. Konuşmalardan anlaşılacağı üzere, Mustafa Kemal'in ne Sivas, ne Erzurum Kongresi ve ne de Büyük Millet Meclisi'nde ifade edemediği gizli niyet, cemiyetin söz konusu genel kurul toplantısında deklere edilmiş, 'Anadolu' açıkça Türk vatani addedilmiştir. Toplantıda konuşan Belkıs Raif Hanım'ın şu cümlelerinde buna rastlamak mümkün:

'Şimdi de son işgal Maraş, Hanımefendiler! Maraş, Sivas'a üç gündür. Sivas'ın bir uzvu demektir. *Maraş giderse Sivas gider. Sivas giderse Anadolu-ı Şarkı baştanba-*

şa gider. Anadolu-ı Şarkı giderse Türklük biter. Mabetlerimiz, mukaddesatımız çiğnenir. Camilerimize çan takılır, namuslarımız paymal edilir. İşte Hanımefendiler! Kadın, erkek ittihat edersek, düşmanlarımızın karşısında kavi bir kitle halinde bulunursak vatan kurtulur.'

(Baykal 1986: 52) (abc)

Aynı toplantıda benzer ifadeler diğer üyelerin konuşmalarında da rastlanmaktadır. Sözgelimi, Asiye Edhem Hanım'ın şu ifadesi yukarıdaki cümlelerin neredeyse bir kopyasıdır:

'Maraş içinde büyüdüğümüz, yaşadığımız Sivas'ın bir gözüdür. Düşmanlarımız gözümüzü oyup çıkardıktan sonra istedikleri gibi istifade ederler. Hanımefendiler, Maraş gitmiş ise Sivas gitmiş demektir. Sivas gidince Anadolu-ı Şarkı'nın kapıları açılmış olacak ki, düşmanlarımız mirasımızı istedikleri gibi taksim edeceklerdir.'

(Baykal 1986: 59)

Toplantıdaki en ilginç ifadelerden biri ise Makbule Rıza Hanım'a aittir. Konuşmasında imparatorlukçu düşüncenin kalıntıları öylesine belirgindir ki, vatan olarak addedilen toprakları bir 'lokma' olarak betimleyebilmiştir:

'Dünkü Türkiye ile bugünkü Türkiye'nin haritasını bir kere gözünüzün önüne getiriniz. Gözyaşları kalbini yakmayan bir Müslüman var mıdır? *Elimizde kalan son lokmaları da ağzımızdan almak istiyorlar. Almak istedikleri lokma, son memleketlerimiz, anavatanımız, sevgili Anadolu'muz.'*

(Baykal 1986: 57) (abc)

Anadolu'nun bir Kadın olarak imgeleştirilmesinde göç ve soykırım da birer hatırlama figürleri olarak kullanılmaktadır. Bu gibi trajik olayların hatırlanmasında, Anadolu çocukları kendisinden zorla uzaklaştırılmış acılı bir anne olarak hayal edilir. 2004 Sonbaharında Almanya'da Soykırım Karşıtları Derneği tarafından 1915-1923 yılları arasındaki Asur/Süryani soykırım ve sürgünüyle ilgili olarak düzenlenen anma toplantısının başlığı şöyleydi: 'Anadolu, Senin Asur/Süryani Çocukların Nerede?' (*Anatolien, Wo Sind Deine Syrisch-Aramaischen Kinder?*) (13). Anadolu'nun yer yer böyle acılı bir anne olarak figürleştirilmesi, kıyıma uğrayıp yerinden yurdundan olmuş da olsalar, halkları birer çocuk olarak onun eteğine tutunmaya meylettirmekte ve Kürtler gibi onların da yurtsuzluğunu pekiştirmektedir.

Anadolu'nun analaştırılması çift yönlü

çalışmaktadır. Biri, anne imgesiyle kültürün ünikliğini esas alarak, aynı ananın çocuklarının aynı *anadili* konuşması gerektiği şeklinde homojenleştirici bir politik çıkarımda bulunurken, diğeri ise yukarıda görüldüğü üzere, onu farklı *kardeş kültürlerin* birbirlerini kabul ederek birlikte bağlandıkları bir dayanışma figürü olarak inşa etmektedir. Bu *çok kültürlü anne*, resmi bir dil olarak tek bir anadilin, Türkçenin hâkimiyetini kısmen zayıflatmakla birlikte, yine de Türk iktidarına olan tabiiyeti yeniden tazelemektedir; çünkü çok kültürlü bu bakış Türk milliyetçiliğinin referansları üzerinde şekillenmekte – Sözelimi mekânsal referans-, dolayısıyla onu meşrulaştırmaktadır. Aynı tutum uzunca bir süre Türk solunca benimsenmişti. Öyle ki, Türk solu da bu Türk ulusal aile figürlerinden yararlanarak aynı anadan (*Anadolu*) olduklarını varsaydığı halkların birer *kardeş* olduğuna fazlaca vurgu yapmış, böylece hem ulusal iktidarın Türklüğünü, hem de diğer halkların coğrafi kimliklerini ‘unutmuş’ ve unutturmaya çalışmıştır; çünkü çok kültürlülük Türkiye resmi coğrafyasında daha çok bir söylem olmanın ötesine geçmemiştir, geçmemektedir.

Anadolu: O Çok kültürlü Seksüel Yatak!

Anadolucuların ulusal mekân kurgusunda ulusun aileleştirilmesi kadar, topluluklar arası evlilikler de ayrı bir öneme sahiptir ve Kadın burada yine Anadoluğun taşıyıcısıdır. Farklı topluluklardan insanların evlilikleriyle toplulukların birbirlerine karıştığı, kaynaştığı söylemi Anadolu’nun melezliğine vurgu yaparak, farklı etnik grupların Türklük içinde tutulmasına çalışılmaktadır. Tarih yazıcılığında da aynı düşünsel yönelime rastlanır. Bu metinlerde Türkler eril bir tarihsel topluluk olarak ‘Anadolu’nun köylü Kadınlarıyla evlendirilmektedir. Bu kişiler bugünkü Türklerin otokton atalarının var olmadığını, çünkü atalarının Anadolu’ya gelince Anadolu Kadınlarla evlendiklerini öne sürerek, kalıtımın ancak erkeklerden geleceği görüşünü benimsemişlerdir (bkz. Copeaux 1998: 262 dn. 54). Şaşırtıcı olsa da benzer bir ifadeye bir Batılı bir yazarın çalışmasında da rastlamaktayız. Nitekim Godfrey Goodwin *Osmanlı Kadınının Özel Dünyası* adlı kitabının başlarında şöyle yazmaktadır:

‘Osmanlılar Asya’dan gelip, Tunayla Nil arasına hâkim oldular. Önceleri Anadolu’ya yerleşip köylü kadınlarla evlendiler.’

(Goodwin 1998: XV)

Bu zihniyet bazı Anadolucularda Kürtler açısından işlemekte ve evlilik yine Türk ulusal aidiyetinin önemli bir temeli olarak öne çıkarılmaktadır. Örneğin, Ali Rıza Oktay Kürtleri eril topluluk olarak Anadolu’ya davet ederken, onları ‘*güzel Türk kızları*’ ile ödüllendirmektedir:

‘Bir Kürt, Anadolu Türk’ü kaldıkça kim ne der? İsteddiği en güzel Türk kızını alır, bu memleketin her nime-tinden, güzelliklerinden yararlanabilir.’

(Oktay 1975: 94)

Goodwin ile Oktay’ın ‘*Anadolululaşma*’ sürecine bakışları aynıdır; erkek gözüyle bakarlardı. Anadolu Türklüğü ya da Türklük, aynı zamanda evlilik yoluyla ortaya çıkan melezlik üzerine inşa edilir. İlginçtir, bugün melezlik anlamında Anadolululuk, Anadolucu olsun ya da olmasın, Türk ulusal söyleminde özellikle Kürt kimliğini yok saymak ve eritmek amacıyla kullanılırken, bu tür evlilikler hakkındaki istatistiksel tablo aslında mevcut yorumda bir krize yol açabilecek niteliktedir. Şöyle ki; yakın dönemlerde yapılan bir araştırmaya göre, arka planında çeşitli toplumsal nedenleri olsa da, Türkiye resmi coğrafyasında Kürt Kadınlarının Türk erkekleriyle evlilikleri Kürt erkeklerinin Türk Kadınlarıyla evliliklerine göre daha azdır (Smits-Gündüz-Hoşgör 2003: 830). Kürt erkeklerinin Oktay’ın davetini memnuniyetle kabul ettikleri anlaşılıyor; ancak, bu sonuç aynı eril ölçeğe tabi tutulduğunda, bugün Anadoluğun Kürtlükle özdeşleşmesi daha tutarlı görülebilirdi.

Kimi araştırmacılar popüler dilde ‘*kız alıp kız vermek*’ ya da ‘*kanın kana karışması*’ olarak ifade edilen melezlik söyleminin kültür sentezi vurgusunu eleştirmişlerdir. Bu düşünceye göre, ırkların karışması her koşulda bir kültür ya da kimlik sentezine yol açmayabildiğinden, böyle bir anlayışın kendisi ırkçı olmalıdır (bkz. Millas 1995: 21). Türk tarihçilerinin konu hakkındaki yorumunda, nedense yakın tarihteki Türk milliyetçiliğinin Türkleştirme politikalarına pek değinilmemektedir. Önemli bir örnek olarak İlber Ortaylı’nın yorumunun da aynı bağlamda şekillendiğini gözlemlemekteyiz. O tarihsel olarak dinsel, dilsel ve kültürel birlik içinde olmayan geniş bir toplumsal coğrafi yaşam alanını her zaman siyasal bir birliğe sahipmişçesine *ülke* (*Anadolu*) olarak nitelerken, Türkleşmenin temelinde ise ırksal bir faktör

görmemektedir:

‘Anadolu’nun Türkleşmesi denen olay irki bir olay değildir; hatta tümüyle kültürel bir olay da değildir. Türk dilinin küçük Asya’nın büyük bölümünde egemen olması, XII. Yüzyılda biten bir olay da değildi. Bu uzun zaman içinde gerçekleşmiştir. Türkçenin Küçük Asya’da tutunması keşif bir Türk göçünden çok ülkede yaşayan halkın kültürel bir birlik içinde olmamasından ileri geliyordu. Doğu Anadolu’da çeşitli Ermeni lehçeleri, Kürtçe, güneydoğuda Süryanice gibi Sami diller, Kapadokya’da muhtelif dil ve lehçeler, güneyde Pamfilya, Psidya, Likya’da ve batıda Karya ve İonya’da ayrı Grek lehçeleri konuşuluyordu. Bunlardan başka Balkanlardan getirilip, Anadolu’ya yerleştirilen Uz, Peçenek gibi Türkî grupları da sayalım. Dil birliği olmayan ülkede, dini birlikte yoktu. Ortodoks-Roma kilisesinin dışında Ermeniler de yukarı Mezopotamya kavimleri Nasturi, Monofizist ve haçlı istilasından sonra kısmen Katolik kilisesine bağlı idiler. Bu nedendir ki, Türkçe bu Babil kulesinin ortasında ortak bir anlaşma dili (lingua franta) olarak yerleşti. Eğer Türkçe salt yoğun Türkmen akını dolayısıyla yerleşse idi, aynı şeyin daha önce İran’da olması ve Farsçanın ortadan silinmeye başlaması gerekirdi.’

(Ortaylı 1979: 67–8).

Ulusun biyolojik algılanmasına paralel olarak evlilik ya da melezlikle ilgili söylem hiç değilse bazı Anadolucuların temel dayanaklarından biri olup, Kürtlerin bir kısmında farklı biçimlerde de olsa istenilen etkiyi (*Anadolu merkezilik*) yaratır. Ulusu bir soy sop birlikteliği ya da bir aile olarak algılayan somut zihniyet, böylece Kürt ve Kürdistan sorununun varlığını seksüel ölçeğe hapsederek yok sayarken, özellikle bu tür evliliklerin üyeleri olan Kürtler ise, bu indirgemeciliğin kurbanı olabilmektedirler. Yine bir kısım Kürtler asimilasyoncu ve inkârcı siyasal iktidar sahiplerinin aslında Türk oldukları, aksine bazı Balkan kökenli devşirmeler olduklarını öne sürerken, kendilerinin ise ‘Anadolu’nun otoktonları olduğunu ispatlamaya kalkıştılar. Bu tür bir düşüncenin izlerine Anadolucu akıma siyasal bir nitelik kazandırmaya çalıştığı söylenen Mükrimin Halil (Yınanç)’de rastlanır. Ona göre, Osmanlı imparatorluğunda zamanla dönme köleler iktidarı ele geçince, sultanlar Türk beylerinin kızlarıyla evlenmez oldular ve sonunda imparatorluğun gerçek anayurdu Anadolu sömürge statüsüne indirgendi

(bkz. Tachau 1999: 246). Burada devşirme iktidarı kadar bu iktidarın cinsel temeli olarak görülen evliliklere de itiraz vardır. Böylece, Anadoluculuk bugüne dek evlilik yoluyla (‘kız alıp kız verme’) Kadın kimliği üzerinden iki farklı eğilimle karşımıza çıkıyor; biri devşirmeliğe, dolayısıyla melezliğe karşı çıkan ve Anadolu’yu melezlik karşısında saf bir kaynak olarak sunarken, diğeri ise, gerek ırksal gerekse kültürel temelde tekçiliğe karşı çıkarak Çok kültürlülüğü ve melezliği savunmaktadır. Böylece, melezlik çift yönlü olarak Anadoluculuğa hizmet etmektedir.

Sonuç

Diğer milliyetçiliklerde olduğu gibi, Türk milliyetçiliğinin Kadınlar hakkında bir tek söylemi olmadığından, yukarıdaki değerlendirmeden de anlaşılacağı üzere, Anadolu Kadını Türk milliyetçi söyleminin Kadınlar hakkında üretmiş olduğu figürlerden yalnızca biridir. Kaldı ki, Yuval-Davis ve Anthias’ın belirttikleri üzere, ‘...etnik, milli ya da devletsel politika stratejilerinin ve söylemlerinin merkezine konabilecek sadece bir (veya tek- Yalçın-Heckmann ve van Gelder) Kadın kategorisi’ yoktur; çünkü ‘Kadınlar sınıfsal, etnik ve yaşam döngüsüne ilişkin ayrımlar boyunca farklılaşmaktadır. Toplumların çoğunda değişik Kadın gruplarına dönük olarak değişik stratejiler uygulanmaktadır’ (Yalçın-Heckmann-Van Gelder 2000: 327). Dolayısıyla, Anadolu Kadını ve Cumhuriyet Kadını şeklindeki sembolik figürlerin Kemalizm’in ulus projesi kapsamında yer alan iki temel figür olmasını ve bunlara ait farklı söylemlerin mevcudiyeti bu bağlamda değerlendirmek gerekir.

‘Anadolu Kadını’nın rolü, Yuval-Davis ve Anthias’ın Kadınların etnik ya da ulusal süreçlere katılımlarındaki rollerine ilişkin ayırt etmiş oldukları kategoriler dikkate alındığında daha iyi anlaşılır ve bu, kanımca konunun iyi bir özeti ve sonucu da olur. Her şeyden önce o Türk ulusunun gösterenlerinden biri ya da bir simgesidir. Yani, Türk ulusal kimliğinin sembolik sermayesine ait bir soyutlamadır. İkincisi, Türklüğün *ideolojik olarak yeniden üretiminde* rol oynamaktadır; bir yandan Türklüğü aşağıladığı söylenen Osmanlı’ya karşı yeni (Kemalist) rejime meşruiyet sağlarken, öte yandan başta Kürt Kadını olmak üzere diğer etnik gruplardan Kadınların etnik kimliklerinin nötrleştirilmesine hizmet eder. *Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti*’ örneğinde de görüldüğü üzere, ‘Anadolu Kadınları’ ‘Türk milli mücadelesi’ne

de katılmışlardır. Ulusun 'evlatları'nı doğurmakla yine Türklüğün *biyolojik üreticisi* konumdadırlar ve yanı sıra genderli *Türk ulusal kimliğinin sınırlarının yeniden üretimi* sürecinde de bulunurlar. Sonuç olarak, 'Anadolu Kadını' hem kavramsal, hem sembolik, hem de Türklük projesinin aktif katılımcıları olarak Türk milliyetçiliğinin can damarıdır. Yani, kısasa'dan hisse; Anadolu bir Kadınmış!

Notlar

(1)İmgesel olarak vatanın bir anne olarak kurgulanışına Kürt ulusçuluğunda da rastlanır. Geçen yüzyılın ilk çeyreğinde Siverekli Hilmi ile Süleymaniyeli şair Mahmud Nejad'ın şiirlerinde Kürdistan bir ana olarak betimlenmiştir (Goldas 1991: 92, 121). Nisan 1945'de Komala yeraltı niteliğine son verirken düzenlediği törende sergilenen 'Dayek Nistiman' adlı oyunda da Kürdistan yaşlı bir Kadın olarak temsil edilmişti (Jwaideh 1999: 483).

(2)Toplam 12 sayı yayımlanmış olan Anadolu Mecmuası'nın, "bu fikri destekleyen Hüseyin Avni (Ulaş) gibi şahısların yardımlarıyla teşekkül eden 'Anadolu Komandit Neşriyat Şirketi' tarafından çıkarılmış" olduğunun belirtilmesi önemlidir (bkz. 'Anadolu Mecmuası', *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. I, yy. 1977, Dergâh yayınları, s. 134). Zira Hüseyin Avni I. TBMM dönemindeki muhalefet grubunun liderlerinden biriydi. Öte yandan, O İslami Anadoluçulardan Nurettin Topçu'nun da kayınpederi idi ki, Kemalizm'in radikal modernizasyon politikalarını eleştiren fikirleriyle Topçu'nun düşünce dünyasında önemli bir iz bırakmıştır (bkz. Ogün 1992: 47-8). Bugüne dek söz konusu muhalif grupla Anadoluçuluk arasında bir ilişki olup olmadığı, varsa bunun nasıl bir ilişki olduğu irdelenmediğinden, yukarıdaki tespitler TBMM I. dönemindeki iktidar mücadelesi dışında düşünülmelidir.

(3)Hage'den aktardığım ifadede genel olarak bir milliyetçinin mükemmel bir anti-Oedipus olduğu belirtilmişti. Kanımca milliyetçilerin politik ve kültürel milliyetçiler olup olmadıklarının yanı sıra, her örneği kendi özgülünde değerlendirmek daha doğru tespitler yapmaya yarayacaktır. Ayrıca, tek tip bir milliyetçi olmadığımıza göre, bazen milliyetçiler arasındaki çatışmaya varan ayrışmalarda her biri kendi babasını yaratabilmek için, ise önce başkasının babasını öldürmekle başlamakta, böylece bir milliyetçi yerine göre hem mükemmel bir Oedipus, hem de anti-Oedipus olabilmektedir.

(4)Landau, Kemalizm'in çok merkezli bir karaktere sahip olduğunu söylüyor (Landau 1981: 182). Bu tespit coğrafi bağlamda da geçerlidir. Merkezlerden biri Anadolu olduğuna göre, Mustafa Kemal'in *Anadolucu* olmamakla birlikte, aynı zamanda *Anadolu merkezci* olduğu söylenebilir. Kemalizm'in coğrafi merkezlerinden biri de, etnik tarih açısından

vazgeçilmez olan Orta Asya'dır. Orta Asya bilindiği kadarıyla açık bir biçimde genderli bir kavrama dönüştürülememiştir; o ancak örtük olarak annedir. Bunun nedeni Türk ulusal iktidarının mekânsal gerçekliği haline gelemeyişi olsa gerektir.

(5)Volkan ve Itzkowitz, birlikte kaleme aldıkları Mustafa Kemal'in psikobiyografisinde, 'The Sun Shines over Anatolia' başlıklı bölümde şöyle yazarlar: 'Only a few short months after Mustafa Kemal had arrived in Ankara, the city became, for all practical purposes, the capital of the nationalist movement. As Mustafa Kemal's stronghold, it became the focus of attention for the Turks and the Allies as well. *The sun had indeed begun to shine over Anatolia, but some lingering mist still threatened to turn into black clouds.*' (Volkan-Itzkowitz 1984: 156) (abc).

(6)Mustafa Kemal ise, 1921 yılında Mehmet Emin (Yurdakul)'e çektiği telgrafta, onu milletin 'mübarek baba'sı olarak selamlıyordu (bkz. Kurdakul 1986: 117).

(7)Tevfik Fikret'in 'hasta nine' benzetmesi, Fars ulusçuluğunu anımsatmaktadır. Fars ulusçuları geçen yüzyılın başlarında İran'ı hasta bir anne olarak görmekteydiler. Ağustos 1906 ile Mayıs 1908 arasında *Rahnama*'da 'Vatan'ın Hastalığının Hüviyeti ya da İran'ın Hastalığının Teşhisi' başlıklı seri bir makaleye yer verilirken, *Habl-al-matin*'de (30 Nisan ve 1 Mayıs 1907) ise, Farsların 'sevgili annesi İran'ı hasta bir beden olarak betimleyen makaleler yayımlanmıştı. Avrupalı emperyalistler ise Osmanlı iktidarını 'hasta adam' olarak kişileştirmişlerdi. Bunun nedenlerinden biri dış ilişkilerde devletlerin genellikle bir kişiymiş (*adam*) gibi algılanmaları olsa gerektir (bkz. Yuval-Davis 2003: 38).

(8)Benzer olarak, günümüz İranı'nda *Arya* adı daha çok bir erkek adı iken, *İran* ise yalnızca Kadın adı olarak kullanılmaktadır. Bilindiği üzere, *Aryamehr Şah*'ın unvanıydı.

(9)Güzel sıfatı erkekler için ancak çocukluklarında kullanılır; çünkü henüz cinsel kimlikleri oluşmamıştır. Tarihsel bağlamda ise, eski Yunan'da bu sıfatın erkekler için de kullanıldığı belirtilmektedir ki, bunu da homoseksüelliğin yaygınlığına yorabiliriz. Yani, burada da homoseksüelliğinden ötürü erkeği cinsel nesne olarak gören erkek egemen bakış söz konusudur (Aksoy 1998: 206).

(10)Batılılaşan ve kendi değerlerine yabancılaştırılan kentli gençlere karşı 'Anadolu delikanlısı' motifi 70'li yılların Türk sinemacılığında bir hayli işlenmiştir. Osman Seden daha 1964'de Frank Kapra'nın 'Mr. Deeds Goes to Town' adlı filminin uyarlamasını yaparak 'Anadolu Çocuğu' adıyla gösterime sokmuştu (Scognamillo 1987: 89).

(11)Venüsler, ilk kez Yukarı Paleolitik dönemde görülen Kadın heykelticiklerdir. Müzedeki Venüs figürü ise, Konya'nın 52 km güneydoğusunda yer alan Çatalhöyük'te bulunan ve MÖ. 6. binyılın ilk yarısıyla tarihlenmiştir; yani, Neolitik döneme aittir. Oturuyor olarak tasvir edilmiş olması, bugün

yerleşikliği çağrıştırmaktadır.

(12)'Gelişmiş' modern ülkelerde Kadının sofradaki yeri artık öküzden önce gelmektedir; çünkü modernin öküzü yoktur!

(13)Yukarıdaki başlığın Almancası'nda Arami olarak geçen ad, Türkçesi'nde Süryani olarak geçmektedir. Bu farklılık başlığın orijinaline ait olup, tarafımca sonradan değiştirilmiş değildir.

Kaynaklar

Abadan-Unat, Nermin (1979) 'Toplumsal Değişme ve Türk Kadını', *Türk Toplumunda Kadın*, der. N. Abadan-Unat (Deniz Kandiyoti ve Mubeccel B. Kıray'ın işbirliği ile), Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği yayınları

Aksoy, Gürdal (1998) *Aşkın Sonu mu?*, Ankara: Yurt Kitap-Yayın

Altıok, Füsün (1979) 'Türk Yazınında Kadın İmgesi', *Türk Toplumunda Kadın*, der. N. Abadan-Unat (Deniz Kandiyoti ve Mubeccel B. Kıray'ın işbirliği ile), Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği yayınları

Armağan, Mustafa (2003a) " 'Babasız' Bir Neslin Dramı", *Zaman*, 5 Ağustos 2003

Armağan, M. (2003) *Osmanlı. İnsanlığın Son Adası*, İstanbul: Ufuk yayınları

Arat, Necla (1986) *Kadın Sorunu*, İstanbul: Say yayınları

Araz, Nezihe (2001) *Anadolu'nun Kadın Erenleri*, İstanbul: Özgür Yayınları

Baram, Amatzia (1991) *Culture, History and Ideology in the Formation of Ba'thist Iraq, 1968-89*, New York: St. Martin Press

Baykal, Bekir Sıtkı (1986) *Milli Mücadelede Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti*, Ankara: AKDTYK. Yayınları

Berktaş, Fatmagül (2004) "Anadolu Kadını 'Avrupa'nın Ötekisi Değil!", *Özgür Politika*, 16 Eylül 2004

Brummett, Palmira (2003) *İkinci Meşrutiyet Basınında İmge ve Emperyalizm 1908-1911*, çev. Ayşe Anadol, İstanbul: İletişim

Caporal, Bernard (1982) *Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını (1919-1970)*, Ankara: Türkiye İş Bankası yayınları

Copeaux, Etienne (1998) *Tarih Ders Kitaplarında (1931-1993) Türk Tarih Tezinden Türk-İslam Sentezine*, çev. Ali Berktaş, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt yayınları

Davut, Yıldız Akpolat (1996) 'İstanbul Halkevi Yayın Organı: Yeni Türk Mecmuası (1923-1943)', *Türkiye Günlüğü*, sy. 40, Mayıs-Haziran 1996

Delaney, Carol (2001) *Tohum ve Toprak. Türk Köy Toplumunda Cinsiyet ve Kozmoloji*, çev. Selda Somuçuoğlu-Aksu Bora, İstanbul: İletişim

Goodwin, Godfrey (1998) *Osmanlı Kadınının Özel Dünyası*, çev. Sinem Gül, İstanbul: Sabah Kitapları

Göldaş, İsmail (1991) *Kürdistan Teali Cemiyeti*, İstanbul: Doz yayınları

Göle, Nilüfer (1993) *Modern Mahrem. Medeniyet ve Örtünme*, 4. bs. İstanbul: Metis

Hage, Ghassan (1996) 'The Spatial Imaginary of National Practices: Dwelling-Domesticating/Being-Exterminating', *Society and Space*, Vol. 14

Hobsbawm, Eric (1988) 'Sosyalist İkonografide Erkek ve Kadın', çev. Albert Benbasat, *Defter*, sy. 3, Şubat-Mart 1988

Jwaideh, Wadie (1999) *Kürt Milliyetçiliğinin Tarihi, Kökenleri ve Gelişimi*, çev. İsmail Çekem-Alper Duman, yay. haz. Nevzat Kırac, İstanbul: İletişim yayınları

Karakoyunlu, Sadri (1987/der.) *Türk Askeri İçin Savaş Şiirlerinden Seçmeler (1914-1918)*, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını

Kavcar, Cahit (1974) *II. Meşrutiyet Devrinde Edebiyat ve Eğitim*, Ankara: AÜEF. yayınları

Kili, Suna (1981) *Atatürk Devrimi. Bir Çağdaşlaşma Modeli*, Ankara: Türkiye İş Bankası yayınları

Kurdakul, Şükran (1986) *Çağdaş Türk Edebiyatı Meşrutiyet Dönemi*, yy. : Broy yayınları

Landau, Jacob M. (1981) *Pan-Türkizm in Turkey. A Study of Irredentism*, London: C. Hurst & Company

Millas, Herkul (1995) 'Türk Kimliği ve Tarihinin Kaynakları', *Toplumsal Tarih*, Mart 1995, sy. 15

Najmabadi, Afsaneh (2000) 'Sevgili ve Anne Olarak Erotik Vatan: Sevmek, Sahiplenmek, Korumak',

Vatan, Millet, Kadınlar, derleyen Ayşe Gül Altınay, İstanbul: İletişim

Oktay, Ali Rıza (1975) *Biz Anadolu Türkleri. İncelemeler-Anılar-Görüşler*, Ankara

Ortaylı, İlber (1979) *Türk İdare Tarihi*, Ankara: TODAİE yayınları

Öğün, Süleyman Seyfi (1994) *Türkiye'de Cemaatçi Milliyetçilik ve Nurettin Topçu*, İstanbul: Dergah yayınları

Scognamillo, Giovanni (1987) *Türk Sinema Tarihi (1896-1986)*, C. I, İstanbul: Metis

Smits, Jeroen-Gunduz-Hosgor, Ayşe (2003) 'Linguistic Capital: Language as a socio-economic resource among Kurdish and Arabic women in Turkey', *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 26. No. 5, September 2003

Tachau, Frank (1999) 'Türkler Arasında Ulusal Kimlik Arayışı', çev. Mehmet H. Doğan, *Cogito*, sy. 21

Tavakoli-Targhi, Muhamad (2002) 'From Patriotism to Matriotism: A Tropological Study of Iranian Nationalism, 1870-1909', *International Journal of Middle Eastern Studies*, Vol. 34, May 2002

Volkan, Vamik D. - Itzkowitz, Norman (1984) *The Immortal Atatürk. A Psychobiography*, Chicago: The Univ. of Chicago Press

Yalcin-Heckmann, Lale-Van Gelder, Pauline

BİLDİRİ**IRAK SEÇİMLERİ VE KERKÜK ÜZERİNE KOPARILAN FIRTINA**

30 Ocak 2005 tarihinde Irak'ta ve Güney Kürdistan'da seçimler yapıldı. Seçim sonuçları henüz açıklanmadı. Ama yapılan ilk açıklamalara göre, seçime katılım oranının yüzde altmış ile yüzde yetmiş arasında olduğu söyleniyor. Kesin sonuçların bir hafta içinde belli olacağı belirtiliyor. Kuşkusuz bunlar, olayın siyasal yönünü etkilese de daha çok teknik boyutu niteliğindeki bilgilerdir; bizi ilgilendiren esas olarak siyasal yönleridir, bu konuda görüşlerimizi ve tutumumuzu özetlemek istiyoruz.

Irak seçimleri ne anlam ifade ediyor, Irak'ın yeniden yapılanmasında ne gibi bir rolü olacak, bu seçimlerin ABD planları içindeki yeri nedir? Öncelikle yanıtlanması gereken sorular bunlardır. Bu soruların doğru yanıtlanması, bizi doğru bir değerlendirmeye ve tutum almaya da götürecektir. Bir de seçimlerin ve bu eksendeki gelişmelerin Güney Kürdistan ile ilgili boyutu var. Bunun genel gelişmelerle kopmaz bağlantıları olduğu kadar, kendine özgü farklılıkları, kendi ulusal ve tarihsel dinamiklerinden kaynaklanan boyutları var; bunlar, değerlendirme dışı tutulduğunda önemli yanlışlıkların yapılması kaçınılmaz olmaktadır.

ABD'nin Irak işgali, bu işgalin genel olarak Ortadoğu ve dünyayı tek başına yönetme stratejisiyle doğrudan bağlantılarıyla ilgili bugüne dek birçok kez yazdık, düşüncelerimizi ve tutumumuzu ifade ettik. Tekrarlamak gerekirse; ABD, Irak ve Ortadoğu'ya demokrasi ve yine Kürtlere ve diğer ezilen halklara özgürlük getirmek için Irak işgal hareketini gerçekleştirmedi. ABD, 1990'ların başından bu yana yakaladığı tek kutuplu dünya sistemini kurumsallaştırma, başka bir ifadeyle dünyayı tek başına yönetme, olası rakiplerini bugünden önleme stratejini gerçekleştirmenin çok önemli bir ayağı olarak Irak'ı işgal etti. Bu işgal hareketinin ve arkasındaki stratejinin emperyalist ve gerici niteliği çok açıktır. Bu işgal hareketi, Güney Kürtleri açısından kimi olanaklar ve fırsatlar anlamına gelse

de bu yine böyledir. Yine işgalden bu yana geçen sürecin gösterdiği gibi, anılan bu "olanak ve fırsatlar" görece ve geçici niteliktedir, kaderi, iç ve bölgesel dengelere bağlıdır.

Bu kısa özetten de anlaşılacağı gibi 30 Ocak Seçimlerini, yürürlükteki ABD stratejisinden bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Seçimler, bir ABD planlamasıdır ve işgal hareketini meşrulaştırmada, ABD hegemonyasını bir "iç olgu" haline getirmede bir basamak olarak düşünülen politik bir araçtır. Bu nedenle bu seçimlerle demokrasi, özgürlük, halkın özgür iradesinin tescil edilmesi tezleri arasında bir bağlantı kurmak, gerçeklerle alay etmekten başka bir şey değildir. İşgal ordularının gölgesinde demokrasi ve özgür iradede söz etmek anılan kavramların içini boşaltmaktır. Seçime katılım oranı, seçilen parti ve kişilerin durumundan bağımsız olarak gerçeklik budur! Kısacası ABD ve İngiltere'nin emperyalist işgal hareketi ne kadar meşru ve demokratikse bunun bir devamı ve uzantısı konumundaki seçimler de o kadar meşru ve demokratiktir!

ABD, hegemonyasının "yerel" ayaklarını oluşturmak ve bundan sonra işleri bu ayaklarla götürmek istiyor, bu anlamda işgali perdelemek istiyor; elbette seçimler ve seçim sonuçları bunda belli bir rol oynayacak. Irak'ın yeniden biçimlendirilmesinde, iç dengeler ve bunun seçim sonuçlarına yansıyan boyutları etkili olacaktır. Seçimlerden beklenen bir de bu yönüdür. Ama bu, yine de seçimlerin niteliğini ve anlamını değiştirmeyecektir.

Bu seçim sonuçlarının Irak iç dengelerinin yeniden kurulmasında belli bir etkisi olacaktır, Şiiilerin ağırlık kazanması gibi... Yine farklı ulusal, toplumsal, dinsel grupların ilişkileri ve çelişkilerine ek boyutlar da getirebilir... Bunlar ayrı bir tartışma konusudur!

Yine bu seçim sonuçlarının Arap devletlerinin iç dengelerinde dolaylı bir etkide bulunacağı çeşitli çevreler tarafında ifade ediliyor. An-

cak bu etkinin çok abartılmaması gerektiği kanı-sındayız.

Bu seçimlerin emperyalist devletlerin Irak politikalarında da belli bir etkisi olabilir. Almanya ve Fransa'nın seçimleri ve katılım oranını başarılı ve olumlu bulmaları, Irak politikasında daha etkin olma, daha fazla pay kapma istemlerinin dışavurumudur. Seçimlerden sonra kurdurulacak "yeni hükümet" üzerinde bu istemlerini dillendireceklerinden kuşku duymamak gerekir. Başka bir deyişle, diğer emperyalist devletler, seçimleri ve olası sonuçlarını, Irak politikasında atağa geçmede bir vesile olarak değerlendirme eğilimindedirler. Bunda ne kadar başarılı olurlar veya olmazlar, bu, ayrı bir tartışma konusudur ve bu değerlendirmenin konusu değildir.

Güney Kürdistan'daki seçim ve sonuçları dahil meydana gelen gelişmeleri kendi özgün boyutlarıyla değerlendirmek gerekir. Toptancı bir yaklaşım bir dizi hataya neden olabilir. Evet, Irak genelinde düzenlenen seçimler, ABD planlamasının bir ürünüdür. Güney Kürt partileri de bu ekseninde davranmaktadırlar. Ancak Güney Kürdistan'daki fiili devletleşme düzeyi Irak işgali ile birlikte ortaya çıkmadı. 1991 baharındaki ayaklanma, ayaklanmanın ezilmesi, milyonların sömürge sınırlara yığılması ve bunun toplumsal ve siyasal sonuçlarının kaldırılamaz boyutlar kazanması sonucu "Güvenlikli Bölge" uygulamasına geçme zorunluluğu, Kuzeydeki gerilla ve serhildan eksenli devrimci mücadelenin düzeyi, bütün bunların içinde ağır yenilgiler ve kesintiler barındırsa da en az iki yüz yıllık bir direnişe dayanıyor olması Güneydeki fiili gelişmeler hakkında önemli bir fikir vermektedir. Dolayısıyla Güneydeki fiili gelişmeleri, devletleşme, federe devlet oluşumunu birebir ABD işgali ile açıklamak yanılıdır. Yine bu gelişmeleri birebir ve bütün boyutlarıyla KDP ve YNK ile özdeşleştirmek de başka bir yanılıdır. Kuşkusuz işgal ile birlikte Saddam rejiminin yıkılması, Irak devlet aygıtının dağıtılması ve "yenisinin" ise henüz kurulamaması, Güney açısından önemli bir boşluk, bu anlamda önemli bir olanak ve fırsat doğurmuştur. Ama buna rağmen son on yılı aşkın sürede Güneyde yaşanan gelişmeleri bu "fırsatlara" indirgemek doğru değildir.

Hiç kuşku yok ki, Güney Kürtlerinin bağımsızlık, bağımsız devlet kurmak dahil, kendi kaderlerini belirleme doğrultusunda attıkları her adım, ulusal demokratik haklarıdır, bunun meşruiyeti de tartışılmaz. Bu anlamda ortaya çıkan

boşlukları, kimi fırsatları değerlendirmeleri, bunlardan azami düzeyde yararlanmaları doğaldır, ulusal demokratik haklarıdır. Dolayısıyla son seçimleri bu bağlamda değerlendirmeleri anlaşılırdır. Bu noktada devrimci yurtseverler, seçimlerin Güney Kürdistan için taşıdığı anlam ile genel Irak için taşıdığı anlam arasındaki farkı ve bağlantı noktalarını görmek, bu noktadaki ayrımı mutlaka yapmak durumundadırlar. Bunun bir sonucu olarak kendi ulusal demokratik hakları için mücadele ederlerken, bunu somut adımlarla gerçekleştirmeye çalışırken, emperyalist işgal ve kendisini o eksene bağlamış çizgilerle de farklılıklarını, bağımsız duruşlarını korumaya özen göstermek durumundadırlar. Açık ki burada bağımsız duruş önemlidir, gelecek açısından çok şey ifade etmektedir.

Bağımsız duruş, ABD işgaline ve bunun ardındaki dünya hegemonya stratejisine karşı net tavır, ABD eksenindeki çizgiler ile arsına net ve kesin çizgi koyma ve bunlarla birlikte ortaya çıkan boşlukları, olanak ve fırsatları ise ulusal demokratik hedefler doğrultusunda kullanma ve değerlendirme yaklaşımını içermektedir!

Bu seçimlerde ortaya çıkan diğer bir eğilim de bağımsızlık doğrultusunda yapılan referandum hareketidir. Peter W. Galbraith'in The Newyork Times gazetesinin 1 Şubat 2005 tarihli sayısında yazdığına göre, seçim sandıklarının yanında kurulan çadırlarda bağımsızlık referandumu oylamasının yapıldığı ve ortaya çıkan sonucun bire karşı on bir düzeyinde olduğudur. Aynı yazar yaptığı yorumda, bağımsızlık eğiliminin güçlendiğini ve bunun gelecekte ciddi bir soruna dönüşme potansiyelini taşıdığını ve ABD ve İngiltere'nin bundan pek hoşnut olmadığını belirtmektedir. Gelişen bu eğilimin bağımsız bir çizgi niteliğini kazanması durumunda orta ve uzun vadede önemli sonuçlara işaret edebileceğini belirtmek gerekir. Yine Kürdistan'ın toplumsal dinamiklerinin kontrol dışı, sistem dışı gelişme eğilimine açık olduğunu, her şeyin tepeden belirlenemeyeceğini de kaydetmemiz gerekiyor.

Irak seçimleri, Kürtlerin Kerkük ile ilgili istemleri ve Saddam döneminde zorla göçertilenlerin yeniden dönüşlerini sağlayacak önlemler geliştirmeleri, TC'yi, iktidar organı Genelkurmayı harekete geçirtti. Genelkurmay İkinci Başkanının işaretiyle tarihi boyutlarına varan bir kampanya başlatıldı. Kerkük'ün federe Kürdistan sınırlarına dahil edilmesinin bağımsız Kürdistan'a yol açacağını, buna seyirci kalma-

yacaklarını sayısız kez tekrarladılar. Medya da bu temayı sürekli işleyip durdu. Şovenizm ve Kürt düşmanlığı yeniden kışkırtıldı, bu, önemli bir “dış politika” aracına dönüştürüldü.

Kerkük üzerinden bu kadar gürültünün koparılması boşuna değildir. Kerkük, kaliteli ve zengin petrol yataklarıyla genelde Irak petrol rezervlerinin yarısını, bilinen toplam dünya petrol rezervlerinin ise %5’ini oluşturuyor. Bu, çok büyük bir zenginlik ve büyük savaşların konusudur. Bu kadar büyük zenginliğin Kürtler tarafından denetlenmesinin ekonomik ve politik sonuçları TC’yi ve onun kurmaylarını çılgına çevirmeye yetiyor. Kullanılan Türkmen kartının altında yatan temel gerçek budur. “Türkmen katliamı olursa müdahale ederiz” tehdidi, sadece bir kararlılık gösterisi değil, aynı zamanda bir provokasyon bildirisidir! Oynanmak istenen Türkmen kartı, çok ciddi oyunlara, kışkırtmalara ve karanlık işlere gebedir; yeni bir Kıbrıs tezgahlama girişimidir!

Güneydeki gelişmeler TC’yi ürkütüyor, ABD nezdinde yaptığı girişimler tam istediği sonucu vermiyor, Kongra-Gel üzerinden yürütülen girişimler Güney Kürdistan üzerinde etki sahibi olmalarına yetmiyor. Geline nokta doğrudan askeri müdahale yapma olanakları da hemen hemen yok. Bunlardan dolayı Türkmen kartı, Türkmen katliamı olasılığını bir politik bir tez olarak işliyor ve buradan sonuç elde etmeye çalışıyorlar.

Kısacası Kerkük ekseninde yürütülen şovenist ve Kürt düşmanı kampanya, Türkiye halkını, ruhunu, duygularını zehirliyor, bilincini karartıyor, dikkatlerini temel konulardan uzaklaştırıyor. Dolayısıyla bu noktada Türkiye devrimci hareketleri ve demokratları bu şoven dalgaya karşı etkili bir duruş sergileme görev ve sorumluluğuyla karşı karşıyadırlar... Anti-empyralist tutumlarıyla bu görevi birleştirmek, Kürt halkının kendi kaderini belirleme hakkına saygıyı hiçbir biçimde göz ardı etmemek durumundadırlar. Bunun için de düz ve kestirmeci yaklaşımlar yerine, sorunun çok karmaşık ve çelişkili boyutlarını kavrayan bir anlayışa sahip olmak gerekiyor. Böyle bir yaklaşım, “Kürt siyasetinde” gelişen Amerikan hayranlığına da darbe vuracak, Kürdistan’daki devrimci emekçi çizgiye güç verecektir.

2 Şubat 2004

Sosyalistên Soresgerên Kurdistan

(Kürdistan Devrimci Sosyalistleri)

TARTIŞMA**SINIFLAR VE SINIF SAVAŞIMI (3)****Ali Engin YURTSEVER****Sınıf partisi ve parti içi demokrasi;**

Parti, işçi sınıfının siyasal mücadelesinin merkezi olarak varlığını korur. Bu siyasal mücadele ekonomik, ideolojik ve politik olarak tanımlanmıştır. Siyasal mücadele örgütlü bir yapı olmadan verilemez, Sınıf savaşıma haline dönüşmez.

Merkeziyetçilik aynı zamanda partinin yapısal özelliğini de oluşturur. Merkeziyetçiliği iki ana ilke çerçevesinde açıklayabiliriz. Bunlar;

1-) Demokratik merkeziyetçiliği savunan parti örgütlenme ilkesidir. Yukarıdan aşağıya doğru örgütlenmeyi savunur.

2-) Devrimci eylemliliğin merkezi olma anlamında bir merkeziyetçiliktir.

Bu ilkelerin irdelenmesine gelince, ilk ilkedен yola çıkarak;

İşçi sınıfından ayrı, onların mücadelesini yadsıyan, onlara söz hakkı tanımayan bir ilke olarak anlaşılmalıdır. Sınıf mücadelesinin yükseldiği dönemlerde merkezi bir yönetime gereklilik kendini dayatacaktır. Merkeziyetçi yönetimi reddettiğini büyük bir iftiharla utanmadan söyleyen günümüz “demokrasilerinin” kriz merkezleri, MGK toplantıları ve daha nice bilinmeyen merkezi yerleri bu yalanlarının ardındaki gerçeğin birer ifadesidir.

İkinci ilkeye bakacak olursak, eylemliliklerin merkezi bir disiplin altında olması kaçınılmazdır, aksi takdirde başıboş ve amacından ayrılan eylemler ortaya çıkar ki sonucun ne olacağı bilinmez. Fakat, şu nokta gözden kaçırılmamalıdır. Parti taktik, eylemlilik ve kararları alabildiğine geniş ve demokratik katılımlar sağlanarak alınır, alınmalıdır. Alınan bu kararlar aynı şekilde geniş katılımın sağlandığı bir şekilde uygulanmalıdır. Merkeziyetçilik benzetme

yerindeyse tek bir beden değildir. Yani tek kafa, tek yürek gibi değildir. Böyle bir bakış açısı Marksist bir bakış açısı değildir. Olsa olsa tartışılmaktan kaçınılan dogmatik bir bakış açısıdır. Partinin ideolojik netliği ve birlikteliği bütün üyelerin katılımının sağlandığı açık bir tartışma ile sağlanır. Sadece merkezi elinde bulunduranların bakışı ile görmek, dayatılan fikirleri tartışmasız kabul etmek, diğerlerini tartışmadan reddetmek Marksist bir bakış değildir. Böyle bir anlayış sergilenen partiler kaçınılmaz olarak çürümeye mahkûmdurlar. Örneğin PKK Öcalan’ın yönetimi altında parti içindeki bütün fikirleri tartışmadan reddetmiş, Öcalan’ın fikirlerini ilahi bir söylem gibi benimsemiş sonuçta da çürümüştür. **“Hayat, teori gibi değildir. Teori siyah ve beyazdan oluşur ama hayat sonsuz derecede gri rengine sahiptir.”**

Burjuvazi kendi sistemini demokratik ve mükemmel, sosyalist sistemi ise despotik olarak gösterme politikasında kabul etmek gerekir ki epey yol katetmiştir. Bütün sınıflı toplumlar özünde diktatörlüğe dayanırlar. Temel sorun bu yönetim biçiminin hangi amaçlar doğrultusunda gerçekleştirildiğidir. Hiç kuşkusuz burjuva demokrasisi sömürünün ve buna bağlı olarak da bir avuç kapitalisti korumanın “demokrasisi” unvanını elden bırakmayacaktır. Bu kaçınılmazdır. Bu demokraside sömürüye karşı çıkmanın demokratik bedeli günün koşullarına göre değişir. Kimi zaman işkence, baskı, ölüm gibi bedeller ödetilir, kimi zamanda hep olduğu gibi devrimci yayımlara (sınıf mücadelesinin bir parçası olarak) yapılan yıldırma saldırısının bedeli olan ağır para cezasıdır. Kendi şirketlerinin halkı soymasının ve soygun paralarının ortak bir şekilde bölüşüldükten sonra bedelinin halka ödenmesi olan bu demokratik yönetim, bu haksız-

lığa ve sömürüye karşı çıkan komünistleri ise yukarıda yazılan yöntemlerle yıldırmaya çalışmaktadır.

Sosyalist sistem ise sömürünün olmadığı, sömürüye dayalı sistemlerin tasfiye edildiği, bu tür örgütlenmelere -doğal olarak- izin verilmediği bir sistemdir. Demokratiklik ile merkezîyetçiliğin birbirinden ayrı iki kavram gibi görülmesi, birbirine farklı iki fikir gibi görülmesi yanlıştır. Merkezîyetçiliğin karşısında demokratiklik değil; federalizm yer alır.

Burjuva devletin demokratik devlet kavramı güçler ayrılığına dayanır. Yasama ve yürütme diye ikiye ayrılan bu sistem, belli şeyler için halen daha tartışılan şeyler ister. Örneğin, mahkeme için neden zorunlu olarak avukat gereksinimi duyulur, neden hâkim olabilmek için sınırlama getirilir; anlaşılmaz gibi görünür. Oysa amaç düzenin büyük olduğu, ona ulaşmak için aracı gerektiği fikrinin kabul edilmesidir. Yargının ve savunmanın yine kendilerinin belirlediği koşullarda yapılacağını dayatmaktır.

Burjuva demokratik düzende yasama erken seçim olmadığı sürece dört ya da beş yılda bir değişmektedir. Bunun dışında seçildikleri andan itibaren dokunulmazlık zırhıyla kuşanan, kültür ve ideolojik bakışlarıyla saygınlık ve itibar kazanan insanlar değil, yazılı yasalar tarafından yukarıda yazılanları kazanan insanlar yasama organına seçilmektedir. Halk bu süreçte denetimde bulunamaz, seçilenleri geri çağırılmaz. Adeta kutsanmış bir görevin kutsanmış üyeleridirler.

Yürütme ise bağımsız görünse bile denetime tabiidir. Devletin temsil ettiği sınıfın çıkarlarını neyi gerektiriyorsa ona uygun kararlar verirler. Sömürü sisteminin devamı için gerekeni yapmakla yükümlüdürler. Bugünlerde basına yansıyan Çakıcı, Peker gibi yeraltı isimlerinin arkasında bulunan himayeci devlet görevlileri sistemlerinin bekası için hiç kuskusuz sosyalist yayınlara karşı yine yürütme ile kolkola çalışmaktadırlar. Bugün polisin, kapatılan ama varlığı başka bir şekilde devam eden DGM'lerle ortak çalışarak verdikleri kararların ne derece hukuki olduğu bizler tarafından bilinmektedir.

Marksist devlet anlayışında ise yasama ve yürütme gücü tek bir organda birleşir. Bu organa seçilenler seçmenlerin her an geri çağırabilecekleri bir yapının (organın) üyesidirler.

Demokrasi illegal partilerde bile gerçekleşir, hayata geçer. Demokrasiyi seçimlerin yapılması, parti binalarının ve toplantılarının yeri geldiğinde halka açılması olarak görmek eksik

bir anlayış olarak değerlendirmek gerekir.

Demokratik merkezîyetçilik çoğunluğun azınlığa kendini dayatması değildir, böyle anlaşılmalıdır. Fikirler tartışılarak oluşturulmalı, azınlığa dayatılmamalıdır. Azınlık kendi fikirlerini diğer parti üyelerine özgürce duyurabilmeli, onlarla paylaşabilmelidir. Burada temel sorun azınlık fikirlerini değiştirmede sürece karşılaşılabilecek sorunun nasıl çözüleceğidir. Tasfiye edilmeli midir, kararlara karşı çıksa bile uymalı mıdır, ayrılıp başka bir platformda mı dile getirmelidir? Bir parti doğal olarak kendi içinde ayrışma yaşar, fikri ayrılığı yaşar. Eğer son noktada çözüm yoksa taraflar ikna olmuyorsa ayrılmak doğaldır. Bu süreç içinde çoğunluk azınlığı hizipçi, hain olarak görmemelidir, elbetteki provokatörler hariç. Azınlık parti içinde bulunduğu sürece özgürce ifade edilmekten kaçınıp korkmamalıdır.

Disiplin adı altında tasfiye yaşanmamalıdır. Bir örgütün karakteri eylemin içeriğini belirler. Kitlelere mesajını bu yolla iletir. Kendi içinde despot olan bir parti kaçınılmaz olarak kitlelere karşı da aynı yöntemi benimseyecektir.

Bitti

KÜRDİSTAN TARİHİNDE BİR YAPRAK**OCAK DİRENİŞİMİZ:****TESLİMİYET VE İHANET POLİTİKASI
BİR KEZ DAHA PÜSKÜRTÜLDÜ
VE YENİLGİYE UĞRATILDI (*)****-1-****M. CAN YÜCE**

Eylül direnişinde olduğu gibi Ocak'ta saldırıya geçen biz değil-dik. Saldırıda olan taraf faşist-sömürgeci Türk devletiydi. Eylül direnişinin acı yenilgisini hazmedememişlerdi. Yedirmemişlerdi kendile-rine. Teslimiyet ve ihanet politikasını bir kez daha yasama geçirip islenen başarıyı elde edebileceklerim varsayıyorlardı. Kendi ege-menliklerinin altını oyan, dünyayı başlarına yıkan savaş tutsaklarının "rahat" etmeleri onlara batıyordu. Kişilikleri, düşünceleri, onuru, insanlık ve devrimci değerleri yutan bir canavar rolü yükledikleri zin-danların siyasal bir okul olmaya başlamasını, varlık nedenlerine yönelmiş bir saldırı olarak görüyorlardı. Şu soruyu soruyorlardı kendilerine: "12 Eylülü niye yaptık?" Öyle ya. zindanları -özellikle Diyarbakır'ı susturamamışlardı. Bizim için bir musalla taşına dönüştürememişlerdi. Destansı direnişlerimiz karşısında gerilemek, sendelemek ve gide-rek boyun eğmek durumunda kalmışlardı. Belki de bunu kendileri açısından bir gaf olarak değerlendiriyorlardı. Her şeye yeni baştan başlamanın ne zararı olabilirdi? Böyle yaklaşıyorlardı.

Bu yaklaşımla yeniden saldırıya çıkacaklardı, yine vahşet boyutlarında. Dayattıkları aynı politikaydı. Bizim tutumumuz belliydi, kanla yazılmıştı:

DİRENMEK, ÖLÜMÜNE DİRENMEK! Eylül direnişinin kazanımlarına, haklarına, değerlerine *dört elle* sarılacaktık, tüm varlığımızla karşı koyacaktık, yine acı çekecek, ölecektik; ama Eylül direnişinde kazandığımız mevziden kopmayacaktık, kıskançlıkla sarı-lacaktık ona. Bu tutum ve pratiğin adı, *1984 Ocak Direnişi*'dir.

Eylül direnişi ile Ocak direnişi ikiz kardeş gibidir. Birbirini bütünleyen, tamamlayan etle tırnak gibi olan direniş halkalarıdır. Ocak, Eylül direnişinin devamıdır; onu koruma ve geliştirme hareketi-dir. Siyasal anlam ve sonuçlarıyla önemli bir süreçtir. Daha ayrıntılı bir çözümlemeyi gerektiriyor. Biz de öyle yapmaya çalışacağız.

1**EYLÜL ZAFERİ İLE OCAK DİRENİŞİ
ARASI GELİŞMELER**

Eylül direnişinin zaferi cezaevine yeni bir hava, bambaşka bir ilişkiler bütünü ve yaşam coşkusu getirmişti. Zifiri karanlıktan aydın-lığa, cehennemden cennete geçmek gibi bir şeydi. Dolayısıyla zindanın her yanı bir bayram yeri gibiydi, her gün bayram sevinci ve coşkusu vardı. Yıllardır işkence, zulüm, hakaret ve aşağı-

(*) Bu çalışma, M. Can YÜCE tarafından 1988-1989 tarihinde yazıldı ve Ocak 1991 tarihinde Weşanên Serxwebûn yayımlarınca **Diyarbakır Zindan Direnişi** adı altında yayınlanan kitaptan alındı. Yazının orijinal yapısına hiç dokunulmadı, olduğu gibi korundu. Teslimiyet ve ihanetin revaçta olduğu günümüzde, tarihimizin önemli sayfalarından biri olan Ocak Direnişini yeniden okuyucunun dikkatlerine sunmak önemlidir.

lanma altında yaşamı zehir olmuş, daha doğrusu yaşam denilemeyecek bir "yaşam"ı yaşayan insanların bu sevinci, coşkusu ve öç alırcasına yaşama sarıl-ması anlaşılır bir şeydir, çok görülmemelidir. Gayet doğal insanı tep-kilerdi. Buna haklan da vardı.

Zafer kazanılmıştı; asgari insani ve devrimci değerlere uygun bir cezaevi yaşamı tutturulabilmişti. Ama iş bununla bitmiyordu. Yaşanılacak daha çok şey vardı. Ve tehlike kapıdaydı, tetikte bekliyordu. O halde, öncelikle Eylül Direnişinin getirdiği hakları, kazanımlar, değer-leri özümsetmek ve rayına oturtmak gerekiyordu. Olası saldırı, işken-ce ve hak gaspına yönelik hareketlere karşı hazırlıklı olmak gereki-yordu. Bunun için gerekli tüm önlemlerin alınması, hazırlıkların yapılması bir zorunluluktur. Rehavete kapılmanın, boşa zaman geçir-menin anlamı yoklu. Hatta çok tehlikeliydi.

Kazanımların, hakların ve değerlerin en temel, belirleyici güven-cesi örgütlü-sağlam gücümüzdü, varlığımızdı. O bakımdan örgütlen-me sorunu, bu konudaki eksiklik ve zaafların aşılması sorunu, çalış-maların odağına oturtulmalıydı. Öyle yapıldı. En asgari bir örgütlülük yaratılabil-di denilebilir. Ayrıntıya girmiyoruz. Geçmiş dönemin so-runlarına, tahribatlarına, düşünce ve kişilik düzeyinde yarattığı eroz-yon vb. konularda belli girişimler, çözümleme çabaları başlandıysa, bunlar başlangıç aşamasında kaldı; tamamlamaya ve sonuçlandırma-ya fırsat-zaman kalmadı. Yani dememiz o ki, teslimiyet ortamının iç bünyemizde yarattığı sorunları ve tahribatları çözme zamanı ve olana-ğı bulunamadı, dolayısıyla bunlarla birlikte yeni bir direniş sürecini karşıladık. Öyle de olsa, zindanlar siyasal okul olma doğrultusuna gi-riyordu yavaş yavaş...

Eylül direnişi gruplar arası ilişkilerde ortak hareket etme zemini-ni yaratmıştı. Direnişin kendisi böyle bir zemini doğurmuştu. Buna bir biçim vermek, bilinç ve örgütlülük öğeleriyle donatmak gereki-yordu. Bu yönlü çabalar içine girildi. Birlik veya ortak hareketin temel programı, Eylül Direnişinin kazanımlarını, haklarını ve değerleri-ni direniş temelinde korumak, sağlamlaştırmak ve geliştirmek idi. Birlik çalışmaları esas olarak 35'te yürütüldü. 35'te bulunan gruplar bu ilke konusunda görüş birliğine vardılar. Birlik ve ittifak doğrultu-sundaki çabalarımızı gereksiz bulan gruplar oldu. Şunu diyorlardı: *"Gruplar arası bir birliğe gerek yok. Zaten siz bu işi yapıyorsunuz, si-ze güveniyoruz. Başkalarını ortak etmenin anlamı yok."* Evet, bu sözlerin sahibi grup temsilcisi, daha sonra en 'birlikçi' kişi pozlarına bü-rünecekti. Kuşkusuz biz, olaya ilkeli ve siyasal gerekçelerden/ gerçeklerden yola çıkarak yaklaşıyorduk. Dolayısıyla dar grup hesap-ları ile davranmamız mümkün değildi, olamazdı. Eylül Direnişinin kazanımlarını koruma ve geliştirme ilkesi temelinde görüş birliğine

va-ran gruplardan -35'te bulunan grupların tümü-bir yürütme komitesi oluşturuldu. Politik güç ilkesine göre temsil söz konusuydu. Sekreter bizim arkadaştı, iki oy sahibi idi, oyların eşil çıkması durumunda, sekreterin taraf olduğu görüş karara dönüşüyordu. Çeşitli nedenlerle komite üyelerinin koğuşlara dağılması veya toplantı yapamama duru-mu doğduğunda, diğer grupların görüşleri alınmaya çalışılacak, sek-reter (temsilci) tarafından sentezlenecek ve böylece karar verilmiş olacaktır, bu biçimde alınan karar gruplar için bağlayıcı nitelikte idi. Böyle bir komite olayının pratik bir anlamı olmadı, çünkü, kısa hır süre sonra diğer grup temsilcileri koğuşlara dağıldı, böylece komite-nin pratikte işleme olanağı kalmadı. Öyle de olsa bir iyi niyet giri-şimdi, diğer grupları direniş içinde, direnişçi birliklerde tutma yönün-deki isteğimizin somut bir ifadesiydi. Dolayısıyla bir deneydi. Yararlanılacaktı bundan

Öte yanda, aynı dönemde, 36'da da benzeri bir çaba var. Ancak bu, 36 özgülü için geçerli bir çaba. Orada var olan gruplar yine politik güç ilkesine göre bir komiteleşmeye gittiler. Koğuş özgülünde sorun-ları çözmekle yükümlüydü. Genel için ise 35'e görüş ve öneri sunma durumundaydı. Bu deneyin de fazla pratik bir işleyişi olmadı, bir süre sonra 36'daki diğer siyasetlerin biri hariç -DY- tümü koğuşlara gitti. 36'dakilerin tümü de bir süre sonra 35'e alındı.

Kısacası, gruplar arası ilişkiler konusundaki çalışmalar da isteni-len düzeye çıkarılamadı, zaman ve somut gelişmeler buna da izin ver-medi. Yani, Ocak Direnişine gruplar arasında bir ittifak örgütlenmesi ile girilmedi.

Direnişin noktalandığı gün olan 27 Eylülü baz alırsak bir aylık veya 40 günlük bir "rahat" dönemimiz var. Ne yapılabildiyse bu dönemde yapıldı. Aralıkın başlarından itibaren 12 Eylül sopası ucunu göstermeye başlamıştı. Giderek belli haklarımızda kısıtlamaya ve iliş-kilerde sertleşmeye gittiler. Yine adım adım tırmandı-yorlardı baskı ve kısıtlamaları. Mahkeme gidiş-gelişlerinde zorluklar, havalandırma-da asker bulundurmalar, ziyarette Kürtçe konuşmaya engellemeler vb. yeniden yönelimlerinin başlıca somut adımlarıydı.

Aralık 1983'ün ikinci yarısında baskı ve kısıtlamaların dozu daha arttı ve sürekli bir tırmanma kaydetmeye başladı. Havalandırmada asker bulundurma tavrına karşılık bazı koğuşlarda başlayan havalandır-ma boykotu kısa bir süre içinde tüm koğuşları kucakladı. İdare bu genel karşı koyuşu bahane ederek öteden beri var olan diyalog yolunu tıkadığı gibi, çözüm için yapılan başvuruları yanıt-sız bırakıyor, umur-samaz davranıyordu. Böylece yönelimlerinin ipuçlarını tüm açıklığı ile dışa vurmaktan geri kalmıyorlardı. Havalandırma boykotu karşı-sındaki bu umursamaz ve kendinden emin tavırları, diğer kısıtlama

-larla tamamlanıyordu. Aralık'ın sonlarında ise yeni bir saldırı ve iş-kence hareketinin ilk dalgaları gelmeye başlamıştı. Mahkeme gidiş-gelişlerinde konuşma yasağını açıkça koydular. Dahası birbiriyle ko-nuşan arkadaşları fiili olarak engellemeye çalıştılar, daha da ileri giderek dövmeye, şiddet kullanmaya başvurdular. Hatta faşist idare, mahkemecilere esas duruşa geçmelerini, dik durmalarını vb. askeri kuralları dayatmaya başlamıştı. Yönelimleri tüm çıplaklığı ile orta-daydı, oldukça net ve açıktı: Faşist cuntanın Diyarbakır zindan politi-kasını yeniden iş-kence ve vahşet araçlarıyla dayatacaklardı, teslimiyet ve ihanet politikasını yaşama geçirmeyi deneyeceklerdi.

Giderek tırmanan hak kısıtlanması, gaspı ve baskılara karşı fiili direnişle karşılık verildi. Engellemelerine karşın yine mahkeme gidiş gelişlerinde konuşmaya devam edildi, dayatılan askeri kurallar red-dedildi, görüşlerde Kürtçe konuşma sürdürüldü vb...

Ve Aralık ayında sürekli bir tırmanma tempusu içinde gelişen kısıtlama ve baskılar, 3 Ocak 1984 gününde çok açık ve şiddetli bir saldırı ve işkence hareketine dönüştü. Diyarbakır, yeniden zulüm ve iş-kence cehennemi durumuna gelmişti. Eylül Direnişinde onca emek, çaba ve özveri pahasına kazandığımız haklar, kazanımlar üzerinde 12 Eylülün barbar silindiri geçirilmişti. Asgari insani koşullar ortadan kaldırılmıştı, iş-kence, teslimiyet ve ihanet... İşte ön gördükleri "ya-şam" buydu. Buna karşılığımız ise çok açık, çok net ve ikirciksizdi. Görkemli OCAK DİRE-NİŞİ!

2 YENİDEN SALDIRI VE İŞKENCENİN GERÇEK- LEŞTİĞİ DÖNE- MİN SİYASAL DURUMU

Bilindiği gibi, 6 Kasım 1983 genel seçimle-riyle "demokrasiye ge-çiş" komedisinin son perdesi oynanmıştı. "Sivil", "demokrat" imajlı ANAP iktidar koltuğuna kurulmuştu. Özünde rejimin yapısında, ku-rumlarında, politikalarında ve pratiğinde değişen hiç bir şey yoktu. Değişen tek şey vardı, askeri cuntanın üniformalarını çıkarmasıydı. İpler yine ellerindeydi, makyaj taze-lenmişti, "SİVİ" görünümüne girmeme çabasına girmişti. Ayrıntıya girmeden söyleyebiliriz ki, sahnele-nen oyun. tam anlamıyla bir komediydi, büyük bir aldatmaca, göz boyama ve demagojiydi. İşin aslı bu. Aldatıcılık, göz boyama ve demagojiydi. İşin aslı bu. Aldatıcılık, göz boyama ve demagojiydi. İşin aslı bu. Aldatıcılık, göz boyama ve demagojiydi. İşin aslı bu. Aldatıcılık, göz boyama ve demagojiydi.

hatap olan, olan bir ideolojik-kültürel hegemonya altında bulunan toplumun bu sahte aldatıcı harekettten etkilenmemesi düşünülemez. ANAP, çoğu çevrece "sivil", "demokratik alternatif" olarak anlanıldı, alkışlandı. Buna benzer bir dizi "misyon" yükletildi. Buna demagojik propagandaları eklediğimizde etkilenmenin derecesi daha iyi anlaşılıyor.

"Demokrasiye geçiş" aldatmacası rejime taze kan getirmiştir; top-lumsal dayanaklara ve desteklere oturma olanağını vermiştir; sahte, kandırıcı, aldatıcı bir imaj elde etmiştir. Bu ne demektir? Cuntanın devamı ve en yetkin temsilcisi ANAP eliyle faşist rejimin eksik bi-raktıklarını tamamlama, başarısız olduğu alanlarda politikasını yeni-den deneme fırsatını ve uygun zemini vermiştir. Diğer bir deyişle, imaj tazelenmiş, taze kan almış, büyük bir çoğunluk taralından alkış-lanmış ANAP'ın, faşizmin icrasında pervasız, sınırsız davranması için daha elverişli bir siyasal fırsat/zemin oluşmuştur. Bu bağlamda bu "yeni" olmanın avantajını kullanarak cezaevlerine yeniden yüklenebi-lirlerdi. Siyasal atmosfer dünden daha elverişliydi. Bundan yararlanacaklardı. Toplumdan geniş bir destek ve yıpranmamış/diri bir güç alan ANAP'a kavuşan faşist rejim, saldırı için bundan daha uygun bir zaman ve zemin bulamazdı. Dolayısıyla, faşist rejim, zindanları bir muhalefet odağı olmaktan çıkarıp genel faşist tek tipleştirilmenin bir parçası durumuna getirmek istiyordu, bunu genel bir operasyon biçiminde uygulayacaktı. Diyarbakır'a ilişkin özel politikaları belliydi, Eylül direnişi sonrası gelişmeler, onları yeniden bu politikayı şiddetle dayatmaya götürdü. 1984'ün hemen başı siyasal açıdan kendileri için en uygun ve avantajlı bir dönemdi.

Toplumda henüz hiç bir kıpırtı yok. Suskunluk, korku, yılgınlık, pasifikasyon tamamıyla egemen. Faşizm, beyinleri-yürekleri fethet-miş gibi. İnsanları düşürdüğüce düşürmüş, ANAP'a yüklediği "sivil", "demokrat" imajlar da toplumda destek buluyor, en azından yutuluyor. Öyle ki, bazı çevreler için ANAP "umut" gibidir. Türk sol hareketleri koyu bir tasfiyecilik ve güçsüzlük günlerini yaşıyor. Tasfiyeciliğin-mülteciliğin bir sonucu olarak Avrupa da geliştirdikleri eylemlilik de oldukça azalmış, etkisizleşmiş. PKK ülke topraklarında derinden faaliyetlerini yürütüyor, büyük bir atılımın, çıkışın eşliğinde olmasına karşılık, henüz siyasal etkisi gündeme gelmiş değil. Kısaca-sı, gündemi rejimin kendisi belirliyor, toplum suskun, ama aynı za-manda bir beklenti içinde, "demokrasiye geçiş" aldatmacasının ger-çek olmasını bekliyor ve istiyor. Siyasal durum, güç ilişkileri vb. oluşturmalar, her yönüyle faşist rejimin lehinedir. Yeni bir saldırı ve iş-kence kampanyası

önünde hemen hemen hiç bir engel yok! Tabii bü-tün bunların zindan direnişleri için nasıl dezavantajlı bir siyasal ortam oluşturduğu gerçeği, kendiliğinden anlaşılıyor.

Ote yandan Eylül 1983'ten Ocak 1984'e kadar Diyarbakır da "iş-kencesiz" bir dönem yaşandı. Bunun da epey propagandasını yaptılar, ailelerimize, kamuoyuna. Fazla olmasa da, dikkatlerin, ilgilerin Di-yarbakır üzerinden uzaklaşmasını getirdi. Gerçi öyle 1-2 aylık bir "ra-hat" dönemle Diyarbakır zindan imajını -işkence ve vahşet demektir- değiştiremeyeceklerdi. Bu açıktı. Yine de 1-2 aylık "işkencesiz" dö-nemi bir koz olarak kullanacaklardı. Bunu, "teröristler rahat durmuyor, olay çıkarıyorlar' vb. açıklamalara dayanarak yapıp saldırılarını meşrulaştırmaya çalışacaklardı.

İşte, 12 Eylül faşist rejimi, kendine göre bu uygun siyasal koşul-ları, Diyarbakır'a teslimiyet ve ihanet politikasını daha geniş ve bü-yük bir saldırı ile dayatmada uygun bir fırsat olarak değerlendirecek-tir.

3

FAŞİST-SÖMİRGEÇİ YÖNETİM OCAK SALDIRISINA GEÇİYOR: OCAK DİRENİŞİ İLE KARŞILIĞINI BULUYOR

Diyarbakır'dan başlamak üzere, 1984'in başlarında, tüm Türkiye ve Kürdistan cezaevlerinde genel bir saldırı politikasının yürürlüğe konulduğunu görüyoruz. Bu saldırıların ortak bir noktası var: Tek Tıp Elbise konusu. Diyarbakır'la diğer cezaevleri arasındaki bu ortak nokta, görünüşte öyledir. Özde, esasta ise temelli farklılıklar var. Diyarbakır zindan politikasının kendine özgü nitelikleri, hedef ve amaç-ları söz konusudur. Bu noktada. 1984 Ocak'ında Diyarbakır'da günde-me konulan saldırı ve vahşet boyutlarındaki işkencenin esas amacı neydi? Esas amaç tek tip elbiseyi giydirmek miydi? Ocak saldırısının ve ona karşılık verilen Ocak Direnişinin siyasal anlam ve kapsamının yerli yerine konulabilmesi, çözümlenebilmesi için bu sorulara yanıt verilmelidir.

Çalışmamızın birinci bölümünde faşist cuntanın zindan politika-sını ve pratiğini tüm öğeleriyle çözümlemiştik. Bunları bu bölümde yenilemeye gerek yok. Bu politika, en genel ifade ile teslimiyet ve ihanet politikası olarak tanımlanıp özetlenebilir. Bu politikanın Kürdistan'da yürütülen ulusal imha politikasının en yoğun, en katmerli, özgün ve özel bir biçimi olduğunu da vurgulamıştık. Bunun, halkımız, partimiz ve ulusal kurtuluş mücadelesi için ne anlama geldiğini de. Di-

ğer direnişlerin temeline dayanan ve onlara eklenen tüm dire-nişlerin en üst düzeydeki sentezi olan Eylül Direnişinin, faşist rejimin Diyarbakır zindan politikasını, yani teslimiyet ve ihanet politikasını nasıl püskürttüğünü, işlemez kıldığını ve pratikte iflasını nasıl ilan etliğini bir önceki bölümde açıkladık. Eylem gücümüzün elverişli ko-şullarla birleşmesi sonucu, faşizm boyun eğmek zorunda kalmıştı. Ancak şimdi (1984), koşulları, güç dengelerini bir saldırı için uygun buluyordu. Saldırı ile dayattığı politika, daha önce denediği, belli za-yıf unsurlar üzerinden kazandığı, ancak direnişimiz karşısında iflas eden tesli-miyet ve ihanet politika-sıydı.

Pratikte istedikleri, dayattıkları buydu. Önce teslim alacak, ehlileştirilecek, tövbeye getirecek ve ardından ihaneti bindirecekti. Bu, ya-kın geçmişimizin ('81-'83) yeniden dayatılması ve yaşatılması operas-yonundan başkası değildi. Zaten zindan politikası, tüm Kürdistan tarihinin en yoğun ve katmerli bir tarzda birkaç yıla sıkıştırılarak bize yeniden yaşatılmasıydı. Aralık ayının içinde başlayarak dayatılan uy-gulama, askeri kural ve yaptırımlar geçmişte tanık olduğumuz tesli-miyet kurallarıydı. Bu, öncelikle karşı-devrimci otoritelerini yeniden kurmak, egemen kılmak ve pekiştirmenin de adımları oluyordu.

Saldırı ve işkence doruk noktasına sıçradığında, istenen dört başı mamur bir teslimiyetti. Her şey teslimiyet içindi, işkence de, saldırılar da, hak gaspları da, her türlü insanlık dışı uygulama da! Gerçi süreç içinde tek tip elbise de dayatılacaktır, ancak bu, hiç bir zaman ve aş-a-mada öne çıkmayacak, politika ve uygulamalarının odağına oturma-yacaktır, bu nokta önemlidir. Diyarbakır-'ın diğer cezaevlerinden fark-lılığını vurgular. Politikanın, somut uygulamaların ve dayatmaların odağında hep teslimiyet ve ihanet istemi ve hedefi olmuştur. Diğer cezaevlerinde tek tip elbise, uygulamaların ve dayatmaların odağında iken, Diyarbakır'da tek tip elbise (TTE) hiçbir zaman öne çıkmaya-cak, tali planda kalacaktır. Esas olarak TTE, Diyarbakır'da bir amaç olmaktan çok, teslimiyet ve ihanet amacına varmada bir araç olarak kullanılacaktır. (Bu temel nokta ilerde ayrıntılandırılacaktır.)

Evet 1984'ün başında, faşist rejimin, cezaevlerinin büyük bir bö-lümünü kapsayan bir genel saldırısı gerçekleşti. Başta da Diyarbakır'da... Ardından Mamak ve diğerleri gelir. Genel kanı, bu saldırının bir TTE saldırısı okluğu yönündedir. Bu kanı, gerçekliğin sadece bir yanını/boyutunu ifade eder. Diyarbakır'da gündemeleşen ve vahşetle yürütülen saldırının TTE odaklı olmadığı bir olgudur. TTE dayatması Diyarbakır'da da olmuştur; ama bu öne çıkmadığı gibi, teslimiyet ve ihaneti yerleştirip kurumlaştırmada ka-

mufle edici bir araç, saldırıları meşrulaştırmada, hedefini saptırmada bir malzeme olarak kullanılmıştır. Bu ayrımı, temel farklılığı kavramak için, öncelikle sağlıklı ve doğru bir Kürdistan yaklaşımına ve perspektifine sahip olmak gerekiyor. Yoksa Diyarbakır'ı Türkiye'nin herhangi bir cezaevi olarak gören yaklaşımların, anılan bu farklılığı yakalamaları olanaksızdır.

Somut gelişmeler ve olaylar anlatıldığında, değerlendirildiğinde TC'nin ocak saldırısı ve bizim direnişimizin siyasal anlamı ve boyutları daha iyi ve kapsamlı anlaşılabilir olacaktır.

Diyarbakır zindanlarının yeniden bir saldırıya, kıyım ve vahşete sahne olduğu süreç 3 Ocak 1984 günü başladı. Öncesi gelişmeleri buna hazırlık ve birikim olarak değerlendirmek gerekiyor. 3 Ocak 1984 günü görüşe çıkan arkadaşlar eskiden olduğu gibi aileleriyle Kürtçe konuşmaya başlıyorlar. Askerler müdahale ediyor, arkadaşlar ise Kürtçe konuşmada ısrarlı davranıyorlar. Bunun üzerine askerler verilen emirle saldırıya geçiyorlar, arkadaşlara işkence yapmaya başlıyorlar. İşkence gören arkadaşlar, "Kahrolsun İşkence!", "İnsanlık Onuru İşkenceyi Yenecek!" vb. sloganlarla karşılık veriyorlar. İşkence gören arkadaşların slogan sesi cezaevinde işkencenin başladığının somut bir işaretiydi. Bu, aynı zamanda direnişin başladığının da... Öyle kararlaştırılmıştı çünkü. İşkenceye karşı hemen slogan atılacak, bunu duyan her arkadaş veya koğuş sloganla protestoya katılacak, sessiz kalmayacak. Bir anda tüm cezaevi direniş sloganlarımızla sarsıldı, inledi...

Böylece Diyarbakır, bir insanlık trajedisine daha sahne oluyordu. İşkence ve vahşetle ünlenen Diyarbakır, bu ününe ün katacaktı!

Bu, işin bir boyutudur. Öteki yüzü de var. Diyarbakır aynı zamanda görkemli, destansı bir direniş odağı olacaktı. Tarihimizde onurlu bir sayfa daha açıktı. Savaş tutsaklarının saldırılara karşı bu toplu ve sert karşılığı doğaldı, anlaşılır bir şeydi. Onların zindan şerhitlerine andı vardı, onların anılarına bağlılık diye bir sorumlulukları vardı. Parti bayrağını her türlü teslimiyetçi ve tasfiyeci harekete karşı canı pahasına dalgalandırma, yaşatma ve yere düşürmeme gibi soylu görevleri vardı. Bütün bunlar PKK savaş tutsaklarının varlık nedenleriydi, partili yaşam tarzının olmazsa olmaz zorunluluklarıydı. Direniş için yeterince bilgi, deneyim ve birikim mevcuttu, geçmiş hata ve zaafaların tekrarı kesin politik intihar olacaktı, hiç bir güç geçmiş suçları tekrarlamamızı affedemezdi, buna yetkisi yoktu çünkü.

Görüş yerinde yapılan işkenceye karşılık slogan atılmasıyla birlikte Ocak Direnişi de başlamış oldu. Bu bir an değil, bir süreçti, bir dizi olay ve gelişme tarafından döşenen bir süreç...

35. koğuş direniş kontrolünü ve yönetimini hemen üzerine aldı ve direnişin bundan sonraki gelişmelerini yönlendirmeye başladı. Sloganlar

periyodik bir şekilde atılıyordu. Bu periyotlar arasında idare ile diyalog yolu araştırıldı. Saldırıların amacını, ayrıntılarını öğrenmek, arılamaya çalışmak istiyorduk. Gerçekleşecek bir konuşma ile belli ipuçları yakalanabilirdi. Gerçi idarenin yönelimi Aralık ayından itibaren belli olmuştu. Ancak saldırıyla birlikte daha somut ipuçları yakalamak, önlemler açısından önemliydi. İdareye yapılan başvurular sonuçsuz kaldı, herhangi bir yanıt da vermiyorlardı. İşkenceye fiili olarak başlamaları zaten ipleri koparmanın, savaşı ilan etmenin açık ifadesiydi. İdareye yapılan başvurular sonuçsuz kalınca gerekli önlemler alındı ve koğuşlara bildirilmeye çalışıldı. Çalışıldı diyoruz, çünkü koğuşlar arası iletişim başlı başına bir sorundu ve bundan dolayı bir dizi aksaklığa, yanlış anlamlara yol açacaktı. Tüm aksayan ve işlemeyen yanlarına karşın koğuşlarla iletişim kurulabilirdi. Kimi zaman gönderilen bir haber veya bilgi en son koğuşlara değiştirilerek gitme pahasına da olsa...

Olası bir saldırı ve koğuş baskınına karşı alınan ilk önlem kapıların arkasına barikat kurmaktı. Baskın ve saldırılar bu barikati aşmamahtı. Yemekler alınacaktı, karavana dışarı verilecekti, sayım verilecekti, ancak birkaç asker ve görevli ile olmak koşuluyla. Barikatlar hem sağlam olmalı, hemde bu gibi işler için birkaç kişinin geçebileceği kadar açılıp-hemen kapanabilen belli bir portatif özelliğe sahip olmalıydı. Hemen hemen tüm koğuşlarda barikatlar bu temelde kuruldu. 35'te hücre kilitleri kapatılmıştı, açmalarına ve diğer dayatmalara karşılık fiili direniş esastı, bunlar reddedilecekti, sloganlar belirlenen aralıklarla ve merkezi bir şekilde atılacaktı, herhangi bir koğuş baskınında veya işkence durumunda kapı dövme ve slogan atma kesintisiz sürecekti, işkence seansı sona erinceye kadar. Ayrıca, koğuştan dışarıya adam verilmeyecekti. Hareket tarzında mümkün olduğunca merkezi davranmak gerekiyordu. Bireysel çıkışların ve tutumların fazla bir anlamı olmayacaktı.

İlk gün (3 Ocak), görüş sırasındaki işkence dışında bir saldırı olmayı yaşanmadı, koğuşları da basma girişiminde bulunmadılar. Akşam yemeğini de vermediler. Belli ki, daha büyük bir saldırının hazırlığı içinde idiler. Birkaç gün içinde komando birlikleri ile doldurdular cezaevini, itfaiyeyi de sürekli hazır bulunduruyorlardı. Operasyonların fiili yönelimini kolordu üstlenmişti, üst rütbeli subaylar (Albay vb.) işkence ve koğuş baskınlarının başında yerini almışlardı.

Bu ara cezaevi müdürü (Bnb. Birol ŞEN), cezaevi hoparlöründen kendi cezaevi programını-kurallarını (bir dizi talimat-günlük yaşam ve askeri-Kemalist eğitim ile ilgili) okudu. Koğuş koridorlarına da asırdı. Salt teslimiyet programını okumakla ve bizi bunlara uymaya tehdit etmekle kalmadı, aynı zamanda pişmanlığa, tövbeye ve itirafa da çağırırdı. Devletin büyüklü-

ğüne ve bağışlayıcılığına davet etti. An-cak o zaman rahat edebileceğimizi, insanca yaşamaya hak kazanabi-leceğimizi açıkça ve dolaysız bir ifade ile vurguladı. 1-2 aylık "rahat" dönemi hatırlattı ayrıca. Ancak biz bu "rahat"lığı suiistimal etmişiz, ideolojik çalışmalar için kullanmışız, Türk ordusunun ideolojik çaba-lara izin veremeyeceğini de tehditler, hakaretler savurarak belirtti. Kı-sacası, faşist yetkili, katil müdür programını okudu, bizi teslimiyet ve ihanete çağırdı, bununla birlikte tehdit ve gözdağı ile işkencenin yanı sıra psikolojik-sinir savaşını da açmış oldu.

Dayatılan belliydi, istenilen çok açıktı. Bu, yazılı olarak belge-lenmişti, sözlü olarak tüm cezaevine ilan edilmişti. Yabancıyı değil-dik dayatılan programın. Lafzı ve ruhu ile pratik uygulamalarıyla biliyorduk, yaşamıştık çünkü. Dayatılan program 1981-1983 döneminde yürürlüğe konulan ve belli bir başarı kazandıkları teslimiyet ve ihanet programıydı. Fiili olarak ortadan kaldırılan Eylül Direnişi kazanımlarının ve haklarının bu gaspı, kurumlaştırılmak isteniyordu.

Saldırının ilk günlerinde TTE de dayatıldı. Tek tek koğuşları do-laşarak, bakanlığın TTE giydirme emrinin olduğunu ve bunların her tutuklunun giymek zorunda olduğunu söylediler. Bu, saldırıları gizlemede, amacını saptırmada ve dolayısıyla direniş potansiyelini olumsuz yönde etkilemede etkili bir araç olacaktı.

Ve koğuş baskınları başlıyordu. Tam bir savaş düzeni içinde eli sopalı, kalkanlı, tazyikli su vb. bir donanımla koğuşları birer birer basmaya başladılar. Önce tazyikli su sıkılıyor ve ardından barikatlar sökülüyordu. Açılan gedikten koğuşa dalan onlarca komando içerde-kileri tam bir vahşetten geçirmeye başlıyor ve koğuştan spor salonuna sürükleyerek, döverek, kafasını-gözünü yararak götürüyorlardı. Bir de spor salonundaki ekip işkenceyle tutsakları yere yıkıyor üzerindeki giyecekleri parçalıyor ve zorla Tek Tıp Elbiseyi giydiriyordu. İş bit-miyordu burda. TTE giydirmek esas amaç değil. Sadece bir araçtı. Bu kez teslimiyet programı dayatılıyor. Vahşi bir işkence eşliğinde... Uy-mayı kabul edenler ile teslimiyeti reddedenler spor salonunda ayrıştı-rılıyor. TTE giyen ve teslimiyet programına uyacağını kabul edenler koğuşlarına geri getiriliyor. Teslimiyeti reddedenler, TTE'yi orada çı-karıp parçalayanlar ise 36. koğuşa dolduruluyor, yani hücreye.

Bu vahşi ve barbar uygulamanın sonucuna baktığımızda, teslimi-yet programının yaşama geçirilmesinin politikanın odak noktası olduğunu, buna eşlik eden TTE dayatmasının ise amaca varmada bir araç olduğunu görüyoruz. Yaşanan diğer bir olgu, bu vahşet karşısında dö-külmelerin olduğudur. Koğuş mevcudunun yarıya yakını ya da yarı-dan çok sayıda kişisi hem teslim oluyor, hem de TTE giymiş oluyor. O halde koğuş baskınlarının ve gerçekleşen vahşetin, teslimiyeti he-men örme ve kısa sürede ger-

çekleştirme amacıyla olduğu rahatlıkla görülüyor. Yani teslim almayı uzun bir zamana yayma diye bir taktik değil, yıldırım hareketiyle *anında* gerçekleştirme çabalan var.

Koğuş baskınları tüm vahşetiyle sürüyordu, bunun sonucu kitle-sel teslim olmak da buna eşlik ediyordu. Bu yönüyle gelişmelerin direniş aleyhinde seyrettiği söylenebilir. Tehlikeli bir gidişti aslında. Fi-ili direniş, fiili karşı koyma dışında ne gibi direnişçi önlemler, yön-temler devreye sokulabilirdi? Tam bir savaş düzeniyle ve vahşice ko-ğuş baskınları yapıyorlardı, ancak günde 1-2 veya 3 koğuş basabili-yorlardı. Karşılarında aynı şiddette bir direniş de sergileniyordu. Bu durum, direnişçi önlemleri de dayatıyordu, saldırı ve şiddetin hızını kesmek için.

İlk koğuş saldırısı ve baskısıyla birlikte koğuşları ateşe verme, yangın çıkarma eylemi gelişti. Bu eğilim merkezi onay gördü. Baskınla birlikte kimi koğuş yangın çıkardı, bu arada bazı arkadaşlar da kendini yakarak vahşeti protesto ediyorlardı. Bu tür eylemlerde ağır yaralanan, ölümün eşliğinden dönenler de oldu. Dur-durak bilmeyen vahşet karşısında kendini yakmanın yanı sıra asarak protesto eylemlerinde bulunma olayları da gelişti. Yılmaz DEMİR ve Remzi AYTÜRK bu yolla saldırıları ve işkenceleri protesto eden, tutsaklara di-reniş çağrısı yapan arkadaşlardı. Ocak Direnişi ilk kanını dökmüştü, direnişimiz daha da kızışmıştı böylece. Bu aynı zamanda direnişin çok çetin, acılı ve büyük özveriler pahasına gelişeceğini gösteriyordu.

Tanı bir *isyan durumu* yaşanıyordu. Saldırıları, koğuş baskınları ailelerimize ve kamuoyuna "isyanı bastırma ve tek tipleri giydirme operasyonu" olarak yansıtılıp meşrulaştırılmaya çalışılıyordu. Yangı-nın alev ve dumanları dışardan gözlemlenebiliyordu. Dolayısıyla, saldırıların amaç ve esas yönünü saptıran propagandaları, belli bir etkide bulunabiliyordu. Bu, aleyhimize bir durumdu. İşkence ve saldırıların sınırsız ölçüsüz bir pervasızlıkta sürmesinde bu durumun bir etkisi vardı denilebilir. İsyen durumu, yangınlar, barikatlar, fiili direniş ve karşıdan gelen saldırı ve işkenceler, günlük yaşamı belirleyen belli başlı öğelerdi. Sloganlar, kapı dövmeler, karşı koymalar biçiminde somutlanan fiili direniş, kendini yakmalar ve canını feda etme vb. eylemlerle boyutlanmasına karşın, faşist saldırıları, vahşet düzeyindeki işkencelerin hızını, dozunu kesmede bir etkide bulunamıyordu, en azından kısa vadede. Şiddet, sınır tanımıyordu, kıyıma yönelik sürü-yordu. Bunun bir sonucu olarak düşmeler, teslim olmalar da kitlesel boyutlarda gerçekleşiyordu.

Bu noktada belli önlemler alınmalıydı. Direniş takviye edilmeliydi. En önemlisi isyan boyutlarında seyreden direnişi, normal bir direniş düzeyinde sürdürmek gerekiyordu. İsyanı uygun bir biçimde fiili direnişe dönüştürmek sanıldığı

kadar kolay değildi. Öyle de olsa çare tükenmiş değildi. Ama nasıl?

4 DİRENİŞİMİZ BOYÜTLANIYOR, EN ETKİLİ VE VURUCU SİLAHINI ATEŞLİYOR: ÖLÜM ORUCU

13 Ocak 1984 gününde başlamak üzere ölüm eylemi kararına varıldı. Kitlesele direnişte belli dökülmeler oluyordu, bu anlamda belli bir baş aşağı gidiş söz konusu olmuştu. Öncelikle bunu durdurmak gerekiyordu. İkincisi, saldırıların hızını kesmesini ve dozunu böylece düşürmesini varsayıyorduk. Bunların bir sonucu olarak Ocak Direnişi-nin en etkin silahını ateşlemek düşünöldü. Öte yandan, direnişin belli bir güvenceye ve sonucu tayin edecek donanımına kavuşması gereki-yordu. Kısa ve uzun vadede düşmanı geriletmenin en etkin ve vurucu silahı ölüm orucuydu çünkü. 14 Temmuz ve Eylül bunun en açık ka-nıtıydı.

Ölüm orucu merkezi olarak planlandı. Gruplar biçiminde başla-yıp sürecekti. İlk grup belli bir süre yol aldıktan sonra 2. veya daha sonra gerekirse 3. grup takviye güç olarak katılacaktı. Bizim dışımız-da diğer gruplardan Partizan'dan (TKP/ML) bir grup, Rızgari ve Kawa'dan ve DY'den birer kişiyle gruplar eyleme katılmışlardı. Program dışı katılanlar da oldu tabii. Ama bunların büyük bir çoğunluğu eyle-mi bıraktı.

Burada bir konuyu açmakta yarar var: Ocak Direnişi sürecinde ölüm orucu eylemine program dışı ve kendi kafasından katılanlar oldu. Çok sayıda. Bunların çoğu, şiddetli baskı ve işkencelerden zarar görmemek için, ilk saldırıyı böylelikle savuşturmak için ölüm orucu eylemine başlıyorlardı. Bu tipler, kısa bir süre sonra eylemi bırakıyor-lardı. Dolayısıyla çok yönlü bir olumsuzluk sergiliyorlardı. Eylemin saygınlığını ve ciddiyetini gölgeliyorlardı böylece. Düşman da artık bu gibilerin zaafını ve "kurnazlığını" kavramıştı. Devrimci tutsaklar için puan kaybedici bir durumdu, kısacası!

Bunu belirttikten sonra devam ediyoruz konumuza. Ölüm orucu-nun programı çok açıktı ve netti: *Eylül Direnişinin elde ettiği kazanımları, hakları ve değerleri korumak ve güvence altına almak.* Bu, yürürlükteki saldırıların, işkencelerin ve baskıların, hak gasplarının kesin sona erdirilmesi, teslimiyet ve ihanet politikasının püskürtülme-si, en asgari insani koşullar ve değer temelinde bir cezaevi yaşam sta-tüsü anlamına geliyordu. Bu tür amaç ve hedefler uğruna ölüme yatmıştık. Teslimiyet ve ihanete karşı bir kez daha bedenlerimizi siper etmiştik. Fiziki ve siyasal ölümü dayatan düşmana karşı, yine ölüm silahını ateşlemiştik. Bu noktalar eylemin esas

amaçları ve istemleriy-di. Bir de kısa vadeli genel beklentileri vardı. Şöyle ki:

- Saldırıların hızını kesmek, dozunu düşür-tmek,
- İsyan durumundan normal-fiili bir direniş durumuna gerekli geçişi yapma olanağını yakalayabilmek,
- Baş aşağı gitme belirtisi gösteren kitlesele fiili direnişi güçlendirmek, temel silaha ve güvenceye kavuşturmak,
- Kitleye moral doping yapmak; güven, direnç ve dayanma eğilimlerini güçlendirmek, Direnen kitle için bir tutamak yaratmak. Direnişte inisiyatifi geliştirmek ve güçlendir-mek vb...

Bu noktalar da bizim ölüm orucundan hemen beklediğimiz etkilerdi. Bazıları gerçekleşecek, bazıları ise gerçekleşmeyecektir. Örneğin, isyandan fiili direnişe geçişi yapamadık, saldırıların hızı ve dozunu kesemedik.

Gerek kısa vadeli beklentiler, gerekse esas istem ve hedefler açısından ölüm orucu kararı doğru, yerinde verilmiş bir karardı. Kaçınılmaz hır zorunluluk haline gelmişti.

Yeri gelmişken bir noktanın altını çizelim: Ölüm orucuna başla-dığımızı ve eylemin gerekçelerini, hedef ve istemlerini kapsayan di-lekçe 13 Ocak 1984 günü idareye verilmiştir. Söz konusu bu eylem dilekçesinde TTE konusuna değinilmemiştir. Bir saldırı aracı olarak kullanıldığı, saldırılan meşrulaştırmada bir malzeme olarak yararlandı-ğı açıklanmakla birlikte, eylemin bir istemi olarak söz konusu yapılmamıştır. Yani, dilekçede sıralanan istemler arasında TTE konu-su yoktur. Bu, unutulmuş, gözden kaçmış bir konu değildir. Bilinçli bir yaklaşımdır. Böyle bir yaklaşımın nedenleri şöyle özetlenebilir: TTE konusu o güne kadar öne çıkmadı, saldırıların odağında teslimi-yet ve ihanet programı vardı. Dolayısıyla vuruş bu nokta üzerinde yoğunlaştırılmalıydı. Direnişin de TTE odağına oturmaması anlaşılır bir şeydir, neden-sonuç ilişkisinin bir gereğidir. Öte yandan, TTE konu-sunu ÖO eyleminin istemleri içinde belirtmek, eylemi bir noktada tı-kayabilir, düğümleyebilirdi. Bu olası bir tehlike idi. Dolayısıyla bu olası tehlike işin başında ön-lenmiştir. Tüm bunlar doğal olarak, bizim TTE dayatmasından rahatsız olmadığımız anlamına gelmez. Bizim yaptığımız, güç ilişkilerindeki ve dengelerindeki aleyhte bir gelişme-nin eylemi TTE konusunda düğümleyebileceği olasılığı karşısında başvuru olan esnek bir yaklaşımdan başka bir şey değildir.

Planlandığı biçimde başlayan ve süren ölüm orucu, ilk planda düşman tarafından pek dikkate alınmadı, saldırıların dozunu düşür-medeki etkide bulunmadı. Ölüm orucuna, kendini asma eylemlerine ve saldırılarda onlarca kişinin yaralanmasına ve bir arkadaşın işkence al-tında can vermesine karşı, koğuş baskınları ve işkence, dozundan

ve hızından bir şey kaybetmedi. Kitlede çözülme başlamıştı. Bir şeyler yapılmalıydı. Ama ne yapılmalıydı? Ne gibi önlemler alınabilirdi?

5

TEK TİP ELBİSEYİ GİYME TAKTİĞİ, BİR TAVİZİ

Ocak direnişinde en çok tartışılan ve eleştirilen konuların başında TTE giyme konusu gelmektedir. En çok çarpıtma ve saptırmalarda yine bu konuda yapılmıştır. En az kavranan konuların başında da yine bu gelir. O bakımdan konuya biraz daha yakından ve ayrıntılıca yaklaşılmak gerekiyor.

Diyarbakır zindan gerçekliğinin şu veya bu boyutu, sürecin şu veya bu ögesi tanımlanırken bütün ile olan bağlantıları ve ilişkileri bağlamında ele alındığında doğru yakalanmış olur. Süreçten, süreci oluşturan özden soyutlanmış şu veya bu parçanın, olayın değerlendirilmesi kesinlikle yanlışa götürür. TTE olayına da bu bağlamda ve perspektifle yaklaşmak gerekiyor. Somut gerçeklikten soyut ve kopuk olarak ele alındığında elde edilen değerlendirme kesinlikle doğru ve sağlıklı olmaz. O halde dönemin somut koşullarına ve karşılıklı güç ilişkilerine bakalım öncelikle.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, koğu baskınları, işkence ve sine-ma salonunda işkence eşliğinde TTE giydirilmesi ve kitlenin ayrıştırılması süreci sonunda, kitlede önemli oranda düşmeler, teslim olmalar meydana geliyordu. Kurallara uyma (teslimiyet) ile TTE'nin giydirilmesi at başı gidiyordu ve bu konuma düşürülmüş kişiler direnenlerden ayrıştırılıp ayrı koğuşlarda tutuluyordu. Bu kurallara uyan ve TTE giymiş koğuşlarda, askeri ve şoven eğitim yaptırılıyordu, Emir-komuta zincirinin bir halkası durumuna getiriliyorlardı. Teslimiyet programını kabul eden aynı zamanda TTE'yi de giymek durumunda kalıyordu. Ocak'ın sonlarına doğru geldiğinde, teslim olanlar genel mevcudun yarısını bulmuştu, hatta yarısını geçiyordu. Bu eğilim giderek güç kazanıyordu. Eylül Direnişini yaşamış bu kitle, henüz 3 ay gibi kısa zaman geçmeden nasıl oluyordu da teslim olabiliyordu? Hem de tek bir işkence operasyonunda. Bu durumu nasıl açıklamak gerekir? Kitle teslim olmanın kurtuluş olmadığını biliyor-du, geçmiş tecrübelerinden. Ancak ideolojik ve politik düzeyi belliy-di. Geçmiş teslimiyet ve vahşet döneminin ağır etkisinden kurtulabilmiş değildi, soluklanma fırsatı bulamamıştı, kendini toparlamadan şiddetli bir saldırıyla yüz yüze gelmesi, onun dayanma gücünü aşırıyordu. Kimisi de saldırıların ve işkencenin esas amacını ve yönelimini kavramadan, TTE için direnmeyi anlamsız buluyordu. Bütün bu nedenleri ve etkenleri bir araya getirdiğimizde kitlemizdeki kitlesel düşüşlerin nedenleri daha iyi anlaşılır. Kitlenin dayanma-direnme gücünün sınırlı oluşu olum-

suz bir olguydu. Dolayısıyla direnişin giderek bir avuç insanla (kadro) sınırlı kalma tehlikesi belirmişti. Hatla bazı arkadaşlar, bu kötü gıdısı, "81 deneyini yeniden mi yaşayacağız. Tarih tekerrür mü ediyor" biçiminde ifade ediyorlardı.

Belli gruplar ve bizim kitlemiz içinde, "TTE için direnmem, ama işkenceye karşı direnirim. TTE: için direnmenin fazla bir anlamı yok" vb. biçimde belli bir eğilim de geliyordu. Bu eğilim hem kurallara uyanların içinde, hem de direniş safında olanlarda vardı. Yanılgılı bir tutumdur. TTE zaten saldırıların odağında değildi. Her şey teslimiyet programı için yapılıyordu. TTE bir araçtı, saldırıların yönünü saptıran bir araçtı. Bu gerçekliği kavramak için fazla hır siyasal tahlile de gerek yoktu. Tüm çıplaklığı ile gelişmeler ortadaydı. Ama sığ ve yüzeysel yaklaşımlar yanılmalı sonuçlara götürebiliyordu işte.

Kitlesel boyutlardaki düşüşler, direniş inisiyatifinin zayıflaması sonucunu da doğuruyor, düşmanın cesaretini artırıyor, iştahını kabartıyor, dolayısıyla saldırıların daha da pervasızlaşmasını getiriyordu.

İsyan durumu sürüyordu. Tüm çabalara karşın normal fiili direnişe gerekli ve uygun geçiş sağlanamadı. Düşman "isyani bastırma" gerekçeyle saldırılarını meşrulaştırma yoluna gidiyor, bu nokta dışta ve içerde etkili olabiliyor, bu "yasa" dayanağını ustaca kullanıyordu.

Ölüm orucu, kendini asma eylemleri, işkence sonucu ölüm ve yaralanmalar, yangınlar vb. tavırlar ve olaylar işkencenin hızını ve vahşet boyutlarında seyretmesini önleyemiyordu.

Kitlesel teslimiyet ve vahşet boyutlarındaki işkence umutsuzluk, belirsizlik moral bozukluğu, kendi gücüne güvensizlik vb. eğilimleri geliştiriyor ve teslimiyet eğilimini besliyor, kamçılıyordu.

Gelinen bu noktada, bu somut koşullar ve güç ilişkileri karşısında önümüze şu soru dikiliyordu: Teslimiyetin cezaevinin genelinde, en azından büyük bir çoğunluğunda yerleşmesine ve kurumlaşmasına göz mü yumulacaktı? Geniş bir kitle düşmanın her türlü saldırısına, teslimiyet ve tasfiyeci politikasına açık mı bırakılacaktı? Sorun salt bir prestij mi, yoksa teslimiyet ve ihanetin kurumlaşmasının önüne te-melli bir set örme miydi?

Madem ki sorun, salt bir avuç kadronun prestij sorunu değildi, tüm PKK kadro, taraftar ve kitlesiyle tutsakların düşman saldırı ve özüne karşı suç işlettirme politikasından kurtarmak sorunuydu; o zaman neler yapılabilirdi? Acilen yapılması gereken nelerdi, hangi tak-tiğe başvurabilirdik? Soruları uzatmak mümkün, ama yeterlidir. Alınacak devrimci önlem hemen, acilen

alınmayı ve yürürlüğe konulmayı dayatıyordu. Direniş kritik bir aşamadan geçiyordu çünkü. Beklemeye tahammülü yoktu.

Acilen yapılması gerekenlerin başında isyan durumuna son ver-mek geliyordu. Düşmanın elindeki saldırıların esas amacını gizleme ve meşrulaştırma kozunu elinden çekip almalydık. Saldırı ve işken-cenin amaç ve hedefini daha açık, daha net ve herkes için anlaşılır ha-line getirmeliydik. Dağılmaya yüz tutan inisiyatifi tekrar toplayabilmeliydik. Ölüm orucu eyleminin öne çıktığı bir normal direniş düzeyine gerekli geçişi yapabilmeliydik. Düşüş gösteren direnisin bu eğilimini başta durdurup giderek yükselen bir yönelime dönüştürebilmeliydik. Tüm bu acil beklentileri gerçekleştirmek için başvurulacak taktik kuşkusuz koşulların ve güç ilişkilerinin bir yansıması ve dayatması olacaktır. Belli bir tavizi, geri adımı ifade else bile böyle bir lak-tiğe hemen başvurmak kaçınılmaz olmuştur.

Özgün koşullarını ve güç dengelerini ilişkilerini, direnişin sorun-larını ve zaaf-larını, gündemdeki tehlikeleri ve inisiyatifin hepten yitişi olasılığını vb. durumları değerlendirerek TTE giyme kararına vardık. Bu karar bir tavizdi, bir geri adımdı. Ancak zorunluydu. Keyfi, öznel niyetlerin değil, somut güç ilişkilerinin, direnişin bağrında taşıdığı zaaf-ların bir ürünüydü. TTE giyme kararı bir taktikti; siyasal bir anlamı olan, kısa ve uzun vadeli beklentileri, nedenleri olan bir tak-tıktı. Bir dizi değerlendirme, tartışma ve hesap üzerine kurulu bir tak-tik. Diyarbakır zindan gerçekliğinin özgün durumunun ve ilişkilerinin damgasını taşıyan bir taktik... Düşmanı darbelemede, yürüttüğü tesli-miyet ve ihanet politikasını geriletmede, püskürtmede bir araç rolünü oynayacak bir taktik. Daha büyük ve güçlü bir tarzda darbe vurmak için atılan bir geri adım...

Ta işin başında, ilke olarak TTE'yi giymeyeceğimizi söylüyorduk. Kararımız böyleydi. Ocak'ın sonlarında TTE giyme kararına gö-türen etkenleri ve koşulları yukarıda sıraladık. Özet olarak. Nedenle-rini, beklentilerimizi, kazanç ve kayıplarımızı biraz daha açacağız Ancak önce kararın oluşumunu biraz daha ayrıntılandırılm. Bu ko-nuda TKP/ML (Partizan)'nin iddiaları var. Y. Demokrasi'de dile getiriyorlar. Diyarbakır gerçekliğini çarpıtan, yanlış gösteren iddialar, daha doğrusu suçlamalardır.

24. koğuştaki bulunan Mehmet ŞENER'in, 35. koğuşa, baskılara dayanamayıp TTE giyerek geldiğini yazan Y. Demokrasi, devamlı şöyle diyor. Birlikte okuyoruz:

"35. koğuştaki kendi arkadaşlarını da tek tip elbise giymeye ikna etti. Elimizdeki en büyük

silahımız olan tek tip elbise giymeme sila-hını idarenin eline vermiş oldu. Cezaevinin büyük bir kitlesini PKK kitlesi oluşturduğundan diğer azınlıktaki *gruplarda tek tip giyme zo-runda kaldılar.*" (abç). (Y. Demokrasi. 7. sayı. 58. sayfa)

Y. Demokrasi yazarı, yaşanan gerçekliği kabaca çarpıtıyor. 35. koğuştaki olup bilenleri bilmesi mümkün değildir. Çünkü o dönemde 35'te tek bir Partizancı dahi yoktur. Diğer gruplardan da öyle. Tek bir DY'li arkadaş vardı. O da ölüm orucu direnişinde şehit oldu. TTE giyme tartışmalarında Orhan KESKİN'in de (Devrimci Yoldan) görüşü alındı. Geline aşamada belli amaçlar uğruna giyilebileceği görüşünü savunuyordu. Yani bu konuda aramızda bir görüş ayrılığı yoktu. Yeni Demokrasi yazarı 35'te olup bitenleri yaşamadığına göre, nere-den öğrendi? Bizden böyle bir bilgi almadı. Geriye hayal gücü ile kurgulamaya kalıyor.

Bir kez, M. ŞENER'in TTE giyerek 35'e geldiği kesinlikle doğru değildir. Arkadaş elbise giymiş değildi. Bu, o dönemde arkadaş aleyhinde çıkarılan dedikodulardan başka bir şey değildir. Öte yandan, PKK'nin TTE giyme kararını bireyselleştirmesi, bir kişi şahsında açıklaması en hafif deyimle hafifliktir, ciddiyetsizliktir. Örgütlü-merkezi bir gücü bireylerin tutum ve "ikna"larıyla gölgelemeye çalışmak veya örgütsel olguyu ve işleyişi yok saymak kaba bir çarpıtma olduğu kadar, belli hesaplara ve mesajlara da dönük bir çabadır.

TTE konusunda 35'teki kadroların görüşleri alındıktan sonra, di-reniş önderliği mevcut durumu değerlendirmiş ve giyme kararını vermiştir. Bir taviz olduğunu bilerek. Belli amaçlar güdererek, belli beklentileri hesaplayarak. Y. Demokrasi'nin haksız yere suçladığı M. ŞENER arkadaşın bu kararın alımında hiç bir sorumluluğu yoktur. Sorumluluk direniş önderliğine aittir. Y. Demokrasi yazarının içyapımını ve işleyişimizi bu denli ayrıntılı bilmesini (!) nasıl yorumlamalı?!

Y. Demokrasinin ikinci bir iddiası, "ölüm orucundaki arkadaşların en büyük silahı elinden alınmış oldu" biçiminde somutlanıyor. Yani demek istiyorlar ki, "Biz TTE giyebilirdik, ama bir pazarlık ko-zu olarak kullanmalıydık!" Bu, pragmatik bir yaklaşımdır, ilkeli değildir. Dönemin -giyildiği günleri kastediyoruz- koşullarını, tarafların karşılıklı konumlarını ve güç ilişkilerini hesaba katmayan, zorunlu-lukları göz önüne almayan bir yaklaşımları var. Kaldı ki, ölüm oru-cunda elde edilmesi gereken hakları elde ettik, ek bir koza da ihtiyacı-mız yoktu, kalmamıştı. Eylül Direnişinin kazanımları elde edilmiştir. Yani eylem planlanan hederlerine varmıştır. O halde "en büyük silah" bir koz olarak düşünüldüğüne göre ne işe yarayabilirdi ki? Kaldı ki sorun, TTE nin bir silah, bir koz olarak ele alın-

ması değildi. Geline nokrada bu tavız taktiğinin siyasal anlamı ve sonuçlarıydı, bu taktiğe başvurma'nın bir zorunluluk olup olmadığı idi. İsterdik ki. Partizan, tartışmayı bu nokta üzerine kurmuş olsaydı.

Aynı paragrafın devamında kendi kendisiyle çelişiyor, tutarsızlı-ğını açığa vuruyor, dahası görüşlerini bulanıklaştırıyor. Cezaevinin büyük bir kitlesini PKK kitlesi oluşturduğundan diğer azınlıktaki gruplar da tek tip giymek zorunda kaldılar, iddiaları bu. Burada şu soru akla geliyor hemen: Y. Demokrasi yazarı (yanı TKP/ML) TTE'nin giyilmesine mi karşı, yoksa giyilebilir, ancak, bir koz olarak kullanılmadan giyilmesine mi? "Diğer gruplar giymek zorunda kaldı-lar" ifadesi ise iç tutarlılıktan yoksunluğunu vurguluyor. Hem de hep-ten giymenin yanlışlı-ğını ima ediyor. Netsizlik, bulanıklık bilinçli yaratılmış olsa gerektir. Çünkü TKP./ML, "Biz TTE giymekten yana değildik, ama azınlıktık, giymek zorunda kaldık" imajını yaratarak işin içinden sıyrılmayı deniyor ve kendi tavrını dış nedenlerle/ etkenlerle açıklamaya çalışıyor. Azınlık olmak, kendi bağımsız siya-setini uygulamamayı haklı göstermez, azınlık olmak başkalarının kararının peşine takılmayı zorunlu kılmaz. Böyle bir şey, bağımsız siya-set, grup olma olgusuyla çelişir, kendi kendini yadsıma anlamına gelir. "Giymek zorunda kaldık"-tabii PKK yüzünden!- açıklaması kendilerini kurtarmıyor. İddiasında,- ilkelerinde samimi ve tutarlı olanlar, azınlık olduklarına bakmaksızın bağımsız kararlarını uygular-lar. Siyasal ciddiyet ve samimiyet budur. Bunu gerektirir. Mazlum Doğan, Diyarbakır zindanındaki faşist-sömürgeci vahşete karşı ko-yarken tek bir kişiydi. Binlerce cezaevi kitlesi içinde DÖRT CAN, kendini ateşe verdi. 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu altı kişi ile başla-dı. Bunların hiçbiri, Diyarbakır zindanında çoğunluk değildiler. Hatta tamama yakın çoğunluk, bu yapılanlara dönüp bakma gücünü bile kendinde göremiyordu. ONLAR, azınlık mı, yoksa çoğunluk mu ol-duklarına değil, doğru olana baktılar ve bir kişi bile olsalar yapılması gerekeni yaptılar. Ve belirleyici olan da, teslim olmuş çoğunluk değil, kişiler düzeyinde süren doğru devrimci direniş oldu; böyle bir direni-şi öngören siyasal çizgi ve bunun pratik uygulanaışı zaferi yarattı, ka-zandı. Diyarbakır zindanında vahşeti yıkan ve bu vahşet altında sin-miş olanlara ayağa kalkma gücünü veren bu "azınlık" eylemleri oldu. Demek ki sorun, az ya da çok olmada değil, doğruyu temsil etmede, koşullara uygun olan devrimci politikayı uygulamadadır. Gerçek olan budur. Kısacası, diğer grupların TTE giymelerini biz zorlamadık. Bi-zim kararımız onların tavırlarının gerekçesi olamaz. Onların TTE giy-meme tavrı önünde hiç bir engel yoktu. Tabii bütün sonuçlarını göze almak kaydıyla...

TTE giyme kararımızı eylem süresi içinde (hastanede) ve direniş sonrasında ayrıntılı olarak TKP/ML'lilere açıkladık. Esasta/özde bu kararı karşı çıkmadılar. Ancak "ölüm orucunda pazarlık konusu ya-pabilirdik" dediler. Eleştirileri sadece bu noktaya idi. Şimdi ise "zo-runda kaldık biçiminde kıvırtmalara gidiyorlar. Oysa o zaman kara-rımızın özüne katılmışlardı. Somut gerçekler bunlardır...

Bu tür kararları almak kolay değildir kuşkusuz, geri adım atıyor-sun belli amaçlar uğruna. Bunun siyasal anlamını açıklamak, kitleyi buna ikna etmek, hazırlamak öyle basit değildir, zaman gerektiriyor. Daha önce kitleyi, "giymeme" yönünde hazırlamaya çalışıyorsun, bu yönde çalışma yapıyorsun. Koşullar değişiyor, güç ilişkileri zorluyor. Zorunlu olarak eski talimatın tersi bir karar almak durumunda kalı-yorsun. Bu kararın hemen tüm anlamı ve özülle bilince çıkarılması zordur, belli bir bilinç düzeyi gerektirir hemen kavramak için. O ba-kımdan da ilişkilerimizde ilk planda olayın özünü kavramamaktan kaynaklanan, yeni değişikliğin anlamını anlayamamaktan kaynakla-nan bir şaşkınlık, taktiğe tepki biçiminde eğilimler/tavırlar gözlem-lendi. Ancak işin aslı, özü ve nedenleri açıklanıp kavratıldıkça kara-rın doğruluğuna inanç da gelişti. İlk şaşkınlık ve tepkiler giderildi. Tereddütler aşıldı.

Evet, bir daha vurguluyoruz: Sorun salt bir avuç kadronun TTE giyme ve giymeme sorunu olsaydı, işler çok kolay olacaktı. Sorun cezaevinde teslimiyet statüsünün yerleşmesine ve kurumlaşmasına izin verecek miydik, vermeyecek miydik? İşte can alıcı/yaşamsal sorun buydu bizim için. Eğer geniş bir kitleyi düşmanın insafına terk etme sorumsuzluğu göze alınabilseydi, kadrolar TTE'yi ne pahasına olursa olsun giymeyecekti. Bu konuda her türlü direnişi de göstereceklerdi. Direnişin en iyisi ve görkemlisi sergile-nebilirdi. Ama can alıcı soru-numuz prestiji kurtarmak değildi, kitleyi düşmanın çeşitli saldırıları, yönelimleri ve tasfiyeciliğinden kurtarabil-mekti! O bakımdan kafalar bu yaşamsal nokta üzerinde yoğunlaşacak, bu amaca dönük önlemler araştırılacaktı. Bu, anlaşılır bir şeydir; partiyi temsil etmenin, çizgi adamı olmanın, sorumlu davranışın kaçınılmaz bir gereği idi.

Devam ediyoruz. Tek tip elbise giyme kararından acilen -hemen neler bekliyorduk? Kısaca ana çizgileriyle açıklayalım:

Saldırıların ve işkencenin teslimiyet ve ihanet boyutunu en geri unsurlar için bile açığa çıkarıp gerçek haline getirmek. Böylece bu gibi unsurları *ant-işkence* odaklı direnişe çekmek, ikircikli olanları da ikna edip direnişte tutmak... Yanı, "İşkenceye karşı direnirim, ama TTE'ye karşı direnişi anlamsız buluyorum!" biçiminde bir eğilime sahip olan unsurları direnişe çekmek.

Düşmanın saldırılarını meşrulaştırmada kullandığı yasal dayanak ve malzemeyi çekip almak. Böylece direnişin gerçek özünü ve boyutlarını içte ve dışarıdaki kitleye kavratma olanağı elde etmek. Bu isyanla birlikte TTE'nin devre dışı bırakılması sonucunda ÖO eylemini öne çıkarmak ve direnişi normal düzeyine getirmek.

Dağılmaya yüz tutan inisiyatifi toplamak,

Bütün bunların bir sonucu olarak direnişte başlayan düşüşü önce durdurmak ve giderek yükselen bir tempoya ulaştırmak...

TTE'nin giyilmesi durumunda bu beklentilerin hemen gerçekleşebileceğini varsayıyorduk. Bu beklentilerin de direnişin kaderi üzerinde nasıl etkili olduğunu uzun uzadıya anlatmaya gerek yok.

Şu noktayı da vurgulayalım: TTE giyme kararı yürürlüğe konu-lurken idareye "kimseye fiske vurulmayacağı, geri koğuşa getirileceği, tersi durumda da giyilen TTE'nin çıkarılıp atılacağı" söylendi. On-lar da bu yönlü söz verdiler. Pratikte de işin başında sözlerine uydular. Ancak ilerleyen günlerde, özellikle mahkeme gidiş-gelişlerinde vahşi ve barbarca uygulamalarına devam ettiler.

TTE giyme kararından ve pratiğinden sonra hızında ve dozunda düşme olmakla birlikte işkence durmadı, devam etti. Bu olgu neyi gösteriyordu, kanıtlıyordu? TC'nin Diyarbakır zindan politikasının özünün TTE olmadığını, esas amacın teslimiyet ve ihanet dayatmalarını gerçekleştirmek olduğunu. O halde bizim taktik ve yönelimlerimiz, bu politikayı boşa çıkarmak için olmalıydı. Her şey, insani değerlere ve siyasal kimliğimize denk düşen bir cezaevi yaşamı için olmalıydı. TTE giyme tavrımızın altında yatan belirleyici neden budur.

Baskılar ve işkencenin devam ediyor olması, direniş konusunda ikircikli ve tereddütlü olanların önünü açtı, böylece direnişte karar kılmalarını sağladı. Teslimiyeti biliyorlardı, yaşamışlardı çünkü. TTE giyme kararından sonra direnişte baş gösteren düşme eğilimi durdu. Teslim olmalar, kurallara uymalar sona erdi. Hatta sürekli yinelenen direniş çağrılarıyla daha önce teslim olmuş birçok unsur, yeniden direniş saflarına katıldı. Direnişin güçlenmesi demektir bu.

İsyan durumuna son verilmişti, TTE'nin saldırıların özünü saptırma işlevine son verilmişti, direnişin anti-ışkence ve anti-teslimiyet ve anti-ihanet boyutu ve özü herkes için anlaşılır hale gelmişti. "Yasal" dayanaklardan yoksun kalan düşman, dışarda ailelerimize ve kamuoyuna baskı ve işkencelerini açıklayamaz olmuştu. Dolayısıyla ailelerimizin etkinliği arttı, kamuoyunun lehimize dönmesini sağlamış oluyordu. İnisiyatifimiz

güçlenmişti. Kısacası normal bir seyir kazanan direnişimiz, 'TTE giyme taktiği ile kısa vadede, direnişin kitlesel boyutunu korudu, belli bir denge kurdu ve olumsuz gidişi durdurup ter-sine çevirdi.

Evet, TTE giyme tavrı bir tavizdir, geri bir adımı ifade eder. Ancak belli değerleri korumak, ciddi tehlikeleri savuşturmak, toparlanma-güç toplama kesin ihtiyacında olan kitleyi soluklandırmak için ve-rilmiş bir taviz. Bu tür taktiklerin siyasal anlamı budur zaten. Lenin "Sol Komünizm"de verdiği örnekte olduğu gibi, sömürgeci haydutların teslimiyet ve ihanet politikasını geriletmek, püskürtmek için veri-len bir tavizdir. Bu noktada önemli olan, yapılan uzlaşma veya atılan geri adımın siyasal niteliğidir, siyasal olarak getirip götürdükleridir. Söz konusu karar elini-kolunu mu bağlayıp düşmana mı teslim ediyor, yoksa en değerli varlığını korumana mı yardımcı oluyor? İşte bütün sorun bu can alıcı soruda, onun yanıtında gizli! TTE kararı ile elimizi-kolumuzu bağlamadık, tersine manevra alanımız genişledi, düşmanın elindeki kozları aldık, inisiyatif bize geçti, gücümüzü korumada bize yaradı. Ve böylece son vuruşu yapmada önemli bir rol oynadı. İşin teorik açılımını yapmayı gereksiz buluyoruz.

Tavizler güç ilişkilerinin ve dengelerinin ürünüdür, bu anlamda bir zorunluluğa dayanır. Gücün o tavizi kaldırmaya yetmediği için, tavizi vermek zorunda kalmışsın.

Uzun bir teslimiyet dönemi ve vahşeti yaşamış kitlemiz, daha toparlanma, soluklanma fırsatı bulamadan, yeni bir vahşetle karşılaştı. Dayanma gücü belliydi, dolayısıyla o sınıra gelenler soluğu teslim olmakta alıyordu. Bu neyi gösterir? "Kitlenin kesin bir soluklanmaya, toparlanmaya, kendi kendine gelmeye" ihtiyacı olduğunu. Bu ise teslimiyet altında değil, belli tavizleri de içerse işkencesiz, asgari insani koşulların sağlandığı bir ortamda, bir yaşam çerçevesinde mümkün olabilirdi.

Teslimiyet ve ihanet politikasının Diyarbakır zindanlarında yerleşip kurumlaşmasının Kürdistan halkı için, partimiz için, ulusal kurtuluş mücadelesi için ne anlama geldiği bellidir. O dönemde Diyarbakır zindanlarının mücadelemiz içinde işgal etliği yer ve konum da bellidir. Bu, bir halkın geleceğini, kaderini ve özgürlük kavgasını yakın-dan ilgilendiren, etkileyen bir konu... Dolayısıyla takınılacak tavrın siyasal ve tarihsel anlamı büyüktür. Bir tavizle eğer mücadelenin yüz yüze bulunduğu korkunç tehlike savuşturulabiliyorsa, o taviz niye ve-rilmesin? "Sol" yaklaşımların fazla bir değeri olmazdı.

İşte, TTE giyme tavrı değerlendirilirken, TC'nin Diyarbakır zindanlarında uyguladığı ulusal imha politikası bağlamında, mevcut güç

ilişkileri temelinde, sürecin bütün bileşenleri ve öğeleri dikkate alınarak ve hangi değerleri korumak, hangi amaçları gerçekleştirmek paahasına gerçekleştiği durumu bir bütün olarak ele alınmalıdır. Teslimi-yet ve ihanet politikasından soyut, bu politikayı püskürtmek temel kaygısından bağımsız, kitlenin gücünden ve dayanıklılığından ayrı, güç ilişkilerinin somut konumlanmasından soyut bir TTE giyme kararının değerlendirilmesi doğru ve gerçekçi olamaz. Somut tarihsel koşullar bağlamında, neden ve sonuç ilişkileri çerçevesinde TTE giyme kararı değerlendirilebilir, tanımlanabilir.

Bir noktanın daha altı çizilmelidir: Ocak Direnişinin diğer bir özelliği savunma pozisyonunda oluşuydu. Bunun belli dezavantajları var. Hazırlıkların saldırganın hazırlıklarına göre daha geri ve eksik oluşu, saldırganın kararlılığı, ilk şok-psikolojik etki vb. Eylül direnişiyile kıyaslandığında Ocak Direnişi kazanımları koruma-savunma hareketidir. Eylül'de biz saldırıda idik. Bunun getirdiği avantajları kullandık. Bu bakımdan saldırgan tarafı savuşturmada bir adım geri atmak, eğer değerleri, mevziyi korumada-savunmada bir etkide bulunacaksa, o geri adım niçin atılmasın ki? Devrimci taktiğin, taktik yönelimin siyasal anlamı budur zaten.

TTE giyme kararının doğruluğu-zorunluluklardan kaynaklanan-pratikte doğrulandı. Taviz vermiştik, geri adım atmıştık. Ancak, esas hedefi teslimiyeti kurumlaştırmak olan düşman saldırılarını püskürt-tük, Eylül'ün kazanımlarını korumada gücümüzü koruduk, insani ve siyasal kimliğimize uygun (belli tavizlerle birlikte) bir cezaevi yaşamı tutturabildik. Bu başarıya ulaşmada anılan taktiğin hatırı sayılır bir payı olmuştur. Direnişin bir avuç insanla sınırlı kalması belki prestiji-mizi daha da yükseltebilirdi, ancak bir yığın ilişkinin düşmanın insafına terk edilmesi anlamına gelirdi bu. Hiç bir sorumlu devrimci bu tehlikeyi göze alamazdı. Bizim için gerekli olan somut siyasal kazanımlardı. Yani toparlanmak, örgütlenmek, yaralarımızı sarmak, geç-mişin tahribatlarını gidermek, soluklanmak! Ve bunlar da, teslimiye-tin, işken-cenin olmadığı, asgari insani koşulların var olduğu bir cezaevi yaşamını gerektiriyordu. İşte TTE giyme tavizinin siyasal özü buydu.

Taktiklerin ilkelere dayanması gerektiği söylenir. Bu doğrudur. Bizim TTE giyme taktiği ilkelere dayanır. Bizim için o dönemde temel ilke, varlık-yokluk sorunu olan konu, teslimiyet ve ihanet dayatmalarını püskürtmek ve insani değerlere ve siyasal kimliğimize uygun bir cezaevi yaşamı kurmaktır. İşte TTE giyme kararı, bu ilkenin güvence altına alınabilmesi için verilen bir tavizdir, Bu durum zindan pratiğimizle doğrulanmıştır.

Bu nitelikteki taktik tavizlerin iç mantığında, o tavizi benimsemek, bir yaşam biçimine

dönüştürmek tutumu yoktur. Tersine bu tür tutumları dıştalar. Zamanı ve zemini belirlediğinde anılan tavizi orta-dan kaldırmak, anılan taktiğin iç mantığı gereğidir. Biz de TTE'yi gü-nül rahatlığı ile giymedik. Bu tavizi bir gün, koşulları belirlediğinde geri alacağımızı biliyorduk, bu konuda kesin kararlıydık. Belli bir soluklanma, toparlanma, örgütlenme ve diğer asgari hazırlıkların ta-mamlanmasıyla verilen taviz, geri alınır-dı, yani TTE çıkarılıp atılacaktı. Zorunlu olarak ve belli amaçlar için giyildiği dönemde böyle düşünüyorduk. Ve pratikte buna uygun davrandık! TTE'yi çıkarıp attık.

Devam Edecek...

BİRANINA KOMARA KURDISTAN YA MEHABADÊ

Dî sala 1946 ê de damezrandina komara Mehabadê bi serokatîya **Qazî Mihemed** li meydana çarçira îlani hemû cihane kir. **Komara Kurdistan ya Mehabadê**, di dîroka Kurdan de cihekî girîng digre. Rêvebirên komarê bi xebata îdarîya dewletê de gelek nimûneyên balkêş pêkanîn. Li hêMBERÊ rejîmên zordâr û kewnêperêst di pêvajoya dewletê de demokratî bi hemû alfyên civakî da gavên mezin avêtin.

Komara Kurdistan ya Mehabadê, di dîroka Kurdan de cera yekî bi jin, xort û porspi bûbûn xwediyê dewleta xwe. Ew ji bo azadîya Kurdan ronahîkî ye. Îro li Kurdistana Başur, bi perspektîfên azadîyê bi wî awî pêşwe di çê.

Komara Kurdistan ya Mehabadê di şerê netewîda buyê sembolêk. Em hevîdarin ku ewe ji mera bibe nîşanek. Em carek dîne xwedî li we mîrasê derdikevin û biranîna hemû şehîdên **Komara Kurdistan ya Mehabadê** doza xuda di jîn.

Mala Kurdan Li Parîse

Mehabad Kürdistan Cumhuriyeti Anması

Bundan tam 59 yıl önce 22 Ocak 1946'da ilan edilen **Mehabad Kürdistan Cumhuriyeti**, Kürt halkının bağımsızlık ve özgürlük umutlarının vücut bulmasında bir mihenk taşıdır. Günümüzde de her dört parçaya bu bağımsızlık perspektifi öncülük etmekte, Güney Kürdistan'da fiili devletleşme ile somut bir duruma dönüşmektedir.

Sömürgeciliğe karşı mücadelede dayanışmanın, birlikteliğin, kararlılığın ve iradenin bir sonucu olarak hayat bulmuş **Mehabad Kürdistan**

Cumhuriyeti bizlere bu zorlu mücadelede canlı bir sembol olmuştur.

Mehabad Kürdistan Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 59. yıldönümü vesilesi ile başta **Gazi Muhammed** olmak üzere bütün Cumhuriyet Şehitleri önünde saygıyla eğiliyor ve miras bıraktıkları Kürdistan Davasının kararlı birer takipçileri olacağımızı tekrar ifade ediyoruz.

MEKTUP

Savunmasız Ölüm

Siz hiç yaşadınız mı, savunmasızken ölümün ne kadar zor olduğunu bir o kadar da onurlu olduğunu! Hiç etrafınızda kimseler yokken gizlice ağlamanın ne kadar acı olduğunu bilir misiniz ve bir o kadar da büyüklük! Evet, zor gelse de savaşmak, göze almıştı ölümü, ölüme gülerek gitmeyi. Pasif eylemcilik değildi ilkesi. Başarmak ve amaca ulaşmaktı hedefi. Çok asi idi, her ne kadar kulaklarında yankılansa da çığlıklar, her namlunun ucunda bir intikam, her tetiğe basışında öldürmek onun ilkesi olmasa da, savunmasız ölümün zor olduğunu bile bile korkusuz ve kaygısızca ölümün üzerine haykırarak gidiyordu. Ve işte o asi Kürt kadını, Botanlı Helin idi. Bazen irkiliyordu tanıdık çığlıkların sesi ile ve aslında hiç yabancı değildi bu seslere. Belki de bazen geçtiği yolların ve bastığı toprakların kokusu ona çok tanıdıktı. Aslında yüz binlerce arkadaşının şahadeti kokuyordu o topraklar. Tank olduğu şahadetlerin çığlıkları yükseliyordu. Ve kulaklarında yankılanıyordu o çığlıklar, her ne kadar geri getirmese de ölenleri bir kere daha Helin'in o asi yüreği haykırarak yaşıyordu onurlu şahadetleri. Bir gecenin zifiri karanlığında bir anda duraksayıp sırtını bir dağın eteğine dayayarak döşeği toprak, yastığı taş, yorganı gökyüzü olan Helin... Her ne kadar yıldızların sayısını seçemese de çok kararlıydı yıldızları tek tek saymaya. Ve yarınları umutla bakıp büyük hedefleri kendine ilke kılan bir kadını. İşte o kadın, Kürt kadını, Botanlı Helin!

Ansızın düşünüyordu insanlığın çirkin yüzü ile karşılaşacağı bir anı. Bir an gözlerinin önünde film şeridi gibi bir şeyler geçti, neydi biliyor musunuz? Bir an kolları tersine bağlanmış bileklerine iri iri kelepçeler takılmış on metre karelik bir hücrede gaddarca çirkinliklere maruz kalıp yıllarca Kürt halkı üzerinde oynanılan çirkin oyunların iğrenç yüzü ile bir daha karşı karşıya gelmenin büyük bir yenilgi olabileceğini düşünerek büyük bir kararlılıkla Behdınan Botan dağlarının kararlı ceylanı olmaya ve bir kere daha onurlu şahadetlerin önünde saygıyla eğilerek barışı temsil eden yüreği ile başarmak

için yaşamayı temel alan Botanlı Helin tüm çirkinliklerin önünde en büyük güzellikleri yaratabilecek bir savaşçı olabilmek adına ant içmişti O, bir Helin isminin anlamı gibi bir yuva sıcaklığı taşıyan gözlerinin derinliklerinde ki yaşları akıtmaktan korkmayan ve utanmayan, en büyük erdemliliği açık sözlülüğü, Zap suyu eteklerinde saklı da olsa bazı anıları, her adımda yüceltiyordu toprağının çığlıklarını. Aslında o söylemese de bizler biliyorduk onun ne kadar asi olduğunu. İşte o Kürt kadın savaşmayı, sevmeyi ve kazanmayı umabilen, bazen çok ağlamaklı bazen coşan yüreği, bazen de hüzünlü belki de aşkı, âşık olmayı özleyen o kocaman yüreğiyle işte o gece korkulu rüyası oldu ölüm. Hazır ol ben geliyorum der gibi 15 Haziran 1999 yılının yakıcı bir sıcağında gündüz vakti bir ara ağırlık basar Helin'i ve iki saatlik derin uykuya dalar Helin. Ve ne oluyor biliyor musunuz? Rüyasında arkadaşı Dilan'a da anlattığı gibi bembeyaz bir ata binerek kanatlanıp gökyüzüne uçtuğunu gören Helin, aslında o kadar mahzun bir yüzü vardı ki adım adım ölüme ne kadar yakın olduğundan habersizken saat akşamın yedisini bulmak üzere idi.

Helin bir an önce hazırlanmalıydı. Zafere doğru yürüyüşün aslında onun Kürdistan toprakları ile sonsuz kılan amaç ve zafere götüreceğini fark ettiği an sessizce ağlamaya başlayarak ah keşke bir kere daha dünyaya gelsem de Kürdistan'ı yaşayabilsem der gibi arkadaşının gözlerinin içine dalarcasına haykırarak amacı uğruna gözlerini sonsuza kapatarak şahadete ulaştı. İşte Botanlı Helin'in kısa hikâyesi. Belki de bir erdemliliğin hüzünlü hikâyesi!

25.01.2005

Dilber Çulemerg

dilberdoski@hotmail.com

Bir Filistinlinin Adı Bilinmeyen Bir Askere Mektubu*

Kimsiniz siz? Kimsin sen Asker?

Size yazmak istiyorum, ama önce sizin kim olduğunuzu bilmek istiyorum. Bu davranışta bulunmaya sizi kimin ittiğini, prensiplerinize tanıklık eden bu fikre nasıl vardığınızı bilmeye ihtiyacım var. Nasıl oluyor da bu kadar beklenmedik bir şekilde bu isyanı seçtiniz? Kimsiniz siz?

İsminiz nedir? Nerede yaşıyorsunuz? Ne iş yapıyorsunuz? Kaç Yaşındasınız? Çocuklarınız var mı? Denizi sever misiniz? Hangi kitapları okursunuz? Tutuklu olduğunuz hücrenizde şu anda ne yapıyorsunuz? Yeterince sigaranız var mı? Dışarıda size benzeyen birileri var mı? Kendi kendinize bu davranışın yapmaya değer olduğunu sordunuz mu? Çıplak duvarlar üstünüze kapandığı zaman tutsak alınmış ruhunuzu hangi duygular kaplıyor? Sizi tanıyor muyum? Daha önce hiç karşılaştık mı? Pencerenizden ayı ve yıldızları görebiliyor musunuz? Sizin kulaklarınız da anahtarların şıkırtısını, kilitlerin gıcırıtmasını, metal kapıların gürültüsünü duyuyor mu? Size askeri mahkemede ne sordular? Siz ne cevap verdiniz?

Uykunuzda rüzgârın altında dalgalanan buğday ve yulaf tarlalarını görüyor musunuz? Güneş kavururken ayçiçeği tarlalarının hayran bırakan yeşil, sarı ve siyah gözlerini görebiliyor musunuz? Rüyanızda gülüyor, duvarlar yıkılıyor ve bilmediğiniz biri size uzaktan işaret ediyor mu? Kimsiniz siz Teğmen? Neden tutukluların yaşadıkları bu duruma bu kadar önem veriyorsunuz?

Benim özgürlüğüm sizin için o kadar değerli mi?

Gardiyan rolünü oynamak sizin için bu kadar zor olur muydu? Bir hafta, iki hafta, üç hafta, maksimum görev sürenizi bitirirdiniz sivil yaşama dönmeden önce.

Sessiz bile kalabilirdiniz, öfkenizi kontrol edebilir ne düşündüğünüzü kendinize saklayabilirdiniz. Belki de kibar bir gardiyan olurdunuz. Mahkûmlara medeni bir şekilde davranabilir, onlara insanlığınızı gösterebilirdiniz. Bunu yapmış olsaydınız ne olurdu?

Peki, öyleyse kimsiniz siz?

Gardiyanlar size nasıl davranıyor? Karınız veya kız arkadaşınız sizi ziyarete geliyor mu? Ya anneniz ve çocuklarınız? Mektup yazıyor musunuz? Kime? Sevdiğiniz kadına yazdığınız bir mektuba nasıl başlıyorsunuz? Beni düşünüyor musunuz hiç? Benim özgürlüğüm size ne ifade ediyor? Sizin gözünüzde özgürlük nedir? Devlet Güvenliği'nin sizin gözünüzde bir önemi yok mu? Peki ya gerçekten bir terörist olsaydım, o zaman ne diyecektiniz?

Pişmanlıklarınız yok mu? Size “onlar tehlikeli Hamaslılar, İslami Cihatlılar, Halk Kurtuluş Cepheliler” diyen Güvenlik servislerinize güven duymuyor musunuz? Gerçekten suçsuz insanları mı hapse attığımızı düşünüyorsunuz? Bütün bunları duyduğunuzda içinizde bir şüphe oluşmuyor mu?

Kimsiniz siz?

Şu an uyuyor musunuz? Ya da uzanmış, düşüncelerinizde kaybolmuş vaziyette tavana mı bakıyorsunuz? Gözleriniz ne renk? Kısa mısınız yoksa uzun mu? Sizi mutlu eden veya kızdıran şeyler nelerdir? Kitap alma hakkınız var mı? Size gazete veriyorlar mı? Gardiyanınızın gözlerinde neler görüyorsunuz? Sık sık gülümsüyor musunuz? Gün ağardığında öten kuşları duyuyor musunuz? Askeriyenin örtüleri cildinizi tahriş ediyor mu? Barış asla gelmeyecek mi? Oslo barışı güvenceye alacak mı? Likut veya İşçi Partisi barışla ilgileniyor mu?

Adsız Teğmen, isminiz ne olursa olsun iyi uyuyun, sakın bir uyku vicdanı rahat olan içindir. Yakında isminizin ne olduğunu öğreneceğim ve bir mahkûmdan diğer bir mahkûma uzun bir mektup yazacağım. Mektuba merhaba sevgili arkadaşım diye başlayacağım ve Hoşça kal diye bitireceğim.

İmam Saba Meggido Hapishanesi

13 Temmuz 1997

*** Bu metin 31 Mart'ta İsraili Subay Yuval Lotem tarafından gönderildi. Karşı koyma cesaretinin ilk isyancısıydı. Bu mektup ve bir mesajın çevirisi Lotem'e Filistinli bir mahkûm tarafından, askeri mahkemece tutuklanıp hapse atıldığında gönderildi. Lotem, Yargılanmadan cezaevinde tutulan Filistinlilerin bulunduğu bir cezaevinde askerlik görevini yapmayı reddetmişti. İki mahkûm tutukluluk süresince mektuplaştılar, ardından görüştüler ve arkadaş oldular.**

Çeviren: Umut Doğan

TARTIŞMA

GÖLGE BOKSU!

M. Can YÜCE

“Abdullah Öcalan sorgusunda PKK hakkında her türlü bilgiyi en ince ayrıntısına kadar itiraf etmekten çekinmemiştir. Sorgu ekiplerinin aklına gelmeyen pek çok konu ve bilgiyi kendisi hatırlatmada bulunarak detaylı bir tarzda izah etmiş ve yorumlarını katarak istihbarat birimlerinin ufkunu oldukça genişletmiştir. İtiraf şevkini kıramayan PKK önderliği; daha sonra, taşıdığı sorumluluk gereği, unuttuğunu söylediği birçok konuya ilişkin bilgiyi ek bir rapor haline getirerek devlet yetkililerine sunmayı borç bilmiştir.”

Yukarıya aldığımız paragrafı, **Nizamettin Taş**'ın 22 Ocak 2005 tarihli **“Kürt Halkının Çıkmazı - III (Kongra-Gel)”** yazısından aldık. N. Taş, yazının devamında, TC'nin A. Öcalan üzerinden PKK-Kongra-Gel'i nasıl denetimine aldığını açıklamaktadır. Çözülen, teslim olan ve örgütü devletin denetim ve yönetimine sokan A. Öcalan gerçekliğinin bilincine varmak önemli; ama bu, tek başına bir şey ifade etmiyor; ifade etmediği de yazının ilerleyen bölümlerinde net bir biçimde karşımıza çıkıyor. Bu noktaya gelmeden önce sorulması gereken çok önemli bir iki soru var. Bu sorular önemli.

Bilindiği gibi, 2004 yılının ortalarına kadar N. Taş, PKK'nin, KADEK'in Başkanlık Konseyinde ve Kongra-Gel'in de üst düzey yönetimde yer alıyordu. Sorularımız şunlar: N. Taş, Abdullah Öcalan'ın iliklerine kadar çözüldüğü, teslim olduğu, onun teslimiyeti üzerinden PKK ve onun üzerinden de Kürt halkının teslim alınmak istediği, kendilerinin tepesinde yer aldığı “gerilla”nın dağa mahkum eli silahlı kadın ve adamlar derekesine indirildiği gerçeğinin bilgisine ve bilincine ne zaman vardı? Şimdi mi? Yoksa 1999'da mahkemeye sunulan “Savunma Taslağı” da dahil, soruşturma ifadesi ve ilgili

tüm belgeler ellerine geçtiği ve okuduğu zaman mı?

Bu soruların yanıtı önemli, önemli çünkü, N. Taş'ın bundan sonra söyleyeceği sözler ve gerçekleştireceği pratik açısından, samimi ve tutarlı olması açısından önemlidir.

Öcalan yakalandıktan sonra, onunla ilgili tüm bilgiler PKK-BK'ye gidiyordu. Bu belgeleri okuyan en sıradan bir insan bile ortada büyük bir çözüme, teslimiyet ve ihanetin olduğunu anlardı. Biz de o zaman PKK-BK'ne gönderdiğimiz ve BK'yi de eleştiren bir “Raporda”, o tarihten sonra temel sorunu şu soruda özetlemiştik: **“PKK'yi kim yönetecek, biz PKK'liler mi, yoksa Türk Genelkurmayı mı? Bütün sorun ve doğru tavır bu soruda düğümlenmektedir!”** (Bir Yanılsamanın Sonu, Belgeler Bölümüne bakılabilir) O zaman N. Taş'ın da içinde olduğu BK, bizi “hain” diye damgaladı ve “aforoz” etmeye kalkıştı...

Burada sorunu “kişisel” planda ele aldığımızı düşünenler olabilir. Ama öyle olmadığını, yazımızın ilerleyen satırlarında görecektir. Burada anlatmaya çalıştığımız “tarihi bir konuya” değinirken N. Taş'ın kendi sorumluluklarını es geçmesi, bu konuda tek bir imada dahi bulunmamasıdır. Bununla bağlantılı olarak hemen vurgulamalıyız ki, N. Taş'ın henüz Öcalan iktidar sistemi ile ilgili net ve oturmuş bir değerlendirmesi yoktur. Öyle olsaydı “Ankara Grubu” denilen “iradesizler topluluğunu” birinci dereceden sorumlu görmez ve “Gölge Boksı” yapmazdı! Daha da önemlisi, N. Taş, “Değişim dönüşüm stratejisi” olarak övdüğü İmralı çizgisinden bir kopuşu değil, onun öncülüğüne soyunuyor, bunun Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesini toparlama ve yeniden inşa etme misyonu açısından taşıdığı olumsuzluğu vurgulamamız

bir zorunluluk olmaktadır. Bu görüşlerimizi kısaca açmamız gerekiyor.

Evet, Öcalan'ın İmralı'da çözüldüğünü, teslim olduğunu ve bunun PKK-Kongra-Gel'in teslimiyetine kadar uzandığını tespit etmek bir adımdır, ama bu tek başına bir şey ifade etmiyor. N. Taş, Öcalan iktidar sistemini kavramaktan uzaktır, o nedenle, "Öcalan çözüldü, teslim oldu" gibi sözlerin politik ve pratik bir değeri yoktur. Öyle olduğu için "Gölge Boks" yapmayı "büyük siyaset" yapma olarak düşünüyor. Anılan yazısında yaşanan olumsuzlukların temel nedenini şöyle açıklıyor:

"PKK'nin; anti demokratik, otoriter yapısının korunması ve değişim, dönüşüm stratejisinin başarısız kalmasında (abç) Ankara grubunun muhafazakar, dogmatik yaklaşımları özel bir yer tutmaktadır."

Anılan yazının başka bir yerinde ise şunlar yazılı:

"On binlerce gerillanın emek ve kanı üzerinde gelişen Kürt özgürlük mücadelesinin hırsız takımının eline geçmesi insanın kanını donduran dehşet verici bir durumdur. Bu trajediye bir an evvel son verilmesi gerekmektedir. Kongra Gel'den ayrılmamızın en önemli nedeni yönetiminin yurtseverlik ruhundan uzak kişiliklerin eline geçmesi ve aşiret ahlakına bile sahip olmayan bir takım haramzade şahsiyetin -ya da daha doğrusu şahsiyetsizin- bu yönetime dahil olmasıdır.(abç)"

Demek ki, *"değişim, dönüşüm stratejisi başarısız kalma"* zsa hiçbir sorun olmayacak, tavır almalarına, "ayrılmalarına" gerek kalmayacak! Yine Kogra-Gel'in *yönetimi(...)* yurtseverlik ruhundan uzak kişiliklerin eline geçme (zse) ve aşiret ahlakına bile sahip olmayan bir takım haramzade şahsiyetin" eline geçmezse yine bir sorun çıkmaz, o zeminde kalmaya devam edeceklerdi. Bütün sorun şu **"Ankara grubu ve haramzade şahsiyetler"**dir!

N. Taş, anılan yazısında "Ankara grubunu" ayrıntılı bir biçimde "çözömlüyor"! Ne kadar büyük suçlu olduklarını anlatmaya çalışıyor. Kuşkusuz, daha öncesi bir yana, İmralı sürecinden bu yana İmralı teslimiyet ve ihanetini, tasfiyeciliği meşrulaştıran, onun ayağı rolünü oynayan bütün PKK yönetim organları, BK, MK ve benzerleri, en az A. Öcalan kadar sorumlu ve suçludurlar. Yine bütün bu organların bu bağlamda sayısız suç işledikleri de bir olgudur. 2 Ağustos kararından sonra "geri çekilme" sürecinin komutanları (bunlar kendilerini çok iyi biliyor), yüzlerce arkadaşımızın katlinden

Öcalan kadar sorumludurlar. Gazete sayfalarında, TV ekranlarında İmralı sürecine karşı çıktığı için gözlerini kapatıp ağzına geleni söyleyenler de "Ankara grubundan" daha mı az masum?

Kuşkusuz şu anda esas tartışma konumuz bu değil, esas tartışma konumuz, gözlerden ve bilinçlerden kaçırılmaya çalışılan bir gerçekliğin, iktidar sisteminin ve buna doğru olmayan bir yaklaşımın gözler önüne serilmesidir.

Evet, "Ankara grubu", bu bağlamda masum değildir, Öcalan sisteminin önemli bir suç ayağıdır. Ama politika belirleme, hareketin kaderi üzerinde söz söyleme, bu anlamda iktidar oyununu oynama durumu yoktur. Onlar, Öcalan sistemi içinde "ayak" rolünü oynadıkları zaman bir "anlamı" olan, ama bu sistemle çeliştikleri zaman ise "arkalarına teneke" bağlanan, bu biçimde onurları ayaklar altına alındığında, aşağılandıklarında ses çıkaramayacak kadar iktidarsız zavallılardır! Daha öncesi bir yana 2004 yazında yaşanan "ayrışma" sürecinde bu konuları net bir biçimde ortaya çıkmadı mı?

Bu iktidar sistemini kim kurdu? Bu iktidar sisteminin mekanizmaları nelerdir, dayanakları nelerdir? Bu sistemin çizgisi nedir? Despotik, anti demokratik örgüt sistemini kuran ve geliştiren, kadroların ruhsal süreçleri dahil bütün örgütü kendi çiftliği haline getiren ve mutlak denetime alan kimdir, hangi sistemdir? Kadroların bu sistem içindeki işlevleri ve gerçek "değerleri" nedir? Bu ve bunlara benzer onlarca soru yanıtlamadan, ne bugün KUKM'nin önündeki engelin ne olduğu anlaşılabilir, ne de tek tek bireylerin tarihsel, siyasal ve hukuki sorumlulukları belirlenebilir!

"Ankara grubu" karşısında gerçekten bir başarı mı kazanmak istiyorsunuz, o zaman esas iktidara, esas iktidar erkine vurun! Yani Öcalan sistemine! O sistem bağlamında şu veya bu grubun, şu ya da bu kişinin konumu ve sorumluluğu anlam kazanabilir! İşte o zaman "devrimci açığa çıkarma" yaklaşımı politik ve pratik bir değer kazanabilir!

Açık ki bu sözlerimiz, Öcalan sistemine olduğu kadar, "değişim dönüşüm" stratejisi olarak bize yutturulmaya çalışılan İmralı çizgisine karşı tavırda tutarlı ve samimi olanlardır! Yoksa, "ayrılık" nedenini, *"yönetiminin yurtseverlik ruhundan uzak kişiliklerin eline geçmesi ve aşiret ahlakına bile sahip olmayan bir takım haramzade şahsiyetin -ya da daha doğrusu şahsiyetsizin- bu yönetime dahil olmasıdır (abç)"* biçiminde açıklayanlara değil!

Her dikkatli okuyucunun anladığı gibi, N.

Taş, “Gölge Boksı” yapmaktadır. Öcalan iktidar sistemine vuracak yerde, “gölgelerle”, kendisini gerçek iktidar sanan, ama gerçekler gelip suratlarında patladığında birer zavallıdan başka bir şey olmayan kişi ve gruplarla uğraşıyor ve “büyük bir deşifrasyon” gerçekleştirdiği kanısını yaşıyor. Bunu yaparken, “politikanın inceliklerini” kullanmayı, “milliyetçi” damarları okşamayı ihmal etmiyor! Bu kadar “iddialı” bir yazıda “Kürtçe bilmiyorlar, öğrenmek için de çaba göstermediler” gibi “ayrıntılardan” yola çıkarak “kişilik çözümlemesi” yapmak basit politik kaygılar değilse nedir?

Burada bizim için önemli olan şu veya bu kişinin tartışılması değil, yöntemdir, yöntemin her şeyden önce ahlakiliğidir! Hedeflenen “Ankara grubunun” o kadar ağır suçları var ki, bunları deşifre etmek yerine, bu suçların Öcalan sistemi ile İmralı çizgisiyle bağlantılarını koymak yerine, milliyetçi duyguları okşayan ayrıntılar üzerinde durmak, ancak “küçük politika” olarak değerlendirilebilir!

Üzerinde durmak istediğimiz diğer bir nokta da şu: N. Taş anılan yazısında “Gölge boksı” yapmakla yetinmiyor, aynı zamanda İmralı çizgisinin savunuculuğunu da yapıyor. PWD’nin diğer bağlayıcı belgeleriyle birlikte bu yazı okunduğunda bu sözlerimiz çok daha yerli yerine oturmuş oluyor. Bu yazıda sistemli bir Öcalan ve onun sistem eleştirisi yok; yine İmralı’da devletin kendisine dikte ettirdiği tezler, politikalar ve stratejiler hakkında bir eleştiri olmadığı gibi, bunun savunusu var. “**Değişim, dönüşüm stratejisi**” (abç) denilen çizgi, İmralı’da dile getirilen ve dayatılan teslimiyet ve tasfiyeci çizgiden başka bir şey değildir.

N. Taş, yazısının son paragrafında “*Kongra Gel mevcut yönetim tarzı ile Kürt özgürlük mücadelesi açısından artık bir yükür*” diyor. Bu değerlendirmede de hedeflenen Kongra-Gel’in çizgisi, politikası ve programı değil, “*mevcut yönetim tarzı*”dır! Dolayısıyla İmralı çizgisinde yaşanan bir kopuş değil, bir devamlılıktır!

Evet, İmralı çizgisi, Öcalan iktidar sistemi ve onun bütün versiyonları Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi önünde aşılması gereken handikaplardır. Aşmak için çok yönlü bir çaba sergilemek gerekiyor!

26 Ocak 2005

DEĞERLENDİRME YAZILARI

Serhat ARARAT

(c_dilbirin@hotmail.com)

İMRALI KONSEPTİ VE BU EKSENDEKİ SON GELİŞMELER HAKINDA BİR KAÇ SÖZ

İmralı konsepti planlandığı gibi devam ediyor. Bu konuda meydana gelen her gelişme ve olay bunu doğruluyor. Bazı gelişmeler çelişik gibi görünüyor, ama bunlar şaşırtıcı olmamalı, çünkü aynı konseptin tamamlayıcı parçalarıdır.

Kimi zaman Öcalan avukatlarıyla görüşülüyor, bir iki hafta geçtikten sonra görüşülüyor. Bununla Öcalan ile devlet arasında çok ciddi bir çatışma olduğu havası verilmek isteniyor. Ancak gerçeklik öyle değildir. Bu “görüş engellemesi” ile Öcalan’a Kürt halkı nezdinde inandırıcılık kazandırılmak, onun “otoritesi” güçlendirilmek isteniyor. Şu anda devletin Öcalan’a, onun otoritesine ve “saygınlığına” ihtiyacı var. Çünkü onun üzerinden ve onun eliyle Kürt hareketi, onun kazanımları ve değerleriyle geleceği kontrol altında tutulmaya, topyekün tasfiye planı nihai hedefine götürülmeye çalışılıyor. Bu nedenle zaman zaman “devletle çatışma” süsünün kazandırılması, ona belirlenen sınırlar içinde devlete atıp tutma izni verilmesi oynanan oyunun gereğidir!

Dikkat edilirse, Kürt halkının özgürlük bilinci, ulusal bilinci, mücadele ve devrimci direniş ruhu söylenen, aktarılan her sözcükte yeniden yeniden doğranıyor; TC, Kemalizm, resmi devlet tezleri, bunların dokunulmazlığı her defasında tekrarlanıyor ve bilinçlere yedirilmeye çalışılıyor. Dolayısıyla avukat görüşmelerine getirilen her “engelleme” aslında bu konseptin daha etkin ve engelsiz yürütülmesine inandırıcılık kazandırmak içindir. Boşuna “Osmanlıda oyun çok” dememişlerdir! TC de

sadece Osmanlının değil, modern zamanların bütün sömürgeci ve emperyalist devletlerin deneyimlerini kendine katmış, ulusal ve toplumsal mücadeleleri bastırma ve tasfiye konusunda uzmanlaşmıştır!

Öte yanda “Halk’a ve Olaylara Tercüman” gazetesi, Kandil’deki eski gerilla güçlerinin fotoğraflarını yayınladı, bunu gürültülü bir haber konusu yaptı. Bu haber üzerine 1. Ordu Komutanı bu fotoğraflar için “Sözün bittiği an” değerlendirmesini yaptı. Bu haberin “Üçlü zirve” olarak tanımlanan TC, ABD ve Irak yönetimi arasında yapılan toplantı dönemine denk getirilmesi rastlantı değildir.

Bu haber ile verilmek istenen mesajın birkaç boyutu var: Bunlardan **birincisi**, ABD ve Irak yönetimi üzerinde kurulacak baskı ile Güney Kürdistan politikası üzerinde daha fazla söz sahibi olmak.

İkincisi, yine anılan güçleri eski gerilla güçlerini tasfiye planında daha etkin bir biçimde yanına çekmek.

Üçüncüsü, “Terör tehdidi” üzerine dikkatleri yoğunlaştırmak ve Özel savaş güçlerinin yeniden etkinlik kazanmasına çalışmak.

Dördüncüsü, İmralı konsepti ile ilgili Kürt halkında oluşan soru işaretlerini dağıtarak tasfiye sürecinin engelsiz sürmesini sağlamak.

Beşincisi, son kertede, şiddet ve pişmanlık yasası türünden uygulamalarla eski gerilla güçlerini tümten tasfiye etmek.

Sözünü ettiğimiz haberlerde “Bu dağdakiler de bizim vatandaşımızdır, onlardan biz de sorumluyuz, yeniden topluma kazandırmalıyız” biçimindeki mesajlar anılan görüşümüzü doğrular niteliktedir!

Unutulmamalıdır ki, TC’nin hala kontrol altına alınmış, her davranışı ve yönelimi İmralı üzerinden yönlendirilen eski gerilla güçlerine

ihtiyacı var. İç ve bölgesel politika ihtiyaçları onların varlığını gerekli kılıyor. Bu gereklilik ortadan kalktıktan sonra onların varlığına bir biçimiyle son verilir. Gerçeklik bu, ama hala eski gerilla güçleri içinde bulunan bazı “anlışanlı” kimseler, zaman zaman “yüksek perde” atıp tutuyor, ama özgür iradede yoksun olduklarını unutuyorlar. Daha önceleri bir yana 2004’un baharında Öcalan’ın “arkalarına teneke bağlarım” laflarını çok erken unutmuşa benziyorlar! Kısacası iradesi olmayanların lafları, gerçekleri biraz daha karmaşık ve anlaşılmaz hale getirmekten başka bir anlam ifade etmiyor.

Bu son dönemin en önemli gelişmelerinden biri de Demokratik Toplum Hareketi (DTH) ekseninde yaşanan gelişmelerdir. DEHAP tümünden gözden çıkarılmasına rağmen kongresini yaptı. DTH’nin tümünden oturmasından sonra DEHAP’ın tamamen tasfiye edileceği açıktır. DTH’ne Öcalan büyük bir önem veriyor. Bunu, “devlet büyük önem veriyor” olarak okumak gerekiyor. DEHAP, DTH’nin “misyonunu” yerine getiremezdi. Kürt ulusal hareketiyle iç içe geçmiş, her açıdan onu çağrıştıran bir DEHAP, tasfiye planının finali ve son ayağı olamazdı. Oysa İmralı konseptinin finalini oynayabilecek başka bir figüre, daha doğrusu figürana ihtiyacı vardı. Bu figüran, anılan konsept açısından görece güvenilir, daha geniş tabanlı, meşrulaştırıcı özellikleri olan bir yapıda olmalıydı. Böyle bir yapıdaki figüran yaratılmalıydı. Eski DEP’liler eliyle geliştirilen DTH’nin böyle bir yapıda olmasına özen gösteriliyor. Bu rolünü ne kadar oynar ya da ne kadar oynayamaz bu, ayrı bir tartışma konusudur. Ama planda öngörülen bu dur ve bundan da şaşmamaya çalışıyorlar.

(DTH ile ilgili daha önceki bir iki yazımızda kimi değerlendirmeler yapmıştık. Aslında bu konu tasfiye planı içinde tuttuğu yer bakımından önemli ve bundan dolayı daha kapsamlı deşifasyonu gerektirmektedir. Daha sonraki yazılarımızda bu konuya daha derinlemesine yöneleceğimizi belirtmekte yarar görüyoruz.)

Yine tasfiye planının finalini Kongra-Gel de oynayamazdı. PKK ve onun adına ne varsa her şeyin tasfiye edilmesi, çağrıştırdığı her şeyin zihinlerden ve beleklerden silinmesi gerekiyordu. Bu, bugüne dek yapıldı, bundan sonrada sonuna kadar yapılmaya çalışılacak!

“PKK-Yeniden inşa” çığırtkanlığı da yine bu bağlamda değerlendirilmelidir. “Yeniden inşa” edilen ne? PKK, sömürgeci düzenden bir kopuş ve dünyaya kafa tutuş hareketiydi. Peki, yeniden inşa edilmek istenen PKK, İmralı kon-

septi içinde gerçek ve devrimci PKK’dan arta kalan her şeyin mezar kazıcısından başka ne olabilir ki?

Evet, halkımız üzerinde oynanan İmralı oyunu çok büyük, bu büyük oyunun üzerine örtülen giz perdesi her gün biraz daha kalınlaştırılmak ve yeni ayaklara kavuşturulmak isteniyor. Devrimcilerin ve gerçek yurtseverlerin bu oyunu ve onun figürlerini deşifre etmeleri kaçınılmaz görevleri olmaktadır!

19 Ocak 2005

—0—

KAVRAMLARIN İÇİNİN BOŞALTILMASI VE BİLİNÇ KATLIAMININ DERİNLEŞTİRİLMESİ...

TC’nin çok yönlü tasfiye konsepti derinleştirilerek devam ediyor... Bunun içinde bilinç katliamının çok özel bir yeri var. Bilinç katliamında en çok başvurulan yöntem, kavramların içini boşaltmak, kavramlara çok farklı anlamlar yüklemek ve böylece ulusal ve toplumsal bilinçte onulmaz ve dönülmesi çok güç tahribatlar yaratmaktır.

Önce Demokratik Cumhuriyet denildi. Bu kavrama yüklenen anlam, aslında genel literatürdeki anlamından farklı bir anlamdı; bu kavramla güdülen amaç, Kürtlerin bilincinde yıkılan TC ve devlet kavramlarını yeniden yerleştirmekti. Resmi tezler ve TC’nin kendisi “Demokratik Cumhuriyet” kavramına yüklenmiş ve yedirilmişti. Bu kavramla Kürtler TC’ye yaklaştırıldı, var olan çelişkiler önce yumuşatılmaya ve giderek ortadan kaldırılmaya çalışıldı.

Bu kavramı tamamlayan başka kavramlar da türetilmiş ve yaygınca kullanılmıştı. “Barış”, “federasyon ve otonomi istememe”, “iktidar fikrini ve mücadelesini reddetme”, Kürt sorununun sıradan bir kültürel kırıntılar soruna indirgenmesi, mücadele kavramı yerine teslimiyet ve dilenme anlayışının günlük olarak işlenmesi gibi... Sonra bunların yetersizliği görülünce “Türkiye ulusu” kavramı geliştirildi. Bununla ulusal bilince son darbe vurulmak istendi...

Ancak bu da yetersiz görülünce bu kez “Konfederalizm” diye bir kavram geliştirildi.

Birkaç haftadır bu kavram tartışılmak isteniyor.

Bizim bildiğimiz Konfederalizm, gevşek bağlarla birbirine bağlanmış devletler birliğidir. Konfederal hükümet ile konfedere devlet veya kantonlar arasındaki yetki ve iktidar paylaşımında denge genel olarak konfedere devlet veya kantonların lehinedir. Kısacası bu kavramda iki ögenin varlığı şattır. Biri, farklı devletlerin varlığı ve diğeri, bu devletlerin gevşek birliğinde yetkilerin paylaşımında denge “yerel” ağırlıklıdır!

Öcalan’da dile getirilen Konfederalizme yüklenen anlam çok farklıdır. Yüklenen anlam çok keyfi ve hiçbir bilimsel temele sahip değildir. Bu konuda söyledikleri çok açık, ama müritleri için aynı açıklıkta mı? Söyledikleri şunlar:

“ABD milliyetçiliği kıskırtıp bir yüzyılın kaybına yol açabilir. Milliyetçilik bir yüzyılı kaybettirdi, bu yüzyılın da kaybolmaması için demokratik konfederalizmi tabandan örgütlemek gerekir. Bu ana çizgidir. Demokratçılığa dayanan sosyalizm olmalı. Bunun özü daha önce program için açtığım altı maddedir. AB demokratikleşiyor, Türkiye demokratikleşiyor, Kürt Hareketi demokratikleşiyor. Bunlar bir sentez oluşturmalı. Yanlış anlaşılmasın, Türkiye konfederalizm olsun demiyorum. Uniter yapısını koruyarak, ama demokratik bir cumhuriyet olsun diyorum. Talabani-Barzani devleti yerine Kürdistan Demokratik Konfederalizmi diyorum. Bu, Türkiye Cumhuriyeti ile dost olmalı. Demokratik konfederalizm Kürt milliyetçisi değildir. Milliyetçi devletçilikten uzak durulması, demokratik ulusçuluğa önem verilmesi ve AB sürecinin bir sentez olarak algılanması gerekir. Bu temelde halkın seferber olmasını istiyorum. Bunu yeni yıl mesajı olarak düzenlersiniz.” (5 Ocak 2005 Tarihli Görüşme Notlarından...)

Görüldüğü gibi, burada dile getirilen konfederalizm kavramı, TC’nin resmi tezleri ve güncel politikasını Kürtlerin bilincine yedirme anlayışının bir ürünüdür. TC’nin uniter devlet yapısı korunsun, bunu Kürtlere kabul ettirmek için de biraz demokrasi cilası ile süslensin; Güneydeki devletleşme ise reddedilsin, içi boşaltılmış bir konfederalizmle Türk devletinin resmi politikalarının bir eklentisi olsun! Güneyin TC’nin istemleri tarafından şekillendirilmesi, genelde Kürtlerin ulusal ve iktidar bilincinin yok edilmesi, bunun yerine içi boşaltılmış bir demokratizm ve konfederalizm ile Kürtlerdeki tepkilerin törpülenmesi, işte İmralı tasfiye konseptinin özü ve hedefi bundan başka bir şey

değildir!

Kürdistan halkı, kendi kaderi ve geleceği üzerinde söz ve karar sahibi olacak mı, kendisine önerilen veya dayatılan öneriler bu çözümü içeriyor mu?

İşte sorulması ve yanıtlanması gereken temel soru budur. Bu soru ve yanıtını içermeyen hiçbir öneri Kürt halkının temel çıkarlarını ifade ve temsil edemez!

Dolayısıyla İmralı’da dile getirilen konfederalizm kavramı, bilinç katliamının önemli unsurlarından biridir. İktidarı veya iktidar paylaşımını içermeyen, halkın çok yönlü siyasal örgütlenmesini içermeyen bir konfederalizme dünya ve tarih tanık olmamıştır.

Ama Öcalan, kavramlar bulamacını peş peşe sıralıyor, çünkü kendisine verilen misyon bu... Bilinç katliamı ve Kürt hareketinin devletin stratejisi doğrultusunda kontrol altında tutulması, işte, anılan misyonun özü bundan başkası değildir...

Dikkat edilirse bilinç katliamı ve Kürt halkı adına ne varsa İmralı üzerinden kontrol altında tutulması, kapsamlı ve zamana yaydırılmış bir stratejidir. Demokratik Toplum Hareketi denilen çalışma da aynı stratejinin çok önemli ayaklarından biridir. Yine aynı dönemde gündeme getirilen TC, ABD ve Irak üçlü zirvesi ve bu zirvede alınan kararlar da anılan stratejinin bir parçasıdır. “Yasal” ayağa oturtulmuş, bu ayak üzerinden denetim ve yönlendirme sistemi güvence altına alınmış bir hareketin “dağ” a pek ihtiyacı yoktur. O zaman “dağ” yeni bir “yasal düzenleme” ile tasfiye edilecek, ya da zorla indirilmeye çalışılacaktır. Bu, bir zamanlama sorunudur. Zamanlamanın kendisi, Demokratik Toplum Hareketinin gelişme ve kabul düzeyi tarafından büyük ölçüde belirlenecektir. Son günlerde yapılan “Üçlü zirve”de basına sızdırılan bir haberde ABD ve Irak tarafının PKK-Kongra-Gel için TC’den af talebinde bulunduğu, ama bunun kabul görmediği belirtiliyor. Pek dikkat çekmeyen bu haber, bir yönelime işaret ediyor. Bu da tasfiye planında yeni öğelerin devreye sokulacağı anlamına geliyor.

Belli ki TC, işi sıkı tutuyor, diğer güçleri de kendi tasfiye konseptinin etkin uygulayıcısı haline getirmek istiyor. Çıtayı en yüksek noktada tutuyor, ortak askeri operasyon seçeneğini dayatır gibi davranırken, aslında yürürlükteki stratejisinin uluslararası ve bölgesel dayanaklarını güçlendirmeye çalışıyor.

Peki, Kürt halkı, İmralı Partisinin etkisindeki halk yığınları bu olup bitenin farkında mı?

Demokratik Toplum Hareketine yüklenilen misyonun bilincinde mi? Bilinç katliamının ne kadar tahrip edici olduğunun farkında mı? Son günlerde yapılan “Üçlü zirve” ile anılan bu araçların aynı stratejinin bütünleyici parçaları olduğunu yeterince biliyor mu?

Ne yazık ki, hayır! Zaten bütün mesele de bu noktada düğümleniyor! Bu düğümü çözmek devrimci sosyalist hareketin en temel gündel görevi olmaktadır!

12 Ocak 2005

0

TASFİYECİLİK, SAHTE DOSTLAR VE ÖTESİ...

Kürt halkının gerçek dostlarından daha çok sahte dostları olmuştur. Kuşkusuz gerçek dostları az da olsa olmuş ve bundan böyle de olmaya devam edecektir. Bu kısa değerlendirmemizde sahte dostlarımız hakkında birkaç söz söylemek istiyoruz.

Elbette bizim için ölçü devrimci dostluk, sahtelerini buna vurarak anlamaya çalışırız. Devrimci dostluk nedir? Sahte dostluk nedir? Bunların ölçüsü nedir? Ne zaman ve nasıl ortaya çıkarlar?

Devrimci dostlukta ve devrimci dayanışmada güç olma, sınırsız olanaklara sahip olma ve bunlardan yararlanma yaklaşımı yoktur, olmaz. Güç ve iktidar her zaman sahte dostlar için bir çekim merkezidir. Güç ve iktidar sahibiyse etrafın sahte dostlarla dolup taşar, ama güç ve olanaklardan yoksun kalmışsan bunların tümü ortalıkta görünmez, selamı ve sabahı keserler.

Bu, tersten bir güçsüzlüğü, zayıflığı ve ilkesizliği anlatmaktadır. Kritik dönemeçler gerçek dostlukların sınıandığı denk taşı niteliğindedir. Sözü uzatmadan öze gelmek istiyoruz.

Devrimci dostluk, ilkelere dayanır; güç, olanak ve iktidar, yararlanma, küçük hesap yapma, kayıp endişesi devrimci dostluğun kitabında yazmaz. Ortak amaçlar, ilkeler ve değerler devrimci dostluğun temelini oluşturur. Bu kısa giriş bağlamında Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin “dostlarına” bakabiliriz.

Ezilen bir ulus olarak Kürdistan halkının kendi kaderini belirleme hakkını savunanlar, bu savunularında samimi olanlar, her aşamada, her koşul altında bu ilke doğrultusunda davranmış

ve politik tutum almışlardır. Bu yaklaşım, her şeyden önce samimi ve tutarlı olmanın bir gereğidir. Daha somut olarak PKK ve onun öncülük ettiği harekete yaklaşımları bu bağlamda olmuştur. Bu noktada gerçek dostların yaklaşımı, ilkeli, dar anlamda çıkarısız ve hesapsız olmuştur.

Yararlanmacı yaklaşımlar ise sahte dostların değişmez tutumu olagelmıştır. Devrimci dostlukta, PKK devrimci bir çizgide ve konumda olduğu sürece devrimci destek ve dostluk kendine karşı sorumlu olmanın bir gereği olarak sürdürülmüş, ama PKK yönetiminin düzen içi yönelimlerine karşı ise eleştirel yaklaşım sergilenmiştir. Devrimci dostlar, PKK’de her şeyi kendisinde merkezileştiren ve tüm iktidar iplerini elinde toplayan Öcalan’ın yakalanması, devlete hizmet sözünü vermesi ve bu çerçevede teslimiyet ve ihaneti bir tasfiyecilik stratejisi olarak PKK ve Kürdistan halkına dayatması karşısında net ve kesin tavır almayı, yine ilkeli olmanın, bunda tutarlı ve samimi olmanın kaçınılmaz gereği saymıştır.

İmralı ve ona karşı tavır, devrimci olmak kadar, devrimci dostluğun da sınıandığı ve bir kez daha açığa çıktığı bir mihenk taşı oldu.

İmralı çizgisi, sıradan bir düzen içi savrulma değil, Türk özel savaş kurmaylığının doğrudan denetimi ve stratejik yönetimi demektir. Dolayısıyla bu çizgiyi doğrudan veya dolaylı her destek ve meşrulaştırma girişimi, aslında bilerek veya bilmeyerek Genelkurmay stratejisine destek olmaktan başka bir şey değildir.

İmralı çizgisini eleştirmek, bunu reformist, hatta teslimiyet olarak tanımlamak, tek başına bir şey ifade etmiyor. Bir yanda bu tür eleştirilerde bulunmak, ama öte yandan İmralı partisinin yanında olmak için her türlü ilkesizliği yapmak, sahte dostluğun belkemiksizliğinden başka bir şey değildir.

İmralı partisinin halkımızı adım adım nereye götürmek istediği kavranmıyor mu? Son 5-6 yılda olan nedir? Güçlenen devrimci yurtseverlik mi, yoksa TC’nin resmi tezleri ve politikaları mı? Daha da önemlisi İmralı nedir? Ona karşı devrimci duruş ne olmalıdır? Bu soruların yanıtı çok mu zor veya giz? Halkımızın son otuz yılda kazandığı bilinç, çok yoğun bir biçimde katledilmiyor mu? “Türkiye ulusu” safatasası, bu bilinç katliamının en son göstergesi değil mi? Yine 2004 yılı ortalarında alınan “savaş kararı” Genelkurmay kararı değil mi, onun iç ve dış politika dayatmalarının bir sonucu değil mi? Soruları uzatmak mümkün, ama yeterlidir.

Aslında gerçekler çok net ve çıplaktır. Ama buna rağmen İmralı partisinin gölgesinde kalmayı bir siyaset tarzı seçenlerin, bunu dostluk ve dayanışma adına yapmaları, tam bir ikiyüzlülüğü ve sahteliği anlatmaktadır.

MLKP, bu sahte dostlara en çarpıcı örneklerden biridir.

MLKP, omuzları üzerinde kendi kafasını mı taşıyor?

Kimi iç tartışma belgelerinde “PKK kuyrukçuluğu” yaptıklarını açıkça vurgulamaktadırlar. Bu, onda bir çizgi ve siyaset tarzıdır!

Peki neden?

Birçok nedeni var; ama bunların başında ilkesizlik, kendine güvensizlik ve bunların koşulladığı pragmatizm gelir. İmralı partisinin denetlediği güçten yararlanmak, mirasından kırıntılar koparmak da bu nedenlerden sadece birkaç tanesidir. MLKP, PKK genel olarak devrimci konumdayken de onun etkelerinde durmayı çıkarları için vazgeçilmez görüyordu; aynı tutumu, İmralı Partisine yaklaşımında da değişmedi. Bu yaklaşımını “devrimci dostluk, dayanışma, ilkeli sahiplenme” olarak tanımlamakta ve kendisi için övünç payı çıkarmaktadır.

Gerçek, gerçekten öyle mi?

Kısacası bu konuda çok şey söylenebilir, belgelere dayanılarak çok şey yazılabilir. Ama bunları yapmak yerine tek bir örneğe vurgu yapmak istiyoruz. Bilindiği gibi, “**Canlı Kalkanlar**” denilen, Genelkurmay merkezli savaşı meşrulaştıran bir girişim var, MLKP bu oluşum içinde yer almayı bir övünç vesilesi yapmaktadır. Yayınladıkları “10. yıl Bildirilerinde” bunu açıkça yapmaktadır.

2004 yılı ortalarında ilan edilen Genelkurmay merkezli savaşla ilgili çok net bilgiler ortaya çıkıyor. Kongra-Gel kongresinde yapılan tartışmalar “yeniden” savaş aleyhine bir kararın alınacağını gösterdiğinde İmralı’dan tam yetkiyle gönderilen “Bir avukat”, gelişmelere müdahale etti. Bu kadarını Kani Yılmaz da bir makalesinde yazdı, ama bu avukatın adını vermedi. Adını biz yazalım: **Mahmut ŞAKAR!** Mahmut Şakar, “*bu toplantıda savaş kararı çıkacak*” dedikten sonra “savaş” kararı alındı.

Peki, kimdi bu avukat cüppeli adam?

1999’da PKK-BK’nin “*bundan böyle kiblemiz İmralı’dır*” bildirisinin kaleme alınmasını sağlayan cüppeli adam yine Mahmut Şakar’ın kendisi değil miydi?

“Yeniden” alınan savaş kararının neden alındığı çok yazıldı, nasıl alındığının ipuçları da açığa çıkmaya başlamıştır. Bütün bu gerçekler

orta yerde dururken, “Canlı kalkanlara” katılmayı bir övünç nedeni saymak gerçekten neyin nesidir! MLKP, kime hizmet ettiğinin bilincinde mi?

“Canlı kalkanlar” gerçekten neyin kalkanıdır? Bu girişimle iki şey hedefleniyor: Biri, gençliğin enerjisi boşa akıtılıyor; diğeri de sürmekte olan Genelkurmay merkezli savaş meşrulaştırılıyor, bilinçlerin çarpıtılmasına hizmet ediyor. MLKP gibi sözünde samimi olmayan çıkarıcı grupların bu girişime katılmaları, Genelkurmayın işini kolaylaştırıyor, anılan sahte “savaşın” meşruiyet zeminini genişletiyor.

Son söz olarak şu noktanın altı çizilebilir: İmralı tasfiyeciliğine köprü olanları, ona destek sunanları deşifre etmek zorunludur; hele bunu devrimcilik, sosyalizm adına yapanları açığa çıkarmak şarttır!

Sahte dostlarımızı tanımak bizim görevimiz!

Tasfiyecilerin yedeğindekiileri açığa çıkarmak, buna önayak olanları tasfiye etmek bütün devrimcilerin görevidir!

5 Ocak 2005

Her şey KUKM'ni Toparlama ve Yeniden İnşa Mücadelesi için!

“Ey barbar ve kan dökücü zulümkarlar...

Bilmelisiniz ki haklı istemler, haksız kuvvetlerden daha güçlüdür.

Biz darağaçlarına çekilirken, bedenimizde sıcakkan olduğu müddetçe Kürdistan bayrağı bizim elimizde olacaktır. Bedenimiz soğumaya başlayıp elimizden düşmek üzere olduğunda da onu ardımızdakiler alır. O Bağımsız Kürdistan'ın özgür rüzgârında dalgalanacaktır. Yaşasın Kürt milleti, Yaşasın Fedakâr Özgürlük Savaşçıları. Kahrolsun Faşist Hüküm....”

Dr. Fuad'ın asılmadan önce idam sehpasında yaptığı son konuşma

Weşanên Sosyalistên Şoreşger